Thomas Lindner

Lyra Latina

Editio maior synoptica
ab auctore curata

Officina Tiliana
Salzburg 2018

Inhalt

Siglen

A	Autograph
$\mathbf{A}^1$ $\mathbf{A}^2$ $\mathbf{A}^3$	autographe Korrekturen (Korrekturschichten im Autograph)
Al	*Alaudae* (LINDNER 2005) [*Al* = *P*, keine Varianten zwischen *P* und *Al*]
J	Publikation in Zeitschriften, Bibliographie jeweils a.a.O.
J^1 J^2 (usw.)	Bibliographie der jeweiligen Zeitschriften a.a.O.
$J^{1\mathrm{A}}$ (usw.)	autographe Korrekturen in J^1 (usw.)
L	*Lyra Latina,* Entwurfsfassung (1993–94; „Salisburgi MCMLXXXIII–MCMXCIII“)
$\mathbf{L}^{\mathrm{A}}$	autographe Korrekturen in **L**
$\mathbf{L}^{a}$	*Lyra Latina,* Revisionsfassung (ca. 1996–97) mit autographen Korrekturen (zwischen L^1 und L^2)
L^1	*Lyra Latina,* 1. Auflage (LINDNER 1994)
$L^{1\mathrm{A}}$	autographe Korrekturen in L^1
L^2	*Lyra Latina,* 2. Auflage (LINDNER 1997)
$L^{2\mathrm{A}}$	autographe Korrekturen in L^2
L^3	*Lyra Latina,* 3. Auflage (LINDNER 2011–12)
$L^{3\mathrm{A}}$	autographe Korrekturen in L^3
L^4	*Lyra Latina, Editio critica,* Lesetext („4. Auflage“; LINDNER 2012, S. 56–97) [einzige Abweichung zwischen L^4 und L^C: *VI.15*]
L^C	*Lyra Latina, Editio critica, Textus receptus* (LINDNER 2012, S. 5–51)
L^a	*Lyra Latina, Textus anti-receptus* (LINDNER 2012*a*)
l^1	*Lyra Latina, Editio minor,* 1. Auflage (LINDNER 2014 [früher: *l*])
l^2	*Lyra Latina, Editio minor,* 2. Auflage (LINDNER 2014*a*)
L^N	*Lyra Latina, Editio novissima iteratis curis ab auctore recensita* (LINDNER 2018)
L	L^1 L^2 L^3
l	l^1 l^2
Λ	L^1 L^2
λ	L^2 L^3
ʎ	L^4 L^C
ƛ	L^a *l* („apokryphe Lesarten“)
P	*Poëmata plurilinguia* (LINDNER 1998)
Π	*P Al* (Konsens)

T	Typoskript der *Carmina m.p.ed.*, 1984–1989 (unpubl.)
T^1 T^2 T^3	verschiedene Typoskripte von **T**, chronologisch angeordnet (1984–1989)
T^A	autographe Korrekturen in **T** (zwischen 1989 und 1993)
T^{1989}	Typoskript von *Lyr. Lat.* LII
T^{1990}	Typoskript von *Lyr. Lat.* LIV
T^{1991}	Typoskript von *Lyr. Lat.* LVII
T^{1991A}	autographe Korrekturen in **T^{1991}**
T^{2012}	SMS (*Lyr. Lat.* LIX, 23**–24**

α β γ δ ϵ ζ	Revisionsschichten zwischen Π und L^3
ζ^2 η θ	Revisionsschichten zwischen L^3/L^C und L^N
ς	alle jeweils gedruckten (d.h. publizierten) Quellen
ω	sämtliche Quellen oder aber alle angeführten bzw. herangezogenen Quellen
Ω	**T L** *L*

Bibliographie

(a) Primärquellen

L^1 LINDNER 1994 = THOMAS LINDNER: *Lyra Latina. Carmina LX* (Schriftenreihe der Zeitschrift *Moderne Sprachen,* 30). Wien: VÖN [1]1994 („MCMXCIV"). [**1994.7.**]

L^2 LINDNER 1997 = THOMAS LINDNER: *Lyra Latina. Carmina LX.* Wien: Edition Praesens [2]1997. ISBN 3-7069-0091-2. [**1997.16.**]

P LINDNER 1998 = THOMAS LINDNER: *Poëmata plurilinguia* (Schriftenreihe der Zeitschrift *Moderne Sprachen,* 60). Wien: VÖN 1997 („MCMXCVII"; tatsächlich erschienen: 1998). [**1998.3.**] [Details in **2012.9.**, S. 54]

L^3 LINDNER 2011–12 = THOMAS LINDNER: *Lyra Latina. Editio tertia.* Salisburgi: Officina Tiliana [3]2011–2012 („MMXI–MMXII"). [**2012.8.**]

L^4/L^C LINDNER 2012 = THOMAS LINDNER: *Lyra Latina. Editio critica ab auctore curata* (PTB, 9). Wien: Praesens Verlag [4]2012. ISBN 978-3-7069-0706-4. [**2012.9.**]

L^a LINDNER 2012*a* = THOMAS LINDNER: *Lyra Latina. Textus anti-receptus.* Salisburgi: Officina Tiliana 2012 („MMXII"). [**2012.11.**]

l^1 LINDNER 2014 = THOMAS LINDNER: *Lyra Latina. Editio minor.* Salisburgi: Officina Tiliana [1]2014 („MMXIV"). [**2014.2.**]

l^2 LINDNER 2014*a* = THOMAS LINDNER: *Lyra Latina. Editio minor typis Aldinis impressa.* Salisburgi: Officina Tiliana [2]2014 („MMXIV"). [**2014.4.**]

L^N LINDNER 2018 = THOMAS LINDNER: *Lyra Latina. Editio novissima iteratis curis ab auctore recensita.* Salisburgi: Officina Tiliana 2018 („MMXVIII"). [**2018.6.**]

***

(b) Sekundärquellen und rezente Literatur

Al LINDNER 2005 = THOMAS LINDNER (Salisburgensis): Carmina, in: RADKE 2005, S. 103–106. [**2005.3.**] [Details in **2012.9.**, S. 55]

*

Circ. = *Circulare. Unabhängiges Organ der klassischen Philologen und Altertumswissenschafter in Österreich.* Wien.

CTGL = *Cuadernillo de Temas Griegos y Latinos.* Buenos Aires.

Ian. = *IANUS. Informationen zum Altsprachlichen Unterricht.* Graz.

Ker. = *Keria. Studia Latina et Graeca.* Ljubljana.

Lat. = *Latinitas.* Città del Vaticano.
Mel. = *Melissa. Folia perenni Latinitati dicata.* Bruxellis.
MIR = *Medias In Res* (KAUTZKY 2010).
NA = *Notitiae Austriacae. Kulturelle Zeitschrift zur Förderung der klassischen Sprachen Latein und Griechisch, der Landeskunde und der Naturwissenschaften, der allgemeinen und humanistischen Bildung.* Wien. ISSN 1017-6942.
NphN = *Neuphilologische Nachlese.* Wien.
NSL = *Nostri Saeculi Latinitas* (JÖRG 1999).
NV = *Notitiae Viennenses,* s. *NA.*
plus = *plus. Zeitschrift der Paris-Lodron-Universität Salzburg.* Salzburg.
Vat. = *Vates. The Journal of New Latin Poetry.* Hyde Heath, Buckinghamshire (UK).
WHB = *Wiener Humanistische Blätter.* Wien.

*

BOLOGNA 2012 = HORATIUS ANTONIUS BOLOGNA: Ad Thomae Lindner poesin prolegomena, in: *Lat.* 60/4 (2012), S. 307–313.
DOWLASZ 2010 = BARBARA DOWLASZ: De poetis Latinis huius nostrae aetatis Austriacis, in: *Circ.* 4/2010 (November 2010), S. 6.
DOWLASZ 2011 = BARBARA DOWLASZ: Heutige lateinische Liebesdichtung, in: *Circ.* 2/2011 (Mai 2011), S. 4.
JÖRG 1999 = SUSANNE JÖRG (Hrsg.): *NOSTRI SAECULI LATINITAS. Übersetzungswettbewerb – LATEIN – Landesbewerb Wien 1998/99. Textvorschläge für den Landesbewerb Wien* [/ *Lehrerheft. Nachdichtungen, literarische Vorlagen, Zusatztexte*]. [Wien: Typoskript 1998–1999]. [*NSL*]
KAUTZKY 2010 = WOLFRAM KAUTZKY (Hrsg.): *Medias In Res! Texte: Mythos, Liebe und Humor.* Linz: Veritas ^{1}2010 (^{2}2010, ^{3}2012). [*MIR*]
LAVALLE 2012 = RAÚL LAVALLE: Ad magistram epigramma, in: *CTGL* 4 (2012), S. 18–20. [*Lyr. Lat.* XI]
LAVALLE 2013 = RAÚL LAVALLE: Thomas Lindner, otra pluma latina de Austria, in: *CTGL* 6 (2013), S. 3–9.
LAVALLE 2014 = RAÚL LAVALLE: Plumas latinas "de Austria", in: *CTGL* 9 (2014), S. 8–15. [V.a. S. 11–12]
LINDNER 2011 = THOMAS LINDNER: *Donizettiana et alia musicologica. Scripta minora* (Primo Ottocento, 4). Wien: Praesens Verlag 2011. [**2011.3.**]
LINDNER 2014*b* = THOMAS LINDNER: A Plea for Consolation, in: *Vat.* 10 (Autumn 2014), S. 15–16. [**2014.8.**] [*Lyr. Lat.* XXII]
LINDNER 2016–18 = THOMAS LINDNER: *200 Jahre Indogermanistik.* Salzburg/Wien: Edition Tandem 2016–2018. [**2016.2.**, **2018.1.**]

RADKE 2005 = ANNA ELISSA RADKE (Hrsg.): *Alaudae. Ephemeridis nova series. Fasciculus primus* (Noctes Neolatinae. Neo-Latin Texts and Studies, 5). Hildesheim [*etc.*]: Olms 2005.

WALKER 2015 = MARK WALKER (Hrsg.): *The Vates Anthology of New Latin Poetry.* Hyde Heath, Buckinghamshire (UK): Pineapple 2015.

*

Frühere Literatur (inkl. Rezensionen) in **2012.9.**, S. 54f; Gesamtverzeichnisse meiner Publikationen in **2011.3.**, S. 470ff, **2018.1.**, S. 228ff.

***

Addenda et corrigenda in L^C

S. 7, *Lyr. Lat.* III, 15: *statt* vestra: λ **L** : vostra: L^1 $\mathbf{L^A}$ → vestra:**]** L^2 **L** : vostra: L^3 L^1 $\mathbf{L^A}$
S. 9, *Lyr. Lat.* V, 6: *statt* Rivus ς **L** : Rivos L^1 $\mathbf{L^A}$ → Rivus λ *J* **L** : Rivos L^1 $\mathbf{L^A}$
S. 13, *Lyr. Lat.* X, 14: *statt* mellifluum L^3 → Mellifluum L^3
S. 26, *Lyr. Lat.* XXXI, 2: *statt* sacram postquam *β* (sanctam *α*) : sacram quoniam Λ : quoniam sacram *J* → sacram quoniam *L* : sacram postquam *β* (sanctam *α*) : quoniam sacram *J*
S. 26, *Lyr. Lat.* XXXI, 27: *statt* decumbens L^3 : accumbens Λ *J* → decumbens; L^3 : accumbens; Λ *J*
S. 27, *Lyr. Lat.* XXXI, 53: *statt* Atlantis sata fatiferi *J* → Atlantis sata fatiferi, *J*
S. 28, *Lyr. Lat.* XXXII: *NphN* 16 [1998], p. 9
S. 29, *Lyr. Lat.* XXXIII: *NphN* 16 [1998], p. 10
S. 35, *Lyr. Lat.* XLIV, 9: *statt* iam iamque**]** L^2 **L T A** [*etc.*] → iam iamque L^2 **L T A** [*etc.*]
S. 40, *Lyr. Lat.* L, 13: cordi: *L* : duri: **L T** $\mathbf{A^1}$: dulci: **A**
S. 47, *Lyr. Lat.* LVII: *statt L* **L** $\mathbf{T^{1991}}$ → *L* $\mathbf{T^{1991}}$
S. 47, *Lyr. Lat.* LVIII: *NA* 126 [Iun. 1991], p. 25
S. 48, *Lyr. Lat.* LIX, 20**: Semper L^3 : semper **A**
S. 52, *ergänze:* $\mathbf{T^3}$

Zu dieser Ausgabe

Vorauszuschicken ist, daß der Wortlaut der *editio novissima* (L^N) gegenüber dem konservativen *textus receptus* der kritischen Ausgabe (L^C), der sich vor allem aus der Kollation von L^2 und L^3 und manchen rezenten Emendationen konstituierte, einen moderneren Habitus (oftmals der *antireceptus*-Linie ƛ) aufweist. Damit wird die aktuelle Sicht des Autors deutlich, daß die *Lyra Latina* selbst nach Jahrzehnten ein *work in progress* darstellt.

Der Apparat der *editio maior synoptica* (**S. 9**ff) ist, gemeinsam mit seinem vorangestellten Belegstatus, prinzipiell retrochronologisch und damit nach absteigender Relevanz organisiert (Ausnahmen ergeben sich lediglich durch die Ökonomie der Anordnung sowie bei zusammenfassenden Siglen). Zur Anwendung kommt zumeist eine positive Notation: Substantielle Varianten werden vollspezifiziert verbucht und durch Doppelpunkte (:) getrennt. Eckige Klammern werden verwendet, wenn die dominante Lesart nur geringe Abweichungen aufweist; dabei werden, gleichsam in negativer Notation, bloß die Varianten spezifiziert, die Beleglage der dominanten Lesart ergibt sich aus der Komplementärmenge (d.h. kompletter Belegstatus minus Variantenspezifikation). Unspezifisches (z.B. orthographische und morphologische Abweichungen oder Varianten der Revisionsschichten, die nicht in ς Eingang fanden) sowie Kommentare stehen in kursiven runden Klammern. Im Normalfall – aber nicht immer – haben nach dem Grundsatz der Ausgaben „rezenter Hand“ die jüngeren Versionen den höheren Stellenwert.

Komplett verzeichnet sind die Varianten der publizierten Stücke (*J* Π *L* ʎ ƛ L^N) sowie der Urlyra (**L**), alle anderen in Auswahl. Eine Faksimile-Edition von **A**, **T** und **L** ist, entgegen anderslautenden Angaben, nicht mehr vorgesehen. — Chronologie der publizierten Quellen: L^1: 1994; L^2: 1997; *P*: 1998; *Al*: 2005; L^3: 2011–2012; L^4/L^C: 2012; L^a: 2012; l^1, l^2: 2014; L^N: 2018; *J* bzw. J^1 (usw.) als variable Siglen jeweils a.a.O. — Im Appendix (**S. 60**ff) finden sich Reproduktionen von L^1, L^2, L^3, L^4, L^a, l^1, l^2, L^N, *P* und ausgewählten Stücken aus *J*.

Lyr. Lat. **I** *L^C*. — *L^1* (p. 1), *L^2* (p. 7), *P* (p. 30), *Al* (p. 103), *L^3* (p. 1), *L^4* (p. 56), *L^C* (p. 5), *L^a* (p. 1), *l^1* (p. 1), *l^2* (p. 1), *L^N* (p. 1). — ς (*L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 Al P L^2 L^1*) **L T A**.

L^N ƛ ʎ Ω Π **A** ◊ ***Titulus:*** I. Lindau (*Lyr. Lat.* I rev.) *Al* : I. Lindau (*Lyr. Lat.* I) *P* | ♦ **1** Cara mihi es, Philyraea, mera circumdata lympha, *L^N* ƛ ʎ *L^3* Π : Lindau, cara mihi es, pura circumdata lympha, *L^{2A}* : Lindau, cara mihi pura circumdata lympha, *L^2* : Cara mihi, pura et gelida circumdata lympha, *L^1* **L** | ♦ **2** Insula parva quidem, sed et urbs latissima laude. *L^N* ƛ ʎ *L^3* Π *L^{2A}* : Insula parva quidem, sed es urbs latissima laude. *L^2* : Insula et urbs Lindau, parva es, mirabilis autem. *L^1* **L** | ♦ **3** Quam ς **L** ▫ tuus] tuos *L^N l^2* ▫ aspectus] adspectus *L^N* ▫ incantat *L^N* ƛ *α* : inflammat ʎ Ω ▫ amoenus! ς **L** | ♦ **4** Te bellam semper sincero corde saluto! *L^N* ƛ *L^3* : Te rursumque iterumque beato corde saluto! ʎ Π Λ **L** □ rursumque iterumque] rerumque iterum *Lat. 60/4 (2012), 309 (errore typothetae)* || ♦ **5** Quaeque domus decorabatur splendore decenti, ς **L** | ♦ **6** Pluraque sunt ritu proavorum insignia fixa. *L^N* ƛ ʎ λ Π : Pluraque sunt prisci ritus insignia fixa. *L^1* **L** | ♦ **7** Conspicua multi nonnullas naviter arte ς **L** | ♦ **8** Artifices ς **L** ▫ aedis *L^N* ʎ Ω Π *(*aedîs *L^N* : aedīs *L^C)* : aedes ƛ *α* ▫ restauravere novandas. ς **L** || ♦ **9** Quam ς **L** ▫ iuvat *L^N* ƛ *L^3* : placet ʎ Π Λ **L** ▫ inde tuos hortos transire ς **L** ▫ patentis ς **L** *(*patentîs *L^N* : patentes *η* : patentīs *L^C)* | ♦ **10** Floribus ornatos crebris ς **L** ▫ et *L^N l* ʎ λ Π : ac *L^a L^1* **L** ▫ caespite molli: ς **L** | ♦ **11** Non saturetur imaginibus pupilla repleta. *L^N* : *(*molli,*)* non fit imaginibus satur unde repletus ocellus *θ* : non quit imaginibus saturari pupula capta *η* : Non saturatur imaginibus pupilla repleta ƛ ʎ *L^3* : Non pote imaginibus saturari pupula capta. Π Λ **L** *(cf. VII.10)* | ♦ **12** Verte gradum portumque subi, spectator, et ς **L** ▫ adsta! *L^N L^4 L* Π **L** : a[d]sta! *L^C* : asta! ƛ *α* || ♦ **13** Quam sublimiter illa leonis protegit urbem *L^N* : Quam sublime leonis imago protegit urbem! ƛ ʎ Ω Π | ♦ **14** Attentis oculis, genti sedamen, imago; *L^N (*plebi *η)* : Attentis oculis sedamen civibus illud ʎ *L^3* Π *L^{2A}* : Attentis oculis, sedamen civibus illud, ƛ Λ **L** | ♦ **15** Conspicit *L^N* ƛ ʎ *L^3* Π *L^{2A}* : Aspicit Λ **L** ▫ ut tutela ς **L** *(*°spicit, ut tutela, *L^N* ʎ λ Π °spicit ut tutela ƛ *L^1)* ▫ novos ς **L** ▫ appellere *L^N* ƛ ʎ λ Π *(*adpellere *L^N)* : attendere *L^1* **L** *(*adtendere *η)* | ♦ **16** Sic in ς **L** ▫ perpetuum] perpetuom *L^N* ƛ *L^1* **L** ▫ maneat tibi tanta venustas! ς **L**

*

Lyr. Lat. **II** *L^C*. — *L^1* (pp. 2–3), *L^2* (pp. 8–9), *L^3* (pp. 2–3), *L^4* (pp. 56–57), *L^C* (p. 6), *L^a* (pp. 2–3), *l^1* (pp. 2–3), *l^2* (pp. 2–3), *L^N* (pp. 2–3). — ς (*L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1*) **L T**.

L^N ƛ ʎ Ω ◊ **1** Collis erat, quem conscendi, viridantibus uber ς **L** | ♦ **2** Graminibus, venti me palpavere tepentes. ς **L** | ♦ **3** Et simul insedi scamno, quod vertice summo ς **L** | ♦ **4** Apposita mensa spatiantibus otia praebet, ς **L** | ♦ **5** Flatibus aëriis frumenti flava fluebat L^N ː Frumentum aërias vidi fluitare per undas. ʎ *L* $\mathbf{L^{A2}}$ *(*flūtare $\mathbf{L^{A3}}$*)* ː Vidi frumentum miti mutarier aura. ƛ **L** *(*vel mutari mitibus auris $\mathbf{L^{A}}$*)* | ♦ **6** Copia. Pone fuit L^N ː Pone sedile fuit ƛ ʎ Ω ▫ late mea terga deumbrans ς **L** | ♦ **7** Fagus amoenicolor, foliis non sorde necatis. ς **L** | ♦ **8** Ecce, subit virgas et vimina turbidus aër. ς **L** | ♦ **9** «Ventule, ne scriptas ς **L** ▫ asporta, ς **L** *(**absporta *η)* ▫ stulte, papyros» ς **L** | ♦ **10** Inquam, et vix potui manibus ς **L** ▫ comprendere] deprendere L^N ▫ chartas. ς **L** *(*cartas *η)* | ♦ **11** Decidit ut lente modico curvamine clivus, L^N ƛ ʎ *L* $\mathbf{L^{A}}$ *(*clivos, L^N ƛ L^1*)* ː Decidit ut clivus modico curvamine lentus, **L** | ♦ **12** Sub tumuli radicibus est cannaque palustri ς **L** | ♦ **13** Cincta palus stipulisque ulvisque et harundine molli. L^N ƛ ʎ *L* ː Cincta *(vel)* Saepta palus stipulisque ulvisque et harundine molli. $\mathbf{L^{A}}$ ː Plena palus stipulisque ulvisque et harundine texta. **L** *(*molli, ~~leni~~ ~~etc.~~ $\mathbf{L^{A}}$*)* | ♦ **14** Alituum] Alituom L^N l^2 ▫ decus ς **L** ▫ hic] hac L^N ▫ servatur versicolorum, ς **L** | ♦ **15** Hac avibus solis pulchra regione tributa. ς **L** *(*hac **L***)* | ♦ **16** Clausa lacu regio est limoso plena liquore: ς **L** | ♦ **17** Artubus hic limus sanandis denique prodest. ς **L** | ♦ **18** Saepe solent hominum pars nare diebus apricis] Nare ibi consverunt hominum pars tempore aprico L^N | ♦ **19** Lymphaque spissa fruitur L^N ʎ λ *(*Lymphaqué L^C*)* ː Lymphaque fruitur gelida, ƛ L^1 $\mathbf{L^{A}}$ ː Lymphaque gelida fruitur, **L T** *(transp.* $\mathbf{L^{A}}$ *metri causa)* ▫ pars altera gestit ς **L** | ♦ **20** Pellustrare,] Perlustrare, L^N l^2 L^a *α* ▫ dein ς **L** ▫ collatae] conlatae L^N ▫ incumbere sellae. ς **L** | ♦ **21** Immemor altera pars nandi studiosaque fusci ς **L** | ♦ **22** Corporis usque iacent bacchantes caespite culto ς **L** | ♦ **23** Affectantque cutem comburi nardificatam. L^N *L* $\mathbf{L^{A2}}$ *(*Adfectantque L^N L^1*)* ː Adfectantque cutem comburier unguificatam ƛ ː Adfectantque cutem comburier unguine tecti. **L** *(*comburi~~er~~ $\mathbf{L^{A}}$ ▫ ~~ferti~~/fēti $\mathbf{L^{A}}$ ▫ ~~ung(u)ificatam~~ $\mathbf{L^{A}}$*)* | ♦ **24** Deque fuit tumulo pulcher conspectus in agros. ς **L** | ♦ **25** Gramina faeniseces succidere falcibus uncis, ς **L** *(*subcidere L^N *su(b)scidere *η)* | ♦ **26** Perpetuo *(*Perpetue L^1 **L***)* vidi fenum amplis ferre covinnis] Adsiduo, plaustris fenum amplis ferre solebant L^N | ♦ **27** «Sedula gens» mecum dixi voltumque levavi L^N ː «Sedula gens» mecum dixi vultumque levabam ƛ ʎ *L* $\mathbf{L^{A}}$ *(*voltumque l^2 L^1*)* ː Impigram eorum operam mirans voltum relevabam: **L T** | ♦ **28** Rudera miratus lapidum spatiosaque saxa L^N ƛ ʎ *L* $\mathbf{L^{A}}$ ː Rudera conspexi lapidum spatiosaque saxa **L** *(*~~conspexi~~ ~~mirabar~~ miratus $\mathbf{L^{A}}$*)* | ♦ **29** Fissa velut pugno valido vel fulmine diro.] Fissa velut valido pugno vel fulmine diro. L^N | ♦ **30** Hoc Mare Saxosum dicebant nomine prisco L^N ː Hoc Mare Saxosum dixerunt nomine prisco ƛ ʎ λ

(Mare Saxosum L^3 mare saxosum L^2*)* ⁝ Hoc mare saxosum iam antiquo nomine dictum est. L^1 **L** | ♦ **31** Ac nonnulla fenestra domus, quae ς ▫ rupis acutae L^N ƛ ʎ *L* **L^A^** ⁝ rupibus altis **L T** | ♦ **32** Hanc iuxta speculam, quondam quae Noctua dicta est ς **L** *(*Noctua L^N ʎ ƛ L^3 noctua Λ **L***)* | ♦ **33** Parva quidem immensis scopulis audacter adhaeret, ς **L** *(*inmensis L^N ▫ inhaeret *η)* | ♦ **34** Fulsit gemmae instar nitidae teretisve adamantis. ς **L** | ♦ **35** Tramite serpenti ς **L** ▫ summos montîsque petebant L^N *(*montis *θ* ⁝ montes *η)* ⁝ multos vidi petere aedem, ƛ ʎ Ω | ♦ **35*** Mille homines avide claram totidemque casellam, L^N *(versus deest in omnibus prioribus editionibus)* | ♦ **36** Cum] Quom L^N *(*Quum *θ)* ▫ me ς **L** ▫ luce levi L^N ʎ *L* **L^A^** ⁝ umbra tenui ƛ **L T** ▫ circumdaret umbrifera ς ▫ arbos] arbor ƛ *α* | ♦ **37** O quotiens collis memini et meminisse ς **L** ▫ placebit.] iuvabit. L^N

*

***Lyr. Lat.* III** L^C. — L^1 (pp. 4–5), L^2 (pp. 10–11), L^3 (pp. 4–5), L^4 (pp. 57–58), L^C (p. 7), L^a (pp. 4–5), l^1 (pp. 4–5), l^2 (pp. 4–5), L^N (pp. 4–5). — ς (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1) **L T**.
L^N ƛ ʎ Ω ◊ **1** Aeterna, Rossini potens, ornabere laude: ς **L** | ♦ **2** Namque in perpetuum Tonsor ludetur amoenus! ς **L** *(*perpetuom L^N ƛ L^1 **L** ▫ tonsor L^1 **L***)* | ♦ **3** Et celeri lentoque gradu tua musica currit, ς **L** | ♦ **4** Ambobus variata modis et plena leporis. ς **L** || ♦ **5** Usque tuam decorat frontem, Bellini, corona: ς **L** | ♦ **6** Nam cantabuntur semper Normae cabalettae. ς **L** *(*cabalectae. L^N*)* | ♦ **7** Seria, macte, mele posuisti numine celso ς **L** | ♦ **8** Difficili numero multisque coloraturis. ς **L** || ♦ **9** Care mihi Donizetti, tuae resonantur in aevum, ς **L** *(*aevom, L^N ƛ L^1*)* | ♦ **10** Crede, operae: Pasquale, Roberto et Amoris Elisir, ς **L** *(*Amoris Elixir L^N ƛ amoris elisir, L^1 **L***)* | ♦ **11** Lucia praecipue delectat cantibus aures. ς **L** *(*aurîs L^N ⁝ auris ƛ ⁝ aurīs *α)* | ♦ **12** Sic fama, polyhymne, tua laetere perenni! ς **L** || ♦ **13** Artifices alii, semper qui composuistis ς **L** | ♦ **14** Magnifice tantas operas semperque ς **L** ▫ sonore, ʎ $L^{3\mathbf{A}}$ ⁝ canore, L^N ƛ *L* **L** | ♦ **15** Cantica mutescent numquam nec nomina ς ▫ vostra: L^N ƛ L^3 L^1 **L^A^** ⁝ vestra: ʎ L^2 **L** | ♦ **16** Mercadante, Pacini, Paër, ς **L** ▫ Carafa Mayrque. L^N ƛ ʎ λ ⁝ Spontini Mayrque. L^1 ⁝ Cherubini, Cimarosa. **L** *(scil.* Cherúbiní, Cimarósa *scandendum)* || ♦ **17** Ex his eminet ille, vocatur rex operarum: ς **L** | ♦ **18** Verdis nobile nomen in orbe perenne manebit! ς **L** | ♦ **19** Notitia adfecto, quom conscripsisset Obertum, L^N ⁝ Notitia adfectus, quum conscripsisset Obertum, est, *θ* ⁝ Notitia adficitur tum, cum scripsisset Oberton, *η* ⁝ Notitia est affectus, ubi scripsisset Oberton, ƛ ʎ Ω | ♦ **20** Primus ς **L** ▫ honor] honorque *η* ▫ venit ς *η* **L** *(scil.* vēnit ς **L** vĕnit *η)* ▫ postquam Nabucco dabatur.] postquam datus est Nabucco. *η* || ♦ **21** Posthac clarus erat vir

compositorque probatus; L^N ː Posthac clarus erat vir, componista probatus. ƛ ʎ Ω | ♦ **22** Multaque ς **L** ▫ composuit] componit L^N ▫ componendoque ς **L** ▫ novella ς *(*~~celebris~~ novella $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$*)* | ♦ **23** Gloria adaugetur: Lombardi, Foscari, Macbeth, ς $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$ *(*gloria $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$*)* ː ~~honore suo firmatur Foscaribusque~~ **L** *(contra metrum)* | ♦ **24** Attila, Latrones. ς $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$ ː ~~Attila et multis~~ **L** *(contra metrum)* ▫ Toto fiebat in orbe ς **L** || ♦ **25** Traviata Trovatore suo Rigolettoque notus. ς **L** *(ista nomina propria aliena non bene scandunt, sed altera solutio mihi non est praesto)* | ♦ **26** Culmina venerunt ambo: Falstaff et Otello. ς **L** | ♦ **27** Tantum nunc meritat, L^N ƛ ʎ λ *(*meritât, L^N L^2 meritāt L^C meritat, ƛ L^4 L^3 □ meritat *scil.* meritavit*)* ː Nunc tantum meruit, L^1 **L** *(scil.* meruīt *cum productione in arsi)* ▫ ut, ubi devenerat aetas, ς **L** | ♦ **28** Magnanimus tantum disque esset, ut aedificandas] Tantum magnanimus **L** *(transp.* $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$*)* || ♦ **29** Segnibus ς $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$ ▫ atque L^N ƛ ʎ λ ː et L^1 $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$ *(contra metrum)* ▫ aegris ς $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$ ▫ aedes ς $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$ *(*aedis ƛ ː aedīs *α)* ▫ curaret ς $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$ ▫ egenis. ς $\mathbf{L}^{\mathbf{A2}}$ *(*~~amoenas~~ $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$*)* □ Segnibus atque aegris aedes curaret egenis.] Aedes pauperibus curaret et ille misellis. **L** ː Aedes pauperibus curaret segnibusque ille. **T** *(*et ille misellis $\mathbf{T}^{\mathbf{A}}$*)* *(scil.* segnibu'*)* | ♦ **30** Es famam indeptus summam *(*summam, L^N*)* semperque libenter ς $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$ □ famam ς $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$ ː gloriam **L** *(scil.* glori̯am *per synizesim)* | ♦ **31** Incluta cantatrix celeberque canent cantator ς **L** | ♦ **32** Has celerique operas scriptas numeroque ς ▫ canoro! ʎ $L^{3\mathbf{A}}$ ː sonoro! L^N ƛ *L* $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$ ː sublimi! **L** *(contra metrum).*

*

***Lyr. Lat.* IV** L^C. — L^1 (p. 6), L^2 (p. 12), L^3 (p. 6), L^4 (pp. 58–59), L^C (p. 8), L^a (p. 6), l^1 (p. 6), l^2 (p. 6), L^N (p. 6). — ς (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1) **L T**.
L^N ƛ ʎ Ω ◊ **1** Iam pater haustus erat ς **L** *(*Iam L^N ƛ ʎ L^2 **L** ː Jam L^3 L^1*)* ▫ longique labore diei L^N ƛ ʎ L^3 ː totiu' labore diei, Λ **L** | ♦ **2** Oscitat atque parat dormitum vadere veste ς **L** | ♦ **3** Mutata tunica noctis; rursum sua pandit ς **L** | ♦ **4** Membra iacetque simul, somno se dedit amico. ς **L** || ♦ **5** Ille beatus homo est: membris passisque lacertis ς **L** | ♦ **6** Lecto, nulla mora est, celerique sopore gravatus ς **L** | ♦ **7** Post nullum vero spatium L^N ƛ ʎ L^3 ː Post nullum spatium ferme Λ **L** ▫ requiescere felix ς **L** | ♦ **8** Hic solet L^N ƛ α^1 *(*Is *η* α^2*)* ː Assolet ʎ Ω *(*Adsolet *η)* ▫ haud aliter ς **L** ▫ quam securissimus infans L^N ː tamquam securior infans. ƛ ʎ L^3 ː quam si securior infans. *β* ː quam si secura sit infans. *α* ː tamquam curis procul infans. Λ **L** || ♦ **9** Quemlibet, infelix, iuxta dormire necesse est! ς **L** | ♦ **10** Tempore namque brevi, noctis velamine tectus, ς **L** | ♦ **11** Stertere perpetuat pater haud secus insecet ac si ς **L** *(*secus, L^N*)* | ♦ **12** Serrula et instanti motu nemora alta recidat. ς **L** || ♦ **13** Quamquam carus homo est, rabie vix abstineas: nam ς **L** | ♦ **14** Volveris in lecto; placido

somno usque fugato ς **L** | ♦ **15** Hac nunc parte, illa lecti nunc parte moraris, ς **L** | ♦ **16** Cum sopor attiguum molli circumdet amictu. ς **L** *(*Quom L^N ː Quum *θ* ▫ adtiguom L^N ː attiguom L^N ƛ L^1 **L***)*

*

Lyr. Lat. **V** L^C. — L^1 (pp. 7–8), J^1 (*NA* 201/202 [Sept./Oct. 1997], pp. 18–19), L^2 (pp. 13–14), J^2 (*NA* 223/224 [Iul./Aug. 1999], p. 12 [vv. 37–44, 47–50]), L^3 (pp. 7–8), L^4 (pp. 59–60), L^C (pp. 8–9), L^a (pp. 7–8), l^1 (pp. 7–8), l^2 (pp. 7–8), L^N (pp. 7–8). — ς (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 J^2 L^2 J^1 L^1) **L T A**.

L^N ƛ ʎ **Ω** J^2 J^1 **A** ◊ ***Titulus****:* FLUMEN (carmen V) J^1 | ♦ **1** Fons scatet, exigua de rima deflua lympha ς **L** | ♦ **2** Labitur et lapides vocali murmure pulsat. ς **L** | ♦ **3** Continuusque latex liquido splendore coruscans ς **L** *(*Continuosque L^N ƛ L^1*)* | ♦ **4** Crescit, et alveolo cohibetur stilla pusillo. ς **L** | ♦ **5** Et citius refugit montes, ubi natus, apricos ς **L** *(*montîs L^N ː montis ƛ ː montīs *α)* | ♦ **6** Rivus et acceptis torrentibus amplificatur. ς **L** *(*Rivus ʎ λ J^1 **L** ː Rivos L^N ƛ L^1 $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$*)* | ♦ **7** Interea silvam, breviter iam flumine facto, ς **L** | ♦ **8** Quae viridi densis dumis fragrabat odore, ς **L** | ♦ **9** Appropiant undae et ς **L** *(*Adpropiant L^N*)* ▫ rapido] rabido L^N ƛ J^1 ▫ sorbentur hiatu. ς **L** | ♦ **10** Lenis aquae flumen tacito cum murmure manat ς **L** | ♦ **11** Limpida per silices iactantis fulgura sursum. ς **L** *(*iactantîs L^N ː iactantes *η* ː iactantīs L^C*)* | ♦ **12** Quam fuit ille locus pullo velamine tectus, ς **L** | ♦ **13** Fronde locupletes foliisque recentibus aucti ς **L** | ♦ **14** Quod rami umbriferi ς **L** ▫ dederant ς $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$ ː dederunt **L A** (*scil.* dedĕrunt) ▫ et ς **L** ▫ frigore feti.] frigorifeti. L^N ƛ J^1 | ♦ **15** Quam fuit haec regio iucunda fusa quiete: ς **L** *(*iocunda L^1*)* | ♦ **16** Qualia silva sopora silentia donat amoena, ς **L** | ♦ **17** Qualis in hac habitat pax candida valle tacenti! ς **L** | ♦ **18** Acrius ς **L** ▫ attendas] intendas L^N *θ α (*adtendas *η)* ▫ aures: ς **L** *(*aurîs: L^N auris/-īs *α)* ▫ pipire] cantare L^N l^2 ▫ canoro] sonoro *α* | ♦ **19** Alituum sonitu cernas examina parva] Agmina parva vigil cantu viden alisequorum L^N l^2 | ♦ **20** Et placido paulum vento fruticeta ς **L** *(*paullum L^1 **L***)* ▫ moveri.] moveri? L^N l^2 | ♦ **21** Ripa videtur et herba videtur et ulva cubare: ς **L** | ♦ **22** Sic quoque cuncta silent, taciturne profluit amnis. ς **L** | ♦ **23** Parva mora est:] Parva mora est; L^1 ▫ primi radii iam L^N θ^2 ː radii primi iam θ^1 ʎ $L^{3\mathbf{A}}$ ː radii iam primi *η* ƛ **Ω** J^1 ▫ vimina lustrant ς **L** *(*lustrant, L^N*)* | ♦ **24** Confestimque plagas ridens sol vertit opacas. ς **L** *(*sol ridens *η)* | ♦ **25** Ac simul incipiunt tremulae titubare fluentis ς **L** *(*fluentīs L^C*)* | ♦ **26** Ocius atque undae crispantur fluminis alti. ς **L** | ♦ **27** Tamquamsi subito tempestas dira propinquet ς **L** | ♦ **28** Fulminis occultans oculis, non auribus, ictum; ς **L** | ♦ **29** Qui ς **L** ▫ fremor L^N ʎ L^a L^3 *α* ː tremor *l* ː sonor **Λ** J^1 **L** ▫ ambiguus ς **L** *(*ambiguos L^N ƛ L^1 **L***)* ▫ paulatim crescit et ς **L** ▫ inde L^N ʎ L^3 ː usque ƛ *α* **Λ** J^1 **L** | ♦ **30** Horrisono strepitu bombos simulare

sonoros L^N : Horrisono strepitu bombos simulare fragosos ʎ L^3 : Cum strepitu maiore sonos simulare sonoros ƛ *(*crepitu l^1*)* : Cum strepitu maiore sonos simulare fragosos α^1 *(*sonoros η α^2*)* : Maiori strepitu bombos simulare fragosos Λ J^1 **L** *(scil.* maiore*)* | ♦ **31** Suevit et attonitis terrorem impingere torvum: ς **L** *(*Svevit L^N ▫ adtonitis L^N ▫ inpingere L^N ▫ torvom: L^N ƛ L^1 **L***)* | ♦ **32** Sic ex longinquo primum ς **L** *(*raptim θ^1 : sensim η*)* ▫ clangore L^N θ^2 *(*crescente θ^1 : plangore η*)* : stridore ƛ ʎ Ω J^2 J^1 ▫ furente ς **L** *(*furore θ^1 : furente θ^2 η : furenti ζ^2*)* | ♦ **33** Vortice perceleri guttae properare videntur, ς **L** | ♦ **34** Vortice et obliquo passim rapiuntur in arta ς **L** □ **33, 34** Vortice L^N ƛ Λ J^1 **L** : Vertice ʎ L^3 | ♦ **35** Saxa, furor quorum – iam vox me deficit aegra – ς **L** | ♦ **36** Dicitur et divis ς **L** ▫ audiri sede superna.] audirier arce superna. ƛ **L** *(‹-›*i sede superna **L**$^{\mathbf{A}}$*)* | ♦ **37** Inde via est praeceps super aëra; rudera rumpit ς **L** | ♦ **38** Alveoloque carens ς **L** *(*alveoloque J^2*)* ▫ rabidus] rapidus L^N ƛ α ▫ fluvius volitando ς **L** | ♦ **39** Decidit, instabiles latices neque semita ducit, ς **L** *(*decidit, J^2 ▫ instabilis ƛ : instabilīs α*)* | ♦ **40** Instabilesque cadunt super aëra praecipitanter, ς **L** *(*instabilesque J^2 ▫ aera J^2*)* | ♦ **41** Instabiles latices titubant properi: impulsu ς **L** *(*instabiles J^2*) [cum hiatu onomatopoetico]* | ♦ **42** Tangit humum flumen bruto simul obtusoque. ς **L** *(*tangit J^2*)* | ♦ **43** Impete iactantur vehementi, turbinis instar, ς **L** | **44** Fluctus spumosi vibrantque tonantque coacti. ς **L** *(*fluctus J^2*)* | ♦ **45** Alveus ut reddatur aquis, condantur et undae, L^N ƛ ʎ L^3 : Ut pavidae reddantur aquae, reddatur et alveus, Λ J^1 **L** *(scil.* alvi̯us *per synizesim)* | ♦ **46** Fontigenae est curae quaerendoque ς **L** ▫ omnia format. L^N θ^2 ʎ L^3 : omne reformat θ^1 γ : ordinat omnis. ƛ *(*ordinat omnīs β*)* : ordinat amnem α^1 *(*-im η α^2*)* : ordinat undas. Λ J^1 **L** | ♦ **47** Sic amnis L^N ʎ $L^{3\mathbf{A}}$: Amnis sic L^3 : Ast amnis ƛ J^2 Λ J^1 **L** ▫ sensim placatur et exhilaratur. ς **L** | ♦ **48** Perfluit arva dein navis ς **L** *(*gnavis η*)* ▫ celebrata L^N θ^2 *(*celebranda θ^1*)* : operanda η ζ^2 : operata ƛ ʎ *L* J^2 J^1 **L** ▫ colonis, ς **L** | ♦ **49** Florigeros campos lateque patentia prata ς **L** *(*florigeros J^2*)* | ♦ **50** Visit et ς **L** *(*visit J^2*)* ▫ ignotas terrasque urbisque L^N *(*ignotam terramque urbemque θ : ignotas terras urbisque η*)* : ignotas urbes hominesque ƛ ʎ *L* J^2 J^1 **L** *(*urbîs L^N : urbis ƛ : urbīs α*)* ▫ salutat. ς **L** — **35–41/42 A** *vide in U1*

*

Lyr. Lat. **VI** L^C. — L^1 (p. 9), L^2 (p. 15), L^3 (p. 9), L^4 (p. 60), L^C (p. 10), L^a (p. 9), l^1 (p. 9), l^2 (p. 9), L^N (p. 9). — ς (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1) **L T A**.
L^N ƛ ʎ Ω **A** ◊ **1** Sic natura creavit, uti te visere possum: L^N : Sic natura creavit, ut hanc ego visere possum: ƛ ʎ L^3 : Sic natura creavit uti te visere possum: Λ **L** | ♦ **2** Nil mendacis habet facies medicaminis oris, ς **L** | ♦ **3** Unguine bucca vacat, falso palpebra colore, ς **L** □ Unguine] Ungine **L** *(corr.* **L**$^{\mathbf{A}}$*)* | ♦ **4** Ac

naturali laetantur labra rubore. ϛ **L** || ♦ **5** Carmine perdulci speciosam cantat alauda, L^{N} ƛ ʎ L^{3} ː Te, speciosa, canit perdulci carmine passer, Λ **L** | ♦ **6** Nocte etiam stellae formam mirantur eburnam. ϛ **L** | ♦ **7** Femineum corpus, species aequabilis, ah! quam ϛ **L** | ♦ **8** Marmorei vultus, facies quoque lacticolores! L^{N} ƛ ʎ L^{3} *(*laeticolores ƛ *α)* ː Feminei vultus, facies quoque femineai! Λ **L** *(*voltus L^{N} ƛ L^{1} **L***)* || ♦ **9** Bella puella, places non ac secus iris amoena, L^{N} ː Bella puella placet non ac secus iris amoena, ƛ ʎ L^{3} ː Bella puella, places non ac secus alma aurora, Λ **L** | ♦ **10** Quae cum caelo oritur, ϛ *(*quom L^{N} ː quum *θ)* ▫ mentis L^{N} ʎ *(*mentîs L^{N} ː mentes *η* ː mentīs L^{C}*)* ː terras ƛ *L* ▫ et corda serenat. ϛ □ Quae cum caelo oritur, hominum cor laetitia implet. **L** *(*terras ~~mentes~~ et corda serenat $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$*)* | ♦ **11** Quo magis expediat: mihi tu regina rosarum, L^{N} ƛ ʎ L^{3} ː Quo mage conveniat: mihi tu pulcherrima florum, Λ **L** *(*flos *scil. gen. fem.)* | ♦ **12** Quae neque defloret prato neque deficit umquam.] quae neque defloret neque prato deficit umquam *η* || ♦ **13** Te veneror, molli – ϛ **L** ▫ forsan L^{N} ƛ ʎ L^{3} ː heu! heu! Λ **L** ▫ si fingere fas est – ϛ **L** | ♦ **14** Amplexu tangam, ϛ **L** ▫ quam sim tibi fidus amicus! L^{N} ː quam sis mihi fida fututrix! ʎ L^{3} *(*cara *β)* ː quam sim tibi fortis amicus! ƛ *α* ː quam sim tibi fortis amator! L^{2} ː quam sim iocundus amator! L^{1} **L** | ♦ **15** En! optata venit thalamoque recumbit amico L^{C} ː En! optata venit thalamoque incumbit amico L^{4} $L^{3\mathbf{A}}$ ː En! optata venit, thalamo succumbit amico L^{3} ː En! optata venis: thalamo succumbe parato L^{N} ƛ *α* *(*parato, L^{N}*)* ː En! optata venis: thalamo succumbis amico *β* ː Ah! video, video: nutas thalamum esse paratum; Λ **L** | ♦ **16** A gremioque tuo mulcebitur almus amator. L^{N} *(*mulgebitur *η)* ː In gremioque tuo submergitur almus amator. ƛ ː In liquidoque sinu submergitur almus amator. ʎ ː In liquidoque sinu submergitur almus amator! L^{3} *(*In calidoque sinu *ζ* ː In gremioque tuo *ϵ* ː Inque sinu carae *ẟ* ː Et calido gremio *γ* ː Et sinui calido *β* ː Atque sinu calido *α)* ː Cara, veni, lecto succumbe atque exue promptim! Λ **L**

*

***Lyr. Lat.* VII** L^{C}. — L^{1} (p. 10), L^{2} (p. 16), L^{3} (p. 10), L^{4} (p. 61), L^{C} (p. 11), L^{a} (p. 10), l^{1} (p. 10), l^{2} (p. 10), L^{N} (p. 10). — ϛ (L^{N} l^{2} l^{1} L^{a} L^{C} L^{4} L^{3} L^{2} L^{1}) **L T**.
L^{N} ƛ ʎ Ω ◊ **1** Splendida marmoreo ϛ **L** ▫ collucens] lucendo *θ* ː lucenter η^{2} ː conlucens η^{1} ▫ murice lympha ϛ **L** | ♦ **2** Emicat immensoque per aëra decidit arcu; ϛ **L** *(*aera **L***)* | ♦ **3** Usque merum laticem pellustrat lumine loto ϛ **L** *(*perlustrat ƛ *α)* | ♦ **4** Gemma poli radiique repercutiuntur aprici. L^{N} ː Sol radians varii reiectanturque colores. ʎ *L* *(*rēiectanturque L^{C}*)* ː Sol radians variique colores rejiciuntur. **L** *(*rejectanturque colores $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$*)* ː Sol radians ~~varios ita rejicit unda colores~~ variique colores rejiciuntur $\mathbf{T}^{\mathbf{A}}$ ː Gemma poli varioque colore repercutitur cael. ƛ $\mathbf{T}^{\mathbf{3}}$ ː Sol rutilans varioque colore repercutitur cael.

$\mathbf{T}^2$ ∶ Sol radians: varios reiectat gutta colores. $\mathbf{T}^1$ || ♦ **5** Illa figura lacus lata stat saepta lacuna L^N ∶ Illa figura lacu late stat saepta patenti, ƛ ʎ *L* **L** | ♦ **6** Cui subito aura aequor stringit; crispatur et unda ς **L** *(*Quoi L^N *l)* | ♦ **7** Ducitur exilis: fit, uti stips fulgura sursum ς **L** | ♦ **8** Strata super teretes silices sescenta coruscet. ς **L** *(*teretîs L^N ∶ teretis ƛ ∶ teretīs *a)* || ♦ **9** Hic caelumque plagasque ad limpida litora mirans ς **L** | ♦ **10** Non saturetur imaginibus pupilla repleta. L^N ∶ non fit imaginibus satur inde repletus ocellus *θ* ∶ non quit imaginibus saturari pupula capta *η* ∶ Non saturatur imaginibus pupilla repleta ƛ ʎ L^3 ∶ Non pote imaginibus saturari pupula capta. Λ *(cf. I.11)* | ♦ **11** Pisce levi laetor liquidis inhiante lapillis ς **L** *(*lapillis, L^N*)* | ♦ **12** Alborumque simul delectat lusus olorum. ς **L** || ♦ **13** Interea molli regio circumdata velo ς **L** | ♦ **14** Vertitur et noctis caligo densa morantem ς **L** | ♦ **15** Imbuit ς **L** ▫ egelida me aspergine; linquere ʎ L^3 ∶ egelida me spargine; linquere L^N Λ ∶ egelido me rore: relinquere ƛ **L** *(*‹-›a spargine; ~~re~~linquere $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$*)* ▫ oportet ς **L** | ♦ **16** Haec loca ς **L** ▫ cara L^N ƛ ʎ λ *(*clara; *η)* ∶ amoena L^1 **L** ▫ mihi: ς **L** *(*diu *η)* ▫ Quam dulcia tempora degi! L^N ∶ Quam dulciter otia degi! l^2 *(*quam dulciter otia degi! *η)* ∶ Quam tempora dulcia degi! l^1 ∶ Quam tempora dulciter egi! ʎ *L* **L**.

*

Lyr. Lat. **VIII** L^C. — L^1 (p. 11–12), L^2 (p. 17–18), L^3 (p. 11–12), L^4 (p. 61–62), L^C (p. 11–12), L^a (p. 11–12), l^1 (p. 11–12), l^2 (p. 11–12), L^N (p. 11–12). — ς (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1) $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$ [vv. 32–48] **L** [vv. 1–31] **T A**.
L^N ƛ ʎ Ω **A** ◊ **1** Tempore brumali terra gelida nive pressa, ς **L** | ♦ **2** Cum vico matris natali more morarer ς **L** *(*Quom L^N ∶ Quum *θ)* | ♦ **3** Atque sederem aviae tecto fumante camino, ς **L** | ♦ **4** Quam fervore diu misso fornace fruebar! ς **L** | ♦ **5** Quam mihi dulce foco est lassari saepe crepante! ς **L** | ♦ **6** E plena tandem L^N ∶ De plena interea ƛ ʎ λ ∶ Interea e plena L^1 **L** ▫ matercula nava culina ς **L** | ♦ **7** Dulcia poma, sui perquam studiosa nepotis, L^N ƛ ʎ λ ∶ Dulcia poma tulit pretiosa condita lance L^1 **L** | ♦ **8** Atque dapes multas, quae denique restituerunt ς **L** | ♦ **9** Corpora fessa, tulit pretiosa condita lance. L^N ƛ ʎ λ ∶ Corpora fessa, sui perquam studiosa nepotis. L^1 **L** | ♦ **10** Dein, esis epulis, potu fruiturus odoro, ς **L** | ♦ **11** Auribus intentis narrantis ab ore pependi: L^N ƛ ʎ L^3 ∶ Auribus excipio contentis talia fantem: L^2 ∶ Auribus excepi contentis talia fantem: L^1 **L** | ♦ **12** «Dum pueri fuimus tenues, L^N *(*fūimu’ dum pueri tenues *η)* ∶ «Dum fuimus parvi infantes, ƛ ʎ *L* **L** ▫ ego, Francius ille, ς **L** | ♦ **13** Aequanima celerique manu L^N ∶ Aequanimi celeresque manu ƛ ʎ *L* $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$ *(*Aequanimes ƛ *a* ∶ aequanimi $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$*)* ∶ Aequo animo assiduaque manu **L** ▫ collegimus ambo ς **L** | ♦ **14** (Hic tunc ludus erat nobis) pictasque columbas ς **L** *(*lusus *θ* ∶ loedus *η)* | ♦ **15** Atque alias volucres varias et versicolores, ς **L** *(*volucrīs *η)* | ♦ **16** Alituum decus ut magna veniret in

urbe. ς **L** *(*Alituom L^N l^2*)* | ♦ **17** Mense dies fuit apta – bene hoc reminiscor – Aprili; ς **L** | ♦ **18** Nulla petituris nobis mora: voce modesta ς **L** | ♦ **19** Ivimus ad patrem, sella qui sedit eburna ς **L** *(*vadimus *θ* ː vasimus *η)* | ♦ **20** Publica perlustrans, semper quae legerat, acta. ς **L** *(*perlustrans L^N ƛ ʎ L^3 ː pellustrans Λ*)* | ♦ **21** Ut pater audivit, metuenti reddidit ore: ς **L** *(*audiit ut pater hoc, *θ)* | ♦ **22** ‹Unica vos estis, ς **L** *(*‹Unica ς **L**^{A} ː «Unica **L***)* ▫ taetris intacta periclis, L^N *(*ignota *η)* ː taetrorum ignara periclûm, ƛ ʎ *L* **L** | ♦ **23** Spes mea. Nunc igitur dictis parete paternis! ς **L** | ♦ **24** Concedam vobis tam dudum fota cupita, ς **L** | ♦ **25** Alituum decus ut pictarum veneat urbe, ς **L** *(*Alituom L^N l^2*)* | ♦ **26** Legibus his: hora tantum revenite diurna, ς **L** | ♦ **27** Ne videam immemores iussorum nocte vagantes! ς **L** *(*neu *θ* ▫ vagantis L^N ƛ *α)* | ♦ **28** Neu sermoniferi perlectent vos peregrini, ς **L** *(*perlectent L^N ƛ ʎ L^3 ː pellectent Λ*)* | ♦ **29** Blandificis L^N ƛ L^1 **L** ː Blandisonis ʎ λ *(*blandisoni *θ)* ▫ donis qui temptent usque tenellos! ς **L**^{A} ː qui temptant usque, cavete! **L** | ♦ **30** Sin amiseritis regionem, quaerite promptim ς **L** | ♦ **31** Nescioquem aedilem: plateam monstrabit eundam. ς **L** | ♦ **32** Cumque ita vendideritis aves ς **L**^{A} *(*Quomque L^N ː Quumque *θ* ▫ vendiderītis L^C **A** ▫ avîs L^N ː avis *θ)* ▫ et vesper adescit, L^N ƛ *α* ː et vesper adessit, ʎ L^3 ː et vespera subsit, Λ **L**^{A} **A**^{1} ː (nunc tendite mentes) **A** | ♦ **33** Ite domum recta: penitus mea verba tenete!› ς **L**^{A} **A**^{1} *(*dicta **A***)* | ♦ **34** Dixerat; et madidis felices basia malis ς **L**^{A} | ♦ **35** Figimus ‹Alme pater› respondens quisque ‹valeto!› ς **L**^{A} *(*figimus **A**^{2} ː fiximus **A**^{1} ː dantes **A** ▫ respondens **A**^{1} ː respondimus **A***)* | ♦ **36** Ille dein nos dimittit lacrimasque reterget. ς **L**^{A} *(*dimisit **A** ▫ retersit **A** *in ras.)* | ♦ **37** Ferrivia vehimur cavea tuitante palumbes ς **L**^{A} *(*ferrovia L^C *dub. in not.* ▫ cavea tuitante *θ* ː caveis bipatentibus *η* **A** ▫ columbas *θ* ː a*u*cti *η* **A***?)* | ♦ **38** Fulgidulos (nunc crede mihi), quos ς **L**^{A} *(*Fulgidulas *θ* **A** ▫ quas *θ* **A** *in ras.)* ▫ ferriviantes, L^N **A**^{1} ː ferrivagantes, ƛ ʎ λ **L**^{A} **A**^{2} *(*ferrivehentes L^C *dub. in not.)* ː praetereuntes, **A** | ♦ **39** Qui digitum obtulerant, affecti vulnere parvo ς **L**^{A} *(*qui **L**^{A} ▫ adfecti L^N ▫ volnere L^N ƛ L^1 **L**^{A}*)* | ♦ **40** Admirabantur tamen ac mulcere volebant. ς **L**^{A} *(*admirabantur **L**^{A} ▫ et *θ)* | ♦ **41** Perveniebamusque urbem. Quae turba meantum, ς **L**^{A} | ♦ **42** Quique tumultus adest! Quo sunt loca plena crepore! ς **L**^{A} *(*quo **L**^{A}*)* □ **42***sqq. div. cancell. in* **A** | ♦ **43** Nec mora: ς **L**^{A} ▫ largificis stipibus L^N ƛ *α* ː largificis nummis ʎ λ ː largarum stipium L^1 **L**^{A} ▫ nec laude minore ς **L**^{A} □ **42***sq.* Nec mora: largificis nummis et laudibus emptor | Continuo volucres **A** *in ras.* | ♦ **44** Sunt breviter volucres a praetereuntibus emptae; ς **L**^{A} | ♦ **45** Tempus abit memoresque domum proficiscimur ς **L**^{A} ▫ inde. L^N ƛ ʎ λ L^{1A} **L**^{A} **A** ː tandem. L^1 *(errore typothetae)* | ♦ **46** Notitia haec nobis fuit urbis prima beatis.» ς ː Notitia haec, Thoma(s), fuit urbis prima beata.» **L**^{A} | ♦ **47** Desierat matercula ab his; thea frigida facta

est. ς $\mathbf{L^A}$ | ♦ **48** Tam sollers auditor enim iam carmen adumbro. L^N ƛ ʎ λ : Pectore tam tento percepi carmen adumbrans. $\mathbf{L^a}$: Sic intento animo percepi carmen adumbrans. L^1 $\mathbf{L^A}$ *(*contento **T** : in‹-› $\mathbf{T^A}$*)*

*

***Lyr. Lat.* IX** L^C. — L^1 (p. 13), L^4 (p. 62), L^C (p. 13), L^a (p. 13), l^1 (p. 13), l^2 (p. 13), L^N (p. 13). — ς (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^1) **L T A**.
L^N ƛ ʎ L^1 **T A** ◊ **1** Ad sedendum nato, ς **L** | ♦ **2** Ad scribendum vocato ς **L** | ♦ **3** Praesertim in ς **L** ▫ lectulo L^N l^2 ʎ L^1 **L T** : lecto l^1 L^a **A** ▫ sita ς **L** | ♦ **4** Mihi placet vita. ς **L**

*

Lyr. Lat.* IX L^C. — L^2 (p. 19), L^3 (p. 13), L^4 (p. 63), L^C (p. 13). — ς (L^C L^4 L^3 L^2) **A**.
ʎ λ **A** ◊ **1** Semita par vitae est: simulac conscendere culmen ς | ♦ **2** Contigerat nobis, ire deorsum opus est! ς *(*Contigerat ʎ λ **A** : contigit – heu! – $\mathbf{A^1}$*)* | ♦ **3** Finis erit nobis tamen haec: exquirere verum ς *(*hic L^C *in not.)* | ♦ **4** Difficilique via, spero, velimus ali. ς *(*sperŏ, L^C*)*

*

***Lyr. Lat.* X** L^C. — L^1 (p. 14), J^1 (*WHB* 38 [1996], p. 81), L^2 (p. 20), J^2 (*NSL*, p. 7), J^3 (*plus* 3 [Juni 2001], p. 28), L^3 (p. 14), L^4 (p. 63), L^C (p. 13), L^a (p. 14), J^4 (*CTGL* 6 [2013], p. 4 sq.), l^1 (p. 14), l^2 (p. 14), L^N (p. 14). — ς (L^N l^2 l^1 J^4 L^a L^C L^4 L^3 J^3 J^2 L^2 J^1 L^1) **L T A**.
L^N ƛ J^4 ʎ Ω J^3 J^2 J^1 **A** ◊ **1** In silvas fugiam dumosis frondibus amplas, ς **L** | ♦ **2** Nympharum ut videam secreta virecta domosque, ς **L** | ♦ **3** Quae tremulis implent nemorales cantibus umbras ς **L** *(*nemoralīs *η)* | ♦ **4** Seliciuntque suo mortalia corda lepore. ς **L** || ♦ **5** In campos exim fugiam, qui frugiferentes ς **L** *(*exin *η* ▫ frugiferentīs *η)* | ♦ **6** Planities flavas redhibent lateque patentes. ς **L** *(*patentis. *η* ƛ : patentīs *α)* | ♦ **7** Hic tepido flatu commota vacillat avena, ς **L** : ut tepidis auris conmota vacillat avena, **A** | ♦ **8** Hic melius solis supremi cernitur aura. ς **L** || ♦ **9** Rusque, ubi mugitu perpellunt arva iuvenci, ς **L** | ♦ **10** Rus fugiam, ς **L** ▫ bubus L^N *l* : bobus J^4 L^a ʎ *L* J^3 J^2 J^1 **L** ▫ validis ubi sedulus ς **L** ▫ agro L^N ƛ *α* : agris J^4 ʎ *L* J^3 J^2 J^1 **L** | ♦ **11** Infindit sulcos et mitia poma colonus ς **L** | ♦ **12** Educat ac ς **L** *(*et *η)* ▫ paulis L^N ƛ *α (*paullis *η)* : paula J^4 ʎ λ J^3 *(*paulla J^2 J^1 L^1 **L***)* ▫ contentus fungitur ς **L** ▫ ollis. L^N ƛ *α* : olla. J^4 ʎ *L* J^3 J^2 J^1 **L** || ♦ **13** Hic modicis pascuntur oves in collibus ς **L** *(*Collibus J^3 *[errore typothetae])* ▫ herba, L^N **T** : herba; ƛ ʎ : herbis; J^4 L^3 : herbis, J^3 J^2 Λ J^1 **L** | ♦ **14** Mellifluum L^N ƛ J^4 ʎ L^3 *(*Mellifluom L^N l^2*)* : Flebile dum J^3 J^2 Λ J^1 **L** ▫

iuncta dum fundis harundine carmen L^N *(*texis θ^2 ː pangis θ^1*)* ː iuncta modularis harundine carmen η ː iuncta modulatur harundine carmen ƛ J^4 ʎ L J^3 J^2 J^1 **L** | ♦ **15** Spemque tuae felix nutris, puer alme, puellae. L^N ː spemque suae felix nutrit puer usque puellae. θ ː Spemque puer nutrit formosae virginis usque. ƛ α ː Spemque suae pastor felix alit usque puellae. J^4 ʎ L^3 *(*demens γ ː vecors η β*)* ː Spemque suae nutrit formonsae pastor amoris. J^2 *(contaminatio lectionum* L^2 *et* L^1*)* ː Spemque tamen nutrit formonsae pastor amoris. J^3 L^2 ː Spemque suae nutrit formonsus pastor amoris. J^1 L^1 *(*formosi/sui…amoris *fortasse scribendum erat [annot. in* L^C*])* ː Spemque sui nutrit formonsus pastor amoris. **L** *(*‹-›ae $\mathbf{L^A}$*)* | ♦ **16** Hic sidam maneamque inglorius, hic requiescam! L^N J^4 ʎ L^3 *(*remanens β*)* ː Hic sidam remanens inglorius, hic reticebo. ƛ α ː Hic sidam maneamque inglorius, hic reticescam! J^3 J^2 Λ J^1 **L**

*

Lyr. Lat. **XI** L^C. — L^1 (p. 15), L^2 (p. 21), L^3 (p. 15), L^4 (p. 63), L^C (p. 14), J (*CTGL* 4 [2012], p. 18), L^a (p. 15), l^1 (p. 15), l^2 (p. 15), L^N (p. 15). — ς (L^N l^2 l^1 L^a J L^C L^4 L^3 L^2 L^1) **L T A**.

L^N ƛ J ʎ Ω **A** ◊ **1** Cara magistra mihi, quae Romanum docuisti ς **L T A** | ♦ **2** Sermonem; felix, discere ς **L** ▫ quoi liceat! L^N *(*cui η*)* ː quod licuit! J ʎ L *(*cui $\mathbf{A^2}$ ː quoi $\mathbf{A^1}$*)* ː discere qui potui β *(*potuit α*)* ː quod potui! ƛ **L T A** *(*licuit $\mathbf{L^A}$*)* | ♦ **3** Aëra L^N ƛ γ ː Auram β ː Carmine J ʎ α Ω **A** ▫ complebo (quaeso, nisi contigit aeque, ς **L T A** | ♦ **4** Conato ignoscas et salebram et vitium. ς **L T A** | ♦ **5** At nihil impediat!) ς **L T A** ▫ laetanter carmine puro, L^N γ ː gratanter carmine puro, ƛ β ː veraci puriter auram, J ʎ Ω **A** *(*auras α*)* | ♦ **6** Plenus et inde tuis laudibus orbis erit. L^N ː Atque ita laude mera scilicet aura sonet! ƛ J ʎ Ω **A** | ♦ **7** Sic dignas refero grates, L^N ː Sic grates habeo immensas, ƛ α *(*dignas η*)* ː Sic grates refero immensas, J ʎ Ω **A** ▫ cui dicere fas sit ς **L T A** *(*quoi L^N l ▫ est: ƛ ː est α ː sit: **L T A**, *exp.* $\mathbf{L^A}$*)* | ♦ **8** Nos fore Romanos, Austria quos genuit. L^N J ʎ α L **L** ː *(…* fas est:*)* Nos sumu’ Romani, Austria quos genuit. ƛ *(permisso quidem hiatu)* ː *(…* fas sit:*)* Nos sumus Romani, | Austria quos genuit. **T A** *(*fore -os $\mathbf{T^A}$*)*

*

Lyr. Lat. **XII** L^C. — L^1 (p. 16), L^2 (p. 22), J^1 (*NSL*, p. 8), L^3 (p. 16), L^4 (p. 64), L^C (p. 14), L^a (p. 16), J^2 (*CTGL* 6 [2013], p. 5), l^1 (p. 16), l^2 (p. 16), L^N (p. 16). — ς (L^N l^2 l^1 J^2 L^a L^C L^4 L^3 J^1 L^2 L^1) **L T A**.

L^N ƛ J^2 ʎ Ω J^1 **A** ◊ **1** Quam vultus ς *(*voltus L^N ƛ L^1 **L***)* ▫ subiit L^N ː fuerit J^2 ʎ L J^1 ː fuit ah! ƛ **T A** ▫ pulcher ς *(*pulcer ƛ L^1 **L***)* ▫ et haud unguine inutili ς **T** *(*haut ƛ L^1 **L***)* | ♦ **2** Sparsus – falsa cupido speciei cassaque vanitas! ς **L** | ♦ **3** At tu visa ς **L** ▫ mihi L^N ː bonis ƛ J^2 ʎ Ω J^1 ▫ dulciter es par dea ς **L** ▫ Naïdum,

L^{N} ː Naïdum ƛ J^{2} ʎ Ω J^{1} *(*Naidum J^{2} λ J^{1} **L***)* | ♦ **4** Forma plena mera, dote bona, L^{N} *(*Pulchritudinibus plena bonis, *η)* ː Pulchritudinibus. Forma teres, ƛ J^{2} ʎ Ω J^{1} *(*Pulcritudinibus. ƛ L^{1} **L***)* ▫ candida bracchiis. L^{N} *η* ː candida bracchia, ƛ J^{2} ʎ Ω J^{1} *(*brachia, $ζ^{2}$*)* | ♦ **5** Crines aetherii, quam femora et pectora complacent! *ς* **L** *(*femina $ζ^{2}$*)* | ♦ **6** Sic ardore nimis carus amor me afficit intimo. *ς (*adficit L^{N} ƛ L^{1} **L***)*

*

Lyr. Lat. **XIII** L^{C}. — L^{1} (p. 17), L^{2} (p. 23), *J* (*NSL*, p. 8), L^{3} (p. 17), L^{4} (p. 64), L^{C} (p. 14–15), L^{a} (p. 17), l^{1} (p. 17), l^{2} (p. 17), L^{N} (p. 17). — *ς* (L^{N} l^{2} l^{1} L^{a} L^{C} L^{4} L^{3} *J* L^{2} L^{1}) **T A**.

L^{N} ƛ ʎ *L J* **T A** ◊ **1** Desine, cura, mihi tractim problemata ferre *ς (*Cura *η* ▫ semper *η* ▫ prōblemata L^{C}*)* | ♦ **2** Segnipedique morae cede, inimica, simul, *ς* | ♦ **3** Cuius ego indigeo iam dudum *ς (*Quoius L^{N} *l* ▫ iamdudum L^{N} dudum iam *η)* ▫ sollicitatus. L^{N} ƛ ʎ L^{3} *(*sollicitanter *a)* ː nil requietus. *J* Λ | ♦ **4** Sic animi motus mitiget illa mora! *ς (*una *η* ▫ moră! L^{C} mora. *J)* || ♦ **5** Heu! discendo nimis – non creditis – ulcera traxi: *ς (*discendŏ L^{C} ▫ non credas *θ* ▫ cepi *θ* ▫ Heu! discendo nimis traxi – non credideritis – *η)* | ♦ **6** Successus affert ulcera cura gravis. *ς (*adfert L^{N} ƛ L^{1} ▫ Ulcera; successus Cura dat haec gravia *η [pessime!])* | ♦ **7** Et fateor, non haec petitur tortura magistris; *ς* | ♦ **8** Certe non! mea mens aspera poscit eam. *ς* || ♦ **9** Quid faciam nisi continuos tolerare dolores, L^{N} ː Quid faciam nisi perpetuos sufferre labores, ʎ L^{3} *(*continuos *γ* ː continuo *β* ▫ tolerare *β* ▫ dolores, *β)* ː Quid faciam nisi ferre dolos, nisi ferre salebras, ƛ *a* ː Quid faciam nisi ferre nimis nisi ferre salebras, *J* Λ **T A** | ♦ **10** Qui mihi contigerant et quibus excrucior. L^{N} ʎ L^{3} ː Quae mihi acciderant et quibus excrucior. ƛ *a (*exstiterant *η)* ː Quae mihi exstiterunt, quis ego excrucior. *J* Λ **T A** *(scil.* exstitĕrunt*;* quîs = quibus*;* mihĭ*,* egŏ *cum semihiatu)* | ♦ **11** Saepius *ς (*Longius *η)* ▫ hos L^{N} ʎ L^{3}ː has ƛ *J*Λ ▫ tuleram! Quare nota fervida ventri *ς (*Quare L^{N} ƛ ʎ L^{3} ː quare *J* Λ*)* | ♦ **12** Inculcabatur, quae dolet atque dolet. *ς (*insculpebatur *θ* ː inscribebatur *η*) || ♦ **13** Quis sanare potest? Tantum tu, Musa, iubens me *ς* | ♦ **14** Subduci pensis desidiaeque dari. *ς* | ♦ **15** Tu mihi succurres animoque medeberis aegro, L^{N} *(*Tu mihi succurras ventrique medere furenti, *θ* ː Tu mihi restituas animum ventrique medere, *η)* ː Tu dein restitues ventremque animumque furentem. ƛ ʎ *L J* | ♦ **16** Cui tu semper ades praecipueque fave! *ς (*Quoi L^{N} *l* ▫ faves. *η)*

*

Lyr. Lat. **XIV** L^{C}. — L^{1} (p. 18), L^{2} (p. 24), L^{3} (p. 18), L^{4} (p. 64–65), L^{C} (p. 15), L^{a} (p. 18), *J* (*CTGL* 6 [2013], p. 6 sq.), l^{1} (p. 18), l^{2} (p. 18), L^{N} (p. 18). — *ς* (L^{N} l^{2} l^{1} *J* L^{a} L^{C} L^{4} L^{3} L^{2} L^{1}) **L T A**.

L^{N} ƛ *J* ʎ Ω **A** ◊ **1** Dulciter bacchans L^{N} : Dulce iubilans ƛ *J* ʎ Ω ▫ et amore ς **L** ▫ fervens L^{N} *θ (*victus *η)* : captus ƛ *J* ʎ Ω | ♦ **2** In vaporato L^{N} *J* ʎ *L* **L** : Indu odorato ƛ : In odorato **T A** *(contra metrum)* ▫ iaceo cubili ς **L** | ♦ **3** Ore palpanti L^{N} *θ (*mulcenti, *η)* : Palpitantibus ƛ *J* ʎ Ω ▫ tenerisque labris L^{N} *θ* : teneris lacertis *η* ƛ *J* ʎ Ω **L** | ♦ **4** Captus L^{N} *η* : Victus *θ l* : Vinctus *J* L^{a} ʎ Ω ▫ amicae. ς **L** || ♦ **5** Delicate ludimus, et movere ς **L** | ♦ **6** Iam iocos lasciva solet vicissim ς **L** *(*Jam L^{3} L^{1}*)* | ♦ **7** Lingua, iam non displicet altiores *(*Lengua *J [errore typothetae])* | ♦ **8** Quaerere campos. ς **L** || ♦ **9** Quam mihi sublimis amor videtur! ς **L** | ♦ **10** Cara persistas Venus in perenne ς **L** *(*Cara, persistas, Venus, in perenne, L^{N}*)* | ♦ **11** Neve ς **L** *(*Neque *η [contra metrum?* Nēque *autem vox nihili])* ▫ languentis L^{N} *(*languentîs L^{N} : languentis *θ* : languentes *η)* : languidos ƛ *J* ʎ Ω ▫ patiatur ς **L** ▫ ambo L^{N} *J* ʎ *L* $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$: ambos ƛ **L** | ♦ **12** Filius umquam! ς **L**

*

Lyr. Lat. **XV** L^{C}. — L^{1} (p. 19), L^{2} (p. 25), L^{3} (p. 19), L^{4} (p. 65), L^{C} (p. 15), L^{a} (p. 19), *J* (*CTGL* 6 [2013], p. 7), l^{1} (p. 19), l^{2} (p. 19), L^{N} (p. 19). — ς (L^{N} l^{2} l^{1} *J* L^{a} L^{C} L^{4} L^{3} L^{2} L^{1}) **L T A**.
L^{N} ƛ *J* ʎ Ω **A** ◊ **1** Flumen in silvam intrat et hinc procacis ς **L** | ♦ **2** Indiget splendoris – erunt superbi ς **L** | ♦ **3** Solis exclusi radii, subibit ς **L** | ♦ **4** Umbra modesta. ς **L** || ♦ **5** Illa, quam fingit mea mens alacris, ς **L** | ♦ **6** Silva ς **L** ▫ conpleta L^{N} *(*completa *η)* : repleta ƛ *J* ʎ Ω **A** *(*rēpleta L^{C}*)* ▫ est requie: modo aura ς **L** | ♦ **7** Arbores ς **L** ▫ turbare L^{N} ƛ *α* : motare *J* ʎ L^{3} : movere Λ **L** ▫ videtur alsas ς **L** | ♦ **8** Flamine ς **L** *(*Flâmine *J)* ▫ leni.] miti. ƛ **T A** || ♦ **9** Hic velim sidam platano sub ampla, ς **L** *(*ampla L^{N}*)* | ♦ **10** Ac loci dulcedine mitigabor ς **L** *(*Et *η)* | ♦ **11** Molle murmur percipiens fluentis ς **L** *(*fluentĭs L^{C}*)* | ♦ **12** Auribus undae. ς **L**

*

Lyr. Lat. **XVI** L^{C}. — L^{1} (p. 20), L^{2} (p. 26), J^{1} (*NSL*, p. 8), L^{3} (p. 20), L^{4} (p. 65–66), L^{C} (p. 16), L^{a} (p. 20), J^{2} (*CTGL* 6 [2013], p. 8), l^{1} (p. 20), l^{2} (p. 20), L^{N} (p. 20). — ς (L^{N} l^{2} l^{1} J^{2} L^{a} L^{C} L^{4} L^{3} J^{1} L^{2} L^{1}) **L T A**.
L^{N} ƛ J^{2} ʎ Ω J^{1} **A** ◊ **1** Cara mihi, Pax alma, veni teneasque coronam, ς **L** *(*clara *η)* | ♦ **2** Qua tuus indulgens induitur Genius: ς **L** *(*tuos L^{N} l^{2}*)* | ♦ **3** Mane, mane, iuture Geni, parsure popellis, ς **L** *(*Magne *θ* : Alme *η)* | ♦ **4** Quos rigidae terrent proelia militiae. ς **L** *(*militae *J [errore typothetae])* || ♦ **5** Ah! crudelia bella feris armata tenebris, ς **L** | ♦ **6** Vitam tecturis tristitia tacita, ς **L** | ♦ **7** Tuque, mali semen, Discordia, cedite tandem – ς **L** | ♦ **8** Lumine fulgenti praedita, Pax, venias! ς **L** || ♦ **9** Tunc timidi luctus, ς **L** ▫ dolor,] dolus, ƛ *α* ▫ anxius angor abibunt, ς **L** | ♦ **10** Nubila disicient agmina luce mera, ς **L** | ♦ **11**

Agmina clara, chori celebrantes, turba superna: ς **L** *(*rara *η)* | ♦ **12** Laetitiam nobis denique restituas, ς **L** || ♦ **13** Pax, face salvifera collustres arva repleta ς **L** *(*conlustres *η)* | ♦ **14** Sanguine (sic bellum polluit innocuos). ς **L** | ♦ **15** Tunc hominum indociles animi ς **L** ▫ sedantur L^N ƛ *α* ː sedentur J^2 ʎ Ω J^1 **A** ▫ amore: ς **L** | ♦ **16** Vivere eos doceas, vivere lege tua! ς **L**

*

***Lyr. Lat.* XVII** L^C. — L^1 (p. 21), L^2 (p. 27), L^3 (p. 21), L^4 (p. 66), L^C (p. 16), L^a (p. 21), l^1 (p. 21), l^2 (p. 21), L^N (p. 21). — ς (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1) **L T A**.

L^N ƛ ʎ Ω **A** ◊ **1** Aestiva L^N ː Serena ƛ ʎ Ω ▫ tempestas hodierna me ς **L** | ♦ **2** Compellit, ut ς **L** ▫ campos L^N *(*caelos *η)* ː plagas ƛ ʎ Ω *(metro liberiore more Graeco)* ▫ bene ς **L** ▫ conditos L^N *η* ː conditas ƛ ʎ Ω | ♦ **3** Tantum mihi ς **L** ▫ notos L^N *η* ː notas ƛ ʎ Ω ▫ revisam: ς **L** | ♦ **4** Laetus eo comitante nullo. ς **L** *(*Musa. *γ)* || ♦ **5** Invitat illic trabs nemoris decus ς **L** | ♦ **6** Ornata pulchra fronde – ita temperat ς **L** *(*pulcra ƛ L^1*)* | ♦ **7** Splendorem ocelli celsa caeli. ς **L** | ♦ **8** Tegmine tectus, amictus umbra ς **L** || ♦ **9** Desidero Musam dare cantica: L^N *θ* *η* ː Desidero Musam et mera cantica. ʎ L^3 *ζ* ː Desidero solum mera cantica. *ϵ* ː Desiderabo nonnisi cantica. δ^1 *(*Desiderarem δ^2*)* ː Desidero nullum nisi cantica. *γ* *(*nilum *β* ː nullud *α [sic!])* : Desidero nihil nisi cantica. ƛ Λ | ♦ **10** Accede menti L^N ƛ ʎ L^3 ː Accede, Musa, Λ **L** ▫ lumine prospero ς **L** | ♦ **11** Iamiamque L^N ː Tuasque ƛ ʎ Ω ▫ flammas adde ς **L** ▫ puras, L^N ƛ ʎ L^3 ː puras! Λ **L** | ♦ **12** Candida, L^N Λ **L** ː Candida: ƛ ʎ L^3 ▫ fer L^N *θ* ː da *η* ƛ ʎ *L* **L** ▫ mihi dulce donum! ς **L** || ♦ **13** Ah, cara, tandem sollicito venis L^N ː Ah, cara, tandem sollicito veni ƛ ʎ L^3 ː Ah, cara, demum mi appropias levis, Λ **L** | ♦ **14** Harpaeque ovanti, suaviter ut soles, L^N *θ* η^2 *(*Lyrae *η* ▫ svaviter L^N ː leniter η^1*)* ː Lyraeque ovanti, deprecor, ut soles, ʎ L^3 ː Lyraeque ovanti, deprecor, indere ƛ *α* : Mentique fervidae, precor, indere Λ **L** | ♦ **15** Infundis exspectata L^N ː Infunde prospectata ʎ L^3 ː Solebis exspectata ƛ Λ **L** ▫ dudum ς **L** | ♦ **16** Lenia L^N *(*Florida θ^2 ː Florea θ^1*)* ː Suavia *η* ƛ ʎ *L* **L** ▫ carmina, molle munus. ς **L**

*

***Lyr. Lat.* XVIII** L^C. — L^1 (p. 22), L^2 (p. 28), *J* (*MIR*, p. 69), L^3 (p. 22), L^4 (p. 66–67), L^C (p. 17), L^a (p. 22), l^1 (p. 22), l^2 (p. 22), L^N (p. 22). — ς (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 *J* L^2 L^1) **L T A**.

L^N ƛ ʎ *J* Ω **A** ◊ **1** Ah! puella splendida ς **L** *(*Áh! Puélla *spléndida J)* ▫ claritate, L^N ː caritate, ƛ ʎ *J* Ω *(*cáritáte, *J)* | ♦ **2** Mi places, ς **L** *(*mí placés, *J)* ▫ pupilla, pusilla pupa L^N ː puella puella bella! ƛ ʎ *J* Ω *(*puélla puélla bélla! *J)* | ♦ **3** Tu deabus ς **L** *(*Tú deábus *J)* ▫ mundities L^N *θ* *(*luxuries *η)* ː effigies ƛ ʎ *J* Ω *(éffigiés J)* ▫ oberras ς **L** *(obérras J)* | ♦ **4** Digna venustis. ς **L** *(*dígna

venústis. J) || ♦ **5** Et, sacrum desiderium, tenes me: ς **L** *(*| Ét, sacrúm *desíderíum,* tenés me: *J [*desíderíum *errore typothetae])* | ♦ **6** Nam mera ς **L** *(*Nám *merá J)* ▫ dulcedine L^N *(*cuppedine *η)* ː libidine ƛ ʎ *J* Ω *(*libídine *J)* ▫ suscitatus ς **L** *(súscitátus J)* | ♦ **7** Quam sinu molli cupio, tenella, L^N ː Quam sinu molli cupio, tenella, in- ƛ ʎ *J L* **L** *(*quám *sinú* mollí cupió, *tenélla,‿in- J)* | ♦ **8** Posse renasci! L^N *(*recondi *η)* ː cumbere posse. ƛ ʎ *J L* **L** *(cúmbere* pósse! *J)* || ♦ **9** Atque pura laetitia vicissim ς **L** *(*luxurie *θ* ▫ | Átque púra láetitiá *vicíssim J)* | ♦ **10** Basiemus te usque gemente, cara; L^N ʎ *J L* **L** *(*cara! L^N ▫ básiémus te‿*úsque geménte,* cára! *J)* ː Basiemus usque gemendo, cara; ƛ *(*gemendŏ *a)* | ♦ **11** Tune, Amor, promittis? Ades! Venique, ς **L** *(*Túne,‿Amór, promíttis? Adés! Veníque, *J)* | ♦ **12** Musa, poëtae! ς **L** *(*Músa, *poétae*! *J)*

*

***Lyr. Lat.* XIX** L^C. — L^1 (p. 23), L^2 (p. 29), L^3 (p. 23), L^4 (p. 67), L^C (p. 17), L^a (p. 23), l^1 (p. 23–24), l^2 (p. 23), L^N (p. 23). — ς (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1) **T A**.
L^N ƛ ʎ *L* **T A** ◊ **1** Feles nomine Fuzzi masculine, ς *(*masculina **T A***)* | **2** ♦ Carae deliciae mihi cupitae ς | ♦ **3** Necnon L^N ː Atque ƛ ʎ *L* ▫ pectoris intimi voluptas! ς | ♦ **4** Hem! ς ▫ quantis L^N ː tuis ƛ ʎ *L* ▫ oculis pererror helvis: ς *(*oblector **T A** *[contra metrum]* ▫ helvis, L^N*)* | ♦ **5** Qualis nigra vibrat meras ς ▫ smaragdos L^N ƛ ʎ L^3 **T** ː zmaragdos Λ **A** | ♦ **6** Caelo L^N ː Luce ƛ ʎ *L* ▫ pupula pulsa clariore. ς | ♦ **7** Dulcis barba sub ς ▫ umido L^N *θ* ː humido ƛ ʎ *L* ▫ redundat ς | ♦ **8** Naso, comptaque pellis ac capilli ς | ♦ **9** Pollent L^N *(*Lucent *η)* ː Placent ƛ ʎ *L* ▫ auriculae volubilesque ς | ♦ **10** Lingua squalida, L^N *(*squamea, *η)* ː Linguaque aspera, ƛ ʎ *L* ▫ dentis os acuti. ς | ♦ **11** Palpanti tenere statim videris ς | ♦ **12** Toto corpore, delicate, ς ▫ summo L^N *(*dote *η)* ː summa ƛ ʎ *L* | ♦ **13** Luxu, qui L^N *(*Summa, quae *η)* ː Forma, quae ƛ ʎ *L* ▫ tribui potest, beatus. ς | ♦ **14** Qualis pugna mihi fuit te habendi, ς *(*fuit tenendi *η)* | ♦ **15** Qualis cum patre rixa, qualis angor, ς | ♦ **16** Ne non acciperem; sed alma mater ς | ♦ **17** Fautrix atque periculo paterno ς | ♦ **18** Spes est ultima fida, cum quid opto. ς *(*quom L^N ː quum *θ)* | ♦ **19** Sic ς ▫ forti L^N ː gravi ƛ ʎ *L* ▫ prece matris ς ▫ adiuvantis L^N ʎ L^3 ː adiuvante ƛ *a* ː adiuvatus Λ **T A** | ♦ **20** Mentem tam rigidi movere possum. ς | ♦ **21** Laetus ς ▫ percipio L^N ː accipio ƛ ʎ *L* ▫ pisinna L^N ʎ *L* ː pusilla ƛ **T A** ▫ dona, ς | ♦ **22** Te parvo calatho novum repostum, ς *(*novom L^N ƛ L^1 **T A***)* | ♦ **23** Nutritum prius in casa obsoleta. ς | ♦ **24** Feles dulcis, ut L^N *θ* *(*utut *η)* ː Dulcis felis, uti ƛ ʎ *L* ▫ atrium L^N *θ* ː domum *η* ƛ ʎ *L* ▫ pererras L^N *θ η* ː peragras ƛ ʎ *L* | ♦ **25** Attemptante pede et tremente nare, ς *(*nari *η)* | ♦ **26** Quam L^N ː Et ƛ ʎ *L* ▫ ridet pater et sinu recondit. ς *(*recondit! L^N*)* | ♦ **27** Gratamur L^N ː Rideo ƛ ʎ *L* ▫ tibi, Fuzzi: totus

ille ς | ♦ **28** (Detrectans L^N *((*Oppugnans *η)* ∶ (Recusans ƛ ʎ *L* ▫ prius) ς ▫ incitatione L^N ∶ irritatione ƛ ʎ *L (contra metrum!)* | ♦ **29** Formae svavis L^N *(*suavis *η)* ∶ Dulcitatis ƛ ʎ *L* ▫ et elegantiae nunc ς | ♦ **30** Quam te captus amat fovetque bellum. ς *(*raptus *η)*

*

Lyr. Lat. **XX** L^C. — L^1 (p. 24), L^2 (p. 30), L^3 (p. 24), L^4 (p. 68), L^C (p. 18), L^a (p. 24), l^1 (p. 25), l^2 (p. 24), *J* (*CTGL* 9 [2014], p. 11sq.), L^N (p. 24). — ς (L^N *J* l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1) **T A**.
L^N *J* ƛ ʎ **Ω A** ◊ **1** Gratia, dive, tibi, ς **L** ▫ quod L^N *J* ƛ ʎ L^3 ∶ quia L^2 ∶ quo L^1 **L** ▫ copia facta ς **L** ▫ poëtae L^N ƛ *a* Λ **L** ∶ poëtae est *J* ʎ L^3 | ♦ **2** Carmina voce ς **L** ▫ mihi est L^N ƛ *a* ∶ mihi *J L* **L** ▫ concinuisse mera. ς **L** | ♦ **3** Praesertimque tibi grates sint, Musa, perennes, ς **L** | ♦ **4** Cuius amor vatem nutrit: et ipse valet ς **L** *(*Cuius *J* ʎ L^3 ∶ Quoius L^N ƛ Λ **L***)* | ♦ **5** Praecipua chordas – vires donante Camena ς **L** | ♦ **6** Pectora flammantis – arte sonare lyrae ς **L** *(*flammantis *ω [*flammantîs L^N ∶ flammantīs L^C*], scil.* flammantes*)* | ♦ **7** Pollice pellenti. Cithara cantante libenter ς **L** *(*Police *J [errore typothetae])* | ♦ **8** Carmina caelesti ς **L** ▫ numine L^N *J* ƛ ʎ λ $\mathbf{L^A}$ ∶ lumine L^1 **L T A** ▫ composui. ς **L**

*

Lyr. Lat. **XXI** L^C. — L^1 (p. 25), L^2 (p. 31), L^3 (p. 25), L^4 (p. 68), L^C (p. 18), L^a (p. 25), l^1 (p. 26), l^2 (p. 25), L^N (p. 25). — ς (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1) **L T A**.
L^N ƛ ʎ **Ω A** ◊ **1** Uror et vesanus amore puro, ς **L** | ♦ **2** Cara, quam suspiria alo et recondo, ς **L** | ♦ **3** Feminis dignissima pulchriorque – ς **L** *(*pulcriorque ƛ L^1 **L***)* | ♦ **4** Crede videnti! ς **L** || ♦ **5** Omnibus praestas facie tenella, ς **L** | ♦ **6** Atque vultus ς **L** *(*voltus L^N ƛ L^1 **L***)* ▫ aetherios L^N *θ* ∶ aetheriis *η* ƛ ʎ **Ω** ▫ repletos ς **L** *(*repletos, L^N*)* | ♦ **7** Alma, tantis luxuriis L^N *θ η* ∶ Corde pulchritudinibus ƛ ʎ **Ω** *(*pulcritudinibus ƛ L^1 **L***)* ▫ perenni, ς **L** *(*perenni L^N*)* | ♦ **8** Corde L^N *θ η* ∶ Alma, ƛ ʎ **Ω** ▫ tenebo. ς **L** || ♦ **9** Nunc tuam palpare cutem libido ς **L** | ♦ **10** Quanta praebet gaudia non loquenda; ς **L** | ♦ **11** Mi tuas ς **L** ▫ leni L^N ƛ *γ (*molli *β* ∶ forti *a)* ∶ bellas ʎ *L* **L** ∶ mollîs $η^2$ **A** *(*molles $η^1$*)* ▫ liceat papillas ς **L** | ♦ **12** Linguere lingua. L^N ƛ $γ^1$ *β a (*Lingere $η^2$ $γ^2$*)* ∶ Lambere lene. ʎ λ ∶ Sugere lene $η^1$ $\mathbf{L^A}$ ∶ Tangere lene. L^1 **L T A** || ♦ **13** Hoc suo concedat Amor ministro! L^N ƛ ʎ λ *(*Id *η* ▫ ~~sodali~~! ministro $\mathbf{L}^a$*)* ∶ Id mihi contingat alumno Amoris: L^1 **L T A** *(*id $\mathbf{A^2}$ $\mathbf{A^1}$ ∶ hoc **A***)* | ♦ **14** Bella, te curare L^N *θ (*mulcere *η)* ∶ Te fovere, bella, ƛ ʎ **Ω** ▫ decet decetque ς **L** | ♦ **15** Te frui me L^N *θ η* ∶ Me te amare: ƛ ʎ **Ω** ▫ fama loquax severûm ς **L** *(*severûm *ω [scil.* severorum*])* | ♦ **16** Nulla putetur! ς **L**

*

***Lyr. Lat.* XXII** L^{C}. — L^{1} (p. 26), L^{2} (p. 32), L^{3} (p. 26), L^{4} (p. 68–69), L^{C} (p. 19), L^{a} (p. 26), l^{1} (p. 27), l^{2} (p. 26), *J* (*Vat.* 10 [2014], p. 15; WALKER 2015, p. 84), L^{N} (p. 26). — ς (L^{N} *J* l^{2} l^{1} L^{a} L^{C} L^{4} L^{3} L^{2} L^{1}) **T A**.
L^{N} *J* ƛ ʎ Ω **A** ◊ **1** Descende caelo, Musa, veni mihi, ς **L** *(*descende *J* ▫ ueni *J* ▫ mihi: L^{N}*)* | ♦ **2** Sana poëtam, L^{N} ː Veni poëtae, *J* ƛ ʎ Ω *(*ueni *J* ▫ poetae, *J)* ▫ qui miser in toro ς **L** | ♦ **3** Flaccet L^{N} ː Iacet *J* ƛ ʎ Ω *(*Jacet L^{3} L^{1} **L** ː iacet *J)* ▫ nec ullis adiuvatur ς **L** *(*adiuuatur *J)* | ♦ **4** Deliciis et hebet vigore. ς **L** *(*deliciis *J* ▫ uigore. *J)* || ♦ **5** Succurre tandem neve neges mihi ς **L** *(*succurre *J* ▫ neue *J* ː neque *η [contra metrum;* nēque *autem vox nihili])* | ♦ **6** Tam dulce donum! Deprecor: acria ς **L** *(*tam *J* ▫ deprecor: *J* ▫ acribus θ^{2} ː otium θ^{1} ζ^{2}*)* | ♦ **7** Mutes odoro nectare inde, ς θ^{1} **L** *(*Me liberes cum nectare illo, θ^{2} ː Turbes θ^{1} ː Mutet sonorus cantus inde, ζ^{2} ː mutes *J)* | ♦ **8** Ambrosiaque fruar süavi. ς **L** *(*ambrosiaque *J* ▫ suavi. L^{N} *J* **T A***)*

*

***Lyr. Lat.* XXIII** L^{C}. — L^{1} (p. 27), L^{2} (p. 33), L^{3} (p. 27), L^{4} (p. 69), L^{C} (p. 19), L^{a} (p. 27), l^{1} (p. 28), l^{2} (p. 27), L^{N} (p. 27). — ς (L^{N} l^{2} l^{1} L^{a} L^{C} L^{4} L^{3} L^{2} L^{1}) **L T A**.
L^{N} ƛ ʎ Ω **A** ◊ **1** Barbito contende, superba, mecum ς **L** | ♦ **2** Et fidis impelle manu ς **L** *(*fidis *ω [*fidîs L^{N} *η* **T A** ː fidīs L^{C}*], scil.* fides ▫ inpelle L^{N} *η* ƛ L^{1} **L***)* ▫ perita: L^{N} ʎ *L* **L T A**[1] *(*sonora: *η)* ː canora: ƛ **A** | ♦ **3** Tum libenter vincar et orbus ore, ς **L** | ♦ **4** Musa, tacebo. ς **L** || ♦ **5** Ah! sono, divina, tuo stupendo ς **L** *(*tono *η)* | ♦ **6** Inde quam vesanus, inebriatus, ς **L** | ♦ **7** Nutriar ς **L** ▫ flaccens, L^{N} *η* ƛ ʎ L^{3} ː silens, Λ **L T A** ▫ et ero sodalis ς **L** | ♦ **8** Plectripotentum. ς **L** || ♦ **9** Sospes, ascendisse loco remoto ς **L** *(*locum remotum *η)* | ♦ **10** Quoi L^{N} *η* ƛ Λ **L T** ː Cui ʎ L^{3} **A** ▫ licet, quem pellicit alma lingua. ς **L** *(*perlicit *η)* | ♦ **11** Memet artis participem canorae, ς *η* **L** | ♦ **12** Musa, creasti. ς **L**

*

***Lyr. Lat.* XXIV** L^{C}. — L^{1} (p. 28), L^{2} (p. 34), L^{3} (p. 28), L^{4} (p. 69–70), L^{C} (p. 19–20), L^{a} (p. 28), l^{1} (p. 29), l^{2} (p. 28), L^{N} (p. 28). — ς (L^{N} l^{2} l^{1} L^{a} L^{C} L^{4} L^{3} L^{2} L^{1}) **L T A**.
L^{N} ƛ ʎ Ω **A** ◊ ***Titulus:*** Ecloga prosaïca L^{N} ƛ *L* *(*prosaica **L T***)* | ♦ [1] Nox adhuc tellurem et cuncta animalia casto complexu condit atque molli sopore sepulta virens vita iacet. – ς **L** | ♦ [2] Sed primi diei reglescentis albores iterum studia sedula nuntiant; ς **L** | ♦ [3] Aurora, priusquam sol placido terram lumine basiat, voluntatem creatoris fulgore clementi adornat: ς **L** *(*Aurora **L** ▫ clementi fulgore *η)* | ♦ [4] «Perenni diei et noctis vice vivatis, ut opus caeleste meum cognoscatis! ς **L** | ♦ [5] Nempe terrenae vitae commutatio convenit, at numinis

divini aeternitas est.» ς **L** | ♦ **6** Iamque validis radiis solis Aurora pellitur: ς **L** *(*Jamque *L^3 L^1)* | ♦ **7** qui *L^N ʎ L* **L^A^** ∶ quae **L** ▫ animans cumque experrectus est, rursum lucis donum studet usurpare. ς **L** | ♦ **8** Item fecere Daphnis et Chloë: ς **L** *(*Chloë. *L^1* ∶ Chloe: **L***)* | ♦ **9** Molli somno fugato paululum Venere fruuntur, antequam ovilibus pastores operam dant. ς **L** *(*paullulum *L^1* ▫ fruontur, *L^N* ƛ *L^1)* | ♦ **10** Soli tepenti obviam, praeter murmurantis rivi ripam, seduli per prata virentia, per prata fulgentia balantibus ovibus atque raptim saltanti turba pullorum comitantibus vagantur. ς **L** | ♦ **11** Complures mansueti canes, homini oboedientes, velociter gregem circumvolant, necui pecudum contingat, ς **L** *(*mansveti *L^N* ▫ nequoi *L^N l)* | ♦ **12** uti lactentibus herbis, gramine fluctuanti, viridi prato pellecta agminis tutelam fugiat atque ita ambigua obscuritate, adiacentibus silvis, forsan panthera, forsan leaena lanietur. – ς **L** | ♦ **13** Iam sol medio moratur axe, sublimi caelo, iam turba gelidam quaerit umbram, quam procerae praebent quercus, iucunda silva, ς **L** *(*Jam *L^3 L^1* ▫ procerae quercus praebent, **L T A**, *transp.* **L^A^** ▫ iocunda *L^1* **L***)* | ♦ **14** ubi etiam frigidus rivus claro, lucido, scaturienti latice libandas stillas tribuit. – ς **L** *(*rivos *L^N* ƛ *L^1)* | ♦ **15** Dum pulli esurie ducti matrum ubera sugunt, Daphnis et Chloë sinceras bacas concerpunt, quas innumerabiles arbusta ς **L** ▫ frondibus amplis obumbrant. *L^N* ƛ ʎ λ *(*amplis frondibus *θ* ∶ larga fronde *η* ∶ frondibus ~~obtegunt amplis~~. amplis obumbrant **L***^a^)* ∶ rubello colore distinguont. *L^1* **L** *(*~~distinguont.~~ **L^A^***)* | ♦ **16** Hoc ritu Naturae mammis nutriuntur, felices, teneri, securi; ς **L** | ♦ **17** Amoris deliciis indulgentes horas carpunt, donec sol vergat. ς **L** | ♦ **18** Susurri venti leniter vesperum adducunt, ς **L** ▫ transmontat sol rubellicolore coronamine, ς **L^A^** | ♦ **19** atque cicadis stridentibus crepuscula noctis involvuntur. ς **L** *(*involvontur. *L^N* ƛ *L^1* **L***)* | ♦ **20** Arte complexa manus consistit, claro lumine tremebundi foci fota et protecta; ς **L** *(*Arcte *L^N η)* | ♦ **21** interea diluculum tenebricosae nocti cedit. – ς **L** | ♦ **22** Sub firmamento, sub lucidis stellis omne dormit animal, dulce dormit, ς **L** | ♦ **23** dum novella Aurora purpureis digitis denuo terram contingat. ς **L**

*

Lyr. Lat. **XXV** *L^C*. — *L^1* (p. 29), *L^2* (p. 35–36), *L^3* (p. 29–30), *L^4* (p. 70–71), *L^C* (p. 20–21), *L^a* (p. 29–30), *l^1* (p. 30–31), *l^2* (p. 29–30), *L^N* (p. 29–30). — ς (*L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1*) **L T A**.
L^N ƛ ʎ **Ω A** ◊ **1** Ut tenebrae fugere repulsae lumine Eoi, ς **L** *(*eoo, *η)* | ♦ **2** Dulciter irrorans caelos Aurora rubore ς **L** | ♦ **3** Fundit agros placidis radiis super aethera netis. *L^N* ƛ ʎ *L^3* *(*Spargit *η)* ∶ Fundit agros camposque radîs super aethera netis. Λ **L** | ♦ **4** Nec mora, fulgenti paulatim templa superna ς **L** | ♦ **5** Lumine concelebrat nocturnas solvere nubis, ς **L** *(*nubîs *L^N* ∶ nubes *η* ∶ nubīs *L^C)* | ♦ **6** Tergere sol gelidum parat almus denique rorem; ς **L** *(*Sol

gelido tergere parat neque parcere rori *θ* : Sol gelidum tergere parat nec parcere rorem *η)* | ♦ **7** Atque mera *ς* **L** ▫ involvens L^N *ƛ ʎ* L^3 **T A** : involuens Λ **L** ▫ tellurem luce cubantem *ς* **L** | ♦ **8** Excitat usque gravem somno *ς* **L T A**[1] ▫ penetratque *ς* **L** ▫ volatu L^N *ʎ* L^{3A} : corona *ƛ α* : velatu *L* **L** *(contra metrum)* ▫ et velamine inundat **T A**[1] | ♦ **9** Vitali felix auras et agrestia rura. *ς* **L** | ♦ **10** Lene beant zephyri campos ventique tenelli *ς* **L** *(cf. XLIX.11 sq.)* | ♦ **11** Hos comitantur et arva suo cum flamine molli *ς* **L** *(*Hos comitant crebri tepidisque caloribus arva *η)* | ♦ **12** Inficiunt tepidique calore mapalia mulcent. *ς* **L** *(*Inficiunt stringuntque suo magalia flatu. *η)* | ♦ **13** Ah! celebrate diem, Nymphae, celebrate canoro *ς* **L** *(*Ah! L^N *ƛ ʎ* L^{3A} : A, *L* **L***)* | ♦ **14** Lumina clara poli, mea rustica numina, cantu! *ς* **L** | ♦ **15** Rura canatis, ubi valido bove sedulus agris *ς* **L** *(cf. X.10 sqq.)* | ♦ **16** Infindit sulcos et mitia poma colonus *ς* **L** | ♦ **17** Educat ac paula contentus fungitur olla. *ς* **L** *(*paulla L^1*)* | ♦ **18** Rura, ubi pascit oves et pastor harundine dulci *ς* **L** *(*ovîs L^N *θ* : oves *η)* | ♦ **19** Dulcis adducit cantus et pectore nutrit *ς* **L** *(*Dulcîs L^N : Dulces *η* : Dulcīs L^C*)* | ♦ **20** Ardorem immensum, formosae Phyllidis ignem. *ς* **L** | ♦ **21** Atque nemus *ς* **L** ▫ cantate, alsis ubi L^N *η* : cantetis, ut alsis *ʎ L* : cantetis, ubi alsis *ƛ α* ▫ conditus ulmis *ς* **L** | ♦ **22** Rivus in alveolo parvo plenoque lapillis *ς* **L** *(*Rivos L^N *ƛ* L^1*)* | ♦ **23** Labitur: hic undae *ς* **L** ▫ muto L^N *η* : liquido *ƛ ʎ* L^3 : placido Λ **L** ▫ cum murmure manant. *ς* **L** | ♦ **24** Saepe *ς* **L** ▫ subit L^N *θ* : meat *η ƛ ʎ L* **L** ▫ Corydon ardenti pectore silvam *ς* **L** *(*silvae *θ η)* | ♦ **25** Phyllida visurus, suavi fruiturus amore; *ς (*svavi L^N*)* : Phyllida visurus suavem et fruiturus amore; **L T** *(*visurus, suav~~em~~ i ~~et~~ $\mathbf{L^A}$*)* | ♦ **26** Quot perceperunt carae promissa *ς* **L** ▫ puellae L^N *η* : puellae, *ƛ ʎ L* **L** | ♦ **27** Pignora summisso pueri virgulta susurro! *ς* **L** *(*submisso L^N *η)* | ♦ **28** Qualia singultant iuncti bona basia dantes! *ς* **L** | ♦ **29** At nemus amborum numquam secreta recludet. – *ς* **L** | ♦ **30–33*** L^N *ƛ ʎ* L^3 : **30–35** Λ **L** ◊ **30** L^N *ƛ ʎ L* □ Quale capit desiderium mea corda *ς* **L** ▫ morandi! L^N *ƛ ʎ* L^3 : morandi, Λ **L** | ◊ **31** Λ **L** □ Vivere quale cupitum illic et tristia vitae Λ **L** | ◊ **32** Λ **L** □ Munera neglegere oblîscique aerumnas duras. Λ *(*-era $\mathbf{L^A}$: Munia **L T***)* | ◊ **33** Λ *(***31*** L^N *ƛ ʎ* L^3*)* □ Campus agerque mihi cari dilectaque prata: L^N : Cari campi et agri dilecti grataque prata: *ƛ ʎ* L^3 : Cari campi, grataque prata et agri dilecti! L^2 : Cari campi, grata prata et agri dilecti! L^1 **L** | ◊ **34** Λ *(***32*** L^N *ƛ ʎ* L^3*)* □ Vos iterumque iterumque beato corde *ς* **L** *(*rursumque iterumque *η)* ▫ saluto. L^N *ƛ ʎ* L^3 : saluto: Λ **L** | ◊ **35** Λ *(***33*** L^N *ƛ ʎ* L^3*)* □ Sic, mea Musa, mera mera pascua laude loquare! L^N *θ* Λ **L** : Sic, mea Musa, mera mera pascua laude loquaris! *η ƛ ʎ* L^3

*

***Lyr. Lat.* XXVI** L^{C}. — L^{1} (p. 30), L^{2} (p. 37), L^{3} (p. 31), L^{4} (p. 71–72), L^{C} (p. 22), L^{a} (p. 31), l^{1} (p. 32–33), l^{2} (p. 31), L^{N} (p. 31). — ς (L^{N} l^{2} l^{1} L^{a} L^{C} L^{4} L^{3} L^{2} L^{1}) **L T A**.

L^{N} ƛ ʎ **Ω A** ◊ **1** Ut rubens Aurora polo coorta ς **L** | ♦ **2** Luce pellit purpurea tenebras ς **L** | ♦ **3** Atque caelum fundit et arva rura ς **L** | ♦ **4** Divite risu ς **L** || ♦ **5** Excitat camposque serenat udos, ς **L** | ♦ **6** Non mora est, et sol placido nitore ς **L** | ♦ **7** Orbita ς **L** ▫ plerumque L^{N} θ^{4} *(*sollenne θ^{3} ∶ sollemne θ^{2}) ∶ perenne θ^{1} *η* ƛ ʎ *L* **L** ▫ pari liquentem ς **L** | ♦ **8** Aethera lustrat. ς **L** || ♦ **9** Leniter terras zephyri vagantur ς **L** *(*Suaviter θ^{2}*)* | ♦ **10** Et susurro murmure mitis aura ς **L** | ♦ **11** Bracchia et crinis pueri venusti et ς **L** *(*crinîs L^{N} ∶ crines *η* ∶ crinīs L^{C}*)* | ♦ **12** Pectora palpat. ς **L** || ♦ **13** Nunc oves pastor ς **L** ▫ super arva L^{N} ƛ ʎ *L* $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$ ∶ sua prata **L T** *(*~~sua prata~~ super arva $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$*)* ▫ ducit; ς **L** | ♦ **14** Donec hae pascuntur, harundine ille ς **L** | ♦ **15** Dispari tibicen ς **L** ▫ amoena prata L^{N} ƛ ʎ *L* $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$ ∶ agrestis arva **L T** *(*~~agrestis arva~~ amoena prata $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$*)* | ♦ **16** Dulce sub ulmo ς **L** *(*Lene θ^{2}*)* || ♦ **17** Tinnulo ς **L** *(*Tinnili θ^{2}*)* ▫ stridore L^{N} θ^{4} *(*dulcore θ^{3} θ^{2}*)* ∶ canore θ^{1} *η* ƛ ʎ *L* **L** ▫ iacens adimplet. ς **L** | ♦ **18** Quantus ardor, quantus amor puellae ς **L** | ♦ **19** Phyllidis carae lepidaeque Thyrsin ς **L** | ♦ **20** Cepit et urit! ς **L** || ♦ **21** Quale mi desiderium – virenti L^{N} θ^{4} *(*me θ^{3}*)* ∶ Quale mi desiderium virenti θ^{2} θ^{1} *η* ƛ ʎ *L* **L** | ♦ **22** Colle, molli gramine laeter hospes – L^{N} θ^{4} *(*laeter/curer/pascar/palper/tuter θ^{3}*)* ∶ Colle – molli gramine °or hospes – *θ* *η* *(*laetor θ^{2} ∶ curor θ^{1} ∶ pascor/palpor η^{2} ∶ tutor η^{1}*)* ∶ Colle, molli gramine tutus hospes ζ^{2} ∶ Colle, molli gramine, tutus hospes, ƛ ʎ *L* **L** | ♦ **23** Otiose L^{N} θ^{4} θ^{3} ∶ Otioso θ^{2} θ^{1} *η (anacolutho priorum editionum denique castigato)* ∶ Otiosus ƛ ʎ *L* **L** ▫ carmina bella ruri ς $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$ ∶ carmine bella rura **L T** *(*‹-›a ‹-›i $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$*)* | ♦ **24** Concinuisse! L^{N} ∶ Concinuisse. ƛ ʎ *L* **L** — **A** *vide in U1 editionis criticae.*

*

***Lyr. Lat.* XXVII** L^{C}. — L^{1} (p. 31), L^{2} (p. 38), L^{3} (p. 32), L^{4} (p. 72), L^{C} (p. 22), L^{a} (p. 32), l^{1} (p. 34–35), l^{2} (p. 32), L^{N} (p. 32). — ς (L^{N} l^{2} l^{1} L^{a} L^{C} L^{4} L^{3} L^{2} L^{1}) **T A**.

L^{N} ƛ ʎ *L* **T A** ◊ **1** Ut rutila Aurora in polo coorta ς *(*caelo θ^{2}*)* | ♦ **2** Luce purpurea fugat tenebras ς *(*pellit θ^{2}*)* | ♦ **3** Atque caelum fundit et arva rura ς *(*Et polum suffundit/subfundit θ^{2}*)* | ♦ **4** Divite risu ς || ♦ **5** Excitat et campos serenat udos, ς *(*palpatur θ^{2}*)* | ♦ **6** Non mora est, placido nitore Phoebus ς *(*splendore θ^{2}*)* | ♦ **7** Orbita ς ▫ plerumque L^{N} θ^{4} *(*sollenne θ^{3} ∶ sollemne θ^{2}*)* ∶ perenne θ^{1} *η* ƛ ʎ *L* ▫ pari liquentem ς | ♦ **8** Aethera lustrat. ς || ♦ **9** Et zephyri lenes vagantur orbem ς *(*suaves palantur θ^{2}*)* | ♦ **10** Atque murmure vocali volantes ς *(*candido *η)* | ♦ **11** Bracchia et crinis pueri venusti et ς *(*crinîs L^{N} ∶ crines *η* ∶ crinīs L^{C}*)* | ♦ **12** Pectora palpat. ς || ♦ **13** Nunc pecudes pastor per

arva ducit; ς *(*trans θ^{2} ː per rura θ^{1}*)* | ♦ **14** Donec assiduae pascuntur, ille ς *(*gramineis aluntur herbis θ^{2} ː graminibus fruontur/fruuntur, ille θ^{1}*)* | ♦ **15** Dispari tibicen harundine ulmi ς | ♦ **16** Dulce sub umbra ς *(*Lene θ^{2}*)* || ♦ **17** Pascua tinnulo canore complet. ς *(*stridenti dulcore complet/adimplet/replet θ^{2} ː stridenti complet/replet canore θ^{1}*)* | ♦ **18** Quantus ardor, amor quantus puellae ς | ♦ **19** Phyllidis carae lepidaeque Thyrsin ς | ♦ **20** Cepit et urit! ς || ♦ **21** Quale mihi cupitum – colle molli L^{N} θ^{4} *(*Qualeque me θ^{3}*)* ː Quale mihi cupitum in colle molli – θ^{2} θ^{1} η ː Quale mihi cupitum colle molli ƛ ʎ *L* | ♦ **22** Laeter hospes et herba fluctuanti – L^{N} θ^{4} *(*Laeter/Curer/Pascar/Palper/Tuter θ^{3}*)* ː °or hospes in herba fluctuanti – θ η *(*Laetor θ^{2} ː Curor θ^{1} ː Pascor/Palpor η^{2} ː Tutor η^{1}*)* ː Tutus hospes in herba fluctuanti ƛ ʎ *L (*Tutus hospes, ~~et~~ in herba fluctuanti **A**^{1} ː molli gramine collis, tutus hospes **A***)* | ♦ **23** Otiose L^{N} θ^{4} θ^{3} ː Otioso θ^{2} θ^{1} η *(anacolutho priorum editionum denique castigato)* ː Otiosus ƛ ʎ *L* ▫ carmina bella ruri ς | ♦ **24** Concinuisse! L^{N} ː Concinuisse. ƛ ʎ *L* □ *Deest in* **L**; **A** *vide in U1 editionis criticae.*

*

Lyr. Lat. **XXVIII** L^{C}. — L^{1} (p. 32), L^{2} (p. 39), L^{3} (p. 33), L^{4} (p. 73), L^{C} (p. 23), L^{a} (p. 33), l^{1} (p. 36), l^{2} (p. 33), L^{N} (p. 33). — ς (L^{N} l^{2} l^{1} L^{a} L^{C} L^{4} L^{3} L^{2} L^{1}) **L T A**.
L^{N} ƛ ʎ Ω **A** ◊ **1** Quando raptus ecstasi L^{N} ʎ *(*extasi η*)* ː Dulce raptus ecstasi ƛ **L** *(*c *exp.* **L**$^{\mathbf{A}}$*)* **T A** *(*raptus **A**^{1} ː captus **A***)* ː Dulce raptus emphasi *L* | ♦ **2** Versor orbus ore, L^{N} ʎ : Versor et orbus ore ƛ *L* **L** ː Iaceo et orbus ore **T** *(*versor **T**$^{\mathbf{A}}$*)* **A**^{1} *(*sedeo **A***)* | ♦ **3** Furoris vincor ς **L T A** ▫ emphasi L^{N} ƛ ʎ **L T A** ː ecstasi L^{3} ː estasi Λ | ♦ **4** Divini captus amore. ς **L** | ♦ **5** Ut haec mihi paret viva ς **L** | ♦ **6** Picturaque trudit ocellos, ς **L** | ♦ **7** Immensa et extensiva L^{N} ƛ ʎ $L^{3\mathbf{A}}$ ː Immensa, et extensiva *L* ː Immensa, et luce priva **L** *(*~~luce priva~~ extensiva/insitiva **L**$^{\mathbf{A}}$*)* **T A** | ♦ **8** Aufert paene tenellos! ς **L** | ♦ **9** Quod venit inde cupitum ς **L** | ♦ **10** Deesse et sede pura – ς **L** *(*Desse η*)* | ♦ **11** Desiderium petitum ς **L** | ♦ **12** Saepe vita obscura – ς **L** | ♦ **13** Parte frui ς **L** ▫ caelestum! L^{N} ː caelestum. ƛ ʎ *L* **L** || ♦ **14** Quale nefas homini horas ante! ς **L** | ♦ **15** «Sint tibi vitae semper santae! ς **L** □ santae ω *(scil.* sanctae*)* | ♦ **16** Pelle abs te cupitum incestum!» ς **L** | ♦ **17** Vox tonat atque imagine pulsa ς **L** | ♦ **18** Mortali redditus inde vitae ς **L** | ♦ **19** Mente quidem ς **L** ▫ mulcedine L^{N} ː dulcedine ƛ ʎ Ω **A** ▫ mulsa ς **L** | ♦ **20** Me monuisse numen mite ς **L** | ♦ **21** Non doleo: decet me ornare ς **L** | ♦ **22** Vitam humanam et versus tornare ς **L** | ♦ **23** Nec maturius ire ad astra, ς **L** | ♦ **24** Sed terrena vereri castra. ς **L**

*

Lyr. Lat. **XXIX** L^C. — L^1 (p. 33), L^2 (p. 40), L^3 (p. 34), L^4 (p. 73–74), L^C (p. 23), L^a (p. 34), l^1 (p. 37), l^2 (p. 34), L^N (p. 34). — ϛ (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1) **L T A**.

L^N ƛ ʎ Ω **A** ◊ **1** Dormire tantum quam cupio ϛ **L** ▫ precans: L^N ː imprecans: ƛ ʎ Ω | ♦ **2** Accede, quaeso, L^N *(*Morpheu, θ^3*)* ː Veni, θ^2 Λ **L** ː Veni θ^1 *η* ƛ ʎ L^3 *β a* ▫ tenelle, θ^2 Λ **L** *(scil.* tenellĕ*)* ː soporans, *η* ƛ *a* *(*dolenti, θ^1*)* ː tenellus, ʎ L^3 ː tenellē, *β* ▫ sparge L^N θ^3 θ^2 ː funde meum caput θ^1 *η* ƛ ʎ *β a* Ω | ♦ **3** Lethe sopora, L^N *(*Somno soporo, θ^3*)* ː Quiete dulci, θ^2 θ^1 *η* ƛ ʎ L^3 : Dulci quiete, Λ **L** *(*quiete, $\mathbf{A^1}$ ː sopore, **A***)* ▫ quoius L^N *l* ː cuius L^a Ω ▫ almo ϛ **L** | ♦ **4** Munere lumina egent ϛ **L** ▫ misella! L^N ː misella. ƛ ʎ Ω || ♦ **5** Sermone tali Somnus identidem, ϛ **L** | ♦ **6** Dum lectulo versor male temperans ϛ **L** | ♦ **7** Inpos L^N *(*Impos θ^3*)* ː Inops θ^2 θ^1 *η* ƛ ʎ Ω ▫ bonae ϛ **L** ▫ laxationis L^N ʎ L^3 ː remissionis ƛ Λ **L** | ♦ **8** A lacrimis gemituque iusto, ϛ **L** || ♦ **9** Nostri memor L^N ː Memor mei ƛ ʎ Ω ▫ sit neve domum meam ϛ **L** *(*neque casam *η [contra metrum;* nēque *enim vox nihili])* | ♦ **10** Contemnat, urgenter prece languidis ϛ **L** | ♦ **11** Aegre L^N ː Quidem ƛ ʎ Ω ▫ labellis ϛ **L** ▫ effluenti L^N ʎ λ **A** : ecfluenti ƛ L^1 **L T** | ♦ **12** Illicitur, tamen ore puro. ϛ **L** *(*Inlicitur, *η)* || ♦ **13** Quali solutus denique numine? ϛ **L** | ♦ **14** Anne L^N ː An ƛ ʎ Ω ▫ ipse venit? Venit et adiuvat: ϛ **L** | ♦ **15** Nunc somniis sensus vacillant, L^N θ^3 *(*Sic θ^2 θ^1 ː Et *η)* ː Imagines fusae vacillant, ʎ *L* **L** ː Diffusae imagines vacillant ƛ **T A** | ♦ **16** Et deus addit amoma menti. ϛ **L** *(*Sic θ^2 η^2 ː Et θ^1 η^1*)*

*

Lyr. Lat. **XXX** L^C. — L^1 (p. 34), L^2 (p. 41), L^3 (p. 35), L^4 (p. 74), L^C (p. 24), L^a (p. 35), l^1 (p. 38–39), l^2 (p. 35), L^N (p. 35). — ϛ (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1) **L T A**.

L^N ƛ ʎ Ω **A** ◊ **1** Umbra fuit, qua calcavi pede devia fesso ϛ **L** *(*laxo/lasso *η)* | ♦ **2** Perdita iucundae percontans dona quietis. ϛ **L** *(*iocundae L^1 **L** ▫ percunctans *η)* | ♦ **3** Qualis erat nebula et mihi inexsuperabilis horror ϛ **L** | ♦ **4** Dirus et anxiferae torturae mentis inermis. ϛ **L** | ♦ **5** Cor mihi subtrepidat divulso pectore quassum ϛ **L** *(*divolso L^N ƛ L^1 **L***)* ♦ **6** Aegraque ϛ **L** ▫ sulfurea L^N ʎ Λ **L** ː funerea ƛ L^3 *(*sulphurea *η)* ▫ mens est infecta mefite, ϛ **L** *(*mephite *η)* | ♦ **7** Quam lacerata cavo tellus exhalat hiatu. ϛ **L** | ♦ **8** «Cedite», clamabam, «circumvolitantia» saepe ϛ **L** | ♦ **9** Territus ore macro «flaccenti cedite monstra». ϛ **L** | ♦ **10** Viribus extremis ϛ **L** ▫ attempto flectere ϛ **L** *(*adtempto *η)* ː tempto deflectere **T** *(*at- ~~de~~‹-› $\mathbf{T^A}$ ː de- $\mathbf{A^1}$ ː re- **A***)* ▫ gressum ϛ **L** | ♦ **11** Fatale inceptum fugiturus; at ultimus angor ϛ **L** *(*Inceptum fugiens fatale; sed *θ)* | ♦ **12** Quaeque dolorifice ducit miracula imago ϛ **L** | ♦ **13** Denique sopierat mentem vultumque tenebris. – ϛ **L** *(*voltum L^N ƛ L^1 **L***)* || ♦ **14** Languidus exiguo post tempore tempora bruta ϛ **L** | ♦ **15** Sentio et

assurgens titubo male sobrius ipse ς **L** *(*adsurgens *η)* ς **L** | ♦ **16** Palpebris laxis et mente gravedine fusa. ς **L** *(*lassis *θ* : fessis *η)* | ♦ **17** Supremo nixu mea lumina tollere demum ς **L** *(*tandem *θ)* | ♦ **18** Contigit; et nebulosa queo loca cernere vultum *(*voltum L^N ƛ L^1 **L***)* | ♦ **19** Nube recedenti velatus. Liquida nubes ς **L** *(*Līquida L^C*)* | ♦ **20** Me patiente (pati mihi mens fuit) inde ς **L** ▫ retexta est. – L^N ƛ ʎ L^3 : retextast. – Λ **L** || ♦ **21** Sed quali, felix iterum, mirabile fictu, ς **L** | ♦ **22** Numine, nescioqua clementi sorte solutus? ς **L** | ♦ **23** Quae via, quive error, quod inevitabile fatum, ς **L** *(*quisve error *η)* | ♦ **24** Nescio, num fuerit ς **L** ▫ dirus L^N ƛ Λ **L** : saevus ʎ L^3 *(*saevos $ζ^2$*)* ▫ sopor, anne facultas ς **L** | ♦ **25** Viva requirendi veri stragisve futurae. ς **L** *(*verum stragemve/clademve futuram *η* □ cladisve *θ* $ζ^2$*)* || ♦ **26*–27*** ʎ L^3 *(desunt in* L^N ƛ Λ **L***)* ◊ **26*** Gratia, Musa, tibi, quod copia facta poëtae est ʎ L^3 *(*|| ʎ : | L^3 □ poëtae ʎ : poetae L^3*)* | ◊ **27*** Carminibus claris torvum superare timorem. ʎ L^3 *(*torvom $ζ^2$*)*

*

Lyr. Lat. **XXXI** L^C. — *J* (*NV* 101/102 [Mai./Iun. 1989], p. 27–29), L^1 (p. 35–37), L^2 (p. 42–44), L^3 (p. 36–39), L^4 (p. 75–77), L^C (p. 24–26), L^a (p. 36–39), l^1 (p. 40–43), l^2 (p. 36–39), L^N (p. 36–39). — ς *(*L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1 *J)* **T A**.

L^N ƛ ʎ *L J* **T A** ◊ ***Titulus:*** Translationes (I) Homeri Odysseae prooemium Latine redditum L^N ƛ *L* : Homeri Odysseae prooemium Latine redditum (vv. I–XCV) *J (scil. α, 1–95)* | ♦ **1** Insece, Musa, virum mihi versutum atque repulsum ς *(*Inseque, L^N*)* | ♦ **2** Saepe mari, ς ▫ sacram quoniam L^N ƛ ʎ *L (*sacram postquam *β* : sanctam postquam *α)* : quoniam sacram *J* ▫ subverterat urbem. ς | ♦ **3** Multorum mentes hominum cognovit et urbes, ς *(*mentîs L^N : mentis *η* ▫ urbîs L^N : urbis *η)* | ♦ **4** Multos corde suo duros toleravit in alto, ς | ♦ **5** Semet conservans et amicos, ille dolores. ς | ♦ **6** Haud tamen eripuit, quamvis in corde ς ▫ cupisset. L^N ƛ ʎ *L* : cupisset; *J* | ♦ **7** Crimine deinde suo ς *(*deinde *ω* : nempe $ζ^2$: namque *α)* ▫ perierunt – nescia turba! L^N ƛ ʎ *L* : perierunt (nescia turba): *J* | ♦ **8** Nempe L^N *η* : Namque ƛ ʎ *L J* ▫ boves Phoebi comedebant altivolantis. ς | ♦ **9** At diem eis reditus felicis celsus ademit. ς | ♦ **10** Ex illis, Iove parta, mihi da, diva, alicunde. ς *(*dic, $ζ^2$*)* || ♦ **11** Tunc alii subitae cesserunt perniciei ς | ♦ **12** Atque domi ς ▫ fuerant L^N ƛ ʎ *L* : fuerunt *J (scil.* fuĕrunt*)* ▫ refugi bellique fretique. ς | ♦ **13** Coniugis et reditus cupientem dia dearum ς | ♦ **14** Nympha unum sperans illum L^N ƛ ʎ *L* : Illum unum nympha sperans *J (productio in arsi, immo ante s impurum)* ▫ fore forte maritum ς | ♦ **15** In patula cavea retinebat clara Calypso. ς | ♦ **16** Sed simulac tempus venit currentibus annis, ς | ♦ **17** Quo statuere dei, ς ▫ reditu ut poteretur L^N *(*reditu poteretur *η)* : reditum impetraret ƛ ʎ *L J* ▫ Ulixes ς | ♦ **18** In patriam, nondum aerumnas effugerat errans ς | ♦ **19** Nec fuit inde domi nec ς *(*Haud

fuit inde domi, haud *ζ*²) ▫ iamtunc L^N ƛ *L* ∶ iam tunc ʎ ∶ etiamtunc *ζ*² *J* ▫ inter amicos. *ς* | ♦ **20** Ast omnis miserata fuit divina potestas *ς* | ♦ **21** Neptunum praeter L^N ƛ ʎ L^3 ∶ Praeter Neptunum Λ *J* ▫ – namque is vehementer Ulixi *ς* | ♦ **22** Aequideo iratus reditum prohibere volebat. *ς* | ♦ **23** Aethiopasque domos visit procul aedificantis, L^N *η* *ζ*² ʎ L^3 *(*aedificantîs L^N ∶ aedificantes *ζ*² ∶ aedificantīs, L^C*)* ∶ Aethiopes etenim visit procul indhabitantis, ƛ Λ *J (scil.* -īs = -es*)* | ♦ **24** Aethiopas L^N *η* *ζ*² ʎ L^3 ∶ Aethiopes ƛ Λ *J* ▫ duplices, quae hominum suprema fuit gens – *ς (*duplicîs L^N ∶ duplicis *η* *ζ*²*)* | ♦ **25** Altera summersi exorientis et altera solis – L^N *η* *ζ*² *(*submersi *η)* ∶ Altera summersique orientisque altera solis – *l (correcto tandem metro)* ∶ Altera summersi atque orientis altera solis – ʎ L^a $L^{3\mathbf{A}}$ ∶ Altera summersi, orientis altera solis – *L J (contra metrum)* | ♦ **26** Hostiam ut acciperet taurûmque oviumque sacrarum. *ς* | ♦ **27** Hic dape pastus erat *ς* ▫ decumbens; L^N ƛ ʎ L^3 *(*succumbens *α)* ∶ accumbens; Λ *J* ▫ cetera turba *ς* | ♦ **28** Conciliabatur patula tunc sub Iovis aula. *ς* | ♦ **29** Incipit inter eos divûm pater atque hominum rex – *ς* | ♦ **30** Nam corde Aegisthi reminiscitur innitentis, *ς* | ♦ **31** Quem satus exemit Graiûm duce notus Orestes. *ς* | ♦ **32** Sic meminit – dictis exin caelestibus infit: *ς* | ♦ **33** «Hem! quali pacto divos homines accusant! *ς (*«Hem! Quali *J)* | ♦ **34** Parta mala a nobis etenim gens nescia *ς* ▫ firmat: L^N ƛ ʎ λ *J* ∶ firmant: L^1 | ♦ **35** Fata super factis propriis mala multa parantur. *ς (*parantur! *J)* | ♦ **36** Ut quoque nunc Aegisthus (id haud fatis ita constat) *ς* | ♦ **37** Uxorem *ς* ▫ Atridae L^N ƛ ʎ λ ∶ Atridi L^1 *J* ▫ duxit, quem sustulit ipse, *ς* | ♦ **38** Quamquam perniciem scivit, quia diximus ante: *ς (*ante – *J)* | ♦ **39** Mercurium acrividentem ei misimus Argeiphonten, *ς (*Argeiphonten – *J)* | ♦ **40** Ne illum interficeret neu sponsam duceret eius. *ς* | ♦ **41** Namque erit *ς* ▫ Atrida L^N ƛ ʎ λ ∶ Atrido L^1 *J* ▫ satus ultor et ira tremenda, *ς* | ♦ **42** Cum pubescet et inde sua tellure *ς (*Quom L^N ∶ Quum *θ)* ▫ flagrabit. L^N ƛ ʎ L^3 L^1 *J* ∶ flagrabit.» L^2 $L^{1\mathbf{A}}$ *(errore correctoris)* | ♦ **43** Hoc ait ille, sed haud menti persuasit iniquae L^N ƛ ʎ L^3 *(*Sic/Haec *ζ*² ▫ persvasit L^N*)* ∶ Sic ait Mercurius, sed non menti persuasit Λ *J (*ait *cum synizesi inusitatum est)* | ♦ **44** Aegisthi (bene velle tamen) – nunc cuncta *ς* ▫ luebat.» L^N ƛ ʎ L^3 *J* ∶ luebat. Λ *(errore typothetae)* || ♦ **45** Tum respondit ei *ς* ▫ vultu ʎ ∶ wultu L^3 *(errore typothetae)* ∶ voltu L^N *η* *ζ*² ƛ Λ *J* ▫ dea glauca Minerva: *ς* | ♦ **46** «Regnantis inter princeps, pater alte Saturni: L^N *η* ƛ ʎ L^3 *(*«Regnantîs L^N ∶ «Regnantes *ζ*² ∶ «Regnantīs L^C*)* ∶ Inter regnantis princeps, pater alte Saturni: *γ (*primus *β)* ∶ O pater alte inter regnantis prime Saturni: *α* ∶ «O pater alte Saturni, inter regnantis princeps: Λ *J* | ♦ **47** Pernicie frangebatur nimis ille profecto *ς* | ♦ **48** Atque decet: pereant alii, qui talia factent! *ς* | ♦ **49** At mihi cor titubat sapientem propter Ulixem – *ς* | ♦ **50** Infelix! procul a sociis tolerat cruciatus *ς* | ♦ **51** Insula in ambiflua,

medium qua prominet alti. ς | ♦ **52** Insula ς ▫ silvigera est; L^N *θ η* ∶ silvigera est. ζ^2 *ƛ ʎ L* ∶ silvigerast. *J* ▫ aedis diva incolit intus, L^N *(*aedîs L^N ∶ aedis *θ* ∶ aedes *η)* ∶ Aedes diva incolit intus, ζ^2 ∶ Intus diva incolit aedis, *α* ∶ Diva aedis incolit intus *ƛ ʎ L J (*aedīs L^C*)* | ♦ **53** Filia fatiferi Atlantis, L^N *ƛ ʎ L* ∶ Atlantis sata fatiferi, *J* ▫ qui cuncta profunda ς | ♦ **54** Novit et ipse gerit longas magnasque columnas, ς | ♦ **55** Quae caelum et terram seiungunt. Atque querentem ς | ♦ **56** Illius afflictum retineri filia gaudet. ς *(*Illĭus L^C*)* | ♦ **57** Vocibus et blandis et dulcibus illicit illum, ς | ♦ **58** Ut patriae obliviscatur; sed tristis Ulixes ς | ♦ **59** Fumum iterum patriae cognoscere gestit amatae. ς | ♦ **60** Proximus excessu desiderat – haud tibi cor nunc ς | ♦ **61** Torquetur, pater? Anne tibi sacra nulla litabat ς | ♦ **62** Graiorum ad navis indulgens Ilio in ampla? ς *(*navîs L^N *θ* ∶ naves *η* ζ^2 ∶ navīs L^C*)* | ♦ **63** Quare adeo, mi summe pater, tu irascere Ulixi?» L^N *ʎ* L^3 *(*iratus Ulixi *γ* ∶ irasceris olli/illi/isti *β* ∶ iratus es olli/illi/isti *α)* ∶ Quare adeo, mi summe pater, irascere Ulixi?» Λ ∶ Quare adeo, mi summe pater, iratus Ulixi?» *ƛ J* || ♦ **64** Tunc respondit ei divinus nubiliger sic: ς | ♦ **65** «Quale, puella, tuo verbum secessit ab ore? ς | ♦ **66** Quomodo divini et celsi obliviscar Ulixis, L^N *ƛ ʎ* L^3 ∶ Quomodo divini celsique oblîscar Ulixis, Λ *J (*obliscar *J)* | ♦ **67** Qui superat cunctos homines, L^N *ƛ ʎ* L^3 ∶ Qui superat homines animo, Λ *J* ▫ qui munera sacra ς | ♦ **68** Dis dedit, arva quibus celebrantur vasta superne? ς | ♦ **69** Terrivehens Neptunus ei suscenset ob orbum ς | ♦ **70** Lumine Cyclopem, cuius vis maxima habetur. ς *(*quoius L^N *η* ζ^2 *l)* | ♦ **71** Filia Phorcynos rapido rectoris in alto ς | ♦ **72** In patula peperit Neptuno iuncta caverna ς | ♦ **73** Aequideum Polyphemon amore accensa Thoosa. ς | ♦ **74** Postilla tellurimovens Neptunus Ulixem ς | ♦ **75** Nequaquam interimit, patria sed pellit ς ▫ amoena. L^N *ƛ ʎ L* ∶ amata. *J* | ♦ **76** Ast agedum cuncti reditum curemus Ulixis, ς | ♦ **77** Ocius ut patriam videat: Neptunus omittet ς | ♦ **78** Iram; non poterit cunctis caelestibus unus ς | ♦ **79** Invitis, quamquam validus, subsistere divis.» ς || ♦ **80** Tum respondit ei ς ▫ vultu *ʎ* L^3 ∶ voltu L^N *η* ζ^2 *ƛ* Λ *J* ▫ dea glauca Minerva. ς | ♦ **81** «Regnantis inter princeps, pater alte Saturni! L^N *η ƛ ʎ* L^3 *(*«Regnantîs L^N ∶ «Regnantes ζ^2 ∶ «Regnantīs L^C*)* ∶ Inter regnantis princeps, pater alte Saturni! *γ (*primus *β)* ∶ O pater alte inter regnantis prime Saturni! *α* ∶ «O pater alte Saturni, inter regnantis princeps! Λ *J* | ♦ **82** Si reditus reliquisque deis tibique, optime, cordi est, ς *(*cordist, *J)* | ♦ **83** Ut patriamque domumque cito cito pergat Ulixes, ς *(*citō citŏ L^C*)* | ♦ **84** Mercurium extemplo ductorem atque Argeiphonten L^N *ƛ ʎ λ J* ∶ Mercurium extemplo ductorem Argeiphonten L^1 *(errore typothetae)* | ♦ **85** Insulam in Ogygiam mittamus, uti benecomptae ς *(*bene comptae *ƛ J)* | ♦ **86** Consilium nymphae certum communicet: ς ▫ illi L^N *η ʎ* L^3 ∶ olli ζ^2 *ƛ* Λ *J* | ♦ **87** Denique adhuc profugo patriam licet ire dolenti. ς

| ♦ **88** Ast Ithacen ibo natum impulsura animumque ς | ♦ **89** Iniectura ς ▫ bonum: L^N ƛ ʎ *L* ∶ bono: *J* ▫ longis decorata capillis ς | ♦ **90** Iussu Telemachi forum adibit et omnibus inter ς *(*Jussu L^3 L^1*)* | ♦ **91** Turba procis dicet ς ▫ bubus L^N *η* ʎ *L* ∶ bobus $ζ^2$ ƛ *J* ▫ pecudumque caterva. ς | ♦ **92** Dein Spartamque Pylumque patris reditum exploratum ς | ♦ **93** Pulviferam adveniat, numquid cognoscere possit. ς | ♦ **94** Atque ita gloria ei mortalibus attribuetur.» ς *(*attribuetur!» *J)*

***Lyr. Lat.* XXXI', XXXI'', XXXI'''** L^C. — L^1 (p. 38), L^2 (p. 45–46), L^3 (p. 39–40), L^4 (p. 77–78), L^C (p. 27–28), L^a (p. 39–40), l^1 (p. 44–45), l^2 (p. 39–40), L^N (p. 39–40). — ς (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1) **T A**.
L^N ƛ ʎ *L* **T A** ◊ ***Titulus:*** Excerpta ex Homeri Odyssea in Latinam linguam conversa (e libro XIII.) L^N ƛ *L* **T** *(scil. ν, 35–46, 159–166, 217–227)* ◊ **XXXI' 95** Exspectante dein sol albus cessit Ulixe, ς | ♦ **96** Et subito appellat Phaeaces remiamantis, ς *(*Phaeacas $ζ^2$ ▫ remiamantîs L^N ∶ remiamantes $ζ^2$ ∶ remiamantīs, L^C*)* | ♦ **97** Sic haec dicta dedit ς ▫ cumprimis L^N *η* ʎ L^3 ∶ imprimis $ζ^2$ ƛ Λ ▫ Alcinoo illi: ς | ♦ **98** «Cunctorum populûm princeps qui es maximus, audi! ς | ♦ **99** Mittite me illaesum domum et hinc valeatis, amici! ς | ♦ **100** Omnia sunt perfecta mihi, quae ς ▫ mente volebam: L^N ƛ ʎ λ ∶ mens voluit mea: L^1 *(*voluit mea L^{1A}*)* | ♦ **101–103** *pessima est mea versificatio, quam tamen corrigere nolim* ◊ **101** Praesidium comitum, mera dona, quibus volo divis ς *(*volŏ L^C*)* | ◊ **102** Prospera vota – atque o utinam domi ς *(*domĭ L^C*)* ▫ coniugis almae L^N ʎ L^3 ∶ coniugi' fidae ƛ Λ *(*coniugis fidae **T***)* | ◊ **103** Inveniamque iterum aspectum integrosque sodalis. ς *(*sodalîs. L^N ∶ sodales. $ζ^2$ ∶ sodalīs. L^C*)* | ♦ **104** Sed ς ▫ remanete L^N *θ* ∶ remaneteque *η* $ζ^2$ ∶ maneatis: ƛ *α* ∶ remanetis: ʎ *L* ▫ et tunc sponsas hilarate L^N *θ* ∶ et hinc sponsasque beate *η* $ζ^2$ ƛ ʎ *L* ▫ tenellas ς | ♦ **105** Ac teneros pueros; divis virtute beari ς | ♦ **106** Contingat varia – ne clades battuat almos!» ς ||| **XXXI'' 107** Quando terrivehens Neptunus id audiit aure, ς | ♦ **108** In Scheriam ivit, ubi Phaeaces incoluere. ς | ♦ **109** Mansit ibi; propiusque ratis volat altisecans et ς | ♦ **110** Ociter insulcat pelagus: Neptunus adivit ς | ♦ **111** Et lapidem fecit radicitus introtrusa ς | ♦ **112** Nave solo ponti palma – procul iverat inde. ς | ♦ **113** Verba alata dein Phaeaces remiregentes ς | ♦ **114** Illa viri dixere vicissim navipotentes. ς ||| **XXXI''' 115** Dixerat; et pulchros tripodas numeravit et aurum ς | ♦ **116** Ac pelvis secum aspexit vestisque decoras. ς *(*pelvîs L^N ∶ pelves *η* ∶ pelvīs L^C ▫ vestîs L^N ∶ vestes *η* ∶ vestīs L^C*)* | ♦ **117** Nil deerat; tamen is patriam conquestus inerrat ς | ♦ **118** Litoribus male laetus iens pelagi altisonantis, ς | ♦ **119** Acriter illacrimans. Sed eum prope sistit Athena ς | ♦ **120** Custodi pecudum similis iuvenique tenello, ς | ♦ **121** Non aliter quam

si regali stirpe creatus ϛ | ♦ **122** Esset – et ille ϛ ▫ quidem est duplici L^N ƛ *α* ː quidem duplici est *β* ː quidem duplici ʎ *L* ▫ velatus abolla. ϛ | ♦ **123** Sub pedibusque gerit soleas manibusque sarissam. ϛ | ♦ **124** Cum vidisset eam, ϛ *(*Quom L^N ː Quum *θ)* ▫ valde] valide ƛ L^1 ▫ gaudebat Ulixes ϛ | ♦ **125** Atque deae propians haec dicta alata locutus ϛ *(*adpropians *η* ː appropians ζ^2*)* | ♦ **126** Edidit: «O salve, quisquis versaris, amice!» ϛ

*

***Lyr. Lat.* XXXII** L^C. — L^1 (p. 39), L^2 (p. 47), *J* (*NphN* 16 [1998], p. 9), L^3 (p. 41), L^4 (p. 78), L^C (p. 28), L^a (p. 41), l^1 (p. 46), l^2 (p. 41), L^N (p. 41). — ϛ (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 *J* L^2 L^1) **T A**.
L^N ƛ ʎ *L J* **T A** ◊ XXII L^3 *(errore typothetae)* ◊ ***(Sub-)Titulus:*** Translationes (II) … (Hölty/Voß) L^N ƛ *L (scil. Hölty/Voß, „Auftrag")* | ♦ **1** Parvam, sodales, pendite barbiton ϛ | ♦ **2** Me pone sacra altaria mortuo, ϛ | ♦ **3** Nonnullius qua serta, mortis ϛ | ♦ **4** Signa, nitent obitae puellae. ϛ || ♦ **5** Et tutor harpam gratus euntibus ϛ | ♦ **6** Ostendit inde et perstrepit infula, ϛ *(*infulā L^C*)* | ♦ **7** Quae rubra, chordarum ligamen, L^N *θ (*nervorum *η)* ː Quae rubra barbito ligata ƛ ʎ *L J* | ♦ **8** Sub rutilis fidibus movetur. ϛ || ♦ **9** Tum «saepe» mirans «sponte polo rubro ϛ | ♦ **10** Tintinnat harpa suave ut apum sonus; ϛ *(*svave L^N*)* | ♦ **11** Quam sentiunt ϛ ▫ ultro L^N *θ (*extra *η)* ː foris ƛ ʎ *L J* ▫ iocantes ϛ | ♦ **12** Parvuli L^N ʎ *L J (*Parvoli L^N*)* ː Liberi ƛ *α* ▫ et attonitas ϛ ▫ corollas.» L^N ʎ *L J* **T** ː coronas.» ƛ **A**

*

***Lyr. Lat.* XXXIII** L^C. — L^1 (p. 40), L^2 (p. 48), *J* (*NphN* 16 [1998], p. 10), L^3 (p. 42), L^4 (p. 78–79), L^C (p. 29), L^a (p. 42), l^1 (p. 47), l^2 (p. 42), L^N (p. 42). — ϛ (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 *J* L^2 L^1) **T A**.
L^N ƛ ʎ *L J* **T A** ◊ ***(Sub-)Titulus:*** Translationes (III) … (Hölty) L^N ƛ *L (scil. Hölty, „Die Mainacht")* | ♦ **1** Per dumeta mero cum ϛ *(*quom L^N θ^2 ː quum θ^1*)* ▫ vaga L^N θ^2 η^1 ζ^2 ƛ ʎ *L J (*bona θ^1 ː nova η^2*)* ▫ lumine ϛ | ♦ **2** Spargit luna gravis L^N ː Fundit luna gravis θ^2 *(*gravîs L^N gravis θ^2 ː vagans θ^1 η^2*)* ː Luna fundit amans ƛ ʎ *L J (*a(d)spergit η^1 ː spargit ζ^2*)* ▫ candida L^N η^1 ζ^2 ː splendida θ^2 θ^1 η^2 ƛ ʎ *L J* ▫ caespites ϛ | ♦ **3** Cantat lusciniusque, ϛ | ♦ **4** Tristis per frutices meo. ϛ || ♦ **5** Laetam L^N ƛ ʎ L^3 *(*! Laet~~us~~ $L^{2\mathbf{A}}$*)* ː Laetus *J* Λ **T A** *(cf. NphN, loc.cit.)* ▫ te celebro deinde, canens avis, ϛ | ♦ **6** In nido tibi cum femina concubet ϛ *(*quom L^N θ^2 ː quum θ^1*)* | ♦ **7** Cantantique marito ϛ | ♦ **8** Centum L^N *θ η* ζ^2 ː Mille ƛ ʎ *L J* ▫ praebeat oscula. ϛ || ♦ **9** Umbratae viridi fronde canunt ϛ ▫ aves L^N *θ η* ζ^2 ː duae ƛ ʎ *L J* | ♦ **10** Ambae delicias; L^N *θ η* ζ^2 ː Gaudium volucres; ƛ ʎ λ ː Aves laetitiam; *J* L^1 ▫ nec maneo, sed heu! ϛ | ♦ **11** Atra arbusta requiro, ϛ *(*Arbusta atra **T A***)* | ♦ **12** Manat solaque lacrima. ϛ

|| ♦ **13** Quando te, facies, invenio meram *ς (*effigies, **T A***)* | ♦ **14** Terra, quae penetras cor mihi lucide? *ς (scil.* terrā*)* | ♦ **15** Rursus L^N θ^2 *(*Rursum θ^1 : Necnon *η* ζ^2*)* : Atque ⅞ ʎ *L J* ▫ lacrima sola *ς* | **16** Malas acrius involat. *ς*

*

Lyr. Lat. **XXXIV** L^C. — J^1 (*NV* 87/88 [Mart./Apr. 1988], p. 16), J^2 (Sb. *NA* [1]1990 [s.p.]), J^3 (Sb. *NA* [2]1991, p. 1), J^4 (Sb. *NA* [3]1992, p. 1), J^5 (*Ian.* 15 [1994], p. 5), L^1 (p. 41), L^2 (p. 49), *P* (p. 31), L^3 (p. 43), L^4 (p. 79), L^C (p. 29), L^a (p. 43), l^1 (p. 48), l^2 (p. 43), L^N (p. 43). — *ς* (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 *P* L^2 L^1 J^5 J^4 J^3 J^2 J^1) **L T A**.
L^N ⅞ ʎ Ω *P* J^5 J^4 J^3 J^2 J^1 **A** ◊ ***Titulus:*** Carmina Latina – Ein Jahreszeitenzyklus. VER J^5 : Die Jahreszeiten. VER *P* J^4 J^3 J^2 : Frühlingserwachen … LINDUS J^1 | ♦ **1** Veni, precamur, ver tandemque pelle L^N ⅞ ʎ *L P* J^5 **L** J^4 : Veni precamur ver tandemque pelle J^3 J^2 J^1 **T A** | ♦ **2** Novae pruinam lucis cum vigore, L^N ⅞ ʎ *L P* J^5 **L** J^4 J^3 : Clarae pruinam lucis cum vigore J^2 : Forti pruinam luce novo vigore J^1 **T A** | ♦ **3** Sudique sol poli, mero calore, L^N ⅞ ʎ *L P* J^5 **L** J^4 J^3 *(*colore *α)* : Sudique sol poli mero calore J^2 : Sudique sol poli pia calore J^1 **T A¹** *(*pia **A¹** : terras **A***)* | ♦ **4** Pia vocate lingua, fulge belle. L^N ⅞ ʎ *L P* J^5 **L** J^4 J^3 *(*fulgĕ L^C ▫ belle! L^N*)* : Pia vocatus lingua fulge belle. J^2 : Lingua vocatus rursum fulge belle! J^1 **T A** || ♦ **5** Et basio miti cita tenelle L^N ⅞ ʎ Ω *P* J^5 J^1 **A** : Et miti basio cita tenelle J^4 J^3 J^2 | ♦ **6** Quieta prata silvas et colore L^N ⅞ ʎ *L P* J^5 **L** J^4 J^3 J^2 *(*calore *α)* : Quieta prata et arbores colore J^1 **T A** | ♦ **7** Adhuc egentis, alitesque more L^N ⅞ ʎ *L P* J^5 **L** *(*egentîs L^N : egentes *η* : egentīs L^C*)* : Adhuc egentis alitesque more J^4 J^3 J^2 : Adhuc egentis – atque aves canore J^1 **T A** | ♦ **8** Cantate dulci, pipians popelle. L^N ⅞ ʎ λ *P (*popelle! L^N*)* : Cantate dulci, suaviloquens popelle. L^1 J^5 **L** J^4 J^3 J^2 : Cantetis, ore suaviloquo popelle. J^1 **T A** || ♦ **9** Nunc nunc ades desiderata Musa L^N ⅞ ʎ *L P* J^5 **L** J^4 J^3 J^2 *(*ades, L^N*)* : Nunc nunc ades desiderata veris J^1 **T A** | ♦ **10** A vate morsu laeso pertinaci! L^N : A vate laeso morsu pertinaci. ⅞ ʎ *L P* J^5 **L** : A puro vate morsu pertinaci J^4 J^3 J^2 : A vate puro algore pertinaci J^1 **T A** *(*vate **A¹** : corde **A***)* | ♦ **11** Sic integra confirma caritate L^N ⅞ ʎ *L P* J^5 **L** : Torpenti! sic inunda caritate J^4 J^3 J^2 : Torpenti et hora inunda caritate J^1 **T A** || ♦ **12** Et gaudiis risuque corda fusa: L^N ⅞ ʎ *L P* J^5 **L** J^4 J^3 J^2 : Iam gaudiis – sed saltim – corda seris: J^1 **T** : iam gaudiis, sed saltem, corda seris: **A** *(*saltim **A¹***)* | ♦ **13** Ah! mente rursum cantabo sagaci L^N ⅞ ʎ *L P* J^5 **L** J^4 J^3 *(*salaci *α)* : Ah! mente cara cantabo sagaci J^2 : Et mente dulce cantabo sagaci, J^1 **T A** *(*dulce **A¹** : deinde **A***)* | ♦ **14** Tua refectus, alma, claritate. L^N ⅞ ʎ *L P* J^5 **L** J^4 J^3 : Tua refectus inde amoenitate. J^2 J^1 **T A**

*

***Lyr. Lat.* XXXV** L^C. — L^1 (p. 42), L^2 (p. 50), L^3 (p. 44), L^4 (p. 79–80), L^C (p. 30), L^a (p. 44), l^1 (p. 49–50), l^2 (p. 44), L^N (p. 44). — ϛ (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1) **L T A**.
L^N *ƛ ʎ* **Ω A** ◊ **1** Musicae L^N *ƛ ʎ* L^3 ∶ Organi Λ **L** ▫ ut voces celebres feruntur, ϛ **L** *(*feruntur L^N □ Musicae voces celebres feruntur, *η)* | ♦ **2** Et mele oblectant sonitu ϛ **L** ▫ sonoro L^N *η ƛ ʎ* L^3 ∶ canoro Λ **L** | ♦ **3** Organi tentae L^N *η ƛ ʎ* L^3 ∶ Musica attentae Λ **L** ▫ auriculas catervae ϛ **L** | ♦ **4** Monte Casino, ϛ **L** *(*Casini. *η)* || ♦ **5** Quale me desiderium tepentem ϛ **L** | ♦ **6** Cepit, ardor qualis adussit inde ϛ **L** | ♦ **7** Pectus infirmum, teneraeque flammae ϛ **L** *(*infirmum L^N ∶ infirmum: *η)* | ♦ **8** Corpore toto ϛ **L** || ♦ **9** Defluebant, atque cutis flagrabat: ϛ **L** *(*Defluebant L^N ▫ flagrabat! *η* ∶ flăgrabat: L^C*)* | ♦ **10** Pyrrha, dulci deliciae figura, ϛ **L** | ♦ **11** Crinibus flavis, lepida statura, ϛ **L** | ♦ **12** Te simulatque ϛ **L** || ♦ **13** Dulciter ridere mihi aestuanti, ϛ **L** | ♦ **14** Candido obtutu mera dona vultus ϛ **L** *(*voltus L^N *ƛ* L^1*)* | ♦ **15** Mi dare aspexi, vehementer ϛ **L** ▫ ante ϛ $\mathbf{L^A}$ ∶ igni **L T A** | ♦ **16** Sospita ϛ $\mathbf{L^A}$ ∶ Sospite **L T A** ▫ corda ϛ **L** || ♦ **17** Tu cremasti fulminis imperita. ϛ **L** | ♦ **18** Usque sic uror grave: quando rursum ϛ **L** *(*quandŏ L^C □ Cara, quando *θ)* | ♦ **19** Te queam ϛ **L** ▫ spectare, L^N *θ (*spexisse, *ϛ²)* ∶ sentire, *η ʎ* L^3 ∶ vidisse, *ƛ* **T A** ∶ videre, Λ **L** ▫ puella amata, ϛ **L** *(*puella, rursum, *θ* ∶ puella cara, *η)* | ♦ **20** Nescio tristis. ϛ **L** *(*Nesciŏ L^C*)* || ♦ **21** At lyra solaciolum pusillum ϛ **L** | ♦ **22** Flebili versus cecinisse restat. ϛ **L** | ♦ **23** Inde subtilem, mea Pyrrha, formam ϛ **L** | ♦ **24** Carmen adumbrat. ϛ **L**

*

***Lyr. Lat.* XXXVI** L^C. — L^1 (p. 43), L^2 (p. 51), L^3 (p. 45), L^4 (p. 80), L^C (p. 31), L^a (p. 45), l^1 (p. 51), l^2 (p. 45), L^N (p. 45). — ϛ (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1) **L A**.
L^N *ƛ ʎ L* **L A** ◊ **1** Thomas salutem dicit amiculo! ϛ **L** *(*Lindus **A** ▫ amiculo. L^N*)* | ♦ **2** Carmen pusillum L^N *θ (*pusillum hoc *η)* ∶ Meum hoc poëma *ƛ ʎ L* **L** ▫ suscipe confitens ϛ **L** *(*accipe *η)* | ♦ **3** Non posse memet munus almum L^N *θ (*nosmet *η)* ∶ Et impotentiam renarrans *ƛ ʎ L* **L** | ♦ **4** Pollicitum dare dona danda. L^N *θ (*Pollicitos *η)* ∶ Polliciti dare munus almi. *ƛ ʎ L* **L** || ♦ **5** Nam delicata L^N *θ* ∶ Namque ut poëta *ƛ ʎ L* **L** *(*Nempe ut poëtans *η)* ▫ conteror ϛ **L** ▫ indole L^N *θ* ∶ et labo *η ƛ ʎ L* **L** | ♦ **6** Harpa L^N *θ* ∶ Lyra *η ƛ ʎ L* **L** ▫ volanti praeditus et vaga. ϛ **L** | ♦ **7** Et nunc voluntas carmini obstat. ϛ **L** | ♦ **8** Sic mea Musa tacere debet. ϛ **L** || ♦ **9** Praesentia non ut solet oscula ϛ **L** *(*non, ut solet, L^N*)* | ♦ **10** Nec ϛ **L** ▫ spiritu L^N *ƛ ʎ λ* ∶ fertili L^1 **L** ▫ dat fulmina ϛ **L** ▫ languido; L^N ∶ fertili; *ƛ ʎ λ* ∶ spiritu; L^1 **L** | ♦ **11** Heu! non queo ϛ **L** ▫ versus cupitos L^N ∶ carmen, quod optas, *ƛ ʎ L* **L** | ♦ **12** Mittere; da veniam valeque! ϛ **L**

*

Lyr. Lat. **XXXVII** L^C. — L^1 (p. 44), L^2 (p. 52), L^3 (p. 46), L^4 (p. 81), L^C (p. 31), L^a (p. 46), l^1 (p. 52), l^2 (p. 46), L^N (p. 46). — ϛ (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1) **T A**.

L^N ƛ ʎ *L* **T A** ◊ **1** Valde litterulis tuis levabar L^N *(*literulis *θ)* ∶ Litteris valide tuis levatus, ƛ ʎ *L* *(*Literis *η)* | ♦ **2** Ut vatem lepidum necesse puris L^N ∶ Ut poëta novus, novis necesse ƛ ʎ *L* *(*poeta **T A** ▫ novos, ƛ L^1 **T A***)* | ♦ **3** Formis atque modis studere ϛ ▫ memet; L^N ∶ memet, ƛ ʎ *L* | ♦ **4** Vere carmina maxime, sodalis, L^N *(*fortiter *η)* ∶ Vere gaudeo gaudeoque, amice, ƛ ʎ *L* *(*^{1}gaudeŏ L^C*)* | ♦ **5** Quae misi, tibi gaudeo placere. L^N ∶ Tibi carmina, quae dedi, placere. ƛ ʎ *L* | ♦ **6** Parcas L^N ∶ Parce ƛ ʎ *L* ▫ versibus his, scio, impolitis, ϛ *(*versubus *η)* | ♦ **7** Cum semper labor imminere multus ϛ *(*Quom L^N ∶ Quum *θ)* | ♦ **8** Distracto L^N ∶ Sedulo ƛ ʎ *L* ▫ soleat mihi ϛ ▫ poëtae L^N *(*poetae *η)* ∶ studenti ƛ ʎ *L* | ♦ **9** Et L^N ∶ Ac ƛ ʎ *L* ▫ tempus fugiat negotiosum. ϛ | ♦ **10** At tandem L^N ∶ Attamen ʎ **T A** ∶ At tamen ƛ *L* ▫ celeri tibi volatu ϛ | ♦ **11** Haec annuntiet inde me valere ϛ *(*adnuntiet *η)* | ♦ **12** Ac valde studiis datum papyrus, ϛ | ♦ **13** Ut mi te tua charta dixit esse L^N *(*Ut mi te tua dixit esse charta *η)* ∶ Ut mihi tua te laboriosum ƛ ʎ *L* | ♦ **14** Attentum – sed imaginare contra: L^N *(*Impigrum *η)* ∶ Esse dixit – imaginare contra: ƛ ʎ *L* | ♦ **15** Quam dulce esset in ϛ ▫ uvido L^N ƛ ʎ L^3 **T A** ∶ uvidi Λ ▫ sedere ϛ | ♦ **16** Ruris L^N ƛ ʎ L^3 ∶ Roris Λ ∶ Rore **T A¹** ▫ caespite, solis et recentis ϛ | ♦ **17** Mansvetis radiis L^N *(*Mansuetis $θ^2$ ∶ Placatis $θ^1$ ∶ Fulgenti radio *η)* ∶ Mitibus radiis ƛ ʎ *L* ▫ dein feriri, ϛ | ♦ **18** Clementer L^N ∶ Leniter ƛ ʎ *L* ▫ zephyri tepentis aura ϛ *(*Zephyri **T A***)* | ♦ **19** Mulceri faciem et vagos capillos, ϛ *(*capillos L^N*)* | ♦ **20** Aestivisque coloribus beari L^N ∶ Concinnisque coloribus beari. ʎ L^3 *(*Congruisque *β)* ∶ Aestivisque caloribus beari. ƛ *α* ∶ Concinnoque bearier colore. Λ *(*levarier **T A***)* | ♦ **21** Concinnis fidibus L^N ∶ Barbito tenera ƛ ʎ *L* ∶ Flebilique lyra **T A** ▫ merum poëma ϛ *(*poema **T A***)* | ♦ **22** Cantavisse modo tenelliore ϛ | ♦ **23** Non nobis placeat? ϛ *(*Ambos $θ^2$ ∶ Nosmet $θ^1$ ▫ nonne iuvet? *θ* ∶ Nobis nonne placet? *η)* ▫ Valeque, amice! L^N **T A¹** ∶ Vale, sodalis! ƛ ʎ *L*

*

Lyr. Lat. **XXXVIII** L^C. — L^1 (p. 45), L^2 (p. 53), L^3 (p. 47), L^4 (p. 81), L^C (p. 32), L^a (p. 47), l^1 (p. 53), l^2 (p. 47), L^N (p. 47). — ϛ (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1) **L T A**.

L^N ƛ ʎ **Ω A** ◊ **1** Heu! doleo, mea Musa, ϛ **L** ▫ molestor rebus iniquis; L^N ∶ male sto rebus iniquis; ƛ ʎ λ ∶ male sto, rebus iniquis L^1 **L** | ♦ **2** Quid me ϛ **L** ▫ continuis L^N ƛ ʎ λ ∶ perpetuis L^1 **L** ▫ tortibus excrucias? ϛ **L** | ♦ **3** Quam mea vita fuit gratissima, crede, mihi dum ϛ **L** | ♦ **4** Prisca valetudo floruit usque ϛ **L** ▫ bene, L^N ƛ ʎ λ *(*bonă, *ζ*^{2}*)* ∶ mere, L^1 **L** ∶ meră, **T A** | ♦ **5** Vel quaecumque fuit, melior tamen et stabilita, ϛ **L** | ♦ **6** Haud similis poenae, pessima quae

subiit. L^N ƛ ʎ λ *(plagae* ζ^2*)* ː Haud similis, foede quae incidit, anxiferae. L^1 **L** | ♦ **7** Me miserum! Quare mihi tam gravis angor anhelat, ς **L** | ♦ **8** Quoius L^N ƛ Λ **L** ː Cuius ʎ L^3 **T A** ▫ ego causam ς **L** ▫ non queo ς **L** *(*queŏ L^C*)* ː nĕqueŏ **T A** *(contra metrum; fortasse* necqueo*?)* ▫ concipere? ς **L** | ♦ **9** Torqueor hinc illinc immensis planctibus actus, ς **L** *(*huc illinc η^2 ː hinc illuc η^1 ▫ actus L^N*)* | ♦ **10** Nec scio quo tracter. Quid mihi finis erit? ς **L** *(*scio, L^N ː sciŏ L^C*)* ː quo tracter: qui mihi finis erit?? **T** ː quove trahar; qui mihi finis erit? **A** *(*Qui…finis *in editionibus fortasse scribendum erat)*

*

***Lyr. Lat.* XXXIX** L^C. — L^1 (p. 46), L^2 (p. 54), J^1 (*NSL,* p. 8), L^3 (p. 48), L^4 (p. 82), L^C (p. 32), L^a (p. 48), l^1 (p. 54), l^2 (p. 48), J^2 (*CTGL* 9 [2014], p. 12), L^N (p. 48). — ς (L^N J^2 l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 J^1 L^2 L^1) **L T A.**
L^N J^2 ƛ ʎ Ω J^1 **A** ◊ **1** Quid est, miser ς **L** ▫ Thoma? L^N ƛ ʎ Ω J^1 **A** ː Thomas J^2 *(errore typothetae)* ▫ Quidnam tremis ς **L** | ♦ **2** Anima vacillanti, flendo, prius ς **L** | ♦ **3** Fueris cum ς **L** *(*quom L^N ː quum *θ)* ▫ salvos L^N ƛ L^1 **L** ː salvus J^2 ʎ λ J^1 ▫ laetitia mera, ς **L** | ♦ **4** Puro vigore, gaudio – ς **L** ▫ sed heu! L^N J^2 ƛ ʎ L^3 ː heu heu J^1 Λ **L** | ♦ **5** Iam nunc, iam nunc non est – non est, ais? L^N J^2 ƛ ʎ L^3 *(*Jam L^3 ▫ ^{1}nos J^2 *[errore typothetae])* ː Iam nunc non est – non est, ais? J^1 Λ *(*Jam L^1*)* | ♦ **6** Desiste flendo, timide! Cogita, ς **L** | ♦ **7** Fueris prius quo terribili statu, ς **L** | ♦ **8** Quo nunc! Beatus desine lacrimis, L^N J^2 ƛ ʎ L^3 ː Quo nunc! Beatus es! Nunc desine lacrimis, J^1 Λ *(*lacrimis J^1*)* | ♦ **9** Cunctatio pereat, ς ː Pereat cunctatio, **L** *(transp.* $\mathbf{L^A}$ *metri causa)* **T A** ▫ vigeas, L^N J^2 ʎ Ω J^1 $\mathbf{A^1}$ ː valeas, ƛ **A** ▫ puer! ς **L**

*

***Lyr. Lat.* XL** L^C. — L^1 (p. 47), L^2 (p. 55), L^3 (p. 49), L^4 (p. 82), L^C (p. 33), L^a (p. 49), l^1 (p. 55), l^2 (p. 49), L^N (p. 49). — ς (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1) **L T.**
L^N ƛ ʎ Ω ◊ **1** Incipe concinuisse; diu, mea Musa, tacebas, ς **L** | ♦ **2** Perpetuo tortus impete trusa trucis. L^N ƛ ʎ L^3 ː Perpetuis foedi tortibus acta doli. Λ **L T** | ♦ **3** Ast ubi nunc degis? Rursus viget ille ς **L** ▫ poëta L^N ƛ ʎ $L^{3\mathbf{A}}$ ː poëta, *L* **L T** *(*poeta, **L T***)* | ♦ **4** Atque valet scriptis munera ferre tibi. ς **L** | ♦ **5** Dixerunt alii semper valuisse misellum, ς **L** ː Dixisti vere rursus valuisse misellum **T** | ♦ **6** Qui miser in lecto iugiter accubuit. ς **L** | ♦ **7** Arbitror hoc falsum esse – vigor ς **L** ▫ novos L^N ƛ *α* ː novus ʎ Ω ▫ intrat L^N ƛ ʎ λ $L^{1\mathbf{A}}$ ː intret L^1 **L T** ▫ in artus ς **L** | ♦ **8** Tantum, si ς **L** ▫ temptas L^N ƛ *α* ː tentas ʎ λ $L^{1\mathbf{A}}$ ː tentes L^1 **L T** ▫ sponte valere tua. ς **L** *(*vigere *η)*

*

Lyr. Lat.* XLI** L^{C}. — L^{1} (p. 48), L^{2} (p. 56), L^{3} (p. 50), L^{4} (p. 82), L^{C} (p. 33), L^{a} (p. 50), l^{1} (p. 56), l^{2} (p. 50), L^{N} (p. 50). — ς (L^{N} l^{2} l^{1} L^{a} L^{C} L^{4} L^{3} L^{2} L^{1}) **L T A**. L^{N} ƛ ʎ Ω **A** ◊ **1** Pyrrha, tete depereo puellam ς **L** | ♦ **2** Et mero dulcique cremor ς **L** ▫ dolore. L^{N} ʎ **T^A** *(*cremore *ζ²* *[falsa figura etymologica])* ∶ furore. *L* **L** ∶ amore. ƛ **T A** | ♦ **3** Quam cupido suavis inundat artus ς **L** *(*lubido *η* ▫ svavis L^{N}*)* | ♦ **4** Fulgure ς **L** ▫ forti. L^{N} ƛ ʎ L^{3} ∶ flammeo. Λ **L** || ♦ **5** Sic nova ς **L** ▫ prurigine L^{N} ∶ libidine ƛ ʎ *L* **L** ▫ anhelat ardor ς **L** | ♦ **6** Pectus insuetum; video, quod ante: ς **L** *(*insvetum L^{N}*)* | ♦ **7** Versibus parvis modo L^{N} *(*Versubus *η)* ∶ Fervido poëmate ƛ ʎ *L* *(*poemate **L T A¹)* ▫ me tenellam ς **L** | ♦ **8** Concinuisse. ς **L**

*

***Lyr. Lat.* XLII** L^{C}. — L^{1} (p. 49), L^{2} (p. 57), L^{3} (p. 51), L^{4} (p. 83), L^{C} (p. 33–34), L^{a} (p. 51), l^{1} (p. 57), l^{2} (p. 51), L^{N} (p. 51). — ς (L^{N} l^{2} l^{1} L^{a} L^{C} L^{4} L^{3} L^{2} L^{1}) **L T A**.
L^{N} ƛ ʎ Ω **A** ◊ **1** Nova Pyrrha me delectat, nova Pyrrha animum ciet ς **L** | ♦ **2** Mentemque pungit ς **L** | ♦ **3** Usque novis, usque gravioribus stimulis, ς **L** | ♦ **4** Et acriore plaga ς **L** | ♦ **5** In perpetuum simulacrum suum meo cordi impingit, ς **L** *(*perpetuom L^{N} l^{2} **L T A** ▫ suom L^{N} l^{2}*)* | ♦ **6** Nescia quidem. ς **L** || ♦ **7** Quali consumar fulmine, qualis flamma ς **L** | ♦ **8** Totum perurat crudeli, crudeli, ς **L** | ♦ **9** Sed optato tamen ς **L** ▫ impete L^{N} ʎ λ **L T A** ∶ impetu ƛ L^{1} ▫ corpus, ς **L** | ♦ **10** Illa nescit, neque scire fas esset misellae. ς **L** || ♦ **11** Et tu luges, cara, inexplicabili dolore, ς **L** | ♦ **12** Sicut prius ego; ς **L** | ♦ **13** Sed dolore, quamvis pauper, augeris ς **L** *(*paupera *a)* | ♦ **14** Crescitque venustas, ς **L** | ♦ **15** Quam ego impotens identidem admiror, ς **L** | ♦ **16** Triste gavisus. ς **L** || ♦ **17** An mihi licet? Te cognoscenda prohiberi fortasse praestiterat? ς **L** | ♦ **18** Nescio diiudicare, nec cupio, neque opus est: ς **L** | ♦ **19** Nihil erit nisi admiratio ς **L** | ♦ **20** Mutua amicitia consummata. ς **L** || ♦ **21** Quare te bacchor, te pascor, te flagro, ς **L** | ♦ **22** Te quidem integra. ς **L** □ *Quoad differentias minores in* **T A** *vide ed. crit. – Dat. in* **A**: «26. 1. 1988».

*

***Lyr. Lat.* XLIII** L^{C}. — L^{1} (p. 50), L^{2} (p. 58), L^{3} (p. 52), L^{4} (p. 83–84), L^{C} (p. 34), L^{a} (p. 52), l^{1} (p. 58), l^{2} (p. 52), L^{N} (p. 52). — ς (L^{N} l^{2} l^{1} L^{a} L^{C} L^{4} L^{3} L^{2} L^{1}) **L T A**.
L^{N} ƛ ʎ Ω **A** ◊ **1** Dolens pruinosis L^{N} ƛ ʎ L^{3} ∶ Tristis pruinosis Λ **L** ∶ Pruinosis tristi **T A** ▫ dispalor arvis ς **L** | ♦ **2** Et spiritu considero remisso. ς **L** *(*demisso. **T A***)* | ♦ **3** Vepallidis vexatus ς **L** ▫ triste L^{N} ƛ ʎ L^{3} ∶ forte Λ **L** ▫ larvis ς **L** □ Vepallidis et maestis aequos larvis **T** *(*aequus **A***)* | ♦ **4** Contemplor illos agros ore fisso. L^{N} ʎ L^{3} *(*campos *β)* ∶ Contemplor ore bella prata fisso. ƛ *a* ∶

Contemplor illa prata corde fisso. Λ **L** ː Asto naturam mirans corde fisso. **T A** || ♦ **5** Aurora verberi mansueta cedit ς **L** *(*mansveta L^{N}*)* ː Aurora rosea verberi concedit **T A** | ♦ **6** Maiorque sol rosariam profanat ς **L** ː Graviori et altius volans refulget **T A** | ♦ **7** Telis severis – L^{N} ƛ ʎ L^{3} ː Radîs severis – Λ **L** ː Radis serenis – **T A** *(scil.* radiis*)* ▫ ecce, dulce sedit ς **L** | ♦ **8** Vultu meo ventus stillasque sanat. ς **L** *(*Voltu L^{N} ƛ L^{1}*)* ː Faciei ventus lacrimisque indulget. **T A** || ♦ **9** Ignotus inde sensus corde ς **L** ▫ caeso L^{N} l^{2} ː vulso l^{1} L^{a} L **L** *(*Mirabilis sensus subito divulso **T A**[1]*)* | ♦ **10** Potitur, ilicet nequam cupido ς **L** *(*Potitur corde – scilicet cupido **T A**[1]*)* | ♦ **11** Inerme tangit – heu! decore ς **L** ▫ laeso L^{N} l^{2} ː pulso l^{1} L^{a} L **L** *(*Inermem **T A** ▫ heu! L^{N} ʎ L^{3A} ː heu, ƛ Ω **A***)* | ♦ **12** Quae, cara, fies? I foras, libido! ς **L** *(*Quid esses? Propterea cedat libido! **T A**[1] ː cedas, libido! **A***)* || ♦ **13** Deliberanti maesta mens tremescit, L^{N} ʎ L^{3} *(*maeste *ð* ː triste *γ* ː tristis *β* ▫ cor *γ)* ː Sic triste flenti maesta mens tremescit, ƛ *α* ː Deliberanti sic animus tremescit, Λ **L T A** | ♦ **14** Ah! vita quando rursus enitescit? ς **L** ː Ah! quando rursus mi belle clarescit? **T A** *(*belle mi *fortasse scribendum erat)*

*

Lyr. Lat. **XLIV** L^{C}. — L^{1} (p. 51), L^{2} (p. 59), L^{3} (p. 53), L^{4} (p. 84), L^{C} (p. 35), L^{a} (p. 53), l^{1} (p. 59), l^{2} (p. 53), L^{N} (p. 53). — ς (L^{N} l^{2} l^{1} L^{a} L^{C} L^{4} L^{3} L^{2} L^{1}) **L T A**.

L^{N} ƛ ʎ Ω **A** ◊ **1** Tranquilla pax, ς **L** ▫ donare L^{N} *(*venisse $ζ^{2}$*)* ː venire ƛ ʎ L **L** ▫ iuvet meae ς **L** | ♦ **2** Menti ς **L** *(*Menti, $ζ^{2}$*)* ▫ tuorum L^{N} ː merique ƛ ʎ L **L** ▫ balsama ς **L** ▫ carminum L^{N} ː cantici ƛ ʎ L **L** | ♦ **3** Vocesque L^{N} *(*Cantusque $ζ^{2}$*)* ː Sonosque ƛ ʎ L **L** ▫ Musarum ς **L** ▫ canoras L^{N} ː canoros ʎ L **L** ː sonoros ƛ *α* | ♦ **4** Adde mihi simul helluanti. ς **L** *(*Sparge *η)* || ♦ **5** Infunde tandem, care mihi sopor, ς **L** | ♦ **6** Cum cantibus puris iaceo satur ς **L** *(*Quom L^{N} ː Quum *θ* ▫ puris **A**[1] ː caris **A***)* | ♦ **7** In lectulo ς **L** *(*Et **T***)* ▫ prostratus L^{N} ː supinus ƛ ʎ L **L** ▫ inde, ς **L** | ♦ **8** Paupera membra quiete leni. ς **L** || ♦ **9** Ah! quid, quid est? ς **L** ▫ Iamiamque L^{N} *(*Jamiamque L^{3}*)* ː iam iamque ƛ ʎ L^{2} **L T A** *(*Jam iamque L^{1}*)* ▫ remissio ς **L** | ♦ **10** Detendet L^{N} ː Retendet ƛ ʎ L **L** ▫ aegro denique nervia; ς **L** | ♦ **11** Pictisque perspergor figuris, ς **L** | ♦ **12** Languida fit ratio occupata. ς **L**

*

Lyr. Lat. **XLV** L^{C}. — L^{1} (p. 52), L^{2} (p. 60), L^{3} (p. 54), L^{4} (p. 84–85), L^{C} (p. 35), L^{a} (p. 54), l^{1} (p. 60–61), l^{2} (p. 54), L^{N} (p. 54). — ς (L^{N} l^{2} l^{1} L^{a} L^{C} L^{4} L^{3} L^{2} L^{1}) **L T A**.

L^{N} ƛ ʎ Ω **A** ◊ **1** Quid mihi? Heu heu! mea Musa, tandem ς **L** | ♦ **2** Da ς **L** *(*Dic $ζ^{2}$*)* ▫ misello, da, L^{N} *(*misello mi, *η)* ː misellulo, ƛ ʎ L **L** ▫ quoniam dolere ς **L** | ♦ **3** Iam sat ς **L** *(*Jam L^{3} L^{1} **L***)* ▫ est – constans L^{N} ː esset – ast ƛ ʎ L **L** ▫

animae caduco ς **L** *(*anima **T A***)* | ♦ **4** Pondere laesae ς **L** *(*laesa **T A***)* || ♦ **5** Longius L^N ː Certior ƛ ʎ *L* **L** ▫ durat L^N ː duret ƛ ʎ *L* **L** ▫ dolor atque ς **L** ▫ perstat! L^N ː perstet: ƛ ʎ *L* **L** | ♦ **6** Qui ς **L** ▫ salutares L^N ː solubiles ƛ ʎ *L* **L** ▫ revocentur artes, ς **L** | ♦ **7** Spiritus gratum L^N ː Dulce pectoris ƛ ʎ λ ː Dulce spiritus L^1 **L T A** ▫ medicamen acti ς **L** *(*aegri *η)* | ♦ **8** Solvere ς **L** ▫ luctus? L^N *η* ʎ L^3 ː fluctus? ƛ Λ **L T A** || ♦ **9** Fluctibus nam namque teri superbis, ς **L** *(*Luctibus *η)* | ♦ **10** Qui nihil possunt ratione pura ς **L** | ♦ **11** Dirigi ς **L** ▫ ducente L^N ː decente ƛ ʎ *L* **L** ▫ via nec addi ς **L** | ♦ **12** Mentis habenae, ς **L** *(*habenis *η)* || ♦ **13** Sensibus fissis ut alatur error: ς **L** *(*error, L^N*)* | ♦ **14** Nubilo veloque tegi vacillans, L^N ʎ L^3 *(cum inversione τοῦ* -que*)* ː Carbaso pulla retegi vacillans, ƛ *α* ː Carbaso pulla tegier vacillans, Λ **L** *(*obscura **T A***)* | ♦ **15** Impetu nec L^N ː Nec furore ƛ ʎ *L* **L** ▫ cordis agi sereno, ς **L** *(*sublimi, **T** *[exp. in* **A***] contra metrum)* | ♦ **16** Vatibus ardor, ς **L** *(*(Vatibus ardor), L^N*)* || ♦ **17** Nec mero maerore animam refundi, ς **L** *(*anima **T A***)* | ♦ **18** Flens ς **L** ▫ ut oblectetur L^N ː uti levetur ƛ ʎ *L* **L** ▫ aqua lavanti – ς **L** | ♦ **19** Ast ς **L** ▫ hebere et L^N ː hebere ƛ ʎ *L* **L** ▫ languidus interire ς **L** | ♦ **20** Vivere et unae. ς **L** *(*Vivereque **T A**[1]*; porro vide commentarium in ed. crit.)* || ♦ **21** Quare ades ς **L** ▫ sanans, L^N *(*medens ζ^2*)* ː iuvans, ƛ ʎ *L* **L** ▫ mea Musa, ς **L** ▫ manco, L^N ʎ Ω **A** *(*manco L^N ζ^2*)* ː mancum, ƛ *α* *(*mancum *η)* | ♦ **22** Et favorem mitte mihi ς **L** ▫ negare: L^N ƛ ʎ λ ː negari: L^1 **L T A** | ♦ **23** Sic amati mi fociles amorem ς **L** | ♦ **24** Luminis, alma! ς **L**

*

Lyr. Lat. **XLVI** L^C. — L^1 (p. 53), L^2 (p. 61), L^3 (p. 55), L^4 (p. 85–86), L^C (p. 36), L^a (p. 55), l^1 (p. 62), l^2 (p. 55), L^N (p. 55). — ς (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1) **L T A**.

L^N ƛ ʎ Ω **A** ◊ **1** Quid mihi fit? Nescio dicere – tam difficile, ς **L** | ♦ **2** Tam inexplicabile vulnus, ς **L** *(*volnus, L^N ƛ L^1 **T A***)* | ♦ **3** Quale numquam videre iuvet, ς **L** | ♦ **4** Videre toto corpore, tota mente sentire, ς **L** | ♦ **5** Quale ς **L** ▫ attamen, L^N ƛ ʎ L^3 ː at tamen, Λ **L T A** ▫ cum quando attigeris, ς **L** *(*quom L^N ː quum *θ)* | ♦ **6** Effascinare, irretire, captum tenere, ς **L** | ♦ **7** Nec effugituro parcit, volenti quidem. ς **L** || ♦ **8** Quid mihi fit? Identidem rogare debeo. ς **L** | ♦ **9** Languidula vis, vetita – triste gaudium, ς **L** | ♦ **10** Dolor extremae laetitiae; moriente ς **L** | ♦ **11** Natura nasci libuerit? ς **L** || ♦ **12** An licet tangi, cui renegatae subdor ς **L** *(*quoi L^N *l)* | ♦ **13** Amore arsuro simul suffocato? ς **L** | ♦ **14** An praestat deprecari, illecebras nesciae ς **L** | ♦ **15** Aversari, quam ignotus spiritus afflat ς **L** | ♦ **16** Velamine dulcedinis amictam – ς **L** | ♦ **17** Sentio periculum. ς **L** || ♦ **18** Quae mihi possibilitates restent? ς **L** | ♦ **19** Quid faciam? Quid doleam? ς **L** | ♦ **20** Quare dolore offuscari pullo, ς **L** | ♦ **21** Sole

illuminari claro, ϛ **L** | ♦ **22** Vinci, premi, subdi, dulce? ϛ **L** □ *Quoad differentias minores in* **T A** *vide ed. crit.*

*

***Lyr. Lat.* XLVII** *L^{C}*. — *J^{1}* (*NV* 95/96 [Nov./Dec. 1988], p. 23), *J^{2}* (Sb. *NA* ^{1}1990 [s.p.]), *J^{3}* (Sb. *NA* ^{2}1991, p. 6), *J^{4}* (Sb. *NA* ^{3}1992, p. 6), *J^{5}* (*NA* 155/156 [Nov./Dec. 1993], p. 35), *J^{6}* (*Ian.* 15 [1994], p. 7), *L^{1}* (p. 54), *L^{2}* (p. 62), *J^{7}* (*NA* 205/206 [Ian./Feb. 1998], p. 17), *P* (p. 36), *J^{8}* (*NA* 215/216 [Nov./Dec. 1998], p. 14), *Al* (p. 105–106), *L^{3}* (p. 56), *L^{4}* (p. 86), *L^{C}* (p. 36), *L^{a}* (p. 56), *l^{1}* (p. 63), *l^{2}* (p. 56), *L^{N}* (p. 56). — ϛ (*L^{N} l^{2} l^{1} L^{a} L^{C} L^{4} L^{3} Al J^{8} P J^{7} L^{2} L^{1} J^{6} J^{5} J^{4} J^{3} J^{2} J^{1}*) **L A**.
L^{N} ƛ ʎ *L* Π *J^{8} J^{7}* **L** *J^{6} J^{5} J^{4} J^{3} J^{2} J^{1}* **A** ◊ ***Titulus****:* Carmina Latina – Ein Jahreszeitenzyklus. HIEMS *J^{6}* ∶ Die Jahreszeiten. HIEMS Π *J^{4} J^{3} J^{2}* ∶ HIEMS *J^{8} J^{7} J^{5}* ∶ Winterszeit *J^{1}* | ♦ **1** Tempus adest tenebris torvis et lumine lasso *L^{N}* ʎ Π *J^{8}* ∶ Tempus adest tenebris densis et lumine torvo ƛ *J^{7}* ∶ Tempus adest tenebris densis et lumine furvo *L* **L** *J^{6} J^{5} J^{4} J^{3}* ∶ Tempus adest tenebris densis et lumine pullo, *J^{2} J^{1}* **A** | ♦ **2** Indutum mundusque vago velatur amictu. *L^{N}* ʎ Π *J^{8}* ∶ Indutum mundusque diu velatur amictu. ƛ *L J^{7}* **L** *J^{6} J^{5} J^{4} J^{3}* ∶ Quo satis obscuro mundus velatur amictu *J^{2} J^{1}* **A^{1}** *(*tellus **A***)* | ♦ **3** Fessa dein fesso succumbit terra sopori *L^{N}* ʎ Π *J^{8}* ∶ Fessa dein tenero succumbit terra sopori ƛ *L J^{7}* **L** *J^{6} J^{5}* ∶ Inde simul tenero succumbit terra sopori *J^{4} J^{3}* ∶ Quoque simul placido succumbit terra sopori, *J^{2} J^{1}* **A^{1}** | ♦ **4** Et regio circum placide dormire videtur. *L^{N}* ƛ ʎ *L* Π *J^{8} J^{7}* **L** *J^{6} J^{5} J^{4} J^{3}* ∶ Indutum: regio circum dormire videtur. *J^{2} J^{1}* **A^{1}** || ♦ **5** Atque] Tuque *L^{N}* ▫ vide:] vide! *L^{N}* ▫ brumalis hiems et frigora furva *L^{N}* ƛ ʎ Π *J^{8} J^{7}* *(*Brumalis *L^{N} J^{8})* ∶ brumalis hiems et frigus iniquom *L* **L** *J^{6} J^{5} J^{4} J^{3}* *(*iniquum *λ)* ∶ brumalis hiems et frigus edaci *J^{2} J^{1}* **A** | ♦ **6** Adveniunt comitante gelu nimbisque nivosis *ω* | ♦ **7** Occultare levi lucos nive, *ω* ▫ lambere lunam *L^{N}* ʎ ∶ lambere lamas ƛ *(*lamas/lābra *a)* ∶ lambere campos Π *J^{8} J^{7}* ∶ pingere campos *L* **L** *J^{6} J^{5} J^{4} J^{3} J^{2} J^{1}* *(*campos, *J^{1})* | ♦ **8** Limpidulaque lacus glacie glaciare latentis. *L^{N}* ʎ Π *J^{8} J^{7}* ∶ Limpidulaque lacus glacie levisse latentis. ƛ *(*latentîs *L^{N}* ∶ latentes *η* ∶ latentīs *L^{C})* ∶ Limpidulaque lacus glacie vestire cubantis. *L* **L** *J^{6} J^{5} J^{4} J^{3}* ∶ Conspicuaque lacus glacie levisse cubantis. *J^{2} J^{1}* **A** *(*lēvisse **A^{3}** ∶ lēvare **A^{2}** ∶ exornare **A^{1}** ∶ decorare **A***)* □ *(*cubantīs, *scil.* cubantes*)* || ♦ **9** Urbs quoque cum domibus dulci tacet abdita somno: *ω* *(*somno; *J^{1}* **A***)* | ♦ **10** Pulvere perpetuo magis et magis algidus aether *L^{N}* *(*alsius aer *θ* ∶ aethra venusta(s) *η)* ∶ Pulvere perpetuo magis et magis aether amoenas ƛ ʎ *L* Π *J^{8} J^{7}* **L** *J^{6} J^{5} J^{4} J^{3} J^{2}* ∶ Pulvereque inque dies magis et magis aether amoeno *J^{1}* **A^{1}** *(*aethĕr *more analogorum vocabulorum Latinorum)* | ♦ **11** Aedis atque *ω* *(*Aedîs *L^{N}* ∶ Aedīs *L^{C}* ∶ Aedes *η* ƛ *J^{8}* **A***)* ▫ locos,] casas, *L^{N}*

▫ statuas hortosque dealbat, *ω* | ♦ **12** Ut niteant ampli pallenti lumine vici. *ω* || ♦ **13** Denique sic nobis contingunt otia grata L^N ƛ ʎ *L* Π J^8 J^7 **L** J^6 J^5 J^4 J^3 ∶ Denique sic nobis contingunt otia lassis: J^2 J^1 **A** | ♦ **14** Aegrius afflictis tremula trepidaque diaeta. L^N ƛ ʎ *L* Π J^8 J^7 **L** J^6 J^5 J^4 J^3 ∶ Nam tranquilla iuvat requies placatque labore J^2 ∶ Nam tranquilla iuvat tandem placatque labore J^1 *(*requies $J^{1\mathbf{A}}$*)* **A** | ♦ **15** Nam tranquilla iuvat requies placatque labore L^N ʎ *L* Π J^7 **L** J^6 J^5 J^4 J^3 ∶ Pax tranquilla iuvat tandem placatque labore ƛ J^8 ∶ Assiduo tremulaque simul pax alma diaeta J^2 ∶ Assiduo tremulaque homines pax fota diaeta J^1 *(*simul $J^{1\mathbf{A}}$ ▫ alma $J^{1\mathbf{A}}$*)* $\mathbf{A^1}$ | ♦ **16** Exhaustos: suavi tandem fundemur amomo. L^N ʎ *L* Π J^7 **L** J^6 J^5 J^4 J^3 *(*svavi L^N*)* ∶ Exhaustos: requie grati fundemur ab alma. ƛ J^8 *(*Requie J^8*)* ∶ Aegrius afflictos: placido fundemur amomo. J^2 ∶ Aegrius afflictos: requie fundantur alendi! J^1 *(*placido ‹fund›amur amomo $J^{1\mathbf{A}}$*)* $\mathbf{A^1}$ *(*affectos **A** ▫ fundantur **A**, a *exp. et* e *sscr.* $\mathbf{A^1}$*)*

*

***Lyr. Lat.* XLVIII** L^C. — L^1 (p. 55), L^2 (p. 63), L^3 (p. 57), L^4 (p. 86–87), L^C (p. 38), L^a (p. 57), l^1 (p. 64), l^2 (p. 57), L^N (p. 57). — *ς* (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1) **L A**.

L^N ƛ ʎ *L* **L A** ◊ **1** Sole iam primos radios pusillo *ς* **L** | ♦ **2** Denuo fundente mihi vaganti *ς* **L** | ♦ **3** Arva, ripas, flumina murmuranti *ς* **L** | ♦ **4** Feta lapillo, *ς* **L** || ♦ **5** Nunc pedes algu mihi pituitae *ς* **L** | ♦ **6** Imbuenti L^N ∶ Imbuente ƛ ʎ *L* **L** ▫ caespite, nunc tenello *ς* **L** *(*spargine $ζ^2$*)* | ♦ **7** Dulciter *ς* **L** ▫ mulcente L^N ∶ favente ƛ ʎ *L* **L** ▫ noto novello *ς* **L** | ♦ **8** Numine vitae, *ς* **L** || ♦ **9** Tu mihi *ς* **L** ▫ prodis L^N ∶ venis ƛ ʎ *L* **L** ▫ radiante vultu L^N ʎ λ *(*voltu *η)* ∶ habituque voltuque ƛ *(cum synaphia;* vultuque *scribendum erat)* ∶ habituque vultu L^1 **L** *(*habituque vultuque $\mathbf{L}^a$*)* ∶ habitu atque vultu $\mathbf{A^1}$ *(*facie **A***)* | ♦ **10** Casta L^N ʎ *L* **L** ∶ Alma ƛ $\mathbf{L}^a$ ▫ diva: *ς* **L** ▫ Stellumicantis oris L^N *(*Stellimicantis *η)* ∶ Luminibus decoris ƛ ʎ *L* **L** | ♦ **11** Quale pares, quale places leporis, *ς* **L** | ♦ **12** Candida, cultu! *ς* **L** || ♦ **13** Semper, ut mos est, L^N *(*Semper ut mos est, *θ* ∶ Ast, uti semper, *η)* ∶ Ast, ut antea, ƛ ʎ *L* **L** ▫ doleo dolore *ς* **L** | ♦ **14** Perditus: L^N ƛ ʎ λ **L** ∶ Perditus; L^1 ▫ fugit mea nympha, fugit! L^N *(*fugit, mea nympha fugit! *η)* ∶ fugit, mea nympha, fugit! ʎ *L* **L** $\mathbf{A^1}$ ∶ fugit, vaga nympha, fugit! ƛ **A** | ♦ **15** Turbido mentem mihi flamma sugit *ς* **L** *(*Turbidam *η)* | ♦ **16** Taetra furore. *ς* **L** || ♦ **17** Sic mihi saltem teneros serena, *ς* **L** *(*saltim *η)* | ♦ **18** Tempus, affectus: Memori figuram *ς* **L** | ♦ **19** Pange cordi perpetuo daturam *ς* **L** | ♦ **20** Lugia plena. *ς* **L** *(*~~gaudia~~ $\mathbf{A^1}$ ∶ munera **A** ▫ plena! L^N*)*

*

Lyr. Lat.* XLIX** L^C. — J^1 (*NV* 100 [Apr. 1989], p. 27), J^2 (Sb. *NA* ^{1}1990 [s.p.]), J^3 (Sb. *NA* ^{2}1991, p. 2), J^4 (Sb. *NA* ^{3}1992, p. 2), J^5 (*Ian.* 15 [1994], p. 5), L^1 (p. 56), J^6 (*NA* 195/196 [Mart./Apr. 1997], p. 24), L^2 (p. 64), *P* (p. 32), *Al* (p. 103–104), L^3 (p. 58), L^4 (p. 87), L^C (p. 38), L^a (p. 58), l^1 (p. 65), l^2 (p. 58), L^N (p. 58). — ς (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 *Al* *P* L^2 J^6 L^1 J^5 J^4 J^3 J^2 J^1) **L A**. L^N ƛ ʎ *L* Π J^6 **L** J^5 J^4 J^3 J^2 J^1 **A** ◊ ***Titulus: Carmina Latina – Ein Jahreszeitenzyklus. VER J^5 : Die Jahreszeiten. VER Π J^4 J^3 : ITEM J^2 : VER J^6 : „Frühling läßt sein blaues Band …“ J^1 | ♦ **1** Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus *ω* | ♦ **2** Laetitia ς **L** ▫ feti L^N ʎ *L* Π J^6 **L** J^5 J^4 J^3 ː pleni ƛ J^2 J^1 **A** ▫ carmen, celebremus adulti ς **L** | ♦ **3** Munera – gaudentes reditu – speciosa diei: L^N ʎ Π ː Munera, gaudentes reditu, speciosa diei: *L* J^6 **L** J^5 J^4 J^3 J^2 **A** ː Munera gaudentes reditu speciosa diei: ƛ J^1 | ♦ **4** En nobis iterum vitalis redditur ardor! L^N ʎ Π ː En nobis vitalis enim sic inditur ardor! ƛ *L* J^6 **L** J^5 J^4 J^3 J^2 J^1 **A**^{1} || ♦ **5** Quisque miser tepida iamdudum luce carebat, L^N ʎ Π (iam dudum ζ^2) ː Quale caloris erat desiderium: caligo ƛ *L* J^6 **L** J^5 J^4 J^3 J^2 J^1 **A** | ♦ **6** Quisque diu solem desiderat: horricomis nox, L^N ʎ Π ː Frigore iam dudum pungebat pectus atroci. ƛ λ ː Frigore iam dudum pungebat pectus alacri. J^6 L^1 **L** J^5 J^4 ː Frigore iam dudum pungebat muta rapaci. J^3 J^2 J^1 **A**^{1} ♦ **7** Frigus edax homines et hiems torquebat iniqua. L^N ʎ Π ː Denique sol ridet saturanti lumine corda, ƛ *L* J^6 **L** J^5 J^4 J^3 J^2 J^1 | ♦ **8** Denique, Phoebe, redis et pascis lumine corda. L^N ʎ Π ː Corda, diu cara misere quae luce carebant. ƛ *L* J^6 **L** J^5 J^4 J^3 J^2 J^1 **A** || ♦ **9** Nunc bona cum variis L^N ʎ Π ː Et bona nunc variis ƛ *L* J^6 **L** J^5 J^4 J^3 ː Et bona sic variis J^2 J^1 ▫ ornantur L^N ƛ ʎ *L* Π J^6 **L** J^5 J^4 J^3 J^2 $J^{1\mathbf{A}}$ ː complentur J^1 **A**^{1} ▫ floribus arva ς **L** | ♦ **10** Elicitis terrae L^N ʎ L^3 ː Elicitis terra Π Λ J^6 **L** J^5 J^4 J^3 J^2 $J^{1\mathbf{A}}$ ː Sollicitis terra ƛ J^1 **A** ▫ radio stimulante tenello. ς **L** | ♦ **11** Lene beant ς **L** ▫ campos zephyri ventique canoro L^N ʎ L^3 (canori *η*) ː zephyri campos ventique calentes Π ː zephyri campos ventique sonori ƛ Λ J^6 **L** J^5 ː Zephyri campos ventique sonori J^4 J^3 J^2 J^1 (*deest in* **A**) | ♦ **12** Concomitantur eos mulcentes gramina flatu. L^N ʎ L^3 ː Hos comitant tenero mulcentis gramina flatu. Π ː Hos comitant tepido mulcentis gramina flatu. Λ J^6 **L** J^5 J^4 J^3 ː Hos comitant tepidoque calore mapalia mulcent. ƛ J^2 $J^{1\mathbf{A}}$ ː Hos comitant tepidoque calore animalia mulcent. J^1 [*scil.* -īs = -es (*versus deest in* **A**)] || ♦ **13** Gemma poli, radios nobis admitte serenos, *ω* | ♦ **14** Unde nova membris vita repleamur egenis. L^N ː Unde nova vita membris repleamur egenis. ʎ Π ː Unde nova vita repleamur membra soluta. ƛ *L* J^6 **L** J^5 J^4 J^3 ː Atque nova vita repleamur membra soluta: J^2 $J^{1\mathbf{A}}$ ː Atque nova vita repleantur membra soluta: J^1 (*deest in* **A**) | ♦ **15** Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus *ω* | ♦ **16** Laetitia carmen veris, celebremus amantes! L^N ƛ ʎ *L* Π J^6 **L** J^5 J^4 J^3 ː Laetitia carmen veris, celebremus, amantes! J^2 J^1

*

***Lyr. Lat.* L** L^{C}. — L^{1} (p. 57), L^{2} (p. 65), L^{3} (p. 59), L^{4} (p. 88), L^{C} (p. 39–40), L^{a} (p. 59), l^{1} (p. 66–67), l^{2} (p. 59), L^{N} (p. 59). — ς (L^{N} l^{2} l^{1} L^{a} L^{C} L^{4} L^{3} L^{2} L^{1}) **L T A**.

L^{N} *ƛ ʎ* **Ω A** ◊ **1** Luce nova fundi meroque cantu ς **L** | ♦ **2** Atque dulce nova vita renasci ς **L** | ♦ **3** Fertilis cantare sonos serenae ς **L** *(*Fertilîs L^{N} ∶ Fertiles *η* ▫ sonorae *η)* | ♦ **4** Subditus arti – ς **L** || ♦ **5** Qualis erat dudum mihi voluptas ς **L** | ♦ **6** Et desiderium labante corde. ς **L** | ♦ **7** Nempe «eris» dixi «mea vita casta ς **L** | ♦ **8** Praedita veste» ς **L** || ♦ **9** Nescius et dari fuit tenebris ς **L** | ♦ **10** Sors mihi misero – sed quale ς **L** ▫ numen L^{N} *ʎ* **Ω A** ∶ dirum *ƛ α* | ♦ **11** Indidit dirum inde L^{N} *ʎ* L^{3} ∶ Numen indit inde *ƛ α* ∶ Elicibat inde **Λ L T** *(*eliciebat $\mathbf{A}^{1}$*)* ▫ misellularum ς **L** | ♦ **12** Carmina vocum ς **L** || ♦ **13** Fulminis attacto dolore ς **L** ▫ cordi: ς ∶ duri: **L T** $\mathbf{A}^{1}$ ∶ dulci: **A** | ♦ **14** Tempestas oritur, flant flant procellae, ς $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$ *(*Tempestas oritur flant flant procellae **L T***)* | ♦ **15** Dissipant leges – ita ali iuvabat ς **L** | ♦ **16** Ordine rupto. ς **L** || ♦ **17** Tempore placabantur ς **T** $\mathbf{A}^{1}$ *(*Temperi **L A***)* ▫ helluantis L^{N} *ʎ* L^{3} *(*helluantĭs L^{C}*)* ∶ helluantes *ƛ α* ∶ errabundi **Λ L T A** *(contra metrum)* | ♦ **18** Turbines animae; pudor pudice ς **L** | ♦ **19** Antea ς **L** ▫ peiorque L^{N} *(*praepesque *θ* ∶ veloxque η^{2} ∶ praecepsque η^{1} ∶ turpisque ζ^{2}*)* ∶ brevisque *ƛ ʎ L* **L T A** ▫ procella deinde, ς **L** | ♦ **20** Cedite tandem! ς **L** || ♦ **21** Luce nova fundor meroque cantu ς **L** | ♦ **22** Atque dulce nova vita renascor ς **L** | ♦ **23** Fertilis cantare sonos serenae *(*Fertilîs L^{N} ∶ Fertiles *η* ▫ sonorae *η)* | ♦ **24** Artis alumnus. ς **L**

*

***Lyr. Lat.* LI** L^{C}. — J^{1} (*NV* 103/104 [Iul./Aug. 1989], p. 14–15; *NA* 115/116 [Iul./Aug. 1990], p. 9–10), J^{2} (Sb. *NA* ¹1990 [s.p.]), J^{3} (Sb. *NA* ²1991, p. 3–4), J^{4} (Sb. *NA* ³1992, p. 3–4), J^{5} (*Ian.* 15 [1994], p. 6), J^{6} (*NA* 161/162 [Mai./Iun. 1994], p. 11), L^{1} (p. 58–59), J^{7} (*NA* 200 [Aug. 1997], p. 15–16), L^{2} (p. 66–67), *P* (p. 33–34), *Al* (p. 104–105), L^{3} (p. 60–61), L^{4} (p. 88–90), L^{C} (p. 40–41), L^{a} (p. 60–61), l^{1} (p. 68–69), l^{2} (p. 60–61), L^{N} (p. 60–61). — ς (L^{N} l^{2} l^{1} L^{a} L^{C} L^{4} L^{3} *Al P* L^{2} J^{7} L^{1} J^{6} J^{5} J^{4} J^{3} J^{2} J^{1}) **L A**.

L^{N} *ƛ ʎ L* **Π** J^{7} J^{6} **L** J^{5} J^{4} J^{3} ◊ ***Titulus****:* Carmina Latina – Ein Jahreszeitenzyklus. AESTAS J^{5} : Die Jahreszeiten. AESTAS **Π** J^{4} J^{3} J^{2} : AESTAS J^{7} J^{6} (carmen LI J^{7}) : Ein Sommertag J^{1} | ♦ **1** Diffugiunt tenebrae pulsatae lumine Eoo ς **L** | ♦ **2** Paulatimque polum subeunt dilucula canum ς **L** | ♦ **3** (Namque invisibili noctem deprivat amictu ς **L** | ♦ **4** Mirificis urgens alboribus alta potestas). ς **L** | ♦ **5** Conspicuae iam iam surgit telluris ab imo ς **L** *(*iamiam L^{N} *η)* | ♦ **6** Margine postremo digitis aurora rubellis, ς **L** | ♦ **7** Fornicibus caeli subtexens tenvia fila. ς **L** | ♦ **8** Interea currente die vi

candidus aucta ϛ **L** | ♦ **9** Sol oritur, potiore sororem lampade sectans, ϛ **L** | ♦ **10** Maiestas et rex caeli venerandus aprici: ϛ **L** | ♦ **11** Indicat ϛ **L** ▫ assiduam L^N ƛ ʎ λ Π J^7 *(*adsiduam *η* : adsiduum *ζ*^{2}*)* : assiduom L^1 J^6 **L** J^5 J^4 J^3 ▫ vitam iubar atque iuventam. ϛ **L** | ♦ **12** Lene solum palpantur amoenis flatibus aurae ϛ **L** | ♦ **13** Ac varios flores ac mollia gramina campi ϛ **L** | ♦ **14** Poplite ϛ **L** ▫ melligero] mellifero ƛ J^7 *(*mellifico *ζ*^{2}*)* ▫ pictis apis instrepit alis, ϛ **L** | ♦ **15** Nectare pasta ϛ **L** ▫ bono L^N ƛ ʎ L^3 Π : mero Λ J^7 J^6 **L** J^5 J^4 J^3 ▫ celeri volat inde susurro. ϛ **L** | ♦ **16** Sensibili vix ascensu volventibus horis ϛ **L** | ♦ **17** Gemma poli pollet summoque in vertice sistit, ϛ **L** | ♦ **18** Perpetuis radiis vehemens loca subdita torret ϛ **L** | ♦ **19** Et validis terram fervoribus urit inermem. ϛ **L** | ♦ **20** Nullus inest exinde vigor, depulsus inique: ϛ **L** | ♦ **21** Arva, quibus sua vita fuit muscisque apibusque, ϛ **L** | ♦ **22** Nunc exhausta iacent raptoque liquore gemiscunt ϛ **L** | ♦ **23** Arboribusque color viridis decedit ob aestum. ϛ **L** | ♦ **24** Nec lacubus sua gutta manet: ϛ **L** *(*lacibus J^7*)* ▫ siccantur et umor L^N ƛ ʎ L^3 Π *(*siccantur, L^N ▫ humor *ζ*^{2}*)* : siccantur aquabus Λ J^7 J^6 **L** J^5 J^4 J^3 | ♦ **25** Schemata densescens describit in aëre parva, L^N ƛ ʎ L^3 Π *(*densificans *ζ*^{2}*)* : Atque vapor densens titubanter in aëra manat, Λ J^7 J^6 **L** J^5 J^4 J^3 *(*aera J^6 **L** J^5 J^4 J^3*)* | ♦ **26** Quaeque putas vidisse redarguerisque videndo. L^N Π : Quae reputas vidisse redarguerisque videndo. ʎ L^3 : Quae vidisse fateris abarguerisque videndo. ƛ *α* *(*fateris obarguerisque *α*' : fatere redarguerisque/coarguerisque *α*"*)* : Ut cognosse putes aliquid fateareque falli. Λ J^7 J^6 **L** J^5 J^4 J^3 : Et vidisse putas aliquid fallique fateris. L^C *ad* **A** *(vide infra)* | ♦ **27** Sic natura fatigata est et torpida languet, ϛ **L** *(*fatigata est L^N ƛ ʎ λ Π J^7 : fatigatast L^1 J^6 **L** J^5 J^4 J^3*)* | ♦ **28** Languet, luget et inde siti vexata periret, L^N ƛ ʎ L^3 *(*perisset, *α)* : Languet, luget, et inde siti vexata periret, Π Λ J^7 J^6 **L** J^5 J^4 J^3 | ♦ **29** Ni deus altitonans, miseram miseratus, adesset. ϛ **L** | ♦ **30** Cum graviter terram cernit segetesque sitire, L^N ƛ ʎ L^3 Π *(*Quom L^N : Quum *θ* ▫ crevit *η* : vidit *ζ*^{2}*)* : Namque videns terram graviter segetesque sitire, Λ J^7 **L** J^5 J^4 J^3 | ♦ **31** «Venti, confestim pullos conquirite nimbos ϛ **L** | ♦ **32** Nubilaque», inquit, «adeste simulque afferte dolenti ϛ **L** | ♦ **33** Imbris opem Cereri: Phoebo praecludite portas, L^N ƛ ʎ λ Π J^7 : Imbris opem Cereri Phoeboque reclaudite portas, L^1 **L** J^5 J^4 J^3 | ♦ **34** Exhaustumque solum madeat viresque resumat!» ϛ **L** | ♦ **35** Nec mora, ϛ **L** ▫ terrisono L^N ƛ ʎ L^3 Π : terribili Λ J^7 **L** J^5 J^4 J^3 ▫ veniunt rumore procellae, ϛ **L** | ♦ **36** Partibus inflantes diversis, pellere ϛ **L** ▫ nubis; L^N ƛ ʎ L^3 *(*nubîs; L^N : nubīs; L^C*)* : nubes; Π Λ J^7 **L** J^5 J^4 J^3 | ♦ **37** Appulsis faciunt molem: via lucis adempta est. ϛ **L** *(*Adpulsis *η* ▫ luci via adempta est *η* ▫ adempta est. L^N ƛ ʎ L^3 Π J^7 : ademptast. Λ **L** J^5 J^4 J^3*)* | ♦ **38** Fulgura continuo nitida nitidissima luce ϛ **L** | ♦ **39** Flammivomoque L^N *(*Flammificoque *θ* : Flammigeroque *η*^{2} : Flammiferoque *η*^{1}*)* : Flammeoloque ƛ

ƙ *L* Π J^7 J^6 **L** J^5 J^4 J^3 ▫ furore micant ac perpete bombo. ς **L** *(*et ζ^2*)* | ♦ **40** Et facies terrae nunc solvitur exoptata ς **L** *(*exstimulata η^2 ː instimulata η^1*)* | ♦ **41** Proluvie; breviterque deus fera fulmina vibrat. ς **L** | ♦ **42** En! subito nimbi tenuantur et imber alendo ς **L** | ♦ **43** Lenis in arva prius flaccentia decidit: eia, ς **L** | ♦ **44** Phoebe, nites et tu rutilus ς **L** ▫ rursumque sagittas L^N ƛ ƙ *L* Π J^7 **L** ː iactasque sagittas J^5 J^4 J^3 | ♦ **45** Aureolas leviore quidem nunc impete mittis, L^N ƛ ƙ *L* Π J^7 **L** ː Aureolas (leviore quidem nunc impetis ictu) J^5 J^4 J^3 | ♦ **46** Aureolas, graciles quae guttas imbris aquosi L^N ƛ ƙ *L* Π J^7 **L** *(*gracilîs L^N ː gracilīs *α)* ː Aureolas rursum, quae guttas imbris aquosi J^5 ː Aureolas rursum, quae guttas imbris oblique J^4 J^3 *(contra metrum)* | ♦ **47** Findunt findunturque vagoque colore retexunt. L^N ƙ L^3 Π ː Findunt finduntur varioque colore retexunt. ƛ Λ J^7 **L** J^5 J^4 J^3 | ♦ **48** Viribus assumptis iterum bona surgit arista ς **L** *(*assumptis L^N ƙ λ Π ː adsumptis ƛ J^7 L^1 **L** J^5 J^4 J^3*)* | ♦ **49** Et bibulus suspirat ager madidusque revivit: ς **L** | ♦ **50** Sic nova purgata natura renascitur aethra! ς **L** *(*aura *η)* — *Disponuntur versus in* L^N ƛ ƙ *L* Π J^7 **L** J^5 J^4 *stichice, in* J^6 J^3 *paragraphice (***1–7** || **8–15** || **16–29** || **30–50***); porro* J^6 *om. vv. 30–50.*

J^2 J^1 **A** ◊ **1** Ut fugiunt tenebrae pulsatae lumine Eoo, J^2 J^1 | ♦ **2** Paulatimque polo veniunt dilucula cano – J^2 J^1 | ♦ **3** Namque invisibili noctem deprivat ab umbra J^2 J^1 | ♦ **4** Mirificoque albore fugat divina potestas – J^2 J^1 *(*mirificoque J^1*)* | ♦ **5** Ecce aurora simul surgit telluris ab imo, J^2 ː Ecce aurora simul surgit telluris ab imo J^1 *(*En J^{1A}*)* | ♦ **6*** Ut rosa, conspicuae radiis splendentibus orbe. J^2 J^{1A} ː Ut rosa conspicuae, radiis vibrantibus, orbe. J^1 | ♦ **7*** Casta mero caeli subtexit lumine fila J^2 J^1 | ♦ **8*** Fornicibus, digitis adsurgens prima rubellis. J^2 J^1 | ♦ **9*** Luce nova natura citatur et inde fovetur J^2 J^1 | ♦ **10*** Vi crescente caloris adhuc tenerique coloris. J^2 J^1 | ♦ **11*** Interea, currente die, vi candidus aucta J^2 J^1 | ♦ **12*** Sol oritur, maiore sororem lampade sectans J^2 J^1 | ♦ **13*** Caeruleoque polo maiestas regis aprica J^2 J^1 | ♦ **14*** Indicat assiduo vitam iubare atque iuventam. J^2 J^1 | ♦ **15*** Lene solum palpantur amoenis flatibus aurae J^2 ː Lene solum palpantur amoenis flatibus aurae, J^1 | ♦ **16*** Ac varios flores ac tenvia gramina campi J^2 ː Ac varios flores ac gramina tenvia campi J^1 | ♦ **17*** Poplite melligero pictis apis instrepit alis, J^2 J^1 | ♦ **18*** Nectare pasta mero celeri volat inde susurro. J^2 J^1 | ♦ **19*** Sensibili vix ascensu – volventibus horis – J^2 ː Sensibili vix ascensu, volventibus horis, J^1 | ♦ **20*** Gemma poli pollet summoque in vertice sistit, J^2 J^1 | ♦ **21*** Perpetuis radiis vehemens loca subdita torret J^2 J^1 | ♦ **22*** Et validis terram fervoribus urit inermem. J^2 J^1 | ♦ **23*** Nullus inest exinde vigor, depulsus inique: J^2 J^{1A} ː Nullus inest exinde vigor, depulsus ab igne: J^1 | ♦ **24*** Arva, quibus sua vita fuit muscis apibusque, J^2 J^1 | ♦ **25*** Nunc exhausta iacent raptoque liquore gemiscunt, J^2 J^1 | ♦ **26*** Arboribusque color viridis decedit ob aestum. J^2 J^1

| ♦ **27*** Nec lacubus sua gutta manet: siccantur aquabus, J^2 J^1 | ♦ **28*** Atque vapor densens titubanter in aera manat, J^2 $J^{1\mathbf{A}}$ ∶ Atque vapor densens titubanter in aera cedit, J^1 | ♦ **29*** Et vidisse putas aliquid fallique fateris. L^C *in app.* ∶ Ut cognosse putes aliquid fateareque falli. J^2 J^1 $\mathbf{A}^1$ ∶ ut vidisse putes aliquid fallique ‹◡ – ×› **A** | ♦ **30*** Sic natura fatigatast et torpida languet, J^2 J^1 | ♦ **31*** Languet, luget, et inde siti vexata periret, J^2 ∶ Languet, hebescit, et inde, siti vexata, periret, J^1 | ♦ **32*** Ni deus altitonans, miseram miseratus, adesset. J^2 J^1 | ♦ **33*** Namque videns terram graviter segetesque sitire, J^2 J^1 | ♦ **34*** «Venti, confestim pullos impellite nimbos J^2 J^1 | ♦ **35*** Nubilaque», inquit, «adeste statimque ita ferte dolenti J^2 J^1 | ♦ **36*** Imbris opem Cereri Phoeboque reclaudite portas, J^2 J^1 | ♦ **37*** Exhaustumque solum madeat viresque resumat!» J^2 ∶ Exhaustumque solum madeat viresque resumet!» J^1 | ♦ **38*** Nec mora, terribili veniunt rumore procellae, J^2 J^1 | ♦ **39*** Partibus inflantes diversis, pellere nubes; J^2 $J^{1\mathbf{A}}$ ∶ Partibus inflantes diversis, pellere nubes J^1 | ♦ **40*** Appulsisque struont molem: via lucis ademptast. J^2 J^1 | ♦ **41*** Fulgura continuo nitida nitidissima luce, J^2 ∶ Fulgura continuo nitida nitidissima luce J^1 | ♦ **42*** Flammeolo candore micant ac perpete bombo. J^2 $J^{1\mathbf{A}}$ ∶ Horribilique fragore micant atque impete miro. J^1 | ♦ **43*** Et facies terrae nunc solvitur exoptata J^2 ∶ Et facies terrae nunc (Denique colluvie / naturae) solvitur exoptata $J^{1\mathbf{A}}$ ∶ Denique pergrato natura est imbre repleta J^1 *(*soluta $J^{1\mathbf{A}}$*)* | ♦ **44*** Proluvie; breviterque deus fera fulmina vibrat. J^2 $J^{1\mathbf{A}}$ *(*polus $J^{1\mathbf{A}}$*)* ∶ Et breviter modo tempestas sua fulmina mittit: J^1 | ♦ **45*** En! subito nimbi tenuantur et imber alendo J^2 ∶ En! subito nubes solvontur et imber alendo J^1 *(*lacerantur / tenuantur $J^{1\mathbf{A}}$*)* | ♦ **46*** Suavis in arva prius dŏlentia decidit – eia, J^2 *(contra metrum)* ∶ Felices segetes in terram decidit – eia, J^1 | ♦ **47*** Phoebe, nites et tu rutilus iactasque sagittas J^2 ∶ Phoebe, nites facie rutila iactasque sagittas J^1 | ♦ **48*** Aureolas (leviore quidem nunc impetis ictu) J^2 J^1 | ♦ **49*** Aureolas rursum, quae guttas imbris oblique J^2 J^1 *(contra metrum)* | ♦ **50*** Findunt finduntur varioque colore retexunt. J^2 J^1 | ♦ **51*** Viribus adsumptis iterum bona surgit arista J^2 J^1 | ♦ **52*** Et bibulus suspirat ager madidusque revivit: J^2 J^1 | ♦ **53*** Sic nova purgata natura renascitur aethra. J^2 J^1 — *Disponuntur versus in* J^2 J^1 *paragraphice (***1–10*** || **11*–14*** || **15*–18*** || **19*–22*** || **23*–29*** || **30*–32*** || **33*–37*** || **38*–42*** || **43*–50*** || **51*–53****)*

*

Lyr. Lat. **LII** L^C. — L^1 (p. 60), L^2 (p. 68), J (*NSL*, p. 9), L^3 (p. 62), L^4 (p. 90), L^C (p. 43), L^a (p. 62), l^1 (p. 70), l^2 (p. 62), L^N (p. 62). — ς (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 J L^2 L^1) **L** $\mathbf{T}^{1989}$.

L^N ƛ ʎ L J **L** **T**^{1989} ◊ ***Titulus***: NOVA VITA **T**^{1989} | ♦ **1** Excitor; quam densae nebulae ς **L** | ♦ **2** Me circumdant. ς **L** | ♦ **3** Sentio iterum recuperasse ς **L** | ♦ **4** Mentem, sed nondum corporis potestatem. ς **L** | ♦ **5** Iaceo lectica, ς **L** (Jaceo L^3 L^1) | ♦ **6** Attempto levare caput. ς **L** (Adtempto *η*) | ♦ **7** Cadit; iterum mente pervicaci ς **L** | ♦ **8** Relevare caput, praeesse corpori. ς **L** | ♦ **9** Aperio oculos, apparatus video ς **L** (adparatus *η*) | ♦ **10** Multos, dupliciter. ς **L** | ♦ **11** In mediis tria capita ς **L** | ♦ **12** Unius puellae sororis; conor ς **L** | ♦ **13** Loqui, paululum possum ς **L** (paullulum L^1 **L**) | ♦ **14** Et puellae vox ς **L** | ♦ **15** Quam me sedat nihil potentem, sed volentem. ς **L** | ♦ **16** Iterum palpebra cadit, tamen in manu ς **L** (Jterum **L**) | ♦ **17** Sentio manum puellae ς **L** | ♦ **18** Iucunde tepidam, iucunde ς **L** (Jocunde ... iocunde L^3 L^1 **L**) | ♦ **19** Animum mitigantem sollicitum. – ς **L** (*J sine parenthesi*) | ♦ **20** Paulatim recentior ς **L** | ♦ **21** Venit vis ς **L** | ♦ **22** Et amanda vita ς **L** | ♦ **23** Paret magis magisque ς **L** | ♦ **24** Ut prius. ς **L** | ♦ **25** Experientia docet. ς **L** | ♦ **26** Placet experiri? ς **L** (Placetne *η*)

*

Lyr. Lat. **LIII** L^C. — J^1 (*NA* 105/106 [Sept./Oct. 1989], p. 22), J^2 (Sb. *NA* [1]1990 [s.p.]), J^3 (Sb. *NA* [2]1991, p. 5), J^4 (Sb. *NA* [3]1992, p. 5), J^5 (*NA* 153/154 [Sept./Oct. 1993], p. 19), J^6 (*Ian.* 15 [1994], p. 7), L^1 (p. 61), L^2 (p. 69), *P* (p. 35), J^7 (*NA* 213/214 [Sept./Oct. 1998], p. 19), *Al* (p. 105), L^3 (p. 63), L^4 (p. 90–91), L^C (p. 43–44), L^a (p. 63), l^1 (p. 71), l^2 (p. 63), L^N (p. 63). — ς (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 *Al* J^7 *P* L^2 L^1 J^6 J^5 J^4 J^3 J^2 J^1) **L** **A**.
L^N ƛ ʎ L Π J^7 **L** J^6 J^5 J^4 J^3 J^2 J^1 **A** ◊ ***Titulus***: Carmina Latina – Ein Jahreszeitenzyklus. AUTUMNUS J^6 : Die Jahreszeiten. AUTUMNUS *Al* *P* J^4 J^3 J^2 : AUTUMNUS J^7 **A** : Herbst J^5 J^1 | ♦ **1** Dives adest autumnus; erit sine lumine terra, L^N ƛ ʎ L Π J^7 J^6 J^5 J^4 J^3 : Dives adest autumnus – erit sine lumine tellus, J^2 J^1 **A** | ♦ **2** Solis ς **L** ▫ et L^N ƛ ʎ L^3 Π J^7 : enim Λ J^6 J^5 J^4 J^3 J^2 J^1 **A** ▫ vis hebet imbre gravi. L^N ƛ ʎ L Π J^7 J^6 J^5 J^4 J^3 J^2 (gravi: J^2) : vis hebet atque fugit: J^1 **A** | ♦ **3** Heu! tenebrae venient – at temporis ante fruamur L^N ƛ ʎ L Π J^7 **L** J^6 J^5 J^3 : Heu tenebrae venient! At temporis ante fruamur J^4 : Ah tenebrae venient – at temporis ante fruamur J^2 J^1 **A** | ♦ **4** Divitiis: cornu copia reddit opes! ς **L** (cornu Copia L^N ƛ **A** : cornu copia ʎ L^1 J^2 J^1 : Cornu copia Π L^2 **L** J^6 J^5 J^4 J^3 : Cornucopia L^3 J^7) || ♦ **5** Autumnale decus! Fagi mutare colorem ς **L** (fagi J^2 J^1) | ♦ **6** Coguntur viridem silvaque fulva nitet. ς **L** | ♦ **7** Arboribusque bonos fructus, sua poma, dat annus, ς **L** (Annus *η*) | **8** Uvaque colligitur puraque vina fluunt. ς **L** (fluunt. ʎ λ Π J^7 J^5 **A** : fluont. L^N ƛ L^1 **L** J^6 J^4 J^3 J^2 J^1 **A**^{1}) || ♦ **9** Mane leves nebulae tristis perserpere campos L^N ƛ *α* : Mane leves nebulae campos perserpere tristis L^3 J^7 : Mane leves nebulae per campos serpere tristis ʎ Π Λ **L** J^6 J^5 J^4 J^3 J^2 J^1 (tristîs L^N : tristīs L^C : tristes J^7) | ♦ **10** Consuerunt:

cedit sole tepente vigor. ς **L** *(*Consverunt L^N*)* | ♦ **11** Si calor, iste brevis; iam iam fallacia caeli ς **L** *(*tepor *η* ▫ iamiam L^N L^3 J^7*)* | ♦ **12** Nubila producit canaque ς **L** ▫ gutta L^N ƛ ʎ *L* Π J^7 J^6 J^5 J^4 J^3 ː grandŏ J^2 J^1 **A** ▫ cadit. ς **L** || ♦ **13** Frigora paulatim subeunt nova: dente rapaci L^N ƛ ʎ *L* Π J^7 **L** J^6 J^5 J^4 J^3 J^2 $J^{1\mathbf{A}}$ ː Frigora mordaci subeunt nova dente tepori, J^1 **A** | ♦ **14** Unguibus et miseris alba propinquat hiems. L^N ƛ ʎ *L* Π J^7 **L** J^6 J^5 J^4 J^3 J^2 $J^{1\mathbf{A}}$ ː Unguibus heu miseris alba propinquat hiems. J^1 | ♦ **15** Sic iterum ς **L** ▫ casa nostra L^N ʎ *L* Π **L** J^6 J^5 J^4 J^3 J^2 J^1 ː domus inde ƛ J^7 ▫ placet: ς **L** ▫ dum L^N *(*quom θ^2 ː quum θ^1*)* ː cum *η* ƛ ʎ *L* Π J^7 **L** J^6 J^5 J^4 J^3 J^2 J^1 ▫ ligna camino ς **L** | ♦ **16** Perstrepitant, L^N ƛ ʎ *L* Π J^7 **L** J^6 J^5 J^4 J^3 ː Perstrepitent, J^2 $J^{1\mathbf{A}}$ ː Dent sonitum, J^1 **A** ▫ mentes mitigat alma quies. ς **L** — *Disponuntur versus in omnibus fere fontibus strophice (4x4), in J^6 autem, errore typothetae, distichice (***1–2** || **3–4** || **5–6** || **7–8** || **9–10** || **11–12** || **13–14** || **15–16***)*

*

***Lyr. Lat.* LIV** L^C. — L^1 (p. 62–63), L^2 (p. 70–71), L^3 (p. 64–65), L^4 (p. 91–92), L^C (p. 44–45), L^a (p. 64–65), l^1 (p. 72–74), l^2 (p. 64–65), L^N (p. 64–65). — ς (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1) **L** $\mathbf{T}^{1990}$ **A**.

L^N ƛ ʎ *L* **L** $\mathbf{T}^{1990}$ **A** ◊ ***Titulus:*** ERROR VITALIS $\mathbf{T}^{1990}$ ː Noctes insomnes poetice **A** | ♦ **1** Quae mea vita vult fingi? ς **L** *(*volt L^N ƛ L^1 **L***)* | ♦ **2** An opulenta, luxuriae, voluptatum plena, ς **L** | ♦ **3** An vero deliciis denudata omnibus, ς **L** | ♦ **4** Quas quisque affectat, ς **L** *(*adfectat, L^N ƛ L^1 **L***)* | ♦ **5** Mentis consummandae causa? ς **L** || ♦ **6** Dicunt severiores, ut olim, ut semper, ς **L** | ♦ **7** Vultu exacerbato – cum numquam istis contigerit – ς **L** *(*Voltu L^N ƛ L^1 **L** ▫ quom L^N ː quum *θ* ▫ (cum numquam iis contigerit) L^1 **L***)* | ♦ **8** Voluptati quamquam humanae inhiantem ς **L** | ♦ **9** Peccare, quin cogitantem peccaturum. ς **L** | ♦ **10** Pauperes, qui fructus decerpere non possint, ς **L** | ♦ **11** Qui iucunda humanitatis condicione ς **L** *(*iocunda L^1 **L** ▫ conditione *α)* | ♦ **12** Frui nesciant! Miseri, ς **L** | ♦ **13** Cum ipsi, summum se bonum profitentes invenisse, ς **L** *(*Quom L^N ː Quum *θ* ː cum **L***)* | ♦ **14** Tamen vitam sibi renuntient! ς **L** | ♦ **15** Scelerati, si aliis quoque conantur interdicere! ς **L** || ♦ **16** Molesta gens; relinquantur, destituantur oportet, ς **L** | ♦ **17** Si perpetua vituperatione quaerentes vexant – ς **L** | ♦ **18** Ideo alio quodam modo veritatem quaerere ς **L** | ♦ **19** Iuvabit! ς **L** *(*Juvabit! L^3 L^1 **L***)* || ♦ **20** Sic, consternatus, spe deiectus, immoderatae ς **L** *(*inmoderatae *η)* | ♦ **21** Indulgere voluptati. ς **L** | ♦ **22** Quale gaudium, qualis effrena licentia ς **L** | ♦ **23** Praestatur! ς **L** | ♦ **24** Primum libidinosa mente ferri, ς **L** | ♦ **25** Superbus, semet ipsum liberasse arbitratus, ς **L** | ♦ **26** Mores, traditionem negans, deridens, ς **L** | ♦ **27** Cunctis legibus spoliatus, rex ς **L** | ♦ **28** Totius sui. ς **L** | ♦ **29** An vero opulentissima in perpetuum ς **L** *(*perpetuom L^N l^2*)* | ♦ **30**

Pelliciere libidine? ς **L** *(*Perliciere *η)* | ♦ **31** Nonne, assiduus quamquam, ς **L** *(*adsiduos L^N l^2 ∶ adsiduus ƛ L^1 **L***)* | ♦ **32** Fons exhaurietur crudeli usu? ς **L** || ♦ **33** Quae directio denique ad finem ducit? ς **L** | ♦ **34** Qui est finis? Quare fini appropinquandum est? ς **L** *(*Quis *η* ▫ adpropinquandum *η*) | ♦ **35** Quare mens est consummanda? ς **L** || ♦ **36** Fragilis et inaequalis anima ς **L** | ♦ **37** Respondere nequit, ς **L** | ♦ **38** Difficultate victa, ς **L** | ♦ **39** Anxietate torpida huius mundi, ς **L** | ♦ **40** Frigore attenuata temporis. – ς **L** *(*adtenuata *η)* || ♦ **41** Luna in altas ς **L** | ♦ **42** Descendit silvas ς **L** | ♦ **43** Et crispanti ς **L** | ♦ **44** Paret undae. ς **L** | ♦ **45** Hic sedari ς **L** | ♦ **46** Qualis curas, ς **L** *(*Qualîs L^N ∶ Quales *η* ∶ Qualīs L^C*)* | ♦ **47** Qualibus licet ς **L** | ♦ **48** Tormentis solvi. ς **L** □ **45–48** ς **L** = **45–46 A** *(*qualia licet tormenta excuti! **A***)* || ♦ **49** Vi firmari nova ς **L** | ♦ **50** Ad facetias, ς **L** | ♦ **51** Quae pro vita habentur. ς **L** — *Dat. in* **A**: «Eug. 16. 12. 1989»

*

Lyr. Lat. **LV** L^C. — J^1 (*NA* 119/120 [Nov./Dec. 1990], p. 18), J^2 (Sb. *NA* ²1991, p. 7), J^3 (Sb. *NA* ³1992, p. 7), J^4 (*NA* 157/158 [Ian./Feb. 1994], p. 21), J^5 (*Ian.* 15 [1994], p. 7), L^1 (p. 64), L^2 (p. 72), *P* (p. 37), L^3 (p. 66), L^4 (p. 92–93), L^C (p. 45), L^a (p. 66), l^1 (p. 75), l^2 (p. 66), L^N (p. 66). — ς (L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 *P* L^2 L^1 J^5 J^4 J^3 J^2 J^1) **L A**.
L^N ƛ ʎ *L P* **L** J^5 J^4 J^3 J^2 J^1 **A** ◊ ***Titulus****:* Carmina Latina – Ein Jahreszeiten-zyklus: HIEMS J^5 ∶ Die Jahreszeiten: HIEMS *P* J^3 J^2 ∶ HIEMS {Altera Pars} J^4 : HIEMALE TEMPUS J^1 | ♦ **1** Quam simul L^N ʎ *L P* **L** J^5 J^4 ∶ Qualiter ƛ J^3 J^2 J^1 **A** ▫ inductae tremunt tenebrae ς **L** | ♦ **2** Et nives leviter saltant caducae! ς **L** | ♦ **3** Mox lacus ς **L** ▫ vestire vides et agros L^N ʎ *L P* **L** J^5 J^4 J^3 J^2 *(*habere solent et agri L^C *in app.)* ∶ laetantur habere et agri ƛ J^1 **A¹** *(*gelare solent *exp. in* **A***)* | ♦ **4** Candida vela. ς **L** || ♦ **5** Grandinibus canis solent procellae L^N ƛ *α* ∶ Saepe tamen tempestatum catervae ʎ *L P* **L** J^5 J^4 J^3 J^2 J^1 **A** | ♦ **6** Advolare ς *α* **L** ▫ tamen L^N ƛ *α* ∶ solent ʎ *L P* **L** J^5 J^4 J^3 J^2 J^1 **A** ▫ rupta quiete L^N ∶ quiete rupta ƛ ʎ *α L P* **L** J^5 J^4 J^3 J^2 J^1 **A** | ♦ **7** Et sub ς **L** ▫ impulsu L^N ∶ impetu ƛ ʎ *L P* **L** J^5 J^4 J^3 J^2 J^1 **A** ▫ furiositatis ς **L** | ♦ **8** Palpitat aër. ς **L** *(*aer. **L** J^5 J^3 J^2 J^1 **A***)* || ♦ **9** Accidat hoc ς **L** *(*hocc *η)* ▫ extra L^N *θ (*ultro *η)* ∶ foris ƛ ʎ *L P* **L** J^5 J^4 J^3 J^2 J^1 **A** ▫ furantque L^N ƛ **A** *(*ululent *sscr.* **A¹***)* ∶ fremantque ʎ ∶ clamentque *P* : ululentque *L* J^5 J^4 J^3 J^2 J^1 *(*ululencque L^3 *errore typothetae)* | ♦ **10** At crepante domi placer camino ς **L** | ♦ **11** Et beer somno recreante membra ς **L** | ♦ **12** Fessa labore. ς **L**

*

Lyr. Lat. **LVI** L^{C}. — L^{1} (p. 65), J^{1} (*Mel.* 76 [1997], p. 7), L^{2} (p. 73), J^{2} (*Ker.* 4/2 [2002], p. 7), L^{3} (p. 67), L^{4} (p. 93), L^{C} (p. 46), L^{a} (p. 67), l^{1} (p. 76), l^{2} (p. 67), L^{N} (p. 67). — ς (L^{N} l^{2} l^{1} L^{a} L^{C} L^{4} L^{3} J^{2} L^{2} J^{1} L^{1}) **L** **A**.
L^{N} ƛ ʎ *L* J^{2} J^{1} **L** **A** ◊ ***Titulus***: CARMEN LVI J^{2} | ♦ **1** Quam multa legi iam tenuis puer, ς **L** | ♦ **2** Mentique valde carmina sedulae ς **L** | ♦ **3** Favere, cum ς **L** *(*favere, J^{2} ▫ Quom L^{N} : Quum *θ)* ▫ fudere L^{N} *θ (*sparsere *η)* : dedere ƛ ʎ *L* J^{2} **L** ▫ cara ς **L** | ♦ **4** Balsama dulcisono ς **L** *(*balsama J^{2}*)* ▫ sonore. L^{N} ƛ L^{3} : canore. ʎ Λ J^{2} **L** || ♦ **5** Ast, inde vates, ipse L^{N} *θ (*Ast ipse vates inde *η)* : Et ipse, iam poëta, ƛ L^{3} : Et ipse iam poeta J^{2} : Et ipse tum poëta ʎ Λ **L** *(*poeta **L***)* ▫ per aspera ς **L** | ♦ **6** Trans L^{N} *(*Ultra θ^{2} : Uls θ^{1} : Usque *η)* : Ad ƛ ʎ *L* J^{2} **L** ▫ astra ς **L** ▫ iam L^{N} ʎ Λ J^{2} **L** : tum ƛ L^{3} ▫ venisse putaveram. ς **L** □ *(*Et ipse iam poeta per aspera | ad astra iam venisse putaveram. J^{2}, iam…iam *errore typothetae)* | ♦ **7** Ah! quanta dat tormenta numen, ς **L** *(*Ah! L^{N} ʎ $L^{3\mathbf{A}}$: Ah, ƛ *L* J^{2} **L***)* | ♦ **8** Anxius ille labor canendi! ς **L** *(*anxius…canendi. J^{2}*)* || ♦ **9** Trans L^{N} *(*Ultra θ^{2} : Uls θ^{1} : Usque *η)* : Ad ƛ ʎ *L* J^{2} J^{1} **L** ▫ astra! ς **L** ▫ somnus tunc fuit ultimus – L^{N} : somnium fuit ultimum – ƛ ʎ *L* J^{2} J^{1} **L** | ♦ **10** Nunc nunc abibo rursus in alteram, ς **L** *(*nunc nunc J^{2}*)* | ♦ **11** E qua piget fugisse, ς $\mathbf{L}^{\mathbf{A}}$ *(*e J^{2}*)* : De qua puto venisse, **L** **A** ▫ terram; ς **L** *(*terram J^{2}*)* | ♦ **12** Carminibus procul inde vivam. ς **L** *(*carminibus J^{2}*)* — J^{1} *om. vv. 1–8.*

*

Lyr. Lat. **LVII** L^{C}. — L^{1} (p. 66), L^{2} (p. 74), L^{3} (p. 68), L^{4} (p. 93), L^{C} (p. 46), L^{a} (p. 68), l^{1} (p. 77), l^{2} (p. 68), L^{N} (p. 68). — ς (L^{N} l^{2} l^{1} L^{a} L^{C} L^{4} L^{3} L^{2} L^{1}) $\mathbf{T}^{\mathbf{1991}}$ **A**.
L^{N} ƛ ʎ *L* $\mathbf{T}^{\mathbf{1991}}$ **A** ◊ **1** Ecce! per hunc iterum cito flumina pura canalem ς *(*citŏ L^{C}*)* | ♦ **2** Assidue currunt efficiuntque lacum. ς *(*Adsidue *η)* | ♦ **3** Invitatus ades remaneque, viator, ς ▫ ad undas: L^{N} ʎ *L* $\mathbf{T}^{\mathbf{1991A}}$: in umbra: ƛ $\mathbf{T}^{\mathbf{1991}}$ *(*in umbra: *deest in* **A***)* | ♦ **4** Delecteris aquae divite fonte merae! ς — *Deest (pace* L^{C}*, p. 47) in* **L**.

*

Lyr. Lat. **LVIII** L^{C}. — J^{1} (*NA* 125 [Mai. 1991], p. 1; *NA* 126 [Iun. 1991], p. 25), J^{2} (*NA* 150 [Iun. 1993], p. 1), L^{1} (p. 67), J^{3} (*NA* 175 [Iul. 1995], p. 1), L^{2} (p. 75), J^{4} (*NA* 200 [Aug. 1997], p. 1), L^{3} (p. 69), L^{4} (p. 93–94), L^{C} (p. 47), L^{a} (p. 69), l^{1} (p. 78), l^{2} (p. 69), L^{N} (p. 69). — ς (L^{N} l^{2} l^{1} L^{a} L^{C} L^{4} L^{3} J^{4} L^{2} J^{3} L^{1} J^{2} J^{1}) $\mathbf{A}^{\mathbf{1}}$ **L**.
L^{N} ƛ ʎ *L* J^{4} J^{3} $\mathbf{A}^{\mathbf{1}}$ **L** J^{2} J^{1} ◊ ***Titulus***: LECTORI BENEVOLENTI J^{4} J^{2} : AD BENEVOLUM LECTOREM J^{1} | ♦ **1** Lector, Notitias Austriacas probe L^{N} ƛ J^{4} J^{2} : Lector, Notitias Austriacas bene J^{3} $\mathbf{A}^{\mathbf{1}}$: Annis praeteritis Notitias decem ʎ *L* **L** J^{1} | ♦ **2** Mireris reputans ς **L** ▫ iugiter L^{N} ʎ *L* **L** J^{1} : continuo ƛ J^{4}

J^3 **A^1** *J^2* ▫ editas. ϛ **L** | ♦ **3** Mutata est *L^N ƛ ʎ L J^4 J^3 J^2* ː Mutatast *J^1* **L** ▫ facies et titulus prior, ϛ **L** | ♦ **4** Ut chartae celebri nomine crescerent. ϛ **L** | ♦ **5** Nunc adsis, numerum conspice iubilaei, ϛ **L** | ♦ **6** Et quas res cupias cumque perambulans ϛ **L** | ♦ **7** Commentariolos, perlege et inde dic: ϛ **L** *(*pellege *η)* | ♦ **8** «Haec *L^N ʎ L J^4* **L** *J^2 J^1* ː «Illae *ƛ J^3* **A^1** ▫ in perpetuum ϛ **L** *(*perpetuom *L^N ƛ)* ▫ chartula floreat!» *L^N ʎ L J^4* **L** *J^2 J^1* ː Notitiae vigent!» *ƛ J^3* **A^1**

*

Lyr. Lat. **LVIII*** *L^C*. — *J* (*NA* 189/190 [Sept./Oct. 1996], p. 18; *NA* 200 [Aug. 1997], p. 7), *L^4* (p. 94), *L^C* (p. 47), *L^N* (p. 70). — ϛ (*L^N L^C L^4 J*).
L^N ʎ J ◊ **1** Perlege, lector, eas celebres et nomine et actis ϛ *(*Pellege *η* ▫ Lector, *J)* | ♦ **2** Notitias, quas et dicimus Austriacas. ϛ | ♦ **3** Invitatus ades remaneque libenter ad illas: ϛ | ♦ **4** Quas res cumque velis, invenientur enim! ϛ ː Quas res concupias, invenientur in his *β (*tu cupias *α* ː cupies *α')* | ♦ **5** Sic modo delectere, modo erudiare legendo, ϛ ː Sic modo delecteris et erudiaris alumnus *α* | ♦ **6** Atque ita dic: «Semper Notitiae vigeant!» ϛ

*

Lyr. Lat. **LIX** *L^C*. — *L^1* (p. 68), *L^2* (p. 76), *L^3* (p. 70), *L^4* (p. 94–95), *L^C* (p. 47–48), *L^a* (p. 70), *l^1* (p. 79–80), *l^2* (p. 70), *L^N* (p. 71–72). — ϛ (*L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 L^2 L^1*) **L T A**.
L^N ƛ ʎ **Ω A** ◊ ***Titulus:*** Epigrammata *L^N ƛ L* | **1–2** ϛ **L** | **3–4** ϛ **L** | **5–6** *L^N ƛ ʎ λ* ː **9*–10*** *L^1* **L** | **7–8** ϛ **L** | **9–10** *L^N ƛ ʎ λ* ː **5*–6*** *L^1* **L** *(dat. in* **A**: *«*Th. Tilianus Lindus‹,› 10.11.1991*»)* | **11*–12***, **13*–14*** *L^N ʎ L^1* **L^A**, *om. ƛ λ (= Lyr. Lat.* **IX***) | **15**–18**** *L^N ʎ (secundum* **T**), *om. ƛ L ◊ Titulus:* Meo linguae Graecae magistro natali die eius conscriptum et dedicatum carmen: **T**, *deest in* **A** | **19**–20**** *L^N ʎ* ː **11**–12**** *ƛ L^3, desunt adhuc in* Λ *(dat. in* **A**: *«*13/1/99 Th. L. autograph!*»* | **21**–22**** *L^N ʎ (secundum* **A**), *desunt adhuc in* Ω *(dat. in* **A**: *«*25.6.2012*»)* | **23**–24**** *L^N ʎ (secundum* **T^{2012}**), *desunt adhuc in* Ω *(dat. in* **T^{2012}**: *«*25.6.2012*»)*.
1 Pergimus in montes; alias mea prisca voluptas ϛ **L** *(*montîs *L^N* ː montis *θ)* | ♦ **2** Me capit; haud hodie. Sentio ϛ **L** *(*Sentiŏ *$ζ^2$)* ▫ defieri! *L^N (*deficior! *θ* ː deficier! *η)* ː deficere! *ƛ ʎ* **Ω A** || ♦ **3** Ah! crudelis amor, ϛ **L** ▫ primo quam *L^N* ː quam primo *ƛ ʎ* **Ω A** ▫ dulcia profers ϛ **L** | ♦ **4** Gaudia quantaque dein proelia ferrea erunt! ϛ **L** || ♦ **5** (**9***) Illa cupit; quiane illa cupit, faciam haud cupienda? ϛ **L** | ♦ **6** (**10***) Iussane mi ducas, nescia, posse dari? ϛ **L** || ♦ **7** Vivus semper eras tantum tibi proximus uni. ϛ **L** *(*Vivos *L^N ƛ L^1* **L**) | ♦ **8** Se moriens demum repperit ingenium. ϛ **L** || ♦ **9** (**5***) Desine, tempus edax, celeri transcurrere passu. ϛ **L** | ♦ **10** (**6***) Ast aetate frui da mihi, Musa, diu! ϛ **L** || ♦ **11*** Semita par vitae est: simulac conscendere culmen *L^N ʎ L^1* **L^A** | ♦ **12*** Contigerat

nobis, ire deorsum opus est! *L^N* ʎ *L^1* **L^A** || ♦ **13*** Finis erit nobis tamen hic: exquirere verum *L^N* ʎ *L^1* **L^A** | ♦ **14*** Difficilique via, spero, velimus ali. *L^N* ʎ *L^1* **L^A** *(*difficilique **L^A** ▫ sperŏ, *L^C)* || ♦ **15**** Laetitia repleare, magister care, perenni, *L^N* ʎ **T** *(*rĕpleare, *L^C* ∶ afficiare *η)* | ♦ **16**** Cui Deus indulgens omnipotens faveat. *L^N* ʎ **T** | ♦ **17**** Namque tuum celebras natalem – feste dierum! *L^N* ʎ **T** *(*tuom *L^N* ▫ o faste dierum **A** *[*a *exp. et* e *sscr.* **A^1***])* | ♦ **18**** Gratulor; et sospes sis maneasque Deo. *L^N* ʎ **T** *(*et **A** ∶ hinc **A^1** ▫ Deo! *L^N)* || ♦ **19** (11**)** O date mi vulvam, medici! Mea mentula turget *L^N* ʎ *L^{3A}* ∶ O date mi vulvam, medici; mea mentula turget ƛ *L^3* **A** *(*volvam *L^N l^2)* | ♦ **20** (12**)** Semper et, heus! futuam, donec erit *L^N* ƛ ʎ *L^3* *(*semper **A***)* ▫ vacuos! *L^N* *(*vacuus *α)* ∶ vacua! ƛ ʎ *L^3* *(*vacuă! *L^C)* || ♦ **21**** Cunno cunctanti penem accipe, furva puella, *L^N* ʎ **A^2** *(*Cunctanti cunno **A²'***)* ∶ Cunno, furva puella, tuo penem accipe, de quo **A** *(*cunctans **A^1***)* | ♦ **22**** De quo iam sentis sperma salire meum. *L^N* ʎ **A^2 A^1** ∶ Confestim sentis sperma salire meum. **A** *(*venire **A'***)* || ♦ **23**** Parce tibi, carissima, necnon parce saluti, *L^N* ʎ *(*saluti,/ **T^{2012}***)* | ♦ **24**** Effugiens plenos, Tina, labore dies! *L^N* ʎ *(*effugiens **T^{2012}***)*

*

***Lyr. Lat.* LX** *L^C*. — *L^1* (p. 69), *L^2* (p. 77), *J* (*NSL*, p. 9), *L^3* (p. 71), *L^4* (p. 95), *L^C* (p. 48–49), *L^a* (p. 71), *l^1* (p. 81), *l^2* (p. 71), *L^N* (p. 73). — *ς* (*L^N l^2 l^1 L^a L^C L^4 L^3 J L^2 L^1*) **L A**.

L^N ƛ ʎ *L* **L A** ◊ **1** Ei mihi, palpatur iam non me ventus amoenus *ς* **L** | ♦ **2** Nec me divino carmine nutrit Amor. *ς* **L** | ♦ **3** Vivere cogor, adhuc longo sic tempore trito, *ς* **L** | ♦ **4** Pauper et ab sacra flaccidus arte procul. *ς* **L** || ♦ **5** Non, ut erat, menti mea numina cara propinquant, *ς* **L** | ♦ **6** Despicit ingenium perfida Musa meum. *ς* **L** | ♦ Sic sedeo, cerebrum *ς* **L** ▫ percunctans *L^N* ʎ *J* Λ **A^1** ∶ percontans ƛ *L^3* **A** ▫ undique; nulla *ς* **L** | ♦ **8** Indolis antiquae cernere signa queo. *ς* **L** *(*Jndolis **L***)* || ♦ **9** Et lacrimae labuntur egeno lumine lotae, *ς* **L** ∶ Et lacrimae lacrimantur *(*libantur *θ)* egeno lumine lapsae, *η* | ♦ **10** Limpidulis stillis imbuiturque gena. *ς* **L** *(*genă. *L^C)* | ♦ **11** Volvitur hinc illuc huc illinc perpete gyro *ς* **L** | ♦ **12** Mens mea nec firmo sistit inepta loco. *ς* **L** || ♦ **13** Quid vacuum vexare placet tibi, Musa, poëtam, *ς* **L** *(*vacuom *L^N l^2 L^a L^1* **L A^1** ▫ poetam, **L A***)* | ♦ **14** Quem poscis versus, quos dare non poterit? *ς* **L** *(*dare forte nequit? *η)* | ♦ **15** Aut fer opem, cumque ipsa venis, cumque ipsa *ς* **L** *(*quomque *L^N* ∶ quumque *θ)* ▫ mederis, *L^N* ʎ ∶ medere, ƛ *L J* **L** *(deest in* **A***)* | ♦ **16** Aut *ς* **L** ▫ hebetem *L^N* ʎ *L^3* **A** ∶ hebeti ƛ *J* Λ **L A^1** ▫ posthac linque quiemque para! *ς* **L**

*

Lyr. Lat. **LXI, LXI’, LXI’’** L^C. — *P* (p. 38), L^3 (p. 72), L^4 (p. 95–96), L^C (p. 49), L^N (p. 74). — ϛ (L^N L^C L^4 L^3 *P*) **A**.
L^N ʎ L^3 *P* **A** ◊ ***Titulus****:* III. *Carm.* LXI *P* | **1–4** *ω* | **5–8, 9–12** L^N ʎ *P* **A**, *om.* L^3.
LXI 1 Aspera limpidula mea mens sanabitur aura ϛ | ♦ **2** Hic requiete fruens officiisque carens. ϛ | ♦ **3** Segnipedique morae cedet labor improbus inde, ϛ | ♦ **4** Ut possint vires crescere luce nova. ϛ
LXI’ 5 Fessula perspicua mea mens sanabitur aethra L^N ʎ *P* | ♦ **6** Hic requiete fruens muneribusque carens. L^N ʎ *P* | ♦ **7** Ut possint vires recreari membraque lassa, L^N ʎ *P (*fessa **A**^{1}*)* | ♦ **8** Segnipedi cedet vita molesta morae. L^N ʎ *P*
LXI’’ 9 Hic caelo suberit puro mihi limpidus aër, L^N ʎ *P (*Heic caelo puro suberit mihi limpidus aër, *exp. in* **A***)* | ♦ **10** Hic requiete fruar nec mihi munus erit. L^N ʎ *P (*heic … munus *[deest* erit*]* **A***)* | ♦ **11** Aethere perspicuo mea mens sanabitur hausta, L^N ʎ *P* | ♦ **12** Segnipedi cedet cura molesta morae. L^N ʎ *P*

*

Lyr. Lat. **LXII** L^C. — *P* (p. 39), *Al* (p. 106), L^3 (p. 73), L^4 (p. 96), L^C (p. 50), L^N (p. 75). — ϛ (L^N L^C L^4 L^3 *Al P*) **A**.
L^N ʎ L^3 Π **A** ◊ ***Titulus****:* III. Elevis *Al* : IV. *Carm.* LXII *P* | ♦ **1** Quis te surripuit, quis te stupravit adulter, ϛ *(*male polluit atrox **A***)* | ♦ **2** Culta mihi cum sis instar, Elevi, deae? ϛ **A** *(*quom L^N : quum *θ* : dum *α)* | ♦ **3** Te periisse tamen non nescio; sin aliquando ϛ | ♦ **4** Altera mi occurrat, rufa puella, nihil ϛ *(*Altera mi occurrat rufa puella, nihil *α* ▫ occurrit **A** : ‹-›a‹-› **A**^{1}*)* | ♦ **5** Cuncter et exspectem, sed, crede, potentius actem! ϛ *(*cunctor **A** : ‹-›e‹-› **A**^{1} ▫ exspecto **A** : ‹-›em **A**^{1} ▫ acto **A** : ‹-›em: **A**^{1}*)* | ♦ **6** Illa mei thalami certa sodalis erit. ϛ (illa~~que erit~~ **A** ▫ thalami ϛ **A**^{1} : lecti **A***)*

*

Lyr. Lat. **LXIII*** L^C. — *J* (*NA* 223/224 [Iul./Aug. 1999], p. 14), L^4 (p. 96), L^C (p. 50), L^N (p. 76). — ϛ (L^N L^C L^4 *J*) **T**^{1999} **A**.
L^N ʎ **T**^{1999} **A** ◊ **1** Latinitas nostra non tacet ϛ **T**^{1999} **A**^{3} **A**^{2} *(*Latínitas *J* ▫ nóstra *J* ▫ tacet **A** : tácet, *J* : tacet, **T**^{1999}*)* | ♦ **2** Nec, ut dicitur, mortua iacet, ϛ **T**^{1999} **A** *(*nec, **T**^{1999} **A** ▫ dícitur, *J* ▫ mórtua *J* ▫ iácet, *J)* || ♦ **3** Sed viva constabit ϛ **T**^{1999} **A** *(*sed **T**^{1999} **A** ▫ víva *J* ▫ constábit *J)* || ♦ **4** Et semper ϛ **T**^{1999} **A** *(*et **T**^{1999} **A** ▫ sémper *J)* ▫ durabit: L^N **T**^{1999} **A**^{1} : durabit ʎ *J* A^3 **A**^{2} *(*durábit *J)* | ♦ **5** Sic L^N **T**^{1999} **A**^{1} : Et ʎ *J* A^3 **A**^{2} *(*et **A***)* ▫ omnibus iterum placet. ϛ **T**^{1999} **A** *(*ómnibus *J* ▫ íterum *J* ▫ plácet.* *J)* — *Postscriptum in J: «** Rhythmice, non metrice scandendi sunt versus.*»* □ *Postscriptum in* **A**^{3}*: «*AUTOGRAPH Th. L. | Ineunte vere MIM*»*
Lyr. Lat. **LXIII**** L^N. — L^N (p. 76). — L^N.

L^N ◊ **1** Latinitas nostra, non taces L^N | ♦ **2** Nec, ut dicitur, mortua iaces, L^N *(*diceris *η)* || ♦ **3** Sed viva constabis L^N || ♦ **4** Et semper durabis: L^N *(*durabis *η)* | ♦ **5** Sic omnibus iterum places. L^N *(*et *η)*

*

Lyr. Lat. **LXIV*** L^C. — L^4 (p. 96–97), L^C (p. 50), L^N (p. 77). — ς (L^N L^C L^4) **A.**
L^N ⱪ **A** | ♦ **1** Ei mihi! In intima cordis parte vulnerabar, ς | ♦ **2** Cum Cupidinis me sagitta vehemens icisset. ς *(*Quom L^N ː Quum *θ* ː cum **A***)* | ♦ **3** Plus sex mensibus dolor mihi inhaeret, ς | ♦ **4** Vel potius dicam, desiderium puellae huius possidendae. ς *(*vel **A***)* | ♦ **5** Sed est, ut semper, via longa: primum non ausus ς | ♦ **6** Mihi ipsi libidinem confiteri, fugere volui. ς *(*mihi **A** ▫ lubidinem *θ)* | ♦ **7** Deinde, fugiendi impotens, diffusi sensus potentia ς *(*sensūs potentiâ **A***)* | ♦ **8** Attractissimus, ei propinquare conabar – ς *(*attractissimus, **A***)* | ♦ **9** Non me reppulit, vult, credo equidem, quamvis ς *(*non **A** ▫ volt L^N*)* | ♦ **10** Aliter adamata, nescio autem, si vere adamata. ς *(*aliter **A***)* | ♦ **11** Debeo rogare, sed timeo repulsam. ς | ♦ **12** Sed rogare mihi opus est et scire velim. ς | ♦ **13** Diffusus est sensus, incerta anima, nescit, ς | ♦ **14** Si velit, si nolit – amo eam; amone eam? ς *(*si **A** ▫ amon' **A***)* | ♦ **15** Cara mihi est, nomen carum, Caro placet! ς *(*caro **A***)* | ♦ **16** Amo eam! Sed me amat? Incertum. ς | ♦ **17** Me primum cognoscere, deinde eam, caram, caram. ς — *Dat. in* **A**: «30. 1. 2000»

*

Lyr. Lat. **LXV*** L^C. — L^4 (p. 97), L^C (p. 51) , L^N (p. 78). — ς (L^N L^C L^4) **A.**
L^N ⱪ **A** | ♦ **1** O pater, o mater, matercula cara, parentes ς | ♦ **2** Cuncti defuncti, o ave, o avia: ς *(*defuncti $\mathbf{A}^1$ ː decessi **A** ▫ heu avus heu avia $\mathbf{A}^1$ ▫ aviă: L^C*)* | ♦ **3** Quam vos quotque omnis desidero: si mihi fas sit ς *(*omnîs L^N ː omnīs L^C ː omnes $\mathbf{A}^1$*)* | ♦ **4** De vos sideribus demere, sospes ero, ς *(*demere $\mathbf{A}^1$ ː promere **A***)* | ♦ **5** Inque meo tandem vivetis carmine: mater ς *(*vivetis $\mathbf{A}^1$ ː vivatis **A***)* | ♦ **6** Et pater atque avus et scilicet alma avia! ς *(*aviă! L^C*)* — *Dat. in* **A**: «14. 7. 2012».

Adnotatiunculae ad *Lyram Latinam*

Natus sum Salisburgi anno MCMLXVIII. Primis litterarum rudimentis instructus gymnasium frequentabam; maturitatis testimonium adeptus in universitatem Salisburgensem necnon et Vindobonensem migravi et ibi philologiae studio operam dabam. Interfui lectionibus et philologiae classicae et grammaticae comparativae, denique anno MMI, thesi de nominibus compositis Latinis summa cum laude defensa, philosophiae doctoratum «sub auspiciis Praesidentis rei publicae» obtinui. Anno MMVIII in facultate philosophica universitatis Salisburgensis habilitationem nactus sum, ubi etiamnum linguisticae comparativae professoris munere fungor. Anno MMXII socius Academiae Scientiarum Austriacae electus sum.

In carminibus componendis ut poëta Latinus recentissimae aetatis traditionem classicam novis formis structuris argumentis augmentarem, summa ope nitebar. Scilicet *Lyrae* meae mihi difficillimum est, ut ipsi auctori, interpretationem vel exegesim facere. Me non solum scriptores antiquitatis classicae, sed etiam postclassicos vel modernos imitatum esse constat; vel potius dicam, imitationem, si qua fuisset, semper propria creativitate ampliare et locupletare conabar. Inter poëtas antiquos imprimis Catullum veneror, ut facile cognosci potest (qui primus poëta – sensu admodum moderno – «lyricus» mea quidem sententia etiam maximus est); deinde Horatium scilicet Vergiliumque, in versibus mollibus et dulcisonis concinnandis Tibullum et, ante omnes, in versificatione peritissimum levissimumque necnon, ut ita dicam, fluentisonissimum Ovidium secutus sum. Si ad Latinitatem tardam spectamus, mihi praecipue Ausonius et Venantius Fortunatus placent. Medii aevi carmina rimata quae dicuntur in codice Burano tradita mihi semper exemplo erant (e.g. c. IX). De his, qui vernacula lingua usi sunt, eligo Italos poëtas imprimis Dantem, Petrarcam, Ariostum – *Orlandum Furiosum* saepenumero legi suavissima voluptate perfusus –, Tassum, revera etiam Foscolum et Carduccium magni aestimo. Poëtas Germanicos enumerare longum est, quia plurimos legi et eorum rationes atque argumenta fortasse etiam mihi «subconscio» (detur venia verbo) arrogavi. Insuper quoque sonectos lingua Latina componere – non homoeoteleutis imperfectis, sed potius rimis blande suaviter optime sonantibus secundum schema non solum Petrarchianum (cf. c. XXXIV), sed etiam Shakespearianum (e.g. c. XLIII) – mihi semper cordi erat. Ad haec etiam poëmata partim soluta oratione (cf. c. XXIV), partim liberis rhythmis (e.g. cc. LII et LIV) scripsi, quae praesertim introspectionem psychologicam declararent

et genus poëseos modernius repraesentarent. In apparatu critico editionis L^C etiam quaestiones ad metricam pertinentes tractatae sunt. In opere pangendo vel maxime melodica et melliflua lingua usus nonnumquam etiam onomatopoëticam, immo quasi «onomatophoneticam» vim adhibere atque impetrare studui (cf. c. V, vv. 37 sqq. fluminis deiectum imitando).

Carminum meorum Latinorum editio, quae *Lyra Latina* inscribitur, princeps (L^1) anno MCMXCIV, altera (L^2) MCMXCVII, tertia (L^3) quidem annis MMXI–MMXII in lucem prodiit; versiones, quae textum «non receptum» continent (L^a l^1 l^2), annis MMXII et MMXIV divulgatae sunt. Tandem editionem criticam methodis scientificis recensitam et apparatu variarum lectionum a me ipso instructam (L^4/L^C) anno MMXII, editionem novissimam (L^N) iteratis curis a me castigatam anno MMXVIII edidi. Sunt etiam «editiones synopticae» necnon et «editio maior synoptica», quae in interreti inveniri possit sub inscriptione, quae sequitur:

http://thomaslindner.members.cablelink.at/lindner_lyr_lat_ed_min.pdf

Quae nunc «editio maior synoptica» in manibus tenetur. In hac enim perfacile et gratuito lectores cunctas *Lyrae Latinae* editiones una cum variis lectionibus, correctionibus, additamentis, etc., in promptu habent et fortasse haud inviti collatione facta textus varietatem observare possunt.

THOMAS LINDNER

APPENDIX:
Texte
$(L^1\ L^2\ L^3\ L^4\ L^a\ l^1\ l^2\ L^N\ P\ J)$

L^1

(S. 1–69)

I

Cara mihi, pura et gelida circumdata lympha,
Insula et urbs Lindau, parva es, mirabilis autem.
Quam tuus aspectus cunctos inflammat amoenus!
Te rursumque iterumque beato corde saluto!

Quaeque domus decorabatur splendore decenti,
Pluraque sunt prisci ritus insignia fixa.
Conspicua multi nonnullas naviter arte
Artifices aedis restauravere novandas.

Quam placet inde tuos hortos transire patentis
Floribus ornatos crebris ac caespite molli:
Non pote imaginibus saturari pupula capta.
Verte gradum portumque subi, spectator, et adsta!

Quam sublime leonis imago protegit urbem!
Attentis oculis, sedamen civibus illud,
Aspicit ut tutela novos attendere lembos.
Sic in perpetuom maneat tibi tanta venustas!

II

Collis erat, quem conscendi, viridantibus uber
Graminibus, venti me palpavere tepentes.
Et simul insedi scamno, quod vertice summo
Apposita mensa spatiantibus otia praebet,
Frumentum aërias vidi fluitare per undas.
Pone sedile fuit late mea terga deumbrans
Fagus amoenicolor, foliis non sorde necatis.
Ecce, subit virgas et vimina turbidus aër.
«Ventule, ne scriptas asporta, stulte, papyros»
Inquam, et vix potui manibus comprendere chartas.
Decidit ut lente modico curvamine clivos,
Sub tumuli radicibus est cannaque palustri
Cincta palus stipulisque ulvisque et harundine molli.
Alituum decus hic servatur versicolorum,
Hac avibus solis pulchra regione tributa.
Clausa lacu regio est limoso plena liquore:
Artubus hic limus sanandis denique prodest.
Saepe solent hominum pars nare diebus apricis
Lymphaque fruitur gelida, pars altera gestit
Pellustrare, dein collatae incumbere sellae.
Immemor altera pars nandi studiosaque fusci
Corporis usque iacent bacchantes caespite culto
Adfectantque cutem comburi nardificatam.
Deque fuit tumulo pulcher conspectus in agros.
Gramina faeniseces succidere falcibus uncis,
Perpetue vidi fenum amplis ferre covinnis.
«Sedula gens» mecum dixi voltumque levabam
Rudera miratus lapidum spatiosaque saxa
Fissa velut pugno valido vel fulmine diro.

Hoc mare saxosum iam antiquo nomine dictum est.
Ac nonnulla fenestra domus, quae rupis acutae
Hanc iuxta speculam, quondam quae noctua dicta est,
Parva quidem immensis scopulis audacter adhaeret,
Fulsit gemmae instar nitidae teretisve adamantis.
Tramite serpenti multos vidi petere aedem,
Cum me luce levi circumdaret umbrifera arbos.
O quotiens collis memini et meminisse placebit!

III

Aeterna, Rossini potens, ornabere laude:
Namque in perpetuom tonsor ludetur amoenus!
Et celeri lentoque gradu tua musica currit,
Ambobus variata modis et plena leporis.

Usque tuam decorat frontem, Bellini, corona:
Nam cantabuntur semper Normae cabalettae.
Seria, macte, mele posuisti numine celso
Difficili numero multisque coloraturis.

Care mihi Donizetti, tuae resonantur in aevom,
Crede, operae: Pasquale, Roberto et amoris elisir,
Lucia praecipue delectat cantibus aures.
Sic fama, polyhymne, tua laetere perenni!

Artifices alii, semper qui composuistis
Magnifice tantas operas semperque canore,
Cantica mutescent numquam nec nomina vostra:
Mercadante, Pacini, Paër, Spontini Mayrque.

Ex his eminet ille, vocatur rex operarum:
Verdis nobile nomen in orbe perenne manebit!
Notitia est affectus, ubi scripsisset Oberton,
Primus honor venit, postquam Nabucco dabatur.

Posthac clarus erat vir, componista probatus.
Multaque composuit componendoque novella
Gloria adaugetur: Lombardi, Foscari, Macbeth,
Attila, Latrones. Toto fiebat in orbe

Traviata Trovatore suo Rigolettoque notus.
Culmina venerunt ambo: Falstaff et Otello.
Nunc tantum meruit, ut, ubi devenerat aetas,
Magnanimus tantum disque esset, ut aedificandas

Segnibus et aegris aedes curaret egenis.
Es famam indeptus summam semperque libenter
Incluta cantatrix celeberque canent cantator
Has celerique operas scriptas numeroque sonoro!

IV

Jam pater haustus erat totiu' labore diei,
Oscitat atque parat dormitum vadere veste
Mutata tunica noctis; rursum sua pandit
Membra iacetque simul, somno se dedit amico.

Ille beatus homo est: membris passisque lacertis
Lecto, nulla mora est, celerique sopore gravatus
Post nullum spatium ferme requiescere felix
Assolet haud aliter tamquam curis procul infans.

Quemlibet, infelix, iuxta dormire necesse est!
Tempore namque brevi, noctis velamine tectus,
Stertere perpetuat pater haud secus insecet ac si
Serrula et instanti motu nemora alta recidat.

Quamquam carus homo est, rabie vix abstineas: nam
Volveris in lecto; placido somno usque fugato
Hac nunc parte, illa lecti nunc parte moraris,
Cum sopor attiguom molli circumdet amictu.

V

Fons scatet, exigua de rima deflua lympha
Labitur et lapides vocali murmure pulsat.
Continuosque latex liquido splendore coruscans
Crescit, et alveolo cohibetur stilla pusillo.
Et citius refugit montes, ubi natus, apricos
Rivos et acceptis torrentibus amplificatur.
Interea silvam, breviter iam flumine facto,
Quae viridi densis dumis fragrabat odore,
Appropiant undae et rapido sorbentur hiatu.
Lenis aquae flumen tacito cum murmure manat
Limpida per silices iactantis fulgura sursum.
Quam fuit ille locus pullo velamine tectus,
Fronde locupletes foliisque recentibus aucti
Quod rami umbriferi dederant et frigore feti.
Quam fuit haec regio iocunda fusa quiete:
Qualia silva sopora silentia donat amoena,
Qualis in hac habitat pax candida valle tacenti!
Acrius attendas aures: pipire canoro
Alituum sonitu cernas examina parva
Et placido paullum vento fruticeta moveri.
Ripa videtur et herba videtur et ulva cubare:
Sic quoque cuncta silent, taciturne profluit amnis.
Parva mora est; radii iam primi vimina lustrant
Confestimque plagas ridens sol vertit opacas.
Ac simul incipiunt tremulae titubare fluentis
Ocius atque undae crispantur fluminis alti.
Tamquamsi subito tempestas dira propinquet
Fulminis occultans oculis, non auribus, ictum;
Qui sonor ambiguos paulatim crescit et usque

Maiori strepitu bombos simulare fragosos
Suevit et attonitis terrorem impingere torvom:
Sic ex longinquo primum stridore furente
Vortice perceleri guttae properare videntur,
Vortice et obliquo passim rapiuntur in arta
Saxa, furor quorum — iam vox me deficit aegra —
Dicitur et divis audiri sede superna.
Inde via est praeceps super aëra; rudera rumpit
Alveoloque carens rabidus fluvius volitando
Decidit, instabiles latices neque semita ducit,
Instabilesque cadunt super aëra praecipitanter,
Instabiles latices titubant properi: impulsu
Tangit humum flumen bruto simul obtusoque.
Impete iactantur vehementi, turbinis instar,
Fluctus spumosi vibrantque tonantque coacti.
Ut pavidae reddantur aquae, reddatur et alveus,
Fontigenae est curae quaerendoque ordinat undas.
Ast amnis sensim placatur et exhilaratur.
Perfluit arva dein navis operata colonis,
Florigeros campos lateque patentia prata
Visit et ignotas urbes hominesque salutat.

VI

Sic natura creavit uti te visere possum:
Nil mendacis habet facies medicaminis oris,
Unguine bucca vacat, falso palpebra colore,
Ac naturali laetantur labra rubore.

Te, speciosa, canit perdulci carmine passer,
Nocte etiam stellae formam mirantur eburnam.
Femineum corpus, species aequabilis, ah! quam
Feminei voltus, facies quoque femineai!

Bella puella, places non ac secus alma aurora,
Quae cum caelo oritur, terras et corda serenat.
Quo mage conveniat: mihi tu pulcherrima florum,
Quae neque defloret prato neque deficit umquam.

Te veneror, molli — heu! heu! si fingere fas est —
Amplexu tangam, quam sim iocundus amator!
Ah! video, video: nutas thalamum esse paratum;
Cara, veni, lecto succumbe atque exue promptim!

VII

Splendida marmoreo collucens murice lympha
Emicat immensoque per aëra decidit arcu;
Usque merum laticem pellustrat lumine loto
Sol radians varii reiectanturque colores.

Illa figura lacu late stat saepta patenti,
Cui subito aura aequor stringit; crispatur et unda
Ducitur exilis: fit, uti stips fulgura sursum
Strata super teretes silices sescenta coruscet.

Hic caelumque plagasque ad limpida litora mirans
Non pote imaginibus saturari pupula capta.
Pisce levi laetor liquidis inhiante lapillis
Alborumque simul delectat lusus olorum.

Interea molli regio circumdata velo
Vertitur et noctis caligo densa morantem
Imbuit egelida me spargine; linquere oportet
Haec loca amoena mihi. Quam tempora dulciter egi!

VIII

Tempore brumali terra gelida nive pressa,
Cum vico matris natali more morarer
Atque sederem aviae tecto fumante camino,
Quam fervore diu misso fornace fruebar!
Quam mihi dulce foco est lassari saepe crepante!
Interea e plena matercula nava culina
Dulcia poma tulit pretiosa condita lance
Atque dapes multas, quae denique restituerunt
Corpora fessa, sui perquam studiosa nepotis.
Dein, esis epulis, potu fruiturus odoro,
Auribus excepi contentis talia fantem:
«Dum fuimus parvi infantes, ego, Francius ille,
Aequanimi celeresque manu collegimus ambo
(Hic tunc ludus erat nobis) pictasque columbas
Atque alias volucres varias et versicolores,
Alituum decus ut magna veniret in urbe.
Mense dies fuit apta — bene hoc reminiscor — Aprili;
Nulla petituris nobis mora: voce modesta
Ivimus ad patrem, sella qui sedit eburna
Publica pellustrans, semper quae legerat, acta.
Ut pater audivit, metuenti reddidit ore:
‹Unica vos estis, taetrorum ignara periclûm,
Spes mea. Nunc igitur dictis parete paternis!
Concedam vobis tam dudum fota cupita,
Alituum decus ut pictarum veneat urbe,
Legibus his: hora tantum revenite diurna,
Ne videam immemores iussorum nocte vagantes!
Neu sermoniferi pellectent vos peregrini,
Blandificis donis qui temptent usque tenellos!

Sin amiseritis regionem, quaerite promptim
Nescioquem aedilem: plateam monstrabit eundam.
Cumque ita vendideritis aves et vespera subsit,
Ite domum recta: penitus mea verba tenete!›
Dixerat; et madidis felices basia malis
Figimus ‹Alme pater› respondens quisque ‹valeto!›
Ille dein nos dimittit lacrimasque reterget.
Ferrivia vehimur cavea tuitante palumbes
Fulgidulos (nunc crede mihi), quos ferrivagantes,
Qui digitum obtulerant, affecti volnere parvo
Admirabantur tamen ac mulcere volebant.
Perveniebamusque urbem. Quae turba meantum,
Quique tumultus adest! Quo sunt loca plena crepore!
Nec mora: largarum stipium nec laude minore
Sunt breviter volucres a praetereuntibus emptae;
Tempus abit memoresque domum proficiscimur tandem.
Notitia haec nobis fuit urbis prima beatis.»
Desierat matercula ab his; thea frigida facta est.
Sic intento animo percepi carmen adumbrans.

IX

Ad sedendum nato,
Ad scribendum vocato
Praesertim in lectulo sita
Mihi placet vita.

X

In silvas fugiam dumosis frondibus amplas,
Nympharum ut videam secreta virecta domosque,
Quae tremulis implent nemorales cantibus umbras
Seliciuntque suo mortalia corda lepore.

In campos exim fugiam, qui frugiferentes
Planities flavas redhibent lateque patentes.
Hic tepido flatu commota vacillat avena,
Hic melius solis supremi cernitur aura.

Rusque, ubi mugitu perpellunt arva iuvenci,
Rus fugiam, bobus validis ubi sedulus agris
Infindit sulcos et mitia poma colonus
Educat ac paulla contentus fungitur olla.

Hic modicis pascuntur oves in collibus herbis,
Flebile dum iuncta modulatur harundine carmen
Spemque suae nutrit formonsus pastor amoris.
Hic sidam maneamque inglorius, hic reticescam!

XI

Cara magistra mihi, quae Romanum docuisti
Sermonem; felix, discere quod licuit!
Carmine complebo (quaeso, nisi contigit aeque,
Conato ignoscas et salebram et vitium.
At nihil impediat!) veraci puriter auram,
Atque ita laude mera scilicet aura sonet!
Sic grates refero immensas, cui dicere fas sit
Nos fore Romanos, Austria quos genuit.

XII

Quam voltus fuerit pulcer et haut unguine inutili
Sparsus — falsa cupido speciei cassaque vanitas!
At tu visa bonis dulciter es par dea Naïdum
Pulcritudinibus. Forma teres, candida bracchia,
Crines aetherii, quam femora et pectora complacent!
Sic ardore nimis carus amor me adficit intimo.

XIII

Desine, cura, mihi tractim problemata ferre
Segnipedique morae cede, inimica, simul,
Cuius ego indigeo iam dudum nil requietus.
Sic animi motus mitiget illa mora!

Heu! discendo nimis — non creditis — ulcera traxi:
Successus adfert ulcera cura gravis.
Et fateor, non haec petitur tortura magistris;
Certe non! mea mens aspera poscit eam.

Quid faciam nisi ferre nimis nisi ferre salebras,
Quae mihi exstiterunt, quîs ego excrucior.
Saepius has tuleram! quare nota fervida ventri
Inculcabatur, quae dolet atque dolet.

Quis sanare potest? Tantum tu, Musa, iubens me
Subduci pensis desidiaeque dari.
Tu dein restitues ventremque animumque furentem.
Cui tu semper ades praecipueque fave!

XIV

Dulce iubilans et amore captus
In vaporato iaceo cubili
Palpitantibus teneris lacertis
Vinctus amicae.

Delicate ludimus, et movere
Jam iocos lasciva solet vicissim
Lingua, iam non displicet altiores
Quaerere campos.

Quam mihi sublimis amor videtur!
Cara persistas Venus in perenne
Neve languidos patiatur ambo
Filius umquam!

XV

Flumen in silvam intrat et hinc procacis
Indiget splendoris — erunt superbi
Solis exclusi radii, subibit
Umbra modesta.

Illa, quam fingit mea mens alacris,
Silva repleta est requie: modo aura
Arbores movere videtur alsas
Flamine leni.

Hic velim sidam platano sub ampla,
Ac loci dulcedine mitigabor
Molle murmur percipiens fluentis
Auribus undae.

XVI

Cara mihi, Pax alma, veni teneasque coronam,
Qua tuus indulgens induitur Genius:
Mane, mane, iuture Geni, parsure popellis,
Quos rigidae terrent proelia militiae.

Ah! crudelia bella feris armata tenebris,
Vitam tecturis tristitia tacita,
Tuque, mali semen, Discordia, cedite tandem —
Lumine fulgenti praedita, Pax, venias!

Tunc timidi luctus, dolor, anxius angor abibunt,
Nubila disicient agmina luce mera,
Agmina clara, chori celebrantes, turba superna:
Laetitiam nobis denique restituas,

Pax, face salvifera collustres arva repleta
Sanguine (sic bellum polluit innocuos).
Tunc hominum indociles animi sedentur amore:
Vivere eos doceas, vivere lege tua!

XVII

Serena tempestas hodierna me
Compellit, ut plagas bene conditas
Tantum mihi notas revisam:
Laetus eo comitante nullo.

Invitat illic trabs nemoris decus
Ornata pulcra fronde — ita temperat
Splendorem ocelli celsa caeli.
Tegmine tectus, amictus umbra

Desidero nihil nisi cantica.
Accede, Musa, lumine prospero
Tuasque flammas adde puras!
Candida, da mihi dulce donum!

Ah, cara, demum mi appropias levis,
Mentique fervidae, precor, indere
Solebis exspectata dudum
Suavia carmina, molle munus.

XVIII

Ah! puella splendida caritate,
Mi places, puella puella bella!
Tu deabus effigies oberras
Digna venustis.

Et, sacrum desiderium, tenes me:
Nam mera libidine suscitatus
Quam sinu molli cupio, tenella, in-
cumbere posse.

Atque pura laetitia vicissim
Basiemus te usque gemente, cara;
Tune, Amor, promittis? Ades! Venique,
Musa, poëtae!

XIX

Feles nomine Fuzzi masculine,
Carae deliciae mihi cupitae
Atque pectoris intimi voluptas!
Hem! tuis oculis pererror helvis:
Qualis nigra vibrat meras zmaragdos
Luce pupula pulsa clariore.
Dulcis barba sub humido redundat
Naso, comptaque pellis ac capilli
Placent auriculae volubilesque
Linguaque aspera, dentis os acuti.
Palpanti tenere statim videris
Toto corpore, delicate, summa
Forma, quae tribui potest, beatus.
Qualis pugna mihi fuit te habendi,
Qualis cum patre rixa, qualis angor,
Ne non acciperem; sed alma mater
Fautrix atque periculo paterno
Spes est ultima fida, cum quid opto.
Sic gravi prece matris adiuvatus
Mentem tam rigidi movere possum.
Laetus accipio pisinna dona,
Te parvo calatho novom repostum,
Nutritum prius in casa obsoleta.
Dulcis felis, uti domum peragras
Attemptante pede et tremente nare,
Et ridet pater et sinu recondit.
Rideo tibi, Fuzzi: totus ille
(Recusans prius) irritatione
Dulcitatis et elegantiae nunc
Quam te captus amat fovetque bellum.

XX

Gratia, dive, tibi, quo copia facta poëtae
Carmina voce mihi concinuisse mera.
Praesertimque tibi grates sint, Musa, perennes,
Quoius amor vatem nutrit: et ipse valet
Praecipua chordas — vires donante Camena
Pectora flammantis — arte sonare lyrae
Pollice pellenti. Cithara cantante libenter
Carmina caelesti lumine composui.

XXI

Uror et vesanus amore puro,
Cara, quam suspiria alo et recondo,
Feminis dignissima pulcriorque —
Crede videnti!

Omnibus praestas facie tenella,
Atque voltus aetheriis repletos
Corde pulcritudinibus perenni,
Alma, tenebo.

Nunc tuam palpare cutem libido
Quanta praebet gaudia non loquenda;
Mi tuas bellas liceat papillas
Tangere lene.

Id mihi contingat alumno Amoris:
Te fovere, bella, decet decetque
Me te amare: fama loquax severûm
Nulla putetur!

XXII

Descende caelo, Musa, veni mihi,
Veni poëtae, qui miser in toro
Jacet nec ullis adiuvatur
Deliciis et hebet vigore.

Succurre tandem neve neges mihi
Tam dulce donum! Deprecor: acria
Mutes odoro nectare inde,
Ambrosiaque fruar süavi.

XXIII

Barbito contende, superba, mecum
Et fidis inpelle manu perita:
Tum libenter vincar et orbus ore,
Musa, tacebo.

Ah! sono, divina, tuo stupendo
Inde quam vesanus, inebriatus
Nutriar silens, et ero sodalis
Plectripotentum.

Sospes, ascendisse loco remoto
Quoi licet, quem pellicit alma lingua.
Memet artis participem canorae,
Musa, creasti.

XXIV: ECLOGA PROSAÏCA

Nox adhuc tellurem et cuncta animalia casto complexu condit atque molli sopore sepulta virens vita iacet. — Sed primi diei reglescentis albores iterum studia sedula nuntiant; Aurora, priusquam sol placido terram lumine basiat, voluntatem creatoris fulgore clementi adornat: «Perenni diei et noctis vice vivatis, ut opus caeleste meum cognoscatis! Nempe terrenae vitae commutatio convenit, at numinis divini aeternitas est.» Jamque validis radiis solis Aurora pellitur: qui animans cumque experrectus est, rursum lucis donum studet usurpare. Item fecere Daphnis et Chloë. Molli somno fugato paullulum Venere fruontur, antequam ovilibus pastores operam dant. Soli tepenti obviam, praeter murmurantis rivi ripam, seduli per prata virentia, per prata fulgentia balantibus ovibus atque raptim saltanti turba pullorum comitantibus vagantur. Complures mansueti canes, homini oboedientes, velociter gregem circumvolant, necui pecudum contingat, uti lactentibus herbis, gramine fluctuanti, viridi prato pellecta agminis tutelam fugiat atque ita ambigua obscuritate, adiacentibus silvis, forsan panthera, forsan leaena lanietur. — Jam sol medio moratur axe, sublimi caelo, iam turba gelidam quaerit umbram, quam procerae praebent quercus, iocunda silva, ubi etiam frigidus rivos claro, lucido, scaturienti latice libandas stillas tribuit. — Dum pulli esurie ducti matrum ubera sugunt, Daphnis et Chloë sinceras bacas concerpunt, quas innumerabiles arbusta rubello colore distinguont. Hoc ritu Naturae mammis nutriuntur, felices, teneri, securi; Amoris deliciis indulgentes horas carpunt, donec sol vergat. Susurri venti leniter vesperum adducunt, transmontat sol rubellicolore coronamine, atque cicadis stridentibus crepuscula noctis involvontur. Arte complexa manus consistit, claro lumine tremebundi foci fota et protecta; interea diluculum tenebricosae nocti cedit. — Sub firmamento, sub lucidis stellis omne dormit animal, dulce dormit, dum novella Aurora purpureis digitis denuo terram contingat.

XXV

Ut tenebrae fugere repulsae lumine Eoi,
Dulciter irrorans caelos Aurora rubore
Fundit agros camposque radîs super aethera netis.
Nec mora, fulgenti paulatim templa superna
Lumine concelebrat nocturnas solvere nubis,
Tergere sol gelidum parat almus denique rorem;
Atque mera involuens tellurem luce cubantem
Excitat usque gravem somno penetratque velatu
Vitali felix auras et agrestia rura.
Lene beant zephyri campos ventique tenelli
Hos comitantur et arva suo cum flamine molli
Inficiunt tepidique calore mapalia mulcent.
A, celebrate diem, Nymphae, celebrate canoro
Lumina clara poli, mea rustica numina, cantu!
Rura canatis, ubi valido bove sedulus agris
Infindit sulcos et mitia poma colonus
Educat ac paulla contentus fungitur olla.
Rura, ubi pascit oves et pastor harundine dulci
Dulcis adducit cantus et pectore nutrit
Ardorem immensum, formosae Phyllidis ignem.
Atque nemus cantetis, ut alsis conditus ulmis
Rivos in alveolo parvo plenoque lapillis
Labitur: hic undae placido cum murmure manant.
Saepe meat Corydon ardenti pectore silvam
Phyllida visurus, suavi fruiturus amore;
Quot perceperunt carae promissa puellae,
Pignora summisso pueri virgulta susurro!
Qualia singultant iuncti bona basia dantes!
At nemus amborum numquam secreta recludet. —
Quale capit desiderium mea corda morandi,
Vivere quale cupitum illic et tristia vitae
Munera neglegere oblîscique aerumnas duras.
Cari campi, grata prata et agri dilecti!
Vos iterumque iterumque beato corde saluto:
Sic, mea Musa, mera mera pascua laude loquare!

XXVI

Ut rubens Aurora polo coorta
Luce pellit purpurea tenebras
Atque caelum fundit et arva rura
Divite risu

Excitat camposque serenat udos,
Non mora est, et sol placido nitore
Orbita perenne pari liquentem
Aethera lustrat.

Leniter terras zephyri vagantur
Et susurro murmure mitis aura
Bracchia et crinis pueri venusti et
Pectora palpat.

Nunc oves pastor super arva ducit;
Donec hae pascuntur, harundine ille
Dispari tibicen amoena prata
Dulce sub ulmo

Tinnulo canore iacens adimplet.
Quantus ardor, quantus amor puellae
Phyllidis carae lepidaeque Thyrsin
Cepit et urit!

Quale mi desiderium virenti
Colle, molli gramine, tutus hospes,
Otiosus carmina bella ruri
Concinuisse.

XXVII

Ut rutila Aurora in polo coorta
Luce purpurea fugat tenebras
Atque caelum fundit et arva rura
Divite risu

Excitat et campos serenat udos,
Non mora est, placido nitore Phoebus
Orbita perenne pari liquentem
Aethera lustrat.

Et zephyri lenes vagantur orbem
Atque murmure vocali volantes
Bracchia et crinis pueri venusti et
Pectora palpant.

Nunc pecudes pastor per arva ducit;
Donec assiduae pascuntur, ille
Dispari tibicen harundine ulmi
Dulce sub umbra

Pascua tinnulo canore complet.
Quantus ardor, amor quantus puellae
Phyllidis carae lepidaeque Thyrsin
Cepit et urit!

Quale mihi cupitum colle molli
Tutus hospes in herba fluctuanti
Otiosus carmina bella ruri
Concinuisse.

XXVIII

Dulce raptus emphasi
Versor et orbus ore
Furoris vincor estasi
Divini captus amore.
Ut haec mihi paret viva
Picturaque trudit ocellos,
Immensa, et extensiva
Aufert paene tenellos!
Quod venit inde cupitum
Deesse et sede pura —
Desiderium petitum
Saepe vita obscura —
Parte frui caelestum.

Quale nefas homini horas ante!
«Sint tibi vitae semper santae!
Pelle abs te cupitum incestum!»
Vox tonat atque imagine pulsa
Mortali redditus inde vitae
Mente quidem dulcedine mulsa
Me monuisse numen mite
Non doleo: decet me ornare
Vitam humanam et versus tornare
Nec maturius ire ad astra,
Sed terrena vereri castra.

XXIX

Dormire tantum quam cupio imprecans:
Veni, tenelle, funde meum caput
Dulci quiete, cuius almo
Munere lumina egent misella.

Sermone tali Somnus identidem,
Dum lectulo versor male temperans
Inops bonae remissionis
A lacrimis gemituque iusto,

Memor mei sit neve domum meam
Contemnat, urgenter prece languidis
Quidem labellis ecfluenti
Illicitur, tamen ore puro.

Quali solutus denique numine?
An ipse venit? Venit et adiuvat:
Imagines fusae vacillant,
Et deus addit amoma menti.

XXX

Umbra fuit, qua calcavi pede devia fesso
Perdita iocundae percontans dona quietis.
Qualis erat nebula et mihi inexsuperabilis horror
Dirus et anxiferae torturae mentis inermis.
Cor mihi subtrepidat divolso pectore quassum
Aegraque sulfurea mens est infecta mefite,
Quam lacerata cavo tellus exhalat hiatu.
«Cedite», clamabam, «circumvolitantia» saepe
Territus ore macro «flaccenti cedite monstra».
Viribus extremis attempto flectere gressum
Fatale inceptum fugiturus; at ultimus angor
Quaeque dolorifice ducit miracula imago
Denique sopierat mentem voltumque tenebris. —

Languidus exiguo post tempore tempora bruta
Sentio et assurgens titubo male sobrius ipse
Palpebris laxis et mente gravedine fusa.
Supremo nixu mea lumina tollere demum
Contigit; et nebulosa queo loca cernere voltum
Nube recedenti velatus. Liquida nubes
Me patiente (pati mihi mens fuit) inde retextast. —

Sed quali, felix iterum, mirabile fictu,
Numine, nescioqua clementi sorte solutus?
Quae via, quive error, quod inevitabile fatum,
Nescio, num fuerit dirus sopor, anne facultas
Viva requirendi veri stragisve futurae.

XXXI: TRANSLATIONES (I)

HOMERI ODYSSEAE PROOEMIUM LATINE REDDITUM

Insece, Musa, virum mihi versutum atque repulsum
Saepe mari, sacram quoniam subverterat urbem.
Multorum mentes hominum cognovit et urbes,
Multos corde suo duros toleravit in alto,
Semet conservans et amicos, ille dolores.
Haud tamen eripuit, quamvis in corde cupisset.
Crimine deinde suo perierunt — nescia turba!
Namque boves Phoebi comedebant altivolantis.
At diem eis reditus felicis celsus ademit.
Ex illis, Iove parta, mihi da, diva, alicunde.
Tunc alii subitae cesserunt perniciei
Atque domi fuerant refugi bellique fretique.
Coniugis et reditus cupientem dia dearum
Nympha unum sperans illum fore forte maritum
In patula cavea retinebat clara Calypso.
Sed simulac tempus venit currentibus annis,
Quo statuere dei, reditum impetraret Ulixes
In patriam, nondum aerumnas effugerat errans
Nec fuit inde domi nec iamtunc inter amicos.
Ast omnis miserata fuit divina potestas
Praeter Neptunum — namque is vehementer Ulixi
Aequideo iratus reditum prohibere volebat.
Aethiopes etenim visit procul indhabitantis,
Aethiopes duplices, quae hominum suprema fuit gens —
Altera summersi, orientis altera solis —
Hostiam ut acciperet taurûmque oviumque sacrarum.
Hic dape pastus erat accumbens; cetera turba
Conciliabatur patula tunc sub Iovis aula.
Incipit inter eos divûm pater atque hominum rex —

Nam corde Aegisthi reminiscitur innitentis,
Quem satus exemit Graiûm duce notus Orestes.
Sic meminit — dictis exin caelestibus infit:
«Hem! quali pacto divos homines accusant!
Parta mala a nobis etenim gens nescia firmant:
Fata super factis propriis mala multa parantur.
Ut quoque nunc Aegisthus (id haud fatis ita constat)
Uxorem Atridi duxit, quem sustulit ipse,
Quamquam perniciem scivit, quia diximus ante:
Mercurium acrividentem ei misimus Argeiphonten,
Ne illum interficeret neu sponsam duceret eius.
Namque erit Atrido satus ultor et ira tremenda,
Cum pubescet et inde sua tellure flagrabit.
Sic ait Mercurius, sed non menti persuasit
Aegisthi (bene velle tamen) — nunc cuncta luebat.
Tum respondit ei voltu dea glauca Minerva:
«O pater alte Saturni, inter regnantis princeps:
Pernicie frangebatur nimis ille profecto
Atque decet: pereant alii, qui talia factent!
At mihi cor titubat sapientem propter Ulixem —
Infelix! procul a sociis tolerat cruciatus
Insula in ambiflua, medium qua prominet alti.
Insula silvigera est. Diva aedis incolit intus,
Filia fatiferi Atlantis, qui cuncta profunda
Novit et ipse gerit longas magnasque columnas,
Quae caelum et terram seiungunt. Atque querentem
Illius afflictum retineri filia gaudet.
Vocibus et blandis et dulcibus illicit illum,
Ut patriae obliviscatur; sed tristis Ulixes
Fumum iterum patriae cognoscere gestit amatae.
Proximus excessu desiderat — haud tibi cor nunc
Torquetur, pater? Anne tibi sacra nulla litabat
Graiorum ad navis indulgens Ilio in ampla?
Quare adeo, mi summe pater, irascere Ulixi?»

Tunc respondit ei divinus nubiliger sic:
«Quale, puella, tuo verbum secessit ab ore?
Quomodo divini celsique oblîscar Ulixis,
Qui superat homines animo, qui munera sacra
Dis dedit, arva quibus celebrantur vasta superne?
Terrivehens Neptunus ei suscenset ob orbum
Lumine Cyclopem, cuius vis maxima habetur.
Filia Phorcynos rapido rectoris in alto
In patula peperit Neptuno iuncta caverna
Aequideum Polyphemon amore accensa Thoosa.
Postilla tellurimovens Neptunus Ulixem
Nequaquam interimit, patria sed pellit amoena.
Ast agedum cuncti reditum curemus Ulixis,
Ocius ut patriam videat: Neptunus omittet
Iram; non poterit cunctis caelestibus unus
Invitis, quamquam validus, subsistere divis.»
Tum respondit ei voltu dea glauca Minerva.
«O pater, alte Saturni, inter regnantis princeps!
Si reditus reliquisque deis tibique, optime, cordi est,
Ut patriamque domumque cito cito pergat Ulixes,
Mercurium extemplo ductorem Argeiphonten
Insulam in Ogygiam mittamus, uti benecomptae
Consilium nymphae certum communicet: olli
Denique adhuc profugo patriam licet ire dolenti.
Ast Ithacen ibo natum impulsura animumque
Iniectura bonum: longis decorata capillis
Jussu Telemachi forum adibit et omnibus inter
Turba procis dicet bubus pecudumque caterva.
Dein Spartamque Pylumque patris reditum exploratum
Pulviferam adveniat, numquid cognoscere possit.
Atque ita gloria ei mortalibus attribuetur.»

Excerpta ex Homeri Odyssea in Latinam linguam conversa (e libro XIII.)

Exspectante dein sol albus cessit Ulixe,
Et subito appellat Phaeaces remiamantis,
Sic haec dicta dedit imprimis Alcinoo illi:
«Cunctorum populûm princeps qui es maximus, audi!
Mittite me illaesum domum et hinc valeatis, amici!
Omnia sunt perfecta mihi, quae mens voluit mea:
Praesidium comitum, mera dona, quibus volo divis
Prospera vota — atque o utinam domi coniugi' fidae
Inveniamque iterum aspectum integrosque sodalis.
Sed remanetis: et hinc sponsasque beate tenellas
Ac teneros pueros; divis virtute beari
Contingat varia — ne clades battuat almos!»

***

Quando terrivehens Neptunus id audiit aure,
In Scheriam ivit, ubi Phaeaces incoluere.
Mansit ibi; propiusque ratis volat altisecans et
Ociter insulcat pelagus: Neptunus adivit
Et lapidem fecit radicitus introtrusa
Nave solo ponti palma — procul iverat inde.
Verba alata dein Phaeaces remiregentes
Illa viri dixere vicissim navipotentes.

***

Dixerat; et pulchros tripodas numeravit et aurum
Ac pelvis secum aspexit vestisque decoras.
Nil deerat; tamen is patriam conquestus inerrat
Litoribus male laetus iens pelagi altisonantis,
Acriter illacrimans. Sed eum prope sistit Athena
Custodi pecudum similis iuvenique tenello,
Non aliter quam si regali stirpe creatus
Esset — et ille quidem duplici velatus abolla.
Sub pedibusque gerit soleas manibusque sarissam.
Cum vidisset eam, valide gaudebat Ulixes
Atque deae propians haec dicta alata locutus
Edidit: «O salve, quisquis versaris, amice!»

XXXII: Translationes (II)

Parvam, sodales, pendite barbiton
Me pone sacra altaria mortuo,
Nonnullius qua serta, mortis
Signa, nitent obitae puellae.

Et tutor harpam gratus euntibus
Ostendit inde et perstrepit infula,
Quae rubra barbito ligata
Sub rutilis fidibus movetur.

Tum «saepe» mirans «sponte polo rubro
Tintinnat harpa suave ut apum sonus;
Quam sentiunt foris iocantes
Parvuli et attonitas corollas.»

(Hölty/Voß)

XXXIII: Translationes (III)

Per dumeta mero cum vaga lumine
Luna fundit amans splendida caespites
Cantat lusciniusque,
Tristis per frutices meo.

Laetus te celebro deinde, canens avis,
In nido tibi cum femina concubet
Cantantique marito
Mille praebeat oscula.

Umbratae viridi fronde canunt duae
Aves laetitiam; nec maneo, sed heu!
Atra arbusta requiro,
Manat solaque lacrima.

Quando te, facies, invenio meram
Terra, quae penetras cor mihi lucide?
Atque lacrima sola
Malas acrius involat.

(Hölty)

XXXIV

Veni, precamur, ver tandemque pelle
Novae pruinam lucis cum vigore,
Sudique sol poli, mero calore,
Pia vocate lingua, fulge belle.

Et basio miti cita tenelle
Quieta prata silvas et colore
Adhuc egentis, alitesque more
Cantate dulci, suaviloquens popelle.

Nunc nunc ades desiderata Musa
A vate laeso morsu pertinaci.
Sic integra confirma caritate

Et gaudiis risuque corda fusa:
Ah! mente rursum cantabo sagaci
Tua refectus, alma, claritate.

XXXV

Organi ut voces celebres feruntur,
Et mele oblectant sonitu canoro
Musica attentae auriculas catervae
Monte Casino,

Quale me desiderium tepentem
Cepit, ardor qualis adussit inde
Pectus infirmum, teneraeque flammae
Corpore toto

Defluebant, atque cutis flagrabat:
Pyrrha, dulci deliciae figura,
Crinibus flavis, lepida statura,
Te simulatque

Dulciter ridere mihi aestuanti,
Candido obtutu mera dona voltus
Mi dare aspexi, vehementer ante
Sospita corda

Tu cremasti fulminis imperita.
Usque sic uror grave: quando rursum
Te queam videre, puella amata,
Nescio tristis.

At lyra solaciolum pusillum
Flebili versus cecinisse restat.
Inde subtilem, mea Pyrrha, formam
Carmen adumbrat.

XXXVI

Thomas salutem dicit amiculo!
Meum hoc poëma suscipe confitens
Et impotentiam renarrans
Polliciti dare munus almi.

Namque ut poëta conteror et labo
Lyra volanti praeditus et vaga.
Et nunc voluntas carmini obstat.
Sic mea Musa tacere debet.

Praesentia non ut solet oscula
Nec fertili dat fulmina spiritu;
Heu! non queo carmen, quod optas,
Mittere; da veniam valeque!

XXXVII

Litteris valide tuis levatus,
Ut poëta novos, novis necesse
Formis atque modis studere memet,
Vere gaudeo gaudeoque, amice,
Tibi carmina, quae dedi, placere.
Parce versibus his, scio, impolitis,
Cum semper labor imminere multus
Sedulo soleat mihi studenti
Ac tempus fugiat negotiosum.
At tamen celeri tibi volatu
Haec annuntiet inde me valere
Ac valde studiis datum papyrus,
Ut mihi tua te laboriosum
Esse dixit — imaginare contra:
Quam dulce esset in uvidi sedere
Roris caespite, solis et recentis
Mitibus radiis dein feriri,
Leniter zephyri tepentis aura
Mulceri faciem et vagos capillos,
Concinnoque bearier colore.
Barbito tenera merum poëma
Cantavisse modo tenelliore
Non nobis placeat? Vale, sodalis!

XXXVIII

Heu! doleo, mea Musa, male sto, rebus iniquis
Quid me perpetuis tortibus excrucias?
Quam mea vita fuit gratissima, crede, mihi dum
Prisca valetudo floruit usque mere,
Vel quaecumque fuit, melior tamen et stabilita,
Haud similis, foede quae incidit, anxiferae.
Me miserum! Quare mihi tam gravis angor anhelat,
Quoius ego causam non queo concipere?
Torqueor hinc illinc immensis planctibus actus,
Nec scio quo tracter. Quid mihi finis erit?

XXXIX

Quid est, miser Thoma? Quidnam tremis
Anima vacillanti, flendo, prius
Fueris cum salvos laetitia mera,
Puro vigore, gaudio — heu heu
Jam nunc non est — non est, ais?
Desiste flendo, timide! Cogita,
Fueris prius quo terribili statu,
Quo nunc! Beatus es! Nunc desine lacrimis,
Cunctatio pereat, vigeas, puer!

XL

Incipe concinuisse; diu, mea Musa, tacebas,
Perpetuis foedi tortibus acta doli.
Ast ubi nunc degis? Rursus viget ille poëta,
Atque valet scriptis munera ferre tibi.
Dixerunt alii semper valuisse misellum,
Qui miser in lecto iugiter accubuit.
Arbitror hoc falsum esse — vigor novus intret in artus
Tantum, si tentes sponte valere tua.

XLI

Pyrrha, tete depereo puellam
Et mero dulcique cremor furore.
Quam cupido suavis inundat artus
Fulgure flammeo.

Sic nova libidine anhelat ardor
Pectus insuetum; video, quod ante:
Fervido poëmate me tenellam
Concinuisse.

XLII

Nova Pyrrha me delectat, nova Pyrrha animum ciet
Mentemque pungit
Usque novis, usque gravioribus stimulis,
Et acriore plaga
In perpetuum simulacrum suum meo cordi impingit,
Nescia quidem.

Quali consumar fulmine, qualis flamma
Totum perurat crudeli, crudeli,
Sed optato tamen impetu corpus,
Illa nescit, neque scire fas esset misellae.

Et tu luges, cara, inexplicabili dolore,
Sicut prius ego;
Sed dolore, quamvis pauper, augeris
Crescitque venustas,
Quam ego impotens identidem admiror,
Triste gavisus.

An mihi licet? Te cognoscenda prohiberi fortasse praestiterat?
Nescio diiudicare, nec cupio, neque opus est:
Nihil erit nisi admiratio
Mutua amicitia consummata.

Quare te bacchor, te pascor, te flagro,
Te quidem integra.

XLIII

Tristis pruinosis dispalor arvis
Et spiritu considero remisso.
Vepallidis vexatus forte larvis
Contemplor illa prata corde fisso.

Aurora verberi mansueta cedit
Maiorque sol rosariam profanat
Radîs severis — ecce, dulce sedit
Voltu meo ventus stillasque sanat.

Ignotus inde sensus corde vulso
Potitur, ilicet nequam cupido
Inerme tangit — heu, decore pulso
Quae, cara, fies? I foras, libido!

Deliberanti sic animus tremescit,
Ah! vita quando rursus enitescit?

XLIV

Tranquilla pax, venire iuvet meae
Menti merique balsama cantici
Sonosque Musarum canoros
Adde mihi simul helluanti.

Infunde tandem, care mihi sopor,
Cum cantibus puris iaceo satur
In lectulo supinus inde,
Paupera membra quiete leni.

Ah! quid, quid est? Jam iamque remissio
Retendet aegro denique nervia;
Pictisque perspergor figuris,
Languida fit ratio occupata.

XLV

Quid mihi? Heu heu! mea Musa, tandem
Da misellulo, quoniam dolere
Jam sat esset — ast animae caduco
Pondere laesae

Certior duret dolor atque perstet:
Qui solubiles revocentur artes,
Dulce spiritus medicamen acti
Solvere fluctus?

Fluctibus nam namque teri superbis,
Qui nihil possunt ratione pura
Dirigi decente via nec addi
Mentis habenae,

Sensibus fissis ut alatur error:
Carbaso pulla tegier vacillans,
Nec furore cordis agi sereno,
Vatibus ardor,

Nec mero maerore animam refundi,
Flens uti levetur aqua lavanti —
Ast hebere languidus interire
Vivere et unae.

Quare ades iuvans, mea Musa, manco,
Et favorem mitte mihi negari:
Sic amati mi fociles amorem
Luminis, alma!

XLVI

Quid mihi fit? Nescio dicere — tam difficile,
Tam inexplicabile volnus,
Quale numquam videre iuvet,
Videre toto corpore, tota mente sentire,
Quale at tamen, cum quando attigeris,
Effascinare, irretire, captum tenere,
Nec effugituro parcit, volenti quidem.

Quid mihi fit? Identidem rogare debeo.
Languidula vis, vetita — triste gaudium,
Dolor extremae laetitiae; moriente
Natura nasci libuerit?

An licet tangi, cui renegatae subdor
Amore arsuro simul suffocato?
An praestat deprecari, illecebras nesciae
Aversari, quam ignotus spiritus afflat
Velamine dulcedinis amictam —
Sentio periculum.

Quae mihi possibilitates restent?
Quid faciam? Quid doleam?
Quare dolore offuscari pullo,
Sole illuminari claro,
Vinci, premi, subdi, dulce?

XLVII

Tempus adest tenebris densis et lumine furvo
Indutum mundusque diu velatur amictu.
Fessa dein tenero succumbit terra sopori
Et regio circum placide dormire videtur.

Atque vide: brumalis hiems et frigus iniquom
Adveniunt comitante gelu nimbisque nivosis
Occultare levi lucos nive, pingere campos
Limpidulaque lacus glacie vestire cubantis.

Urbs quoque cum domibus dulci tacet abdita somno:
Pulvere perpetuo magis et magis aether amoenas
Aedis atque locos, statuas hortosque dealbat,
Ut niteant ampli pallenti lumine vici.

Denique sic nobis contingunt otia grata
Aegrius afflictis tremula trepidaque diaeta.
Nam tranquilla iuvat requies placatque labore
Exhaustos: suavi tandem fundemur amomo.

XLVIII

Sole iam primos radios pusillo
Denuo fundente mihi vaganti
Arva, ripas, flumina murmuranti
Feta lapillo,

Nunc pedes algu mihi pituitae
Imbuente caespite, nunc tenello
Dulciter favente noto novello
Numine vitae,

Tu mihi venis habituque vultu
Casta diva: Luminibus decoris
Quale pares, quale places leporis,
Candida, cultu!

Ast, ut antea, doleo dolore
Perditus; fugit, mea nympha, fugit!
Turbido mentem mihi flamma sugit
Taetra furore.

Sic mihi saltem teneros serena,
Tempus, affectus: Memori figuram
Pange cordi perpetuo daturam
Lugia plena.

XLIX

Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia feti carmen, celebremus adulti
Munera, gaudentes reditu, speciosa diei:
En nobis vitalis enim sic inditur ardor!

Quale caloris erat desiderium: caligo
Frigore iam dudum pungebat pectus alacri.
Denique sol ridet saturanti lumine corda,
Corda, diu cara misere quae luce carebant.

Et bona nunc variis ornantur floribus arva
Elicitis terra radio stimulante tenello.
Lene beant zephyri campos ventique sonori
Hos comitant tepido mulcentis gramina flatu.

Gemma poli, radios nobis admitte serenos,
Unde nova vita repleamur membra soluta.
Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia carmen veris, celebremus amantes!

L

Luce nova fundi meroque cantu
Atque dulce nova vita renasci
Fertilis cantare sonos serenae
    Subditus arti —

Qualis erat dudum mihi voluptas
Et desiderium labante corde.
Nempe «eris» dixi «mea vita casta
    Praedita veste»

Nescius et dari fuit tenebris
Sors mihi misero — sed quale numen
Elicibat inde misellularum
    Carmina vocum

Fulminis attacto dolore cordi:
Tempestas oritur, flant flant procellae,
Dissipant leges — ita ali iuvabat
    Ordine rupto.

Tempore placabantur errabundi
Turbines animae; pudor pudice
Antea brevisque procella deinde,
    Cedite tandem!

Luce nova fundor meroque cantu
Atque dulce nova vita renascor
Fertilis cantare sonos serenae
    Artis alumnus.

LI

Diffugiunt tenebrae pulsatae lumine Eoo
Paulatimque polum subeunt dilucula canum
(Namque invisibili noctem deprivat amictu
Mirificis urgens alboribus alta potestas).
Conspicuae iam iam surgit telluris ab imo
Margine postremo digitis aurora rubellis,
Fornicibus caeli subtexens tenvia fila.
Interea currente die vi candidus aucta
Sol oritur, potiore sororem lampade sectans,
Maiestas et rex caeli venerandus aprici:
Indicat assiduom vitam iubar atque iuventam.
Lene solum palpantur amoenis flatibus aurae
Ac varios flores ac mollia gramina campi
Poplite melligero pictis apis instrepit alis,
Nectare pasta mero celeri volat inde susurro.
Sensibili vix ascensu volventibus horis
Gemma poli pollet summoque in vertice sistit,
Perpetuis radiis vehemens loca subdita torret
Et validis terram fervoribus urit inermem.
Nullus inest exinde vigor, depulsus inique:
Arva, quibus sua vita fuit muscisque apibusque,
Nunc exhausta iacent raptoque liquore gemiscunt
Arboribusque color viridis decedit ob aestum.
Nec lacubus sua gutta manet: siccantur aquabus
Atque vapor densens titubanter in aëra manat,

Ut cognosse putes aliquid fateareque falli.
Sic natura fatigatast et torpida languet,
Languet, luget, et inde siti vexata periret,
Ni deus altitonans, miseram miseratus, adesset.
Namque videns terram graviter segetesque sitire,
«Venti, confestim pullos conquirite nimbos
Nubilaque», inquit, «adeste simulque afferte dolenti
Imbris opem Cereri Phoeboque reclaudite portas,
Exhaustumque solum madeat viresque resumat!»
Nec mora, terribili veniunt rumore procellae,
Partibus inflantes diversis, pellere nubes;
Appulsis faciunt molem: via lucis ademptast.
Fulgura continuo nitida nitidissima luce
Flammeoloque furore micant ac perpete bombo.
Et facies terrae nunc solvitur exoptata
Proluvie; breviterque deus fera fulmina vibrat.
En! subito nimbi tenuantur et imber alendo
Lenis in arva prius flaccentia decidit: eia,
Phoebe, nites et tu rutilus rursumque sagittas
Aureolas leviore quidem nunc impete mittis,
Aureolas, graciles quae guttas imbris aquosi
Findunt finduntur varioque colore retexunt.
Viribus adsumptis iterum bona surgit arista
Et bibulus suspirat ager madidusque revivit:
Sic nova purgata natura renascitur aethra!

LII

Excitor; quam densae nebulae
Me circumdant.
Sentio iterum recuperasse
Mentem, sed nondum corporis potestatem.
Jaceo lectica,
Attempto levare caput.
Cadit; iterum mente pervicaci
Relevare caput, praeesse corpori.
Aperio oculos, apparatus video
Multos, dupliciter.
In mediis tria capita
Unius puellae sororis; conor
Loqui, paullulum possum
Et puellae vox
Quam me sedat nihil potentem, sed volentem.
Iterum palpebra cadit, tamen in manu
Sentio manum puellae
Jocunde tepidam, iocunde
Animum mitigantem sollicitum. —
Paulatim recentior
Venit vis
Et amanda vita
Paret magis magisque
Ut prius.
Experientia docet.
Placet experiri?

LIII

Dives adest autumnus; erit sine lumine terra,
Solis enim obliqui vis hebet imbre gravi.
Heu! tenebrae venient — at temporis ante fruamur
Divitiis: cornu copia reddit opes!

Autumnale decus! Fagi mutare colorem
Coguntur viridem silvaque fulva nitet.
Arboribusque bonos fructus, sua poma, dat annus,
Uvaque colligitur puraque vina fluont.

Mane leves nebulae per campos serpere tristis
Consuerunt: cedit sole tepente vigor.
Si calor, iste brevis; iam iam fallacia caeli
Nubila producit canaque gutta cadit.

Frigora paulatim subeunt nova: dente rapaci
Unguibus et miseris alba propinquat hiems.
Sic iterum casa nostra placet: cum ligna camino
Perstrepitant, mentes mitigat alma quies.

LIV

Quae mea vita volt fingi?
An opulenta, luxuriae, voluptatum plena,
An vero deliciis denudata omnibus,
Quas quisque adfectat,
Mentis consummandae causa?

Dicunt severiores, ut olim, ut semper,
Voltu exacerbato (cum numquam iis contigerit)
Voluptati quamquam humanae inhiantem
Peccare, quin cogitantem peccaturum.
Pauperes, qui fructus decerpere non possint,
Qui iocunda humanitatis condicione
Frui nesciant! Miseri,
Cum ipsi, summum se bonum profitentes invenisse,
Tamen vitam sibi renuntient!
Scelerati, si aliis quoque conantur interdicere!

Molesta gens; relinquantur, destituantur oportet,
Si perpetua vituperatione quaerentes vexant —
Ideo alio quodam modo veritatem quaerere
Juvabit!

Sic, consternatus, spe deiectus, immoderatae
Indulgere voluptati.
Quale gaudium, qualis effrena licentia
Praestatur!
Primum libidinosa mente ferri,
Superbus, semet ipsum liberasse arbitratus,
Mores, traditionem negans, deridens,

Cunctis legibus spoliatus, rex
Totius sui.
An vero opulentissima in perpetuum
Pelliciere libidine?
Nonne, adsiduus quamquam,
Fons exhaurietur crudeli usu?

Quae directio denique ad finem ducit?
Qui est finis? Quare fini appropinquandum est?
Quare mens est consummanda?

Fragilis et inaequalis anima
Respondere nequit,
Difficultate victa,
Anxietate torpida huius mundi,
Frigore attenuata temporis. —

Luna in altas
Descendit silvas
Et crispanti
Paret undae.
Hic sedari
Qualis curas,
Qualibus licet
Tormentis solvi.

Vi firmari nova
Ad facetias,
Quae pro vita habentur.

LV

Quam simul inductae tremunt tenebrae
Et nives leviter saltant caducae!
Mox lacus vestire vides et agros
Candida vela.

Saepe tamen tempestatum catervae
Advolare solent quiete rupta
Et sub impetu furiositatis
Palpitat aër.

Accidat hoc foris ululentque venti!
At crepante domi placer camino
Et beer somno recreante membra
Fessa labore.

LVI

Quam multa legi iam tenuis puer,
Mentique valde carmina sedulae
Favere, cum dedere cara
Balsama dulcisono canore.

Et ipse tum poëta per aspera
Ad astra iam venisse putaveram.
Ah, quanta dat tormenta numen,
Anxius ille labor canendi!

Ad astra! somnium fuit ultimum —
Nunc nunc abibo rursus in alteram,
E qua piget fugisse, terram;
Carminibus procul inde vivam.

LVII

Ecce! per hunc iterum cito flumina pura canalem
Assidue currunt efficiuntque lacum.
Invitatus ades remaneque, viator, ad undas:
Delecteris aquae divite fonte merae!

LVIII

Annis praeteritis Notitias decem
Mireris reputans iugiter editas.
Mutata est facies et titulus prior,
Ut chartae celebri nomine crescerent.
Nunc adsis, numerum conspice iubilaei,
Et quas res cupias cumque perambulans
Commentariolos, perlege et inde dic:
«Haec in perpetuum chartula floreat!»

lix: Epigrammata

Pergimus in montes; alias mea prisca voluptas
Me capit; haud hodie. Sentio deficere!

***

Ah! crudelis amor, quam primo dulcia profers
Gaudia quantaque dein proelia ferrea erunt!

***

Desine, tempus edax, celeri transcurrere passu.
Ast aetate frui da mihi, Musa, diu!

***

Vivos semper eras tantum tibi proximus uni.
Se moriens demum repperit ingenium.

***

Illa cupit; quiane illa cupit, faciam haud cupienda?
Iussane mi ducas, nescia, posse dari?

***

Semita par vitae est: simulac conscendere culmen
Contigerat nobis, ire deorsum opus est!

***

Finis erit nobis tamen hic: exquirere verum
Difficilique via, spero, velimus ali.

LX

Ei mihi, palpatur iam non me ventus amoenus
Nec me divino carmine nutrit Amor.
Vivere cogor, adhuc longo sic tempore trito,
Pauper et ab sacra flaccidus arte procul.

Non, ut erat, menti mea numina cara propinquant,
Despicit ingenium perfida Musa meum.
Sic sedeo, cerebrum percunctans undique; nulla
Indolis antiquae cernere signa queo.

Et lacrimae labuntur egeno lumine lotae,
Limpidulis stillis imbuiturque gena.
Volvitur hinc illuc huc illinc perpete gyro
Mens mea nec firmo sistit inepta loco.

Quid vacuom vexare placet tibi, Musa, poëtam,
Quem poscis versus, quos dare non poterit?
Aut fer opem, cumque ipsa venis, cumque ipsa medere,
Aut hebeti posthac linque quiemque para!

L^2

(S. 7–77)

I

Lindau, cara mihi pura circumdata lympha,
Insula parva quidem, sed es urbs latissima laude.
Quam tuus aspectus cunctos inflammat amoenus!
Te rursumque iterumque beato corde saluto!

Quaeque domus decorabatur splendore decenti,
Pluraque sunt ritu proavorum insignia fixa.
Conspicua multi nonnullas naviter arte
Artifices aedis restauravere novandas.

Quam placet inde tuos hortos transire patentis
Floribus ornatos crebris et caespite molli:
Non pote imaginibus saturari pupula capta.
Verte gradum portumque subi, spectator, et adsta!

Quam sublime leonis imago protegit urbem!
Attentis oculis, sedamen civibus illud,
Aspicit, ut tutela, novos appellere lembos.
Sic in perpetuum maneat tibi tanta venustas!

II

Collis erat, quem conscendi, viridantibus uber
Graminibus, venti me palpavere tepentes.
Et simul insedi scamno, quod vertice summo
Apposita mensa spatiantibus otia praebet,
Frumentum aërias vidi fluitare per undas.
Pone sedile fuit late mea terga deumbrans
Fagus amoenicolor, foliis non sorde necatis.
Ecce, subit virgas et vimina turbidus aër.
«Ventule, ne scriptas asporta, stulte, papyros»
Inquam, et vix potui manibus comprendere chartas.
Decidit ut lente modico curvamine clivus,
Sub tumuli radicibus est cannaque palustri
Cincta palus stipulisque ulvisque et harundine molli.
Alituum decus hic servatur versicolorum,
Hac avibus solis pulchra regione tributa.
Clausa lacu regio est limoso plena liquore:
Artubus hic limus sanandis denique prodest.
Saepe solent hominum pars nare diebus apricis
Lymphaque spissa fruitur, pars altera gestit
Pellustrare, dein collatae incumbere sellae.
Immemor altera pars nandi studiosaque fusci
Corporis usque iacent bacchantes caespite culto
Affectantque cutem comburi nardificatam.
Deque fuit tumulo pulcher conspectus in agros.
Gramina faeniseces succidere falcibus uncis,
Perpetuo vidi fenum amplis ferre covinnis.
«Sedula gens» mecum dixi vultumque levabam
Rudera miratus lapidum spatiosaque saxa
Fissa velut pugno valido vel fulmine diro.
Hoc mare saxosum dixerunt nomine prisco.
Ac nonnulla fenestra domus, quae rupis acutae

Hanc iuxta speculam, quondam quae noctua dicta est,
Parva quidem immensis scopulis audacter adhaeret,
Fulsit gemmae instar nitidae teretisve adamantis.
Tramite serpenti multos vidi petere aedem,
Cum me luce levi circumdaret umbrifera arbos.
O quotiens collis memini et meminisse placebit!

III

Aeterna, Rossini potens, ornabere laude:
Namque in perpetuum Tonsor ludetur amoenus!
Et celeri lentoque gradu tua musica currit,
Ambobus variata modis et plena leporis.

Usque tuam decorat frontem, Bellini, corona:
Nam cantabuntur semper Normae cabalettae.
Seria, macte, mele posuisti numine celso
Difficili numero multisque coloraturis.

Care mihi Donizetti, tuae resonantur in aevum,
Crede, operae: Pasquale, Roberto et Amoris Elisir,
Lucia praecipue delectat cantibus aures.
Sic fama, polyhymne, tua laetere perenni!

Artifices alii, semper qui composuistis
Magnifice tantas operas semperque canore,
Cantica mutescent numquam nec nomina vestra:
Mercadante, Pacini, Paër, Carafa Mayrque.

Ex his eminet ille, vocatur rex operarum:
Verdis nobile nomen in orbe perenne manebit.
Notitia est affectus, ubi scripsisset Oberton,
Primus honor venit, postquam Nabucco dabatur.

Posthac clarus erat vir, componista probatus.
Multaque composuit componendoque novella
Gloria adaugetur: Lombardi, Foscari, Macbeth,
Attila, Latrones. Toto fiebat in orbe

Traviata Trovatore suo Rigolettoque notus.
Culmina venerunt ambo: Falstaff et Otello.
Tantum nunc meritât, ut, ubi devenerat aetas,
Magnanimus tantum disque esset, ut aedificandas

Segnibus atque aegris aedes curaret egenis.
Es famam indeptus summam semperque libenter
Incluta cantatrix celeberque canent cantator
Has celerique operas scriptas numeroque sonoro!

IV

Iam pater haustus erat totiu' labore diei,
Oscitat atque parat dormitum vadere veste
Mutata tunica noctis; rursum sua pandit
Membra iacetque simul, somno se dedit amico.

Ille beatus homo est: membris passisque lacertis
Lecto, nulla mora est, celerique sopore gravatus
Post nullum spatium ferme requiescere felix
Assolet haud aliter tamquam curis procul infans.

Quemlibet, infelix, iuxta dormire necesse est!
Tempore namque brevi, noctis velamine tectus,
Stertere perpetuat pater haud secus insecet ac si
Serrula et instanti motu nemora alta recidat.

Quamquam carus homo est, rabie vix abstineas: nam
Volveris in lecto; placido somno usque fugato
Hac nunc parte, illa lecti nunc parte moraris,
Cum sopor attiguum molli circumdet amictu.

V

Fons scatet, exigua de rima deflua lympha
Labitur et lapides vocali murmure pulsat.
Continuusque latex liquido splendore coruscans
Crescit, et alveolo cohibetur stilla pusillo.
Et citius refugit montes, ubi natus, apricos
Rivus et acceptis torrentibus amplificatur.
Interea silvam, breviter iam flumine facto,
Quae viridi densis dumis fragrabat odore,
Appropiant undae et rapido sorbentur hiatu.
Lenis aquae flumen tacito cum murmure manat
Limpida per silices iactantis fulgura sursum.
Quam fuit ille locus pullo velamine tectus,
Fronde locupletes foliisque recentibus aucti
Quod rami umbriferi dederant et frigore feti.
Quam fuit haec regio iucunda fusa quiete:
Qualia silva sopora silentia donat amoena,
Qualis in hac habitat pax candida valle tacenti!
Acrius attendas aures: pipire canoro
Alituum sonitu cernas examina parva
Et placido paulum vento fruticeta moveri.
Ripa videtur et herba videtur et ulva cubare:
Sic quoque cuncta silent, taciturne profluit amnis.
Parva mora est: radii iam primi vimina lustrant
Confestimque plagas ridens sol vertit opacas.
Ac simul incipiunt tremulae titubare fluentis
Ocius atque undae crispantur fluminis alti.
Tamquamsi subito tempestas dira propinquet
Fulminis occultans oculis, non auribus, ictum;
Qui sonor ambiguus paulatim crescit et usque
Maiori strepitu bombos simulare fragosos
Suevit et attonitis terrorem impingere torvum:

Sic ex longinquo primum stridore furente
Vortice perceleri guttae properare videntur,
Vortice et obliquo passim rapiuntur in arta
Saxa, furor quorum — iam vox me deficit aegra —
Dicitur et divis audiri sede superna.
Inde via est praeceps super aëra; rudera rumpit
Alveoloque carens rabidus fluvius volitando
Decidit, instabiles latices neque semita ducit,
Instabilesque cadunt super aëra praecipitanter,
Instabiles latices titubant properi: impulsu
Tangit humum flumen bruto simul obtusoque.
Impete iactantur vehementi, turbinis instar,
Fluctus spumosi vibrantque tonantque coacti.
Ut pavidae reddantur aquae, reddatur et alveus,
Fontigenae est curae quaerendoque ordinat undas.
Ast amnis sensim placatur et exhilaratur.
Perfluit arva dein navis operata colonis,
Florigeros campos lateque patentia prata
Visit et ignotas urbes hominesque salutat.

VI

Sic natura creavit uti te visere possum:
Nil mendacis habet facies medicaminis oris,
Unguine bucca vacat, falso palpebra colore,
Ac naturali laetantur labra rubore.

Te, speciosa, canit perdulci carmine passer,
Nocte etiam stellae formam mirantur eburnam.
Femineum corpus, species aequabilis, ah! quam
Feminei vultus, facies quoque femineai!

Bella puella, places non ac secus alma aurora,
Quae cum caelo oritur, terras et corda serenat.
Quo mage conveniat: mihi tu pulcherrima florum,
Quae neque defloret prato neque deficit umquam.

Te veneror, molli — heu! heu! si fingere fas est —
Amplexu tangam, quam sim tibi fortis amator!
Ah! video, video: nutas thalamum esse paratum;
Cara, veni, lecto succumbe atque exue promptim!

VII

Splendida marmoreo collucens murice lympha
Emicat immensoque per aëra decidit arcu;
Usque merum laticem pellustrat lumine loto
Sol radians varii reiectanturque colores.

Illa figura lacu late stat saepta patenti,
Cui subito aura aequor stringit; crispatur et unda
Ducitur exilis: fit, uti stips fulgura sursum
Strata super teretes silices sescenta coruscet.

Hic caelumque plagasque ad limpida litora mirans
Non pote imaginibus saturari pupula capta.
Pisce levi laetor liquidis inhiante lapillis
Alborumque simul delectat lusus olorum.

Interea molli regio circumdata velo
Vertitur et noctis caligo densa morantem
Imbuit egelida me spargine; linquere oportet
Haec loca cara mihi. Quam tempora dulciter egi!

VIII

Tempore brumali terra gelida nive pressa,
Cum vico matris natali more morarer
Atque sederem aviae tecto fumante camino,
Quam fervore diu misso fornace fruebar!
Quam mihi dulce foco est lassari saepe crepante!
De plena interea matercula nava culina
Dulcia poma, sui perquam studiosa nepotis,
Atque dapes multas, quae denique restituerunt
Corpora fessa, tulit pretiosa condita lance.
Dein, esis epulis, potu fruiturus odoro,
Auribus excipio contentis talia fantem:
«Dum fuimus parvi infantes, ego, Francius ille,
Aequanimi celeresque manu collegimus ambo
(Hic tunc ludus erat nobis) pictasque columbas
Atque alias volucres varias et versicolores,
Alituum decus ut magna veniret in urbe.
Mense dies fuit apta — bene hoc reminiscor — Aprili;
Nulla petituris nobis mora: voce modesta
Ivimus ad patrem, sella qui sedit eburna
Publica pellustrans, semper quae legerat, acta.
Ut pater audivit, metuenti reddidit ore:
‹Unica vos estis, taetrorum ignara periclûm,
Spes mea. Nunc igitur dictis parete paternis!
Concedam vobis tam dudum fota cupita,
Alituum decus ut pictarum veneat urbe,
Legibus his: hora tantum revenite diurna,
Ne videam immemores iussorum nocte vagantes!
Neu sermoniferi pellectent vos peregrini,
Blandisonis donis qui temptent usque tenellos!
Sin amiseritis regionem, quaerite promptim
Nescioquem aedilem: plateam monstrabit eundam.

Cumque ita vendideritis aves et vespera subsit,
Ite domum recta: penitus mea verba tenete!›
Dixerat; et madidis felices basia malis
Figimus ‹Alme pater› respondens quisque ‹valeto!›
Ille dein nos dimittit lacrimasque reterget.
Ferrivia vehimur cavea tuitante palumbes
Fulgidulos (nunc crede mihi), quos ferrivagantes,
Qui digitum obtulerant, affecti vulnere parvo
Admirabantur tamen ac mulcere volebant.
Perveniebamusque urbem. Quae turba meantum,
Quique tumultus adest! Quo sunt loca plena crepore!
Nec mora: largificis nummis nec laude minore
Sunt breviter volucres a praetereuntibus emptae;
Tempus abit memoresque domum proficiscimur inde.
Notitia haec nobis fuit urbis prima beatis.»
Desierat matercula ab his; thea frigida facta est.
Tam sollers auditor enim iam carmen adumbro.

IX*

Semita par vitae est: simulac conscendere culmen
Contigerat nobis, ire deorsum opus est!
Finis erit nobis tamen haec: exquirere verum
Difficilique via, spero, velimus ali.

X

In silvas fugiam dumosis frondibus amplas,
Nympharum ut videam secreta virecta domosque,
Quae tremulis implent nemorales cantibus umbras
Seliciuntque suo mortalia corda lepore.

In campos exim fugiam, qui frugiferentes
Planities flavas redhibent lateque patentes.
Hic tepido flatu commota vacillat avena,
Hic melius solis supremi cernitur aura.

Rusque, ubi mugitu perpellunt arva iuvenci,
Rus fugiam, bobus validis ubi sedulus agris
Infindit sulcos et mitia poma colonus
Educat ac paula contentus fungitur olla.

Hic modicis pascuntur oves in collibus herbis,
Flebile dum iuncta modulatur harundine carmen
Spemque tamen nutrit formonsae pastor amoris.
Hic sidam maneamque inglorius, hic reticescam!

XI

Cara magistra mihi, quae Romanum docuisti
Sermonem; felix, discere quod licuit!
Carmine complebo (quaeso, nisi contigit aeque,
Conato ignoscas et salebram et vitium.
At nihil impediat!) veraci puriter auram,
Atque ita laude mera scilicet aura sonet!
Sic grates refero immensas, cui dicere fas sit
Nos fore Romanos, Austria quos genuit.

XII

Quam vultus fuerit pulcher et haud unguine inutili
Sparsus — falsa cupido speciei cassaque vanitas!
At tu visa bonis dulciter es par dea Naidum
Pulchritudinibus. Forma teres, candida bracchia,
Crines aetherii, quam femora et pectora complacent!
Sic ardore nimis carus amor me afficit intimo.

XIII

Desine, cura, mihi tractim problemata ferre
Segnipedique morae cede, inimica, simul,
Cuius ego indigeo iam dudum nil requietus.
Sic animi motus mitiget illa mora!

Heu! discendo nimis — non creditis — ulcera traxi:
Successus affert ulcera cura gravis.
Et fateor, non haec petitur tortura magistris;
Certe non! mea mens aspera poscit eam.

Quid faciam nisi ferre nimis nisi ferre salebras,
Quae mihi exstiterunt, quîs ego excrucior.
Saepius has tuleram! quare nota fervida ventri
Inculcabatur, quae dolet atque dolet.

Quis sanare potest? Tantum tu, Musa, iubens me
Subduci pensis desidiaeque dari.
Tu dein restitues ventremque animumque furentem.
Cui tu semper ades praecipueque fave!

XIV

Dulce iubilans et amore captus
In vaporato iaceo cubili
Palpitantibus teneris lacertis
Vinctus amicae.

Delicate ludimus, et movere
Iam iocos lasciva solet vicissim
Lingua, iam non displicet altiores
Quaerere campos.

Quam mihi sublimis amor videtur!
Cara persistas Venus in perenne
Neve languidos patiatur ambo
Filius umquam!

XV

Flumen in silvam intrat et hinc procacis
Indiget splendoris — erunt superbi
Solis exclusi radii, subibit
Umbra modesta.

Illa, quam fingit mea mens alacris,
Silva repleta est requie: modo aura
Arbores movere videtur alsas
Flamine leni.

Hic velim sidam platano sub ampla,
Ac loci dulcedine mitigabor
Molle murmur percipiens fluentis
Auribus undae.

XVI

Cara mihi, Pax alma, veni teneasque coronam,
Qua tuus indulgens induitur Genius:
Mane, mane, iuture Geni, parsure popellis,
Quos rigidae terrent proelia militiae.

Ah! crudelia bella feris armata tenebris,
Vitam tecturis tristitia tacita,
Tuque, mali semen, Discordia, cedite tandem —
Lumine fulgenti praedita, Pax, venias!

Tunc timidi luctus, dolor, anxius angor abibunt,
Nubila disicient agmina luce mera,
Agmina clara, chori celebrantes, turba superna:
Laetitiam nobis denique restituas,

Pax, face salvifera collustres arva repleta
Sanguine (sic bellum polluit innocuos).
Tunc hominum indociles animi sedentur amore:
Vivere eos doceas, vivere lege tua!

XVII

Serena tempestas hodierna me
Compellit, ut plagas bene conditas
Tantum mihi notas revisam:
Laetus eo comitante nullo.

Invitat illic trabs nemoris decus
Ornata pulchra fronde — ita temperat
Splendorem ocelli celsa caeli.
Tegmine tectus, amictus umbra

Desidero nihil nisi cantica.
Accede, Musa, lumine prospero
Tuasque flammas adde puras!
Candida, da mihi dulce donum!

Ah, cara, demum mi appropias levis,
Mentique fervidae, precor, indere
Solebis exspectata dudum
Suavia carmina, molle munus.

XVIII

Ah! puella splendida caritate,
Mi places, puella puella bella!
Tu deabus effigies oberras
Digna venustis.

Et, sacrum desiderium, tenes me:
Nam mera libidine suscitatus
Quam sinu molli cupio, tenella, in-
cumbere posse.

Atque pura laetitia vicissim
Basiemus te usque gemente, cara;
Tune, Amor, promittis? Ades! Venique,
Musa, poëtae!

XIX

Feles nomine Fuzzi masculine,
Carae deliciae mihi cupitae
Atque pectoris intimi voluptas!
Hem! tuis oculis pererror helvis:
Qualis nigra vibrat meras zmaragdos
Luce pupula pulsa clariore.
Dulcis barba sub humido redundat
Naso, comptaque pellis ac capilli
Placent auriculae volubilesque
Linguaque aspera, dentis os acuti.
Palpanti tenere statim videris
Toto corpore, delicate, summa
Forma, quae tribui potest, beatus.
Qualis pugna mihi fuit te habendi,
Qualis cum patre rixa, qualis angor,
Ne non acciperem; sed alma mater
Fautrix atque periculo paterno
Spes est ultima fida, cum quid opto.
Sic gravi prece matris adiuvatus
Mentem tam rigidi movere possum.
Laetus accipio pisinna dona,
Te parvo calatho novum repostum,
Nutritum prius in casa obsoleta.
Dulcis felis, uti domum peragras
Attemptante pede et tremente nare,
Et ridet pater et sinu recondit.
Rideo tibi, Fuzzi: totus ille
(Recusans prius) irritatione
Dulcitatis et elegantiae nunc
Quam te captus amat fovetque bellum.

XX

Gratia, dive, tibi, quia copia facta poëtae
Carmina voce mihi concinuisse mera.
Praesertimque tibi grates sint, Musa, perennes,
Quoius amor vatem nutrit: et ipse valet
Praecipua chordas — vires donante Camena
Pectora flammantis — arte sonare lyrae
Pollice pellenti. Cithara cantante libenter
Carmina caelesti numine composui.

XXI

Uror et vesanus amore puro,
Cara, quam suspiria alo et recondo,
Feminis dignissima pulchriorque —
Crede videnti!

Omnibus praestas facie tenella,
Atque vultus aetheriis repletos
Corde pulchritudinibus perenni,
Alma, tenebo.

Nunc tuam palpare cutem libido
Quanta praebet gaudia non loquenda;
Mi tuas bellas liceat papillas
Lambere lene.

Hoc suo concedat Amor ministro!
Te fovere, bella, decet decetque
Me te amare: fama loquax severûm
Nulla putetur!

XXII

Descende caelo, Musa, veni mihi,
Veni poëtae, qui miser in toro
Iacet nec ullis adiuvatur
Deliciis et hebet vigore.

Succurre tandem neve neges mihi
Tam dulce donum! Deprecor: acria
Mutes odoro nectare inde,
Ambrosiaque fruar süavi.

XXIII

Barbito contende, superba, mecum
Et fidis impelle manu perita:
Tum libenter vincar et orbus ore,
Musa, tacebo.

Ah! sono, divina, tuo stupendo
Inde quam vesanus, inebriatus,
Nutriar silens, et ero sodalis
Plectripotentum.

Sospes, ascendisse loco remoto
Quoi licet, quem pellicit alma lingua.
Memet artis participem canorae,
Musa, creasti.

XXIV: Ecloga prosaïca

Nox adhuc tellurem et cuncta animalia casto complexu condit atque molli sopore sepulta virens vita iacet. — Sed primi diei reglescentis albores iterum studia sedula nuntiant; Aurora, priusquam sol placido terram lumine basiat, voluntatem creatoris fulgore clementi adornat: «Perenni diei et noctis vice vivatis, ut opus caeleste meum cognoscatis! Nempe terrenae vitae commutatio convenit, at numinis divini aeternitas est.» Iamque validis radiis solis Aurora pellitur: qui animans cumque experrectus est, rursum lucis donum studet usurpare. Item fecere Daphnis et Chloë: Molli somno fugato paululum Venere fruuntur, antequam ovilibus pastores operam dant. Soli tepenti obviam, praeter murmurantis rivi ripam, seduli per prata virentia, per prata fulgentia balantibus ovibus atque raptim saltanti turba pullorum comitantibus vagantur. Complures mansueti canes, homini oboedientes, velociter gregem circumvolant, necui pecudum contingat, uti lactentibus herbis, gramine fluctuanti, viridi prato pellecta agminis tutelam fugiat atque ita ambigua obscuritate, adiacentibus silvis, forsan panthera, forsan leaena lanietur. — Iam sol medio moratur axe, sublimi caelo, iam turba gelidam quaerit umbram, quam procerae praebent quercus, iucunda silva, ubi etiam frigidus rivus claro, lucido, scaturienti latice libandas stillas tribuit. — Dum pulli esurie ducti matrum ubera sugunt, Daphnis et Chloë sinceras bacas concerpunt, quas innumerabiles arbusta frondibus amplis obumbrant. Hoc ritu Naturae mammis nutriuntur, felices, teneri, securi; Amoris deliciis indulgentes horas carpunt, donec sol vergat. Susurri venti leniter vesperum adducunt, transmontat sol rubellicolore coronamine, atque cicadis stridentibus crepuscula noctis involvuntur. Arte complexa manus consistit, claro lumine tremebundi foci fota et protecta; interea diluculum tenebricosae nocti cedit. — Sub firmamento, sub lucidis stellis omne dormit animal, dulce dormit, dum novella Aurora purpureis digitis denuo terram contingat.

XXV

Ut tenebrae fugere repulsae lumine Eoi,
Dulciter irrorans caelos Aurora rubore
Fundit agros camposque radîs super aethera netis.
Nec mora, fulgenti paulatim templa superna
Lumine concelebrat nocturnas solvere nubis,
Tergere sol gelidum parat almus denique rorem;
Atque mera involuens tellurem luce cubantem
Excitat usque gravem somno penetratque velatu
Vitali felix auras et agrestia rura.
Lene beant zephyri campos ventique tenelli
Hos comitantur et arva suo cum flamine molli
Inficiunt tepidique calore mapalia mulcent.
A, celebrate diem, Nymphae, celebrate canoro
Lumina clara poli, mea rustica numina, cantu!
Rura canatis, ubi valido bove sedulus agris
Infindit sulcos et mitia poma colonus
Educat ac paula contentus fungitur olla.
Rura, ubi pascit oves et pastor harundine dulci
Dulcis adducit cantus et pectore nutrit
Ardorem immensum, formosae Phyllidis ignem.
Atque nemus cantetis, ut alsis conditus ulmis
Rivus in alveolo parvo plenoque lapillis
Labitur: hic undae placido cum murmure manant.
Saepe meat Corydon ardenti pectore silvam
Phyllida visurus, suavi fruiturus amore;
Quot perceperunt carae promissa puellae,
Pignora summisso pueri virgulta susurro!
Qualia singultant iuncti bona basia dantes!
At nemus amborum numquam secreta recludet. —
Quale capit desiderium mea corda morandi,
Vivere quale cupitum illic et tristia vitae

Munera neglegere oblîscique aerumnas duras.
Cari campi, grataque prata et agri dilecti!
Vos iterumque iterumque beato corde saluto:
Sic, mea Musa, mera mera pascua laude loquare!

XXVI

Ut rubens Aurora polo coorta
Luce pellit purpurea tenebras
Atque caelum fundit et arva rura
Divite risu

Excitat camposque serenat udos,
Non mora est, et sol placido nitore
Orbita perenne pari liquentem
Aethera lustrat.

Leniter terras zephyri vagantur
Et susurro murmure mitis aura
Bracchia et crinis pueri venusti et
Pectora palpat.

Nunc oves pastor super arva ducit;
Donec hae pascuntur, harundine ille
Dispari tibicen amoena prata
Dulce sub ulmo

Tinnulo canore iacens adimplet.
Quantus ardor, quantus amor puellae
Phyllidis carae lepidaeque Thyrsin
Cepit et urit!

Quale mi desiderium virenti
Colle, molli gramine, tutus hospes,
Otiosus carmina bella ruri
Concinuisse.

XXVII

Ut rutila Aurora in polo coorta
Luce purpurea fugat tenebras
Atque caelum fundit et arva rura
Divite risu

Excitat et campos serenat udos,
Non mora est, placido nitore Phoebus
Orbita perenne pari liquentem
Aethera lustrat.

Et zephyri lenes vagantur orbem
Atque murmure vocali volantes
Bracchia et crinis pueri venusti et
Pectora palpant.

Nunc pecudes pastor per arva ducit;
Donec assiduae pascuntur, ille
Dispari tibicen harundine ulmi
Dulce sub umbra

Pascua tinnulo canore complet.
Quantus ardor, amor quantus puellae
Phyllidis carae lepidaeque Thyrsin
Cepit et urit!

Quale mihi cupitum colle molli
Tutus hospes in herba fluctuanti
Otiosus carmina bella ruri
Concinuisse.

XXVIII

Dulce raptus emphasi
Versor et orbus ore
Furoris vincor estasi
Divini captus amore.
Ut haec mihi paret viva
Picturaque trudit ocellos,
Immensa, et extensiva
Aufert paene tenellos!
Quod venit inde cupitum
Deesse et sede pura —
Desiderium petitum
Saepe vita obscura —
Parte frui caelestum.

Quale nefas homini horas ante!
«Sint tibi vitae semper santae!
Pelle abs te cupitum incestum!»
Vox tonat atque imagine pulsa
Mortali redditus inde vitae
Mente quidem dulcedine mulsa
Me monuisse numen mite
Non doleo: decet me ornare
Vitam humanam et versus tornare
Nec maturius ire ad astra,
Sed terrena vereri castra.

XXIX

Dormire tantum quam cupio imprecans:
Veni, tenelle, funde meum caput
Dulci quiete, cuius almo
Munere lumina egent misella.

Sermone tali Somnus identidem,
Dum lectulo versor male temperans
Inops bonae remissionis
A lacrimis gemituque iusto,

Memor mei sit neve domum meam
Contemnat, urgenter prece languidis
Quidem labellis effluenti
Illicitur, tamen ore puro.

Quali solutus denique numine?
An ipse venit? Venit et adiuvat:
Imagines fusae vacillant,
Et deus addit amoma menti.

XXX

Umbra fuit, qua calcavi pede devia fesso
Perdita iucundae percontans dona quietis.
Qualis erat nebula et mihi inexsuperabilis horror
Dirus et anxiferae torturae mentis inermis.
Cor mihi subtrepidat divulso pectore quassum
Aegraque sulfurea mens est infecta mefite,
Quam lacerata cavo tellus exhalat hiatu.
«Cedite», clamabam, «circumvolitantia» saepe
Territus ore macro «flaccenti cedite monstra».
Viribus extremis attempto flectere gressum
Fatale inceptum fugiturus; at ultimus angor
Quaeque dolorifice ducit miracula imago
Denique sopierat mentem vultumque tenebris. —

Languidus exiguo post tempore tempora bruta
Sentio et assurgens titubo male sobrius ipse
Palpebris laxis et mente gravedine fusa.
Supremo nixu mea lumina tollere demum
Contigit; et nebulosa queo loca cernere vultum
Nube recedenti velatus. Liquida nubes
Me patiente (pati mihi mens fuit) inde retextast. —

Sed quali, felix iterum, mirabile fictu,
Numine, nescioqua clementi sorte solutus?
Quae via, quive error, quod inevitabile fatum,
Nescio, num fuerit dirus sopor, anne facultas
Viva requirendi veri stragisve futurae.

xxxi: Translationes (i)

Homeri Odysseae prooemium Latine redditum

Insece, Musa, virum mihi versutum atque repulsum
Saepe mari, sacram quoniam subverterat urbem.
Multorum mentes hominum cognovit et urbes,
Multos corde suo duros toleravit in alto,
Semet conservans et amicos, ille dolores.
Haud tamen eripuit, quamvis in corde cupisset.
Crimine deinde suo perierunt — nescia turba!
Namque boves Phoebi comedebant altivolantis.
At diem eis reditus felicis celsus ademit.
Ex illis, Iove parta, mihi da, diva, alicunde.
Tunc alii subitae cesserunt perniciei
Atque domi fuerant refugi bellique fretique.
Coniugis et reditus cupientem dia dearum
Nympha unum sperans illum fore forte maritum
In patula cavea retinebat clara Calypso.
Sed simulac tempus venit currentibus annis,
Quo statuere dei, reditum impetraret Ulixes
In patriam, nondum aerumnas effugerat errans
Nec fuit inde domi nec iamtunc inter amicos.
Ast omnis miserata fuit divina potestas
Praeter Neptunum — namque is vehementer Ulixi
Aequideo iratus reditum prohibere volebat.
Aethiopes etenim visit procul indhabitantis,
Aethiopes duplices, quae hominum suprema fuit gens —
Altera summersi, orientis altera solis —
Hostiam ut acciperet taurûmque oviumque sacrarum.
Hic dape pastus erat accumbens; cetera turba
Conciliabatur patula tunc sub Iovis aula.

Incipit inter eos divûm pater atque hominum rex —
Nam corde Aegisthi reminiscitur innitentis,
Quem satus exemit Graiûm duce notus Orestes.
Sic meminit — dictis exin caelestibus infit:
«Hem! quali pacto divos homines accusant!
Parta mala a nobis etenim gens nescia firmat:
Fata super factis propriis mala multa parantur.
Ut quoque nunc Aegisthus (id haud fatis ita constat)
Uxorem Atridae duxit, quem sustulit ipse,
Quamquam perniciem scivit, quia diximus ante:
Mercurium acrividentem ei misimus Argeiphonten,
Ne illum interficeret neu sponsam duceret eius.
Namque erit Atrida satus ultor et ira tremenda,
Cum pubescet et inde sua tellure flagrabit.»
Sic ait Mercurius, sed non menti persuasit
Aegisthi (bene velle tamen) — nunc cuncta luebat.
Tum respondit ei voltu dea glauca Minerva:
«O pater alte Saturni, inter regnantis princeps:
Pernicie frangebatur nimis ille profecto
Atque decet: pereant alii, qui talia factent!
At mihi cor titubat sapientem propter Ulixem —
Infelix! procul a sociis tolerat cruciatus
Insula in ambiflua, medium qua prominet alti.
Insula silvigera est. Diva aedis incolit intus,
Filia fatiferi Atlantis, qui cuncta profunda
Novit et ipse gerit longas magnasque columnas,
Quae caelum et terram seiungunt. Atque querentem
Illius afflictum retineri filia gaudet.
Vocibus et blandis et dulcibus illicit illum,
Ut patriae obliviscatur; sed tristis Ulixes
Fumum iterum patriae cognoscere gestit amatae.
Proximus excessu desiderat — haud tibi cor nunc
Torquetur, pater? Anne tibi sacra nulla litabat

Graiorum ad navis indulgens Ilio in ampla?
Quare adeo, mi summe pater, irascere Ulixi?»
Tunc respondit ei divinus nubiliger sic:
«Quale, puella, tuo verbum secessit ab ore?
Quomodo divini celsique oblîscar Ulixis,
Qui superat homines animo, qui munera sacra
Dis dedit, arva quibus celebrantur vasta superne?
Terrivehens Neptunus ei suscenset ob orbum
Lumine Cyclopem, cuius vis maxima habetur.
Filia Phorcynos rapido rectoris in alto
In patula peperit Neptuno iuncta caverna
Aequideum Polyphemon amore accensa Thoosa.
Postilla tellurimovens Neptunus Ulixem
Nequaquam interimit, patria sed pellit amoena.
Ast agedum cuncti reditum curemus Ulixis,
Ocius ut patriam videat: Neptunus omittet
Iram; non poterit cunctis caelestibus unus
Invitis, quamquam validus, subsistere divis.»
Tum respondit ei voltu dea glauca Minerva.
«O pater, alte Saturni, inter regnantis princeps!
Si reditus reliquisque deis tibique, optime, cordi est,
Ut patriamque domumque cito cito pergat Ulixes,
Mercurium extemplo ductorem atque Argeiphonten
Insulam in Ogygiam mittamus, uti benecomptae
Consilium nymphae certum communicet: olli
Denique adhuc profugo patriam licet ire dolenti.
Ast Ithacen ibo natum impulsura animumque
Iniectura bonum: longis decorata capillis
Iussu Telemachi forum adibit et omnibus inter
Turba procis dicet bubus pecudumque caterva.
Dein Spartamque Pylumque patris reditum exploratum
Pulviferam adveniat, numquid cognoscere possit.
Atque ita gloria ei mortalibus attribuetur.»

Excerpta ex Homeri Odyssea in Latinam linguam conversa (e libro XIII.)

Exspectante dein sol albus cessit Ulixe,
Et subito appellat Phaeaces remiamantis,
Sic haec dicta dedit imprimis Alcinoo illi:
«Cunctorum populûm princeps qui es maximus, audi!
Mittite me illaesum domum et hinc valeatis, amici!
Omnia sunt perfecta mihi, quae mente volebam:
Praesidium comitum, mera dona, quibus volo divis
Prospera vota — atque o utinam domi coniugi' fidae
Inveniamque iterum aspectum integrosque sodalis.
Sed remanetis: et hinc sponsasque beate tenellas
Ac teneros pueros; divis virtute beari
Contingat varia — ne clades battuat almos!»

***

Quando terrivehens Neptunus id audiit aure,
In Scheriam ivit, ubi Phaeaces incoluere.
Mansit ibi; propiusque ratis volat altisecans et
Ociter insulcat pelagus: Neptunus adivit
Et lapidem fecit radicitus introtrusa
Nave solo ponti palma — procul iverat inde.
Verba alata dein Phaeaces remiregentes
Illa viri dixere vicissim navipotentes.

***

Dixerat; et pulchros tripodas numeravit et aurum
Ac pelvis secum aspexit vestisque decoras.
Nil deerat; tamen is patriam conquestus inerrat
Litoribus male laetus iens pelagi altisonantis,

Acriter illacrimans. Sed eum prope sistit Athena
Custodi pecudum similis iuvenique tenello,
Non aliter quam si regali stirpe creatus
Esset — et ille quidem duplici velatus abolla.
Sub pedibusque gerit soleas manibusque sarissam.
Cum vidisset eam, valde gaudebat Ulixes
Atque deae propians haec dicta alata locutus
Edidit: «O salve, quisquis versaris, amice!»

XXXII: Translationes (II)

Parvam, sodales, pendite barbiton
Me pone sacra altaria mortuo,
Nonnullius qua serta, mortis
Signa, nitent obitae puellae.

Et tutor harpam gratus euntibus
Ostendit inde et perstrepit infula,
Quae rubra barbito ligata
Sub rutilis fidibus movetur.

Tum «saepe» mirans «sponte polo rubro
Tintinnat harpa suave ut apum sonus;
Quam sentiunt foris iocantes
Parvuli et attonitas corollas.»

(Hölty/Voß)

XXXIII: Translationes (III)

Per dumeta mero cum vaga lumine
Luna fundit amans splendida caespites
Cantat lusciniusque,
Tristis per frutices meo.

Laetus te celebro deinde, canens avis,
In nido tibi cum femina concubet
Cantantique marito
Mille praebeat oscula.

Umbratae viridi fronde canunt duae
Gaudium volucres; nec maneo, sed heu!
Atra arbusta requiro,
Manat solaque lacrima.

Quando te, facies, invenio meram
Terra, quae penetras cor mihi lucide?
Atque lacrima sola
Malas acrius involat.

(Hölty)

XXXIV

Veni, precamur, ver tandemque pelle
Novae pruinam lucis cum vigore,
Sudique sol poli, mero calore,
Pia vocate lingua, fulge belle.

Et basio miti cita tenelle
Quieta prata silvas et colore
Adhuc egentis, alitesque more
Cantate dulci, pipians popelle.

Nunc nunc ades desiderata Musa
A vate laeso morsu pertinaci.
Sic integra confirma caritate

Et gaudiis risuque corda fusa:
Ah! mente rursum cantabo sagaci
Tua refectus, alma, claritate.

XXXV

Organi ut voces celebres feruntur,
Et mele oblectant sonitu canoro
Musica attentae auriculas catervae
Monte Casino,

Quale me desiderium tepentem
Cepit, ardor qualis adussit inde
Pectus infirmum, teneraeque flammae
Corpore toto

Defluebant, atque cutis flagrabat:
Pyrrha, dulci deliciae figura,
Crinibus flavis, lepida statura,
Te simulatque

Dulciter ridere mihi aestuanti,
Candido obtutu mera dona vultus
Mi dare aspexi, vehementer ante
Sospita corda

Tu cremasti fulminis imperita.
Usque sic uror grave: quando rursum
Te queam videre, puella amata,
Nescio tristis.

At lyra solaciolum pusillum
Flebili versus cecinisse restat.
Inde subtilem, mea Pyrrha, formam
Carmen adumbrat.

XXXVI

Thomas salutem dicit amiculo!
Meum hoc poëma suscipe confitens
Et impotentiam renarrans
Polliciti dare munus almi.

Namque ut poëta conteror et labo
Lyra volanti praeditus et vaga.
Et nunc voluntas carmini obstat.
Sic mea Musa tacere debet.

Praesentia non ut solet oscula
Nec spiritu dat fulmina fertili;
Heu! non queo carmen, quod optas,
Mittere; da veniam valeque!

XXXVII

Litteris valide tuis levatus,
Ut poëta novus, novis necesse
Formis atque modis studere memet,
Vere gaudeo gaudeoque, amice,
Tibi carmina, quae dedi, placere.
Parce versibus his, scio, impolitis,
Cum semper labor imminere multus
Sedulo soleat mihi studenti
Ac tempus fugiat negotiosum.
At tamen celeri tibi volatu
Haec annuntiet inde me valere
Ac valde studiis datum papyrus,
Ut mihi tua te laboriosum
Esse dixit — imaginare contra:
Quam dulce esset in uvidi sedere
Roris caespite, solis et recentis
Mitibus radiis dein feriri,
Leniter zephyri tepentis aura
Mulceri faciem et vagos capillos,
Concinnoque bearier colore.
Barbito tenera merum poëma
Cantavisse modo tenelliore
Non nobis placeat? Vale, sodalis!

XXXVIII

Heu! doleo, mea Musa, male sto rebus iniquis;
Quid me continuis tortibus excrucias?
Quam mea vita fuit gratissima, crede, mihi dum
Prisca valetudo floruit usque bene,
Vel quaecumque fuit, melior tamen et stabilita,
Haud similis poenae, pessima quae subiit.
Me miserum! Quare mihi tam gravis angor anhelat,
Quoius ego causam non queo concipere?
Torqueor hinc illinc immensis planctibus actus,
Nec scio quo tracter. Quid mihi finis erit?

XXXIX

Quid est, miser Thoma? Quidnam tremis
Anima vacillanti, flendo, prius
Fueris cum salvus laetitia mera,
Puro vigore, gaudio — heu heu
Iam nunc non est — non est, ais?
Desiste flendo, timide! Cogita,
Fueris prius quo terribili statu,
Quo nunc! Beatus es! Nunc desine lacrimis,
Cunctatio pereat, vigeas, puer!

XL

Incipe concinuisse; diu, mea Musa, tacebas,
Perpetuis foedi tortibus acta doli.
Ast ubi nunc degis? Rursus viget ille poëta,
Atque valet scriptis munera ferre tibi.
Dixerunt alii semper valuisse misellum,
Qui miser in lecto iugiter accubuit.
Arbitror hoc falsum esse — vigor novus intrat in artus
Tantum, si tentas sponte valere tua.

XLI

Pyrrha, tete depereo puellam
Et mero dulcique cremor furore.
Quam cupido suavis inundat artus
Fulgure flammeo.

Sic nova libidine anhelat ardor
Pectus insuetum; video, quod ante:
Fervido poëmate me tenellam
Concinuisse.

XLII

Nova Pyrrha me delectat, nova Pyrrha animum ciet
Mentemque pungit
Usque novis, usque gravioribus stimulis,
Et acriore plaga
In perpetuum simulacrum suum meo cordi impingit,
Nescia quidem.

Quali consumar fulmine, qualis flamma
Totum perurat crudeli, crudeli,
Sed optato tamen impete corpus,
Illa nescit, neque scire fas esset misellae.

Et tu luges, cara, inexplicabili dolore,
Sicut prius ego;
Sed dolore, quamvis pauper, augeris
Crescitque venustas,
Quam ego impotens identidem admiror,
Triste gavisus.

An mihi licet? Te cognoscenda prohiberi fortasse praestiterat?
Nescio diiudicare, nec cupio, neque opus est:
Nihil erit nisi admiratio
Mutua amicitia consummata.

Quare te bacchor, te pascor, te flagro,
Te quidem integra.

XLIII

Tristis pruinosis dispalor arvis
Et spiritu considero remisso.
Vepallidis vexatus forte larvis
Contemplor illa prata corde fisso.

Aurora verberi mansueta cedit
Maiorque sol rosariam profanat
Radîs severis — ecce, dulce sedit
Vultu meo ventus stillasque sanat.

Ignotus inde sensus corde vulso
Potitur, ilicet nequam cupido
Inerme tangit — heu, decore pulso
Quae, cara, fies? I foras, libido!

Deliberanti sic animus tremescit,
Ah! vita quando rursus enitescit?

XLIV

Tranquilla pax, venire iuvet meae
Menti merique balsama cantici
Sonosque Musarum canoros
Adde mihi simul helluanti.

Infunde tandem, care mihi sopor,
Cum cantibus puris iaceo satur
In lectulo supinus inde,
Paupera membra quiete leni.

Ah! quid, quid est? iam iamque remissio
Retendet aegro denique nervia;
Pictisque perspergor figuris,
Languida fit ratio occupata.

XLV

Quid mihi? Heu heu! mea Musa, tandem
Da misellulo, quoniam dolere
Iam sat esset — ast animae caduco
Pondere laesae

Certior duret dolor atque perstet:
Qui solubiles revocentur artes,
Dulce pectoris medicamen acti
Solvere fluctus?

Fluctibus nam namque teri superbis,
Qui nihil possunt ratione pura
Dirigi decente via nec addi
Mentis habenae,

Sensibus fissis ut alatur error:
Carbaso pulla tegier vacillans,
Nec furore cordis agi sereno,
Vatibus ardor,

Nec mero maerore animam refundi,
Flens uti levetur aqua lavanti —
Ast hebere languidus interire
Vivere et unae.

Quare ades iuvans, mea Musa, manco,
Et favorem mitte mihi negare:
Sic amati mi fociles amorem
Luminis, alma!

XLVI

Quid mihi fit? Nescio dicere — tam difficile,
Tam inexplicabile vulnus,
Quale numquam videre iuvet,
Videre toto corpore, tota mente sentire,
Quale at tamen, cum quando attigeris,
Effascinare, irretire, captum tenere,
Nec effugituro parcit, volenti quidem.

Quid mihi fit? Identidem rogare debeo.
Languidula vis, vetita — triste gaudium,
Dolor extremae laetitiae; moriente
Natura nasci libuerit?

An licet tangi, cui renegatae subdor
Amore arsuro simul suffocato?
An praestat deprecari, illecebras nesciae
Aversari, quam ignotus spiritus afflat
Velamine dulcedinis amictam —
Sentio periculum.

Quae mihi possibilitates restent?
Quid faciam? Quid doleam?
Quare dolore offuscari pullo,
Sole illuminari claro,
Vinci, premi, subdi, dulce?

XLVII

Tempus adest tenebris densis et lumine furvo
Indutum mundusque diu velatur amictu.
Fessa dein tenero succumbit terra sopori
Et regio circum placide dormire videtur.

Atque vide: brumalis hiems et frigus iniquum
Adveniunt comitante gelu nimbisque nivosis
Occultare levi lucos nive, pingere campos
Limpidulaque lacus glacie vestire cubantis.

Urbs quoque cum domibus dulci tacet abdita somno:
Pulvere perpetuo magis et magis aether amoenas
Aedis atque locos, statuas hortosque dealbat,
Ut niteant ampli pallenti lumine vici.

Denique sic nobis contingunt otia grata
Aegrius afflictis tremula trepidaque diaeta.
Nam tranquilla iuvat requies placatque labore
Exhaustos: suavi tandem fundemur amomo.

XLVIII

Sole iam primos radios pusillo
Denuo fundente mihi vaganti
Arva, ripas, flumina murmuranti
Feta lapillo,

Nunc pedes algu mihi pituitae
Imbuente caespite, nunc tenello
Dulciter favente noto novello
Numine vitae,

Tu mihi venis radiante vultu
Casta diva: Luminibus decoris
Quale pares, quale places leporis,
Candida, cultu!

Ast, ut antea, doleo dolore
Perditus: fugit, mea nympha, fugit!
Turbido mentem mihi flamma sugit
Taetra furore.

Sic mihi saltem teneros serena,
Tempus, affectus: Memori figuram
Pange cordi perpetuo daturam
Lugia plena.

XLIX

Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia feti carmen, celebremus adulti
Munera, gaudentes reditu, speciosa diei:
En nobis vitalis enim sic inditur ardor!

Quale caloris erat desiderium: caligo
Frigore iam dudum pungebat pectus atroci.
Denique sol ridet saturanti lumine corda,
Corda, diu cara misere quae luce carebant.

Et bona nunc variis ornantur floribus arva
Elicitis terra radio stimulante tenello.
Lene beant zephyri campos ventique sonori
Hos comitant tepido mulcentis gramina flatu.

Gemma poli, radios nobis admitte serenos,
Unde nova vita repleamur membra soluta.
Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia carmen veris, celebremus amantes!

L

Luce nova fundi meroque cantu
Atque dulce nova vita renasci
Fertilis cantare sonos serenae
Subditus arti —

Qualis erat dudum mihi voluptas
Et desiderium labante corde.
Nempe «eris» dixi «mea vita casta
Praedita veste»

Nescius et dari fuit tenebris
Sors mihi misero — sed quale numen
Elicibat inde misellularum
Carmina vocum

Fulminis attacto dolore cordi:
Tempestas oritur, flant flant procellae,
Dissipant leges — ita ali iuvabat
Ordine rupto.

Tempore placabantur errabundi
Turbines animae; pudor pudice
Antea brevisque procella deinde,
Cedite tandem!

Luce nova fundor meroque cantu
Atque dulce nova vita renascor
Fertilis cantare sonos serenae
Artis alumnus.

LI

Diffugiunt tenebrae pulsatae lumine Eoo
Paulatimque polum subeunt dilucula canum
(Namque invisibili noctem deprivat amictu
Mirificis urgens alboribus alta potestas).
Conspicuae iam iam surgit telluris ab imo
Margine postremo digitis aurora rubellis,
Fornicibus caeli subtexens tenvia fila.
Interea currente die vi candidus aucta
Sol oritur, potiore sororem lampade sectans,
Maiestas et rex caeli venerandus aprici:
Indicat assiduam vitam iubar atque iuventam.
Lene solum palpantur amoenis flatibus aurae
Ac varios flores ac mollia gramina campi
Poplite melligero pictis apis instrepit alis,
Nectare pasta mero celeri volat inde susurro.
Sensibili vix ascensu volventibus horis
Gemma poli pollet summoque in vertice sistit,
Perpetuis radiis vehemens loca subdita torret
Et validis terram fervoribus urit inermem.
Nullus inest exinde vigor, depulsus inique:
Arva, quibus sua vita fuit muscisque apibusque,
Nunc exhausta iacent raptoque liquore gemiscunt
Arboribusque color viridis decedit ob aestum.
Nec lacubus sua gutta manet: siccantur aquabus
Atque vapor densens titubanter in aëra manat,
Ut cognosse putes aliquid fateareque falli.
Sic natura fatigata est et torpida languet,
Languet, luget, et inde siti vexata periret,
Ni deus altitonans, miseram miseratus, adesset.
Namque videns terram graviter segetesque sitire,
«Venti, confestim pullos conquirite nimbos

Nubilaque», inquit, «adeste simulque afferte dolenti
Imbris opem Cereri: Phoebo praecludite portas,
Exhaustumque solum madeat viresque resumat!»
Nec mora, terribili veniunt rumore procellae,
Partibus inflantes diversis, pellere nubes;
Appulsis faciunt molem: via lucis ademptast.
Fulgura continuo nitida nitidissima luce
Flammeoloque furore micant ac perpete bombo.
Et facies terrae nunc solvitur exoptata
Proluvie; breviterque deus fera fulmina vibrat.
En! subito nimbi tenuantur et imber alendo
Lenis in arva prius flaccentia decidit: eia,
Phoebe, nites et tu rutilus rursumque sagittas
Aureolas leviore quidem nunc impete mittis,
Aureolas, graciles quae guttas imbris aquosi
Findunt finduntur varioque colore retexunt.
Viribus assumptis iterum bona surgit arista
Et bibulus suspirat ager madidusque revivit:
Sic nova purgata natura renascitur aethra!

LII

Excitor; quam densae nebulae
Me circumdant.
Sentio iterum recuperasse
Mentem, sed nondum corporis potestatem.
Iaceo lectica,
Attempto levare caput.
Cadit; iterum mente pervicaci
Relevare caput, praeesse corpori.
Aperio oculos, apparatus video
Multos, dupliciter.
In mediis tria capita
Unius puellae sororis; conor
Loqui, paululum possum
Et puellae vox
Quam me sedat nihil potentem, sed volentem.
Iterum palpebra cadit, tamen in manu
Sentio manum puellae
Iucunde tepidam, iucunde
Animum mitigantem sollicitum. —
Paulatim recentior
Venit vis
Et amanda vita
Paret magis magisque
Ut prius.
Experientia docet.
Placet experiri?

LIII

Dives adest autumnus; erit sine lumine terra,
Solis enim obliqui vis hebet imbre gravi.
Heu! tenebrae venient — at temporis ante fruamur
Divitiis: Cornu copia reddit opes!

Autumnale decus! Fagi mutare colorem
Coguntur viridem silvaque fulva nitet.
Arboribusque bonos fructus, sua poma, dat annus,
Uvaque colligitur puraque vina fluunt.

Mane leves nebulae per campos serpere tristis
Consuerunt: cedit sole tepente vigor.
Si calor, iste brevis; iam iam fallacia caeli
Nubila producit canaque gutta cadit.

Frigora paulatim subeunt nova: dente rapaci
Unguibus et miseris alba propinquat hiems.
Sic iterum casa nostra placet: cum ligna camino
Perstrepitant, mentes mitigat alma quies.

LIV

Quae mea vita vult fingi?
An opulenta, luxuriae, voluptatum plena,
An vero deliciis denudata omnibus,
Quas quisque affectat,
Mentis consummandae causa?

Dicunt severiores, ut olim, ut semper,
Vultu exacerbato — cum numquam istis contigerit —
Voluptati quamquam humanae inhiantem
Peccare, quin cogitantem peccaturum.
Pauperes, qui fructus decerpere non possint,
Qui iucunda humanitatis condicione
Frui nesciant! Miseri,
Cum ipsi, summum se bonum profitentes invenisse,
Tamen vitam sibi renuntient!
Scelerati, si aliis quoque conantur interdicere!

Molesta gens; relinquantur, destituantur oportet,
Si perpetua vituperatione quaerentes vexant —
Ideo alio quodam modo veritatem quaerere
Iuvabit!

Sic, consternatus, spe deiectus, immoderatae
Indulgere voluptati.
Quale gaudium, qualis effrena licentia
Praestatur!
Primum libidinosa mente ferri,
Superbus, semet ipsum liberasse arbitratus,
Mores, traditionem negans, deridens,
Cunctis legibus spoliatus, rex
Totius sui.

An vero opulentissima in perpetuum
Pelliciere libidine?
Nonne, assiduus quamquam,
Fons exhaurietur crudeli usu?

Quae directio denique ad finem ducit?
Qui est finis? Quare fini appropinquandum est?
Quare mens est consummanda?

Fragilis et inaequalis anima
Respondere nequit,
Difficultate victa,
Anxietate torpida huius mundi,
Frigore attenuata temporis. —

Luna in altas
Descendit silvas
Et crispanti
Paret undae.
Hic sedari
Qualis curas,
Qualibus licet
Tormentis solvi.

Vi firmari nova
Ad facetias,
Quae pro vita habentur.

LV

Quam simul inductae tremunt tenebrae
Et nives leviter saltant caducae!
Mox lacus vestire vides et agros
Candida vela.

Saepe tamen tempestatum catervae
Advolare solent quiete rupta
Et sub impetu furiositatis
Palpitat aër.

Accidat hoc foris ululentque venti!
At crepante domi placer camino
Et beer somno recreante membra
Fessa labore.

LVI

Quam multa legi iam tenuis puer,
Mentique valde carmina sedulae
Favere, cum dedere cara
Balsama dulcisono canore.

Et ipse tum poëta per aspera
Ad astra iam venisse putaveram.
Ah, quanta dat tormenta numen,
Anxius ille labor canendi!

Ad astra! somnium fuit ultimum —
Nunc nunc abibo rursus in alteram,
E qua piget fugisse, terram;
Carminibus procul inde vivam.

LVII

Ecce! per hunc iterum cito flumina pura canalem
Assidue currunt efficiuntque lacum.
Invitatus ades remaneque, viator, ad undas:
Delecteris aquae divite fonte merae!

LVIII

Annis praeteritis Notitias decem
Mireris reputans iugiter editas.
Mutata est facies et titulus prior,
Ut chartae celebri nomine crescerent.
Nunc adsis, numerum conspice iubilaei,
Et quas res cupias cumque perambulans
Commentariolos, perlege et inde dic:
«Haec in perpetuum chartula floreat!»

LIX: Epigrammata

Pergimus in montes; alias mea prisca voluptas
Me capit; haud hodie. Sentio deficere!

***

Ah! crudelis amor, quam primo dulcia profers
Gaudia quantaque dein proelia ferrea erunt!

***

Illa cupit; quiane illa cupit, faciam haud cupienda?
Iussane mi ducas, nescia, posse dari?

***

Vivus semper eras tantum tibi proximus uni.
Se moriens demum repperit ingenium.

***

Desine, tempus edax, celeri transcurrere passu.
Ast aetate frui da mihi, Musa, diu!

***

LX

Ei mihi, palpatur iam non me ventus amoenus
Nec me divino carmine nutrit Amor.
Vivere cogor, adhuc longo sic tempore trito,
Pauper et ab sacra flaccidus arte procul.

Non, ut erat, menti mea numina cara propinquant,
Despicit ingenium perfida Musa meum.
Sic sedeo, cerebrum percunctans undique; nulla
Indolis antiquae cernere signa queo.

Et lacrimae labuntur egeno lumine lotae,
Limpidulis stillis imbuiturque gena.
Volvitur hinc illuc huc illinc perpete gyro
Mens mea nec firmo sistit inepta loco.

Quid vacuum vexare placet tibi, Musa, poëtam,
Quem poscis versus, quos dare non poterit?
Aut fer opem, cumque ipsa venis, cumque ipsa medere,
Aut hebeti posthac linque quiemque para!

L^3

Thomas Lindner

LYRA LATINA

Editio tertia

Salisburgi MMXI–MMXII

I

Cara mihi es, Philyraea, mera circumdata lympha,
Insula parva quidem, sed et urbs latissima laude.
Quam tuus aspectus cunctos inflammat amoenus!
Te bellam semper sincero corde saluto!

Quaeque domus decorabatur splendore decenti,
Pluraque sunt ritu proavorum insignia fixa.
Conspicua multi nonnullas naviter arte
Artifices aedis restauravere novandas.

Quam iuvat inde tuos hortos transire patentis
Floribus ornatos crebris et caespite molli:
Non saturatur imaginibus pupilla repleta.
Verte gradum portumque subi, spectator, et adsta!

Quam sublime leonis imago protegit urbem!
Attentis oculis sedamen civibus illud
Conspicit, ut tutela, novos appellere lembos.
Sic in perpetuum maneat tibi tanta venustas!

II

Collis erat, quem conscendi, viridantibus uber
Graminibus, venti me palpavere tepentes.
Et simul insedi scamno, quod vertice summo
Apposita mensa spatiantibus otia praebet,
Frumentum aërias vidi fluitare per undas.
Pone sedile fuit late mea terga deumbrans
Fagus amoenicolor, foliis non sorde necatis.
Ecce, subit virgas et vimina turbidus aër.
«Ventule, ne scriptas asporta, stulte, papyros»
Inquam, et vix potui manibus comprendere chartas.
Decidit ut lente modico curvamine clivus,
Sub tumuli radicibus est cannaque palustri
Cincta palus stipulisque ulvisque et harundine molli.
Alituum decus hic servatur versicolorum,
Hac avibus solis pulchra regione tributa.
Clausa lacu regio est limoso plena liquore:
Artubus hic limus sanandis denique prodest.
Saepe solent hominum pars nare diebus apricis
Lymphaque spissa fruitur, pars altera gestit
Pellustrare, dein collatae incumbere sellae.
Immemor altera pars nandi studiosaque fusci
Corporis usque iacent bacchantes caespite culto
Affectantque cutem comburi nardificatam.
Deque fuit tumulo pulcher conspectus in agros.
Gramina faeniseces succidere falcibus uncis,
Perpetuo vidi fenum amplis ferre covinnis.
«Sedula gens» mecum dixi vultumque levabam
Rudera miratus lapidum spatiosaque saxa
Fissa velut pugno valido vel fulmine diro.

Hoc Mare Saxosum dixerunt nomine prisco.
Ac nonnulla fenestra domus, quae rupis acutae
Hanc iuxta speculam, quondam quae Noctua dicta est,
Parva quidem immensis scopulis audacter adhaeret,
Fulsit gemmae instar nitidae teretisve adamantis.
Tramite serpenti multos vidi petere aedem,
Cum me luce levi circumdaret umbrifera arbos.
O quotiens collis memini et meminisse placebit!

III

Aeterna, Rossini potens, ornabere laude:
Namque in perpetuum Tonsor ludetur amoenus!
Et celeri lentoque gradu tua musica currit,
Ambobus variata modis et plena leporis.

Usque tuam decorat frontem, Bellini, corona:
Nam cantabuntur semper Normae cabalettae.
Seria, macte, mele posuisti numine celso
Difficili numero multisque coloraturis.

Care mihi Donizetti, tuae resonantur in aevum,
Crede, operae: Pasquale, Roberto et Amoris Elisir,
Lucia praecipue delectat cantibus aures.
Sic fama, polyhymne, tua laetere perenni!

Artifices alii, semper qui composuistis
Magnifice tantas operas semperque canore,
Cantica mutescent numquam nec nomina vostra:
Mercadante, Pacini, Paër, Carafa Mayrque.

Ex his eminet ille, vocatur rex operarum:
Verdis nobile nomen in orbe perenne manebit!
Notitia est affectus, ubi scripsisset Oberton,
Primus honor venit, postquam Nabucco dabatur.

Posthac clarus erat vir, componista probatus.
Multaque composuit componendoque novella
Gloria adaugetur: Lombardi, Foscari, Macbeth,
Attila, Latrones. Toto fiebat in orbe

Traviata Trovatore suo Rigolettoque notus.
Culmina venerunt ambo: Falstaff et Otello.
Tantum nunc meritat, ut, ubi devenerat aetas,
Magnanimus tantum disque esset, ut aedificandas

Segnibus atque aegris aedes curaret egenis.
Es famam indeptus summam semperque libenter
Incluta cantatrix celeberque canent cantator
Has celerique operas scriptas numeroque sonoro!

IV

Jam pater haustus erat longique labore diei
Oscitat atque parat dormitum vadere veste
Mutata tunica noctis; rursum sua pandit
Membra iacetque simul, somno se dedit amico.

Ille beatus homo est: membris passisque lacertis
Lecto, nulla mora est, celerique sopore gravatus
Post nullum vero spatium requiescere felix
Assolet haud aliter tamquam securior infans.

Quemlibet, infelix, iuxta dormire necesse est!
Tempore namque brevi, noctis velamine tectus,
Stertere perpetuat pater haud secus insecet ac si
Serrula et instanti motu nemora alta recidat.

Quamquam carus homo est, rabie vix abstineas: nam
Volveris in lecto; placido somno usque fugato
Hac nunc parte, illa lecti nunc parte moraris,
Cum sopor attiguum molli circumdet amictu.

V

Fons scatet, exigua de rima deflua lympha
Labitur et lapides vocali murmure pulsat.
Continuusque latex liquido splendore coruscans
Crescit, et alveolo cohibetur stilla pusillo.
Et citius refugit montes, ubi natus, apricos
Rivus et acceptis torrentibus amplificatur.
Interea silvam, breviter iam flumine facto,
Quae viridi densis dumis fragrabat odore,
Appropiant undae et rapido sorbentur hiatu.
Lenis aquae flumen tacito cum murmure manat
Limpida per silices iactantis fulgura sursum.
Quam fuit ille locus pullo velamine tectus,
Fronde locupletes foliisque recentibus aucti
Quod rami umbriferi dederant et frigore feti.
Quam fuit haec regio iucunda fusa quiete:
Qualia silva sopora silentia donat amoena,
Qualis in hac habitat pax candida valle tacenti!
Acrius attendas aures: pipire canoro
Alituum sonitu cernas examina parva
Et placido paulum vento fruticeta moveri.
Ripa videtur et herba videtur et ulva cubare:
Sic quoque cuncta silent, taciturne profluit amnis.
Parva mora est: radii iam primi vimina lustrant
Confestimque plagas ridens sol vertit opacas.
Ac simul incipiunt tremulae titubare fluentis
Ocius atque undae crispantur fluminis alti.
Tamquamsi subito tempestas dira propinquet
Fulminis occultans oculis, non auribus, ictum;
Qui fremor ambiguus paulatim crescit et inde

Horrisono strepitu bombos simulare fragosos
Suevit et attonitis terrorem impingere torvum:
Sic ex longinquo primum stridore furente
Vertice perceleri guttae properare videntur,
Vertice et obliquo passim rapiuntur in arta
Saxa, furor quorum — iam vox me deficit aegra —
Dicitur et divis audiri sede superna.
Inde via est praeceps super aëra; rudera rumpit
Alveoloque carens rabidus fluvius volitando
Decidit, instabiles latices neque semita ducit,
Instabilesque cadunt super aëra praecipitanter,
Instabiles latices titubant properi: impulsu
Tangit humum flumen bruto simul obtusoque.
Impete iactantur vehementi, turbinis instar,
Fluctus spumosi vibrantque tonantque coacti.
Alveus ut reddatur aquis, condantur et undae,
Fontigenae est curae quaerendoque omnia format.
Amnis sic sensim placatur et exhilaratur.
Perfluit arva dein navis operata colonis,
Florigeros campos lateque patentia prata
Visit et ignotas urbes hominesque salutat.

VI

Sic natura creavit, ut hanc ego visere possum:
Nil mendacis habet facies medicaminis oris,
Unguine bucca vacat, falso palpebra colore,
Ac naturali laetantur labra rubore.

Carmine perdulci speciosam cantat alauda,
Nocte etiam stellae formam mirantur eburnam.
Femineum corpus, species aequabilis, ah! quam
Marmorei vultus, facies quoque lacticolores!

Bella puella placet non ac secus iris amoena,
Quae cum caelo oritur, terras et corda serenat.
Quo magis expediat: mihi tu regina rosarum,
Quae neque defloret prato neque deficit umquam.

Te veneror, molli — forsan si fingere fas est —
Amplexu tangam, quam sis mihi fida fututrix!
En! optata venit, thalamo succumbit amico
In liquidoque sinu submergitur almus amator!

VII

Splendida marmoreo collucens murice lympha
Emicat immensoque per aëra decidit arcu;
Usque merum laticem pellustrat lumine loto
Sol radians varii reiectanturque colores.

Illa figura lacu late stat saepta patenti,
Cui subito aura aequor stringit; crispatur et unda
Ducitur exilis: fit, uti stips fulgura sursum
Strata super teretes silices sescenta coruscet.

Hic caelumque plagasque ad limpida litora mirans
Non saturatur imaginibus pupilla repleta.
Pisce levi laetor liquidis inhiante lapillis
Alborumque simul delectat lusus olorum.

Interea molli regio circumdata velo
Vertitur et noctis caligo densa morantem
Imbuit egelida me aspergine; linquere oportet
Haec loca cara mihi. Quam tempora dulciter egi!

VIII

Tempore brumali terra gelida nive pressa,
Cum vico matris natali more morarer
Atque sederem aviae tecto fumante camino,
Quam fervore diu misso fornace fruebar!
Quam mihi dulce foco est lassari saepe crepante!
De plena interea matercula nava culina
Dulcia poma, sui perquam studiosa nepotis,
Atque dapes multas, quae denique restituerunt
Corpora fessa, tulit pretiosa condita lance.
Dein, esis epulis, potu fruiturus odoro,
Auribus intentis narrantis ab ore pependi:
«Dum fuimus parvi infantes, ego, Francius ille,
Aequanimi celeresque manu collegimus ambo
(Hic tunc ludus erat nobis) pictasque columbas
Atque alias volucres varias et versicolores,
Alituum decus ut magna veniret in urbe.
Mense dies fuit apta — bene hoc reminiscor — Aprili;
Nulla petituris nobis mora: voce modesta
Ivimus ad patrem, sella qui sedit eburna
Publica perlustrans, semper quae legerat, acta.
Ut pater audivit, metuenti reddidit ore:
‹Unica vos estis, taetrorum ignara periclûm,
Spes mea. Nunc igitur dictis parete paternis!
Concedam vobis tam dudum fota cupita,
Alituum decus ut pictarum veneat urbe,
Legibus his: hora tantum revenite diurna,
Ne videam immemores iussorum nocte vagantes!
Neu sermoniferi perlectent vos peregrini,
Blandisonis donis qui temptent usque tenellos!

Sin amiseritis regionem, quaerite promptim
Nescioquem aedilem: plateam monstrabit eundam.
Cumque ita vendideritis aves et vesper adessit,
Ite domum recta: penitus mea verba tenete!›
Dixerat; et madidis felices basia malis
Figimus ‹Alme pater› respondens quisque ‹valeto!›
Ille dein nos dimittit lacrimasque reterget.
Ferrivia vehimur cavea tuitante palumbes
Fulgidulos (nunc crede mihi), quos ferrivagantes,
Qui digitum obtulerant, affecti vulnere parvo
Admirabantur tamen ac mulcere volebant.
Perveniebamusque urbem. Quae turba meantum,
Quique tumultus adest! Quo sunt loca plena crepore!
Nec mora: largificis nummis nec laude minore
Sunt breviter volucres a praetereuntibus emptae;
Tempus abit memoresque domum proficiscimur inde.
Notitia haec nobis fuit urbis prima beatis.»
Desierat matercula ab his; thea frigida facta est.
Tam sollers auditor enim iam carmen adumbro.

IX*

Semita par vitae est: simulac conscendere culmen
Contigerat nobis, ire deorsum opus est!
Finis erit nobis tamen haec: exquirere verum
Difficilique via, spero, velimus ali.

X

In silvas fugiam dumosis frondibus amplas,
Nympharum ut videam secreta virecta domosque,
Quae tremulis implent nemorales cantibus umbras
Seliciuntque suo mortalia corda lepore.

In campos exim fugiam, qui frugiferentes
Planities flavas redhibent lateque patentes.
Hic tepido flatu commota vacillat avena,
Hic melius solis supremi cernitur aura.

Rusque, ubi mugitu perpellunt arva iuvenci,
Rus fugiam, bobus validis ubi sedulus agris
Infindit sulcos et mitia poma colonus
Educat ac paula contentus fungitur olla.

Hic modicis pascuntur oves in collibus herbis;
Mellifluum iuncta modulatur harundine carmen
Spemque suae pastor felix alit usque puellae.
Hic sidam maneamque inglorius, hic requiescam!

XI

Cara magistra mihi, quae Romanum docuisti
Sermonem; felix, discere quod licuit!
Carmine complebo (quaeso, nisi contigit aeque,
Conato ignoscas et salebram et vitium.
At nihil impediat!) veraci puriter auram,
Atque ita laude mera scilicet aura sonet!
Sic grates refero immensas, cui dicere fas sit
Nos fore Romanos, Austria quos genuit.

XII

Quam vultus fuerit pulcher et haud unguine inutili
Sparsus — falsa cupido speciei cassaque vanitas!
At tu visa bonis dulciter es par dea Naidum
Pulchritudinibus. Forma teres, candida bracchia,
Crines aetherii, quam femora et pectora complacent!
Sic ardore nimis carus amor me afficit intimo.

XIII

Desine, cura, mihi tractim problemata ferre
Segnipedique morae cede, inimica, simul,
Cuius ego indigeo iam dudum sollicitatus.
Sic animi motus mitiget illa mora!

Heu! discendo nimis — non creditis — ulcera traxi:
Successus affert ulcera cura gravis.
Et fateor, non haec petitur tortura magistris;
Certe non! mea mens aspera poscit eam.

Quid faciam nisi perpetuos sufferre labores,
Qui mihi contigerant et quibus excrucior.
Saepius hos tuleram! Quare nota fervida ventri
Inculcabatur, quae dolet atque dolet.

Quis sanare potest? Tantum tu, Musa, iubens me
Subduci pensis desidiaeque dari.
Tu dein restitues ventremque animumque furentem.
Cui tu semper ades praecipueque fave!

XIV

Dulce iubilans et amore captus
In vaporato iaceo cubili
Palpitantibus teneris lacertis
Vinctus amicae.

Delicate ludimus, et movere
Jam iocos lasciva solet vicissim
Lingua, iam non displicet altiores
Quaerere campos.

Quam mihi sublimis amor videtur!
Cara persistas Venus in perenne
Neve languidos patiatur ambo
Filius umquam!

XV

Flumen in silvam intrat et hinc procacis
Indiget splendoris — erunt superbi
Solis exclusi radii, subibit
Umbra modesta.

Illa, quam fingit mea mens alacris,
Silva repleta est requie: modo aura
Arbores motare videtur alsas
Flamine leni.

Hic velim sidam platano sub ampla,
Ac loci dulcedine mitigabor
Molle murmur percipiens fluentis
Auribus undae.

XVI

Cara mihi, Pax alma, veni teneasque coronam,
Qua tuus indulgens induitur Genius:
Mane, mane, iuture Geni, parsure popellis,
Quos rigidae terrent proelia militiae.

Ah! crudelia bella feris armata tenebris,
Vitam tecturis tristitia tacita,
Tuque, mali semen, Discordia, cedite tandem —
Lumine fulgenti praedita, Pax, venias!

Tunc timidi luctus, dolor, anxius angor abibunt,
Nubila disicient agmina luce mera,
Agmina clara, chori celebrantes, turba superna:
Laetitiam nobis denique restituas,

Pax, face salvifera collustres arva repleta
Sanguine (sic bellum polluit innocuos).
Tunc hominum indociles animi sedentur amore:
Vivere eos doceas, vivere lege tua!

XVII

Serena tempestas hodierna me
Compellit, ut plagas bene conditas
Tantum mihi notas revisam:
Laetus eo comitante nullo.

Invitat illic trabs nemoris decus
Ornata pulchra fronde — ita temperat
Splendorem ocelli celsa caeli.
Tegmine tectus, amictus umbra

Desidero Musam et mera cantica.
Accede menti lumine prospero
Tuasque flammas adde puras,
Candida: da mihi dulce donum!

Ah, cara, tandem sollicito veni
Lyraeque ovanti, deprecor, ut soles,
Infunde prospectata dudum
Suavia carmina, molle munus.

XVIII

Ah! puella splendida caritate,
Mi places, puella puella bella!
Tu deabus effigies oberras
Digna venustis.

Et, sacrum desiderium, tenes me:
Nam mera libidine suscitatus
Quam sinu molli cupio, tenella, in-
cumbere posse.

Atque pura laetitia vicissim
Basiemus te usque gemente, cara;
Tune, Amor, promittis? Ades! Venique,
Musa, poëtae!

XIX

Feles nomine Fuzzi masculine,
Carae deliciae mihi cupitae
Atque pectoris intimi voluptas!
Hem! tuis oculis pererror helvis:
Qualis nigra vibrat meras smaragdos
Luce pupula pulsa clariore.
Dulcis barba sub humido redundat
Naso, comptaque pellis ac capilli
Placent auriculae volubilesque
Linguaque aspera, dentis os acuti.
Palpanti tenere statim videris
Toto corpore, delicate, summa
Forma, quae tribui potest, beatus.
Qualis pugna mihi fuit te habendi,
Qualis cum patre rixa, qualis angor,
Ne non acciperem; sed alma mater
Fautrix atque periculo paterno
Spes est ultima fida, cum quid opto.
Sic gravi prece matris adiuvantis
Mentem tam rigidi movere possum.
Laetus accipio pisinna dona,
Te parvo calatho novum repostum,
Nutritum prius in casa obsoleta.
Dulcis felis, uti domum peragras
Attemptante pede et tremente nare,
Et ridet pater et sinu recondit.
Rideo tibi, Fuzzi: totus ille
(Recusans prius) irritatione
Dulcitatis et elegantiae nunc
Quam te captus amat fovetque bellum.

XX

Gratia, dive, tibi, quod copia facta poëtae est
Carmina voce mihi concinuisse mera.
Praesertimque tibi grates sint, Musa, perennes,
Cuius amor vatem nutrit: et ipse valet
Praecipua chordas — vires donante Camena
Pectora flammantis — arte sonare lyrae
Pollice pellenti. Cithara cantante libenter
Carmina caelesti numine composui.

XXI

Uror et vesanus amore puro,
Cara, quam suspiria alo et recondo,
Feminis dignissima pulchriorque —
Crede videnti!

Omnibus praestas facie tenella,
Atque vultus aetheriis repletos
Corde pulchritudinibus perenni,
Alma, tenebo.

Nunc tuam palpare cutem libido
Quanta praebet gaudia non loquenda;
Mi tuas bellas liceat papillas
Lambere lene.

Hoc suo concedat Amor ministro!
Te fovere, bella, decet decetque
Me te amare: fama loquax severûm
Nulla putetur!

XXII

Descende caelo, Musa, veni mihi,
Veni poëtae, qui miser in toro
Jacet nec ullis adiuvatur
Deliciis et hebet vigore.

Succurre tandem neve neges mihi
Tam dulce donum! Deprecor: acria
Mutes odoro nectare inde,
Ambrosiaque fruar süavi.

XXIII

Barbito contende, superba, mecum
Et fidis impelle manu perita:
Tum libenter vincar et orbus ore,
Musa, tacebo.

Ah! sono, divina, tuo stupendo
Inde quam vesanus, inebriatus,
Nutriar flaccens, et ero sodalis
Plectripotentum.

Sospes, ascendisse loco remoto
Cui licet, quem pellicit alma lingua.
Memet artis participem canorae,
Musa, creasti.

XXIV: Ecloga prosaïca

Nox adhuc tellurem et cuncta animalia casto complexu condit atque molli sopore sepulta virens vita iacet. — Sed primi diei reglescentis albores iterum studia sedula nuntiant; Aurora, priusquam sol placido terram lumine basiat, voluntatem creatoris fulgore clementi adornat: «Perenni diei et noctis vice vivatis, ut opus caeleste meum cognoscatis! Nempe terrenae vitae commutatio convenit, at numinis divini aeternitas est.» Jamque validis radiis solis Aurora pellitur: qui animans cumque experrectus est, rursum lucis donum studet usurpare. Item fecere Daphnis et Chloë: Molli somno fugato paululum Venere fruuntur, antequam ovilibus pastores operam dant. Soli tepenti obviam, praeter murmurantis rivi ripam, seduli per prata virentia, per prata fulgentia balantibus ovibus atque raptim saltanti turba pullorum comitantibus vagantur. Complures mansueti canes, homini oboedientes, velociter gregem circumvolant, necui pecudum contingat, uti lactentibus herbis, gramine fluctuanti, viridi prato pellecta agminis tutelam fugiat atque ita ambigua obscuritate, adiacentibus silvis, forsan panthera, forsan leaena lanietur. — Jam sol medio moratur axe, sublimi caelo, iam turba gelidam quaerit umbram, quam procerae praebent quercus, iucunda silva, ubi etiam frigidus rivus claro, lucido, scaturienti latice libandas stillas tribuit. — Dum pulli esurie ducti matrum ubera sugunt, Daphnis et Chloë sinceras bacas concerpunt, quas innumerabiles arbusta frondibus amplis obumbrant. Hoc ritu Naturae mammis nutriuntur, felices, teneri, securi; Amoris deliciis indulgentes horas carpunt, donec sol vergat. Susurri venti leniter vesperum adducunt, transmontat sol rubellicolore coronamine, atque cicadis stridentibus crepuscula noctis involvuntur. Arte complexa manus consistit, claro lumine tremebundi foci fota et protecta; interea diluculum tenebricosae nocti cedit. — Sub firmamento, sub lucidis stellis omne dormit animal, dulce dormit, dum novella Aurora purpureis digitis denuo terram contingat.

XXV

Ut tenebrae fugere repulsae lumine Eoi,
Dulciter irrorans caelos Aurora rubore
Fundit agros placidis radiis super aethera netis.
Nec mora, fulgenti paulatim templa superna
Lumine concelebrat nocturnas solvere nubis,
Tergere sol gelidum parat almus denique rorem;
Atque mera involvens tellurem luce cubantem
Excitat usque gravem somno penetratque velatu
Vitali felix auras et agrestia rura.
Lene beant zephyri campos ventique tenelli
Hos comitantur et arva suo cum flamine molli
Inficiunt tepidique calore mapalia mulcent.
A, celebrate diem, Nymphae, celebrate canoro
Lumina clara poli, mea rustica numina, cantu!
Rura canatis, ubi valido bove sedulus agris
Infindit sulcos et mitia poma colonus
Educat ac paula contentus fungitur olla.
Rura, ubi pascit oves et pastor harundine dulci
Dulcis adducit cantus et pectore nutrit
Ardorem immensum, formosae Phyllidis ignem.
Atque nemus cantetis, ut alsis conditus ulmis
Rivus in alveolo parvo plenoque lapillis
Labitur: hic undae liquido cum murmure manant.
Saepe meat Corydon ardenti pectore silvam
Phyllida visurus, suavi fruiturus amore;
Quot perceperunt carae promissa puellae,
Pignora summisso pueri virgulta susurro!
Qualia singultant iuncti bona basia dantes!
At nemus amborum numquam secreta recludet. —

Quale capit desiderium mea corda morandi!
Cari campi et agri dilecti grataqua prata:
Vos iterumque iterumque beato corde saluto.
Sic, mea Musa, mera mera pascua laude loquaris!

XXVI

Ut rubens Aurora polo coorta
Luce pellit purpurea tenebras
Atque caelum fundit et arva rura
Divite risu

Excitat camposque serenat udos,
Non mora est, et sol placido nitore
Orbita perenne pari liquentem
Aethera lustrat.

Leniter terras zephyri vagantur
Et susurro murmure mitis aura
Bracchia et crinis pueri venusti et
Pectora palpat.

Nunc oves pastor super arva ducit;
Donec hae pascuntur, harundine ille
Dispari tibicen amoena prata
Dulce sub ulmo

Tinnulo canore iacens adimplet.
Quantus ardor, quantus amor puellae
Phyllidis carae lepidaeque Thyrsin
Cepit et urit!

Quale mi desiderium virenti
Colle, molli gramine, tutus hospes,
Otiosus carmina bella ruri
Concinuisse.

XXVII

Ut rutila Aurora in polo coorta
Luce purpurea fugat tenebras
Atque caelum fundit et arva rura
Divite risu

Excitat et campos serenat udos,
Non mora est, placido nitore Phoebus
Orbita perenne pari liquentem
Aethera lustrat.

Et zephyri lenes vagantur orbem
Atque murmure vocali volantes
Bracchia et crinis pueri venusti et
Pectora palpant.

Nunc pecudes pastor per arva ducit;
Donec assiduae pascuntur, ille
Dispari tibicen harundine ulmi
Dulce sub umbra

Pascua tinnulo canore complet.
Quantus ardor, amor quantus puellae
Phyllidis carae lepidaeque Thyrsin
Cepit et urit!

Quale mihi cupitum colle molli
Tutus hospes in herba fluctuanti
Otiosus carmina bella ruri
Concinuisse.

XXVIII

Dulce raptus emphasi
Versor et orbus ore
Furoris vincor ecstasi
Divini captus amore.
Ut haec mihi paret viva
Picturaque trudit ocellos,
Immensa, et extensiva
Aufert paene tenellos!
Quod venit inde cupitum
Deesse et sede pura —
Desiderium petitum
Saepe vita obscura —
Parte frui caelestum.

Quale nefas homini horas ante!
«Sint tibi vitae semper santae!
Pelle abs te cupitum incestum!»
Vox tonat atque imagine pulsa
Mortali redditus inde vitae
Mente quidem dulcedine mulsa
Me monuisse numen mite
Non doleo: decet me ornare
Vitam humanam et versus tornare
Nec maturius ire ad astra,
Sed terrena vereri castra.

XXIX

Dormire tantum quam cupio imprecans:
Veni tenellus, funde meum caput
Quiete dulci, cuius almo
Munere lumina egent misella.

Sermone tali Somnus identidem,
Dum lectulo versor male temperans
Inops bonae laxationis
A lacrimis gemituque iusto,

Memor mei sit neve domum meam
Contemnat, urgenter prece languidis
Quidem labellis effluenti
Illicitur, tamen ore puro.

Quali solutus denique numine?
An ipse venit? Venit et adiuvat:
Imagines fusae vacillant,
Et deus addit amoma menti.

XXX

Umbra fuit, qua calcavi pede devia fesso
Perdita iucundae percontans dona quietis.
Qualis erat nebula et mihi inexsuperabilis horror
Dirus et anxiferae torturae mentis inermis.
Cor mihi subtrepidat divulso pectore quassum
Aegraque funerea mens est infecta mefite,
Quam lacerata cavo tellus exhalat hiatu.
«Cedite», clamabam, «circumvolitantia» saepe
Territus ore macro «flaccenti cedite monstra».
Viribus extremis attempto flectere gressum
Fatale inceptum fugiturus; at ultimus angor
Quaeque dolorifice ducit miracula imago
Denique sopierat mentem vultumque tenebris. —

Languidus exiguo post tempore tempora bruta
Sentio et assurgens titubo male sobrius ipse
Palpebris laxis et mente gravedine fusa.
Supremo nixu mea lumina tollere demum
Contigit; et nebulosa queo loca cernere vultum
Nube recedenti velatus. Liquida nubes
Me patiente (pati mihi mens fuit) inde retexta est. —

Sed quali, felix iterum, mirabile fictu,
Numine, nescioqua clementi sorte solutus?
Quae via, quive error, quod inevitabile fatum,
Nescio, num fuerit saevus sopor, anne facultas
Viva requirendi veri stragisve futurae.
Gratia, Musa tibi, quod copia facta poetae est
Carminibus claris torvum superare timorem.

XXXI: Translationes (I)

Homeri Odysseae prooemium Latine redditum

Insece, Musa, virum mihi versutum atque repulsum
Saepe mari, sacram quoniam subverterat urbem.
Multorum mentes hominum cognovit et urbes,
Multos corde suo duros toleravit in alto,
Semet conservans et amicos, ille dolores.
Haud tamen eripuit, quamvis in corde cupisset.
Crimine deinde suo perierunt — nescia turba!
Namque boves Phoebi comedebant altivolantis.
At diem eis reditus felicis celsus ademit.
Ex illis, Iove parta, mihi da, diva, alicunde.
Tunc alii subitae cesserunt perniciei
Atque domi fuerant refugi bellique fretique.
Coniugis et reditus cupientem dia dearum
Nympha unum sperans illum fore forte maritum
In patula cavea retinebat clara Calypso.
Sed simulac tempus venit currentibus annis,
Quo statuere dei, reditum impetraret Ulixes
In patriam, nondum aerumnas effugerat errans
Nec fuit inde domi nec iamtunc inter amicos.
Ast omnis miserata fuit divina potestas
Neptunum praeter — namque is vehementer Ulixi
Aequideo iratus reditum prohibere volebat.
Aethiopasque domos visit procul aedificantis,
Aethiopas duplices, quae hominum suprema fuit gens —
Altera summersi, orientis altera solis —
Hostiam ut acciperet taurûmque oviumque sacrarum.

Hic dape pastus erat decumbens; cetera turba
Conciliabatur patula tunc sub Iovis aula.
Incipit inter eos divûm pater atque hominum rex —
Nam corde Aegisthi reminiscitur innitentis,
Quem satus exemit Graiûm duce notus Orestes.
Sic meminit — dictis exin caelestibus infit:
«Hem! quali pacto divos homines accusant!
Parta mala a nobis etenim gens nescia firmat:
Fata super factis propriis mala multa parantur.
Ut quoque nunc Aegisthus (id haud fatis ita constat)
Uxorem Atridae duxit, quem sustulit ipse,
Quamquam perniciem scivit, quia diximus ante:
Mercurium acrividentem ei misimus Argeiphonten,
Ne illum interficeret neu sponsam duceret eius.
Namque erit Atrida satus ultor et ira tremenda,
Cum pubescet et inde sua tellure flagrabit.
Hoc ait ille, sed haud menti persuasit iniquae
Aegisthi (bene velle tamen) — nunc cuncta luebat.»
Tum respondit ei vultu dea glauca Minerva:
«Regnantis inter princeps, pater alte Saturni:
Pernicie frangebatur nimis ille profecto
Atque decet: pereant alii, qui talia factent!
At mihi cor titubat sapientem propter Ulixem —
Infelix! procul a sociis tolerat cruciatus
Insula in ambiflua, medium qua prominet alti.
Insula silvigera est. Diva aedis incolit intus,
Filia fatiferi Atlantis, qui cuncta profunda
Novit et ipse gerit longas magnasque columnas,
Quae caelum et terram seiungunt. Atque querentem
Illius afflictum retineri filia gaudet.
Vocibus et blandis et dulcibus illicit illum,

Ut patriae obliviscatur; sed tristis Ulixes
Fumum iterum patriae cognoscere gestit amatae.
Proximus excessu desiderat — haud tibi cor nunc
Torquetur, pater? Anne tibi sacra nulla litabat
Graiorum ad navis indulgens Ilio in ampla?
Quare adeo, mi summe pater, tu irascere Ulixi?»
Tunc respondit ei divinus nubiliger sic:
«Quale, puella, tuo verbum secessit ab ore?
Quomodo divini et celsi obliviscar Ulixis,
Qui superat cunctos homines, qui munera sacra
Dis dedit, arva quibus celebrantur vasta superne?
Terrivehens Neptunus ei suscenset ob orbum
Lumine Cyclopem, cuius vis maxima habetur.
Filia Phorcynos rapido rectoris in alto
In patula peperit Neptuno iuncta caverna
Aequideum Polyphemon amore accensa Thoosa.
Postilla tellurimovens Neptunus Ulixem
Nequaquam interimit, patria sed pellit amoena.
Ast agedum cuncti reditum curemus Ulixis,
Ocius ut patriam videat: Neptunus omittet
Iram; non poterit cunctis caelestibus unus
Invitis, quamquam validus, subsistere divis.»
Tum respondit ei vultu dea glauca Minerva.
«Regnantis inter princeps, pater alte Saturni!
Si reditus reliquisque deis tibique, optime, cordi est,
Ut patriamque domumque cito cito pergat Ulixes,
Mercurium extemplo ductorem atque Argeiphonten
Insulam in Ogygiam mittamus, uti benecomptae
Consilium nymphae certum communicet: illi
Denique adhuc profugo patriam licet ire dolenti.
Ast Ithacen ibo natum impulsura animumque

Iniectura bonum: longis decorata capillis
Jussu Telemachi forum adibit et omnibus inter
Turba procis dicet bubus pecudumque caterva.
Dein Spartamque Pylumque patris reditum exploratum
Pulviferam adveniat, numquid cognoscere possit.
Atque ita gloria ei mortalibus attribuetur.»

Excerpta ex Homeri Odyssea in Latinam linguam conversa (e libro XIII.)

Exspectante dein sol albus cessit Ulixe,
Et subito appellat Phaeaces remiamantis,
Sic haec dicta dedit cumprimis Alcinoo illi:
«Cunctorum populûm princeps qui es maximus, audi!
Mittite me illaesum domum et hinc valeatis, amici!
Omnia sunt perfecta mihi, quae mente volebam:
Praesidium comitum, mera dona, quibus volo divis
Prospera vota — atque o utinam domi coniugis almae
Inveniamque iterum aspectum integrosque sodalis.
Sed remanetis: et hinc sponsasque beate tenellas
Ac teneros pueros; divis virtute beari
Contingat varia — ne clades battuat almos!»

***

Quando terrivehens Neptunus id audiit aure,
In Scheriam ivit, ubi Phaeaces incoluere.
Mansit ibi; propiusque ratis volat altisecans et
Ociter insulcat pelagus: Neptunus adivit

Et lapidem fecit radicitus introtrusa
Nave solo ponti palma — procul iverat inde.
Verba alata dein Phaeaces remiregentes
Illa viri dixere vicissim navipotentes.

***

Dixerat; et pulchros tripodas numeravit et aurum
Ac pelvis secum aspexit vestisque decoras.
Nil deerat; tamen is patriam conquestus inerrat
Litoribus male laetus iens pelagi altisonantis,
Acriter illacrimans. Sed eum prope sistit Athena
Custodi pecudum similis iuvenique tenello,
Non aliter quam si regali stirpe creatus
Esset — et ille quidem duplici velatus abolla.
Sub pedibusque gerit soleas manibusque sarissam.
Cum vidisset eam, valde gaudebat Ulixes
Atque deae propians haec dicta alata locutus
Edidit: «O salve, quisquis versaris, amice!»

XXII: Translationes (II)

Parvam, sodales, pendite barbiton
Me pone sacra altaria mortuo,
Nonnullius qua serta, mortis
Signa, nitent obitae puellae.

Et tutor harpam gratus euntibus
Ostendit inde et perstrepit infula,
Quae rubra barbito ligata
Sub rutilis fidibus movetur.

Tum «saepe» mirans «sponte polo rubro
Tintinnat harpa suave ut apum sonus;
Quam sentiunt foris iocantes
Parvuli et attonitas corollas.»

(Hölty/Voß)

XXXIII: Translationes (III)

Per dumeta mero cum vaga lumine
Luna fundit amans splendida caespites
Cantat lusciniusque,
Tristis per frutices meo.

Laetam te celebro deinde, canens avis,
In nido tibi cum femina concubet
Cantantique marito
Mille praebeat oscula.

Umbratae viridi fronde canunt duae
Gaudium volucres; nec maneo, sed heu!
Atra arbusta requiro,
Manat solaque lacrima.

Quando te, facies, invenio meram
Terra, quae penetras cor mihi lucide?
Atque lacrima sola
Malas acrius involat.

(Hölty)

XXXIV

Veni, precamur, ver tandemque pelle
Novae pruinam lucis cum vigore,
Sudique sol poli, mero calore,
Pia vocate lingua, fulge belle.

Et basio miti cita tenelle
Quieta prata silvas et colore
Adhuc egentis, alitesque more
Cantate dulci, pipians popelle.

Nunc nunc ades desiderata Musa
A vate laeso morsu pertinaci.
Sic integra confirma caritate

Et gaudiis risuque corda fusa:
Ah! mente rursum cantabo sagaci
Tua refectus, alma, claritate.

XXXV

Musicae ut voces celebres feruntur,
Et mele oblectant sonitu sonoro
Organi tentae auriculas catervae
Monte Casino,

Quale me desiderium tepentem
Cepit, ardor qualis adussit inde
Pectus infirmum, teneraeque flammae
Corpore toto

Defluebant, atque cutis flagrabat:
Pyrrha, dulci deliciae figura,
Crinibus flavis, lepida statura,
Te simulatque

Dulciter ridere mihi aestuanti,
Candido obtutu mera dona vultus
Mi dare aspexi, vehementer ante
Sospita corda

Tu cremasti fulminis imperita.
Usque sic uror grave: quando rursum
Te queam sentire, puella amata,
Nescio tristis.

At lyra solaciolum pusillum
Flebili versus cecinisse restat.
Inde subtilem, mea Pyrrha, formam
Carmen adumbrat.

XXXVI

Thomas salutem dicit amiculo!
Meum hoc poëma suscipe confitens
Et impotentiam renarrans
Polliciti dare munus almi.

Namque ut poëta conteror et labo
Lyra volanti praeditus et vaga.
Et nunc voluntas carmini obstat.
Sic mea Musa tacere debet.

Praesentia non ut solet oscula
Nec spiritu dat fulmina fertili;
Heu! non queo carmen, quod optas,
Mittere; da veniam valeque!

XXXVII

Litteris valide tuis levatus,
Ut poëta novus, novis necesse
Formis atque modis studere memet,
Vere gaudeo gaudeoque, amice,
Tibi carmina, quae dedi, placere.
Parce versibus his, scio, impolitis,
Cum semper labor imminere multus
Sedulo soleat mihi studenti
Ac tempus fugiat negotiosum.
At tamen celeri tibi volatu
Haec annuntiet inde me valere
Ac valde studiis datum papyrus,
Ut mihi tua te laboriosum
Esse dixit — imaginare contra:
Quam dulce esset in uvido sedere
Ruris caespite, solis et recentis
Mitibus radiis dein feriri,
Leniter zephyri tepentis aura
Mulceri faciem et vagos capillos,
Concinnisque coloribus beari.
Barbito tenera merum poëma
Cantavisse modo tenelliore
Non nobis placeat? Vale, sodalis!

XXXVIII

Heu! doleo, mea Musa, male sto rebus iniquis;
Quid me continuis tortibus excrucias?
Quam mea vita fuit gratissima, crede, mihi dum
Prisca valetudo floruit usque bene,
Vel quaecumque fuit, melior tamen et stabilita,
Haud similis poenae, pessima quae subiit.
Me miserum! Quare mihi tam gravis angor anhelat,
Cuius ego causam non queo concipere?
Torqueor hinc illinc immensis planctibus actus,
Nec scio quo tracter. Quid mihi finis erit?

XXXIX

Quid est, miser Thoma? Quidnam tremis
Anima vacillanti, flendo, prius
Fueris cum salvus laetitia mera,
Puro vigore, gaudio — sed heu!
Jam nunc, iam nunc non est — non est, ais?
Desiste flendo, timide! Cogita,
Fueris prius quo terribili statu,
Quo nunc! Beatus desine lacrimis,
Cunctatio pereat, vigeas, puer!

XL

Incipe concinuisse; diu, mea Musa, tacebas,
Perpetuo tortus impete trusa trucis.
Ast ubi nunc degis? Rursus viget ille poëta,
Atque valet scriptis munera ferre tibi.
Dixerunt alii semper valuisse misellum,
Qui miser in lecto iugiter accubuit.
Arbitror hoc falsum esse — vigor novus intrat in artus
Tantum, si tentas sponte valere tua.

XLI

Pyrrha, tete depereo puellam
Et mero dulcique cremor furore.
Quam cupido suavis inundat artus
Fulgure forti.

Sic nova libidine anhelat ardor
Pectus insuetum; video, quod ante:
Fervido poëmate me tenellam
Concinuisse.

XLII

Nova Pyrrha me delectat, nova Pyrrha animum ciet
Mentemque pungit
Usque novis, usque gravioribus stimulis,
Et acriore plaga
In perpetuum simulacrum suum meo cordi impingit,
Nescia quidem.

Quali consumar fulmine, qualis flamma
Totum perurat crudeli, crudeli,
Sed optato tamen impete corpus,
Illa nescit, neque scire fas esset misellae.

Et tu luges, cara, inexplicabili dolore,
Sicut prius ego;
Sed dolore, quamvis pauper, augeris
Crescitque venustas,
Quam ego impotens identidem admiror,
Triste gavisus.

An mihi licet? Te cognoscenda prohiberi fortasse praestiterat?
Nescio diiudicare, nec cupio, neque opus est:
Nihil erit nisi admiratio
Mutua amicitia consummata.

Quare te bacchor, te pascor, te flagro,
Te quidem integra.

XLIII

Dolens pruinosis dispalor arvis
Et spiritu considero remisso.
Vepallidis vexatus triste larvis
Contemplor illos agros ore fisso.

Aurora verberi mansueta cedit
Maiorque sol rosariam profanat
Telis severis — ecce, dulce sedit
Vultu meo ventus stillasque sanat.

Ignotus inde sensus corde vulso
Potitur, ilicet nequam cupido
Inerme tangit — heu, decore pulso
Quae, cara, fies? I foras, libido!

Deliberanti maesta mens tremescit,
Ah! vita quando rursus enitescit?

XLIV

Tranquilla pax, venire iuvet meae
Menti merique balsama cantici
Sonosque Musarum canoros
Adde mihi simul helluanti.

Infunde tandem, care mihi sopor,
Cum cantibus puris iaceo satur
In lectulo supinus inde,
Paupera membra quiete leni.

Ah! quid, quid est? Jamiamque remissio
Retendet aegro denique nervia;
Pictisque perspergor figuris,
Languida fit ratio occupata.

XLV

Quid mihi? Heu heu! mea Musa, tandem
Da misellulo, quoniam dolere
Jam sat esset — ast animae caduco
Pondere laesae

Certior duret dolor atque perstet:
Qui solubiles revocentur artes,
Dulce pectoris medicamen acti
Solvere luctus?

Fluctibus nam namque teri superbis,
Qui nihil possunt ratione pura
Dirigi decente via nec addi
Mentis habenae,

Sensibus fissis ut alatur error:
Nubilo veloque tegi vacillans,
Nec furore cordis agi sereno,
Vatibus ardor,

Nec mero maerore animam refundi,
Flens uti levetur aqua lavanti —
Ast hebere languidus interire
Vivere et unae.

Quare ades iuvans, mea Musa, manco,
Et favorem mitte mihi negare:
Sic amati mi fociles amorem
Luminis, alma!

XLVI

Quid mihi fit? Nescio dicere — tam difficile,
Tam inexplicabile vulnus,
Quale numquam videre iuvet,
Videre toto corpore, tota mente sentire,
Quale attamen, cum quando attigeris,
Effascinare, irretire, captum tenere,
Nec effugituro parcit, volenti quidem.

Quid mihi fit? Identidem rogare debeo.
Languidula vis, vetita — triste gaudium,
Dolor extremae laetitiae; moriente
Natura nasci libuerit?

An licet tangi, cui renegatae subdor
Amore arsuro simul suffocato?
An praestat deprecari, illecebras nesciae
Aversari, quam ignotus spiritus afflat
Velamine dulcedinis amictam —
Sentio periculum.

Quae mihi possibilitates restent?
Quid faciam? Quid doleam?
Quare dolore offuscari pullo,
Sole illuminari claro,
Vinci, premi, subdi, dulce?

XLVII

Tempus adest tenebris densis et lumine furvo
Indutum mundusque diu velatur amictu.
Fessa dein tenero succumbit terra sopori
Et regio circum placide dormire videtur.

Atque vide: brumalis hiems et frigus iniquum
Adveniunt comitante gelu nimbisque nivosis
Occultare levi lucos nive, pingere campos
Limpidulaque lacus glacie vestire cubantis.

Urbs quoque cum domibus dulci tacet abdita somno:
Pulvere perpetuo magis et magis aether amoenas
Aedis atque locos, statuas hortosque dealbat,
Ut niteant ampli pallenti lumine vici.

Denique sic nobis contingunt otia grata
Aegrius afflictis tremula trepidaque diaeta.
Nam tranquilla iuvat requies placatque labore
Exhaustos: suavi tandem fundemur amomo.

XLVIII

Sole iam primos radios pusillo
Denuo fundente mihi vaganti
Arva, ripas, flumina murmuranti
Feta lapillo,

Nunc pedes algu mihi pituitae
Imbuente caespite, nunc tenello
Dulciter favente noto novello
Numine vitae,

Tu mihi venis radiante vultu
Casta diva: Luminibus decoris
Quale pares, quale places leporis,
Candida, cultu!

Ast, ut antea, doleo dolore
Perditus: fugit, mea nympha, fugit!
Turbido mentem mihi flamma sugit
Taetra furore.

Sic mihi saltem teneros serena,
Tempus, affectus: Memori figuram
Pange cordi perpetuo daturam
Lugia plena.

XLIX

Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia feti carmen, celebremus adulti
Munera, gaudentes reditu, speciosa diei:
En nobis vitalis enim sic inditur ardor!

Quale caloris erat desiderium: caligo
Frigore iam dudum pungebat pectus atroci.
Denique sol ridet saturanti lumine corda,
Corda, diu cara misere quae luce carebant.

Et bona nunc variis ornantur floribus arva
Elicitis terrae radio stimulante tenello.
Lene beant campos zephyri ventique canoro
Concomitantur eos mulcentes gramina flatu.

Gemma poli, radios nobis admitte serenos,
Unde nova vita repleamur membra soluta.
Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia carmen veris, celebremus amantes!

L

Luce nova fundi meroque cantu
Atque dulce nova vita renasci
Fertilis cantare sonos serenae
Subditus arti —

Qualis erat dudum mihi voluptas
Et desiderium labante corde.
Nempe «eris» dixi «mea vita casta
Praedita veste»

Nescius et dari fuit tenebris
Sors mihi misero — sed quale numen
Indidit dirum inde misellularum
Carmina vocum

Fulminis attacto dolore cordi:
Tempestas oritur, flant flant procellae,
Dissipant leges — ita ali iuvabat
Ordine rupto.

Tempore placabantur helluantis
Turbines animae; pudor pudice
Antea brevisque procella deinde,
Cedite tandem!

Luce nova fundor meroque cantu
Atque dulce nova vita renascor
Fertilis cantare sonos serenae
Artis alumnus.

LI

Diffugiunt tenebrae pulsatae lumine Eoo
Paulatimque polum subeunt dilucula canum
(Namque invisibili noctem deprivat amictu
Mirificis urgens alboribus alta potestas).
Conspicuae iam iam surgit telluris ab imo
Margine postremo digitis aurora rubellis,
Fornicibus caeli subtexens tenvia fila.
Interea currente die vi candidus aucta
Sol oritur, potiore sororem lampade sectans,
Maiestas et rex caeli venerandus aprici:
Indicat assiduam vitam iubar atque iuventam.
Lene solum palpantur amoenis flatibus aurae
Ac varios flores ac mollia gramina campi
Poplite melligero pictis apis instrepit alis,
Nectare pasta bono celeri volat inde susurro.
Sensibili vix ascensu volventibus horis
Gemma poli pollet summoque in vertice sistit,
Perpetuis radiis vehemens loca subdita torret
Et validis terram fervoribus urit inermem.
Nullus inest exinde vigor, depulsus inique:
Arva, quibus sua vita fuit muscisque apibusque,
Nunc exhausta iacent raptoque liquore gemiscunt
Arboribusque color viridis decedit ob aestum.
Nec lacubus sua gutta manet: siccantur et umor
Schemata densescens describit in aëre parva,
Quae reputas vidisse redarguerisque videndo.
Sic natura fatigata est et torpida languet,
Languet, luget et inde siti vexata periret,
Ni deus altitonans, miseram miseratus, adesset.

Cum graviter terram cernit segetesque sitire,
«Venti, confestim pullos conquirite nimbos
Nubilaque», inquit, «adeste simulque afferte dolenti
Imbris opem Cereri: Phoebo praecludite portas,
Exhaustumque solum madeat viresque resumat!»
Nec mora, terrisono veniunt rumore procellae,
Partibus inflantes diversis, pellere nubis;
Appulsis faciunt molem: via lucis adempta est.
Fulgura continuo nitida nitidissima luce
Flammeoloque furore micant ac perpete bombo.
Et facies terrae nunc solvitur exoptata
Proluvie; breviterque deus fera fulmina vibrat.
En! subito nimbi tenuantur et imber alendo
Lenis in arva prius flaccentia decidit: eia,
Phoebe, nites et tu rutilus rursumque sagittas
Aureolas leviore quidem nunc impete mittis,
Aureolas, graciles quae guttas imbris aquosi
Findunt finduntur que vagoque colore retexunt.
Viribus assumptis iterum bona surgit arista
Et bibulus suspirat ager madidusque revivit:
Sic nova purgata natura renascitur aethra!

LII

Excitor; quam densae nebulae
Me circumdant.
Sentio iterum recuperasse
Mentem, sed nondum corporis potestatem.
Jaceo lectica,
Attempto levare caput.
Cadit; iterum mente pervicaci
Relevare caput, praeesse corpori.
Aperio oculos, apparatus video
Multos, dupliciter.
In mediis tria capita
Unius puellae sororis; conor
Loqui, paululum possum
Et puellae vox
Quam me sedat nihil potentem, sed volentem.
Iterum palpebra cadit, tamen in manu
Sentio manum puellae
Jocunde tepidam, iocunde
Animum mitigantem sollicitum. —
Paulatim recentior
Venit vis
Et amanda vita
Paret magis magisque
Ut prius.
Experientia docet.
Placet experiri?

LIII

Dives adest autumnus; erit sine lumine terra,
Solis et obliqui vis hebet imbre gravi.
Heu! tenebrae venient — at temporis ante fruamur
Divitiis: Cornucopia reddit opes!

Autumnale decus! Fagi mutare colorem
Coguntur viridem silvaque fulva nitet.
Arboribusque bonos fructus, sua poma, dat annus,
Uvaque colligitur puraque vina fluunt.

Mane leves nebulae campos perserpere tristis
Consuerunt: cedit sole tepente vigor.
Si calor, iste brevis; iamiam fallacia caeli
Nubila producit canaque gutta cadit.

Frigora paulatim subeunt nova: dente rapaci
Unguibus et miseris alba propinquat hiems.
Sic iterum casa nostra placet: cum ligna camino
Perstrepitant, mentes mitigat alma quies.

LIV

Quae mea vita vult fingi?
An opulenta, luxuriae, voluptatum plena,
An vero deliciis denudata omnibus,
Quas quisque affectat,
Mentis consummandae causa?

Dicunt severiores, ut olim, ut semper,
Vultu exacerbato — cum numquam istis contigerit —
Voluptati quamquam humanae inhiantem
Peccare, quin cogitantem peccaturum.
Pauperes, qui fructus decerpere non possint,
Qui iucunda humanitatis condicione
Frui nesciant! Miseri,
Cum ipsi, summum se bonum profitentes invenisse,
Tamen vitam sibi renuntient!
Scelerati, si aliis quoque conantur interdicere!

Molesta gens; relinquantur, destituantur oportet,
Si perpetua vituperatione quaerentes vexant —
Ideo alio quodam modo veritatem quaerere
Juvabit!

Sic, consternatus, spe deiectus, immoderatae
Indulgere voluptati.
Quale gaudium, qualis effrena licentia
Praestatur!
Primum libidinosa mente ferri,
Superbus, semet ipsum liberasse arbitratus,
Mores, traditionem negans, deridens,

Cunctis legibus spoliatus, rex
Totius sui.
An vero opulentissima in perpetuum
Pelliciere libidine?
Nonne, assiduus quamquam,
Fons exhaurietur crudeli usu?

Quae directio denique ad finem ducit?
Qui est finis? Quare fini appropinquandum est?
Quare mens est consummanda?

Fragilis et inaequalis anima
Respondere nequit,
Difficultate victa,
Anxietate torpida huius mundi,
Frigore attenuata temporis. —

Luna in altas
Descendit silvas
Et crispanti
Paret undae.
Hic sedari
Qualis curas,
Qualibus licet
Tormentis solvi.

Vi firmari nova
Ad facetias,
Quae pro vita habentur.

LV

Quam simul inductae tremunt tenebrae
Et nives leviter saltant caducae!
Mox lacus vestire vides et agros
Candida vela.

Saepe tamen tempestatum catervae
Advolare solent quiete rupta
Et sub impetu furiositatis
Palpitat aër.

Accidat hoc foris ululencque venti!
At crepante domi placer camino
Et beer somno recreante membra
Fessa labore.

LVI

Quam multa legi iam tenuis puer,
Mentique valde carmina sedulae
Favere, cum dedere cara
Balsama dulcisono sonore.

Et ipse, iam poëta, per aspera
Ad astra tum venisse putaveram.
Ah, quanta dat tormenta numen,
Anxius ille labor canendi!

Ad astra! somnium fuit ultimum —
Nunc nunc abibo rursus in alteram,
E qua piget fugisse, terram;
Carminibus procul inde vivam.

LVII

Ecce! per hunc iterum cito flumina pura canalem
Assidue currunt efficiuntque lacum.
Invitatus ades remaneque, viator, ad undas:
Delecteris aquae divite fonte merae!

LVIII

Annis praeteritis Notitias decem
Mireris reputans iugiter editas.
Mutata est facies et titulus prior,
Ut chartae celebri nomine crescerent.
Nunc adsis, numerum conspice iubilaei,
Et quas res cupias cumque perambulans
Commentariolos, perlege et inde dic:
«Haec in perpetuum chartula floreat!»

LIX: Epigrammata

Pergimus in montes; alias mea prisca voluptas
Me capit; haud hodie. Sentio deficere!

***

Ah! crudelis amor, quam primo dulcia profers
Gaudia quantaque dein proelia ferrea erunt!

***

Illa cupit; quiane illa cupit, faciam haud cupienda?
Iussane mi ducas, nescia, posse dari?

***

Vivus semper eras tantum tibi proximus uni.
Se moriens demum repperit ingenium.

***

Desine, tempus edax, celeri transcurrere passu.
Ast aetate frui da mihi, Musa, diu!

***

O date mihi vulvam, medici; mea mentula turget
Semper et, heus! futuam, donec erit vacua!

LX

Ei mihi, palpatur iam non me ventus amoenus
Nec me divino carmine nutrit Amor.
Vivere cogor, adhuc longo sic tempore trito,
Pauper et ab sacra flaccidus arte procul.

Non, ut erat, menti mea numina cara propinquant,
Despicit ingenium perfida Musa meum.
Sic sedeo, cerebrum percontans undique; nulla
Indolis antiquae cernere signa queo.

Et lacrimae labuntur egeno lumine lotae,
Limpidulis stillis imbuiturque gena.
Volvitur hinc illuc huc illinc perpete gyro
Mens mea nec firmo sistit inepta loco.

Quid vacuum vexare placet tibi, Musa, poëtam,
Quem poscis versus, quos dare non poterit?
Aut fer opem, cumque ipsa venis, cumque ipsa medere,
Aut hebetem posthac linque quiemque para!

LXI

Aspera limpidula mea mens sanabitur aura
Hic requiete fruens officiisque carens.
Segnipedique morae cedet labor improbus inde,
Ut possint vires crescere luce nova.

LXII

Quis te surripuit, quis te stupravit adulter,
Culta mihi cum sis instar, Elevi, deae?
Te periisse tamen non nescio; sin aliquando
Altera mi occurrat, rufa puella, nihil
Cuncter et exspectem, sed, crede, potentius actem!
Illa mei thalami certa sodalis erit.

Editio prima: 1994.
Editio altera: 1997.
Editio tertia: 2011–2012.

ISBN 3-7069-0091-2

L^4

(S. 56–97)

Lesetext

I

Cara mihi es, Philyraea, mera circumdata lympha,
Insula parva quidem, sed et urbs latissima laude.
Quam tuus aspectus cunctos inflammat amoenus!
Te rursumque iterumque beato corde saluto!

Quaeque domus decorabatur splendore decenti,
Pluraque sunt ritu proavorum insignia fixa.
Conspicua multi nonnullas naviter arte
Artifices aedis restauravere novandas.

Quam placet inde tuos hortos transire patentis
Floribus ornatos crebris et caespite molli:
Non saturatur imaginibus pupilla repleta.
Verte gradum portumque subi, spectator, et adsta!

Quam sublime leonis imago protegit urbem!
Attentis oculis sedamen civibus illud
Conspicit, ut tutela, novos appellere lembos.
Sic in perpetuum maneat tibi tanta venustas!

II

Collis erat, quem conscendi, viridantibus uber
Graminibus, venti me palpavere tepentes.
Et simul insedi scamno, quod vertice summo
Apposita mensa spatiantibus otia praebet,
Frumentum aërias vidi fluitare per undas.
Pone sedile fuit late mea terga deumbrans
Fagus amoenicolor, foliis non sorde necatis.
Ecce, subit virgas et vimina turbidus aër.
«Ventule, ne scriptas asporta, stulte, papyros»
Inquam, et vix potui manibus comprendere chartas.
Decidit ut lente modico curvamine clivus,
Sub tumuli radicibus est cannaque palustri
Cincta palus stipulisque ulvisque et harundine molli.
Alituum decus hic servatur versicolorum,
Hac avibus solis pulchra regione tributa.

Clausa lacu regio est limoso plena liquore:
Artubus hic limus sanandis denique prodest.
Saepe solent hominum pars nare diebus apricis
Lymphaque spissa fruitur, pars altera gestit
Pellustrare, dein collatae incumbere sellae.
Immemor altera pars nandi studiosaque fusci
Corporis usque iacent bacchantes caespite culto
Affectantque cutem comburi nardificatam.
Deque fuit tumulo pulcher conspectus in agros.
Gramina faeniseces succidere falcibus uncis,
Perpetuo vidi fenum amplis ferre covinnis.
«Sedula gens» mecum dixi vultumque levabam
Rudera miratus lapidum spatiosaque saxa
Fissa velut pugno valido vel fulmine diro.
Hoc Mare Saxosum dixerunt nomine prisco.
Ac nonnulla fenestra domus, quae rupis acutae
Hanc iuxta speculam, quondam quae Noctua dicta est,
Parva quidem immensis scopulis audacter adhaeret,
Fulsit gemmae instar nitidae teretisve adamantis.
Tramite serpenti multos vidi petere aedem,
Cum me luce levi circumdaret umbrifera arbos.
O quotiens collis memini et meminisse placebit!

III

Aeterna, Rossini potens, ornabere laude:
Namque in perpetuum Tonsor ludetur amoenus!
Et celeri lentoque gradu tua musica currit,
Ambobus variata modis et plena leporis.

Usque tuam decorat frontem, Bellini, corona:
Nam cantabuntur semper Normae cabalettae.
Seria, macte, mele posuisti numine celso
Difficili numero multisque coloraturis.

Care mihi Donizetti, tuae resonantur in aevum,
Crede, operae: Pasquale, Roberto et Amoris Elisir,
Lucia praecipue delectat cantibus aures.
Sic fama, polyhymne, tua laetere perenni!

Artifices alii, semper qui composuistis
Magnifice tantas operas semperque sonore,
Cantica mutescent numquam nec nomina vostra:
Mercadante, Pacini, Paër, Carafa Mayrque.

Ex his eminet ille, vocatur rex operarum:
Verdis nobile nomen in orbe perenne manebit!
Notitia est affectus, ubi scripsisset Oberton,
Primus honor venit, postquam Nabucco dabatur.

Posthac clarus erat vir, componista probatus.
Multaque composuit componendoque novella
Gloria adaugetur: Lombardi, Foscari, Macbeth,
Attila, Latrones. Toto fiebat in orbe

Traviata Trovatore suo Rigolettoque notus.
Culmina venerunt ambo: Falstaff et Otello.
Tantum nunc meritat, ut, ubi devenerat aetas,
Magnanimus tantum disque esset, ut aedificandas

Segnibus atque aegris aedes curaret egenis.
Es famam indeptus summam semperque libenter
Incluta cantatrix celeberque canent cantator
Has celerique operas scriptas numeroque canoro!

IV

Iam pater haustus erat longique labore diei
Oscitat atque parat dormitum vadere veste
Mutata tunica noctis; rursum sua pandit
Membra iacetque simul, somno se dedit amico.

Ille beatus homo est: membris passisque lacertis
Lecto, nulla mora est, celerique sopore gravatus
Post nullum vero spatium requiescere felix
Assolet haud aliter tamquam securior infans.

Quemlibet, infelix, iuxta dormire necesse est!
Tempore namque brevi, noctis velamine tectus,
Stertere perpetuat pater haud secus insecet ac si
Serrula et instanti motu nemora alta recidat.

Quamquam carus homo est, rabie vix abstineas: nam
Volveris in lecto; placido somno usque fugato
Hac nunc parte, illa lecti nunc parte moraris,
Cum sopor attiguum molli circumdet amictu.

V

Fons scatet, exigua de rima deflua lympha
Labitur et lapides vocali murmure pulsat.
Continuusque latex liquido splendore coruscans
Crescit, et alveolo cohibetur stilla pusillo.
Et citius refugit montes, ubi natus, apricos
Rivus et acceptis torrentibus amplificatur.
Interea silvam, breviter iam flumine facto,
Quae viridi densis dumis fragrabat odore,
Appropiant undae et rapido sorbentur hiatu.
Lenis aquae flumen tacito cum murmure manat
Limpida per silices iactantis fulgura sursum.
Quam fuit ille locus pullo velamine tectus,
Fronde locupletes foliisque recentibus aucti
Quod rami umbriferi dederant et frigore feti.
Quam fuit haec regio iucunda fusa quiete:
Qualia silva sopora silentia donat amoena,
Qualis in hac habitat pax candida valle tacenti!
Acrius attendas aures: pipire canoro
Alituum sonitu cernas examina parva
Et placido paulum vento fruticeta moveri.
Ripa videtur et herba videtur et ulva cubare:
Sic quoque cuncta silent, taciturne profluit amnis.
Parva mora est: radii primi iam vimina lustrant
Confestimque plagas ridens sol vertit opacas.
Ac simul incipiunt tremulae titubare fluentis
Ocius atque undae crispantur fluminis alti.
Tamquamsi subito tempestas dira propinquet
Fulminis occultans oculis, non auribus, ictum;
Qui fremor ambiguus paulatim crescit et inde
Horrisono strepitu bombos simulare fragosos
Suevit et attonitis terrorem impingere torvum:
Sic ex longinquo primum stridore furente
Vertice perceleri guttae properare videntur,
Vertice et obliquo passim rapiuntur in arta

Saxa, furor quorum — iam vox me deficit aegra —
Dicitur et divis audiri sede superna.
Inde via est praeceps super aëra; rudera rumpit
Alveoloque carens rabidus fluvius volitando
Decidit, instabiles latices neque semita ducit,
Instabilesque cadunt super aëra praecipitanter,
Instabiles latices titubant properi: impulsu
Tangit humum flumen bruto simul obtusoque.
Impete iactantur vehementi, turbinis instar,
Fluctus spumosi vibrantque tonantque coacti.
Alveus ut reddatur aquis, condantur et undae,
Fontigenae est curae quaerendoque omnia format.
Sic amnis sensim placatur et exhilaratur.
Perfluit arva dein navis operata colonis,
Florigeros campos lateque patentia prata
Visit et ignotas urbes hominesque salutat.

VI

Sic natura creavit, ut hanc ego visere possum:
Nil mendacis habet facies medicaminis oris,
Unguine bucca vacat, falso palpebra colore,
Ac naturali laetantur labra rubore.

Carmine perdulci speciosam cantat alauda,
Nocte etiam stellae formam mirantur eburnam.
Femineum corpus, species aequabilis, ah! quam
Marmorei vultus, facies quoque lacticolores!

Bella puella placet non ac secus iris amoena,
Quae cum caelo oritur, mentis et corda serenat.
Quo magis expediat: mihi tu regina rosarum,
Quae neque defloret prato neque deficit umquam.

Te veneror, molli — forsan si fingere fas est —
Amplexu tangam, quam sis mihi fida fututrix!
En! optata venit thalamoque incumbit amico
In liquidoque sinu submergitur almus amator.

VII

Splendida marmoreo collucens murice lympha
Emicat immensoque per aëra decidit arcu;
Usque merum laticem pellustrat lumine loto
Sol radians varii reiectanturque colores.

Illa figura lacu late stat saepta patenti,
Cui subito aura aequor stringit; crispatur et unda
Ducitur exilis: fit, uti stips fulgura sursum
Strata super teretes silices sescenta coruscet.

Hic caelumque plagasque ad limpida litora mirans
Non saturatur imaginibus pupilla repleta.
Pisce levi laetor liquidis inhiante lapillis
Alborumque simul delectat lusus olorum.

Interea molli regio circumdata velo
Vertitur et noctis caligo densa morantem
Imbuit egelida me aspergine; linquere oportet
Haec loca cara mihi. Quam tempora dulciter egi!

VIII

Tempore brumali terra gelida nive pressa,
Cum vico matris natali more morarer
Atque sederem aviae tecto fumante camino,
Quam fervore diu misso fornace fruebar!
Quam mihi dulce foco est lassari saepe crepante!
De plena interea matercula nava culina
Dulcia poma, sui perquam studiosa nepotis,
Atque dapes multas, quae denique restituerunt
Corpora fessa, tulit pretiosa condita lance.
Dein, esis epulis, potu fruiturus odoro,
Auribus intentis narrantis ab ore pependi:
«Dum fuimus parvi infantes, ego, Francius ille,
Aequanimi celeresque manu collegimus ambo
(Hic tunc ludus erat nobis) pictasque columbas
Atque alias volucres varias et versicolores,
Alituum decus ut magna veniret in urbe.
Mense dies fuit apta — bene hoc reminiscor — Aprili;

Nulla petituris nobis mora: voce modesta
Ivimus ad patrem, sella qui sedit eburna
Publica perlustrans, semper quae legerat, acta.
Ut pater audivit, metuenti reddidit ore:
‹Unica vos estis, taetrorum ignara periclûm,
Spes mea. Nunc igitur dictis parete paternis!
Concedam vobis tam dudum fota cupita,
Alituum decus ut pictarum veneat urbe,
Legibus his: hora tantum revenite diurna,
Ne videam immemores iussorum nocte vagantes!
Neu sermoniferi perlectent vos peregrini,
Blandisonis donis qui temptent usque tenellos!
Sin amiseritis regionem, quaerite promptim
Nescioquem aedilem: plateam monstrabit eundam.
Cumque ita vendideritis aves et vesper adessit,
Ite domum recta: penitus mea verba tenete!›
Dixerat; et madidis felices basia malis
Figimus ‹Alme pater› respondens quisque ‹valeto!›
Ille dein nos dimittit lacrimasque reterget.
Ferrivia vehimur cavea tuitante palumbes
Fulgidulos (nunc crede mihi), quos ferrivagantes,
Qui digitum obtulerant, affecti vulnere parvo
Admirabantur tamen ac mulcere volebant.
Perveniebamusque urbem. Quae turba meantum,
Quique tumultus adest! Quo sunt loca plena crepore!
Nec mora: largificis nummis nec laude minore
Sunt breviter volucres a praetereuntibus emptae;
Tempus abit memoresque domum proficiscimur inde.
Notitia haec nobis fuit urbis prima beatis.»
Desierat matercula ab his; thea frigida facta est.
Tam sollers auditor enim iam carmen adumbro.

IX

Ad sedendum nato,
Ad scribendum vocato
Praesertim in lectulo sita
Mihi placet vita.

IX*

Semita par vitae est: simulac conscendere culmen
Contigerat nobis, ire deorsum opus est!
Finis erit nobis tamen haec: exquirere verum
Difficilique via, spero, velimus ali.

X

In silvas fugiam dumosis frondibus amplas,
Nympharum ut videam secreta virecta domosque,
Quae tremulis implent nemorales cantibus umbras
Seliciuntque suo mortalia corda lepore.

In campos exim fugiam, qui frugiferentes
Planities flavas redhibent lateque patentes.
Hic tepido flatu commota vacillat avena,
Hic melius solis supremi cernitur aura.

Rusque, ubi mugitu perpellunt arva iuvenci,
Rus fugiam, bobus validis ubi sedulus agris
Infindit sulcos et mitia poma colonus
Educat ac paula contentus fungitur olla.

Hic modicis pascuntur oves in collibus herba;
Mellifluum iuncta modulatur harundine carmen
Spemque suae pastor felix alit usque puellae.
Hic sidam maneamque inglorius, hic requiescam!

XI

Cara magistra mihi, quae Romanum docuisti
Sermonem; felix, discere quod licuit!
Carmine complebo (quaeso, nisi contigit aeque,
Conato ignoscas et salebram et vitium.
At nihil impediat!) veraci puriter auram,
Atque ita laude mera scilicet aura sonet!
Sic grates refero immensas, cui dicere fas sit
Nos fore Romanos, Austria quos genuit.

XII

Quam vultus fuerit pulcher et haud unguine inutili
Sparsus — falsa cupido speciei cassaque vanitas!
At tu visa bonis dulciter es par dea Naïdum
Pulchritudinibus. Forma teres, candida bracchia,
Crines aetherii, quam femora et pectora complacent!
Sic ardore nimis carus amor me afficit intimo.

XIII

Desine, cura, mihi tractim problemata ferre
Segnipedique morae cede, inimica, simul,
Cuius ego indigeo iam dudum sollicitatus.
Sic animi motus mitiget illa mora!

Heu! discendo nimis — non creditis — ulcera traxi:
Successus affert ulcera cura gravis.
Et fateor, non haec petitur tortura magistris;
Certe non! mea mens aspera poscit eam.

Quid faciam nisi perpetuos sufferre labores,
Qui mihi contigerant et quibus excrucior.
Saepius hos tuleram! Quare nota fervida ventri
Inculcabatur, quae dolet atque dolet.

Quis sanare potest? Tantum tu, Musa, iubens me
Subduci pensis desidiaeque dari.
Tu dein restitues ventremque animumque furentem.
Cui tu semper ades praecipueque fave!

XIV

Dulce iubilans et amore captus
In vaporato iaceo cubili
Palpitantibus teneris lacertis
Vinctus amicae.

Delicate ludimus, et movere
Iam iocos lasciva solet vicissim
Lingua, iam non displicet altiores
Quaerere campos.

Quam mihi sublimis amor videtur!
Cara persistas Venus in perenne
Neve languidos patiatur ambo
Filius umquam!

XV

Flumen in silvam intrat et hinc procacis
Indiget splendoris — erunt superbi
Solis exclusi radii, subibit
Umbra modesta.

Illa, quam fingit mea mens alacris,
Silva repleta est requie: modo aura
Arbores motare videtur alsas
Flamine leni.

Hic velim sidam platano sub ampla,
Ac loci dulcedine mitigabor
Molle murmur percipiens fluentis
Auribus undae.

XVI

Cara mihi, Pax alma, veni teneasque coronam,
Qua tuus indulgens induitur Genius:
Mane, mane, iuture Geni, parsure popellis,
Quos rigidae terrent proelia militiae.

Ah! crudelia bella feris armata tenebris,
Vitam tecturis tristitia tacita,
Tuque, mali semen, Discordia, cedite tandem —
Lumine fulgenti praedita, Pax, venias!

Tunc timidi luctus, dolor, anxius angor abibunt,
Nubila disicient agmina luce mera,
Agmina clara, chori celebrantes, turba superna:
Laetitiam nobis denique restituas,

Pax, face salvifera collustres arva repleta
Sanguine (sic bellum polluit innocuos).
Tunc hominum indociles animi sedentur amore:
Vivere eos doceas, vivere lege tua!

XVII

Serena tempestas hodierna me
Compellit, ut plagas bene conditas
Tantum mihi notas revisam:
Laetus eo comitante nullo.

Invitat illic trabs nemoris decus
Ornata pulchra fronde — ita temperat
Splendorem ocelli celsa caeli.
Tegmine tectus, amictus umbra

Desidero Musam et mera cantica.
Accede menti lumine prospero
Tuasque flammas adde puras,
Candida: da mihi dulce donum!

Ah, cara, tandem sollicito veni
Lyraeque ovanti, deprecor, ut soles,
Infunde prospectata dudum
Suavia carmina, molle munus.

XVIII

Ah! puella splendida caritate,
Mi places, puella puella bella!
Tu deabus effigies oberras
Digna venustis.

Et, sacrum desiderium, tenes me:
Nam mera libidine suscitatus
Quam sinu molli cupio, tenella, in-
cumbere posse.

Atque pura laetitia vicissim
Basiemus te usque gemente, cara;
Tune, Amor, promittis? Ades! Venique,
Musa, poëtae!

XIX

Feles nomine Fuzzi masculine,
Carae deliciae mihi cupitae
Atque pectoris intimi voluptas!
Hem! tuis oculis pererror helvis:
Qualis nigra vibrat meras smaragdos
Luce pupula pulsa clariore.
Dulcis barba sub humido redundat
Naso, comptaque pellis ac capilli
Placent auriculae volubilesque
Linguaque aspera, dentis os acuti.
Palpanti tenere statim videris
Toto corpore, delicate, summa
Forma, quae tribui potest, beatus.
Qualis pugna mihi fuit te habendi,
Qualis cum patre rixa, qualis angor,
Ne non acciperem; sed alma mater
Fautrix atque periculo paterno
Spes est ultima fida, cum quid opto.
Sic gravi prece matris adiuvantis
Mentem tam rigidi movere possum.
Laetus accipio pisinna dona,
Te parvo calatho novum repostum,
Nutritum prius in casa obsoleta.
Dulcis felis, uti domum peragras
Attemptante pede et tremente nare,
Et ridet pater et sinu recondit.
Rideo tibi, Fuzzi: totus ille
(Recusans prius) irritatione
Dulcitatis et elegantiae nunc
Quam te captus amat fovetque bellum.

XX

Gratia, dive, tibi, quod copia facta poëtae est
Carmina voce mihi concinuisse mera.
Praesertimque tibi grates sint, Musa, perennes,
Cuius amor vatem nutrit: et ipse valet
Praecipua chordas — vires donante Camena
Pectora flammantis — arte sonare lyrae
Pollice pellenti. Cithara cantante libenter
Carmina caelesti numine composui.

XXI

Uror et vesanus amore puro,
Cara, quam suspiria alo et recondo,
Feminis dignissima pulchriorque —
Crede videnti!

Omnibus praestas facie tenella,
Atque vultus aetheriis repletos
Corde pulchritudinibus perenni,
Alma, tenebo.

Nunc tuam palpare cutem libido
Quanta praebet gaudia non loquenda;
Mi tuas bellas liceat papillas
Lambere lene.

Hoc suo concedat Amor ministro!
Te fovere, bella, decet decetque
Me te amare: fama loquax severûm
Nulla putetur!

XXII

Descende caelo, Musa, veni mihi,
Veni poëtae, qui miser in toro
Iacet nec ullis adiuvatur
Deliciis et hebet vigore.

Succurre tandem neve neges mihi
Tam dulce donum! Deprecor: acria
Mutes odoro nectare inde,
Ambrosiaque fruar süavi.

XXIII

Barbito contende, superba, mecum
Et fidis impelle manu perita:
Tum libenter vincar et orbus ore,
Musa, tacebo.

Ah! sono, divina, tuo stupendo
Inde quam vesanus, inebriatus,
Nutriar flaccens, et ero sodalis
Plectripotentum.

Sospes, ascendisse loco remoto
Cui licet, quem pellicit alma lingua.
Memet artis participem canorae,
Musa, creasti.

XXIV

Nox adhuc tellurem et cuncta animalia casto complexu condit atque molli sopore sepulta virens vita iacet. — Sed primi diei reglescentis albores iterum studia sedula nuntiant; Aurora, priusquam sol placido terram lumine basiat, voluntatem creatoris fulgore clementi adornat: «Perenni diei et noctis vice vivatis, ut opus caeleste meum cognoscatis! Nempe terrenae vitae commutatio convenit, at numinis divini aeternitas est.» Iamque validis radiis solis Aurora pellitur: qui animans cumque experrectus est, rursum lucis donum studet usurpare. Item fecere Daphnis et Chloë: Molli somno fugato paululum Venere fruuntur, antequam ovilibus pastores operam dant. Soli tepenti obviam, praeter murmurantis rivi ripam, seduli per prata virentia, per prata fulgentia balantibus ovibus atque raptim saltanti turba pullorum comitantibus vagantur. Complures mansueti canes, homini oboedientes, velociter gregem circumvolant, necui pecudum contingat, uti lactentibus herbis, gramine fluctuanti, viridi prato

pellecta agminis tutelam fugiat atque ita ambigua obscuritate, adiacentibus silvis, forsan panthera, forsan leaena lanietur. — Iam sol medio moratur axe, sublimi caelo, iam turba gelidam quaerit umbram, quam procerae praebent quercus, iucunda silva, ubi etiam frigidus rivus claro, lucido, scaturienti latice libandas stillas tribuit. — Dum pulli esurie ducti matrum ubera sugunt, Daphnis et Chloë sinceras bacas concerpunt, quas innumerabiles arbusta frondibus amplis obumbrant. Hoc ritu Naturae mammis nutriuntur, felices, teneri, securi; Amoris deliciis indulgentes horas carpunt, donec sol vergat. Susurri venti leniter vesperum adducunt, transmontat sol rubellicolore coronamine, atque cicadis stridentibus crepuscula noctis involvuntur. Arte complexa manus consistit, claro lumine tremebundi foci fota et protecta; interea diluculum tenebricosae nocti cedit. — Sub firmamento, sub lucidis stellis omne dormit animal, dulce dormit, dum novella Aurora purpureis digitis denuo terram contingat.

XXV

Ut tenebrae fugere repulsae lumine Eoi,
Dulciter irrorans caelos Aurora rubore
Fundit agros placidis radiis super aethera netis.
Nec mora, fulgenti paulatim templa superna
Lumine concelebrat nocturnas solvere nubis,
Tergere sol gelidum parat almus denique rorem;
Atque mera involvens tellurem luce cubantem
Excitat usque gravem somno penetratque volatu
Vitali felix auras et agrestia rura.
Lene beant zephyri campos ventique tenelli
Hos comitantur et arva suo cum flamine molli
Inficiunt tepidique calore mapalia mulcent.
Ah! celebrate diem, Nymphae, celebrate canoro
Lumina clara poli, mea rustica numina, cantu!
Rura canatis, ubi valido bove sedulus agris
Infindit sulcos et mitia poma colonus
Educat ac paula contentus fungitur olla.
Rura, ubi pascit oves et pastor harundine dulci
Dulcis adducit cantus et pectore nutrit
Ardorem immensum, formosae Phyllidis ignem.
Atque nemus cantetis, ut alsis conditus ulmis
Rivus in alveolo parvo plenoque lapillis

Labitur: hic undae liquido cum murmure manant.
Saepe meat Corydon ardenti pectore silvam
Phyllida visurus, suavi fruiturus amore;
Quot perceperunt carae promissa puellae,
Pignora summisso pueri virgulta susurro!
Qualia singultant iuncti bona basia dantes!
At nemus amborum numquam secreta recludet. —
Quale capit desiderium mea corda morandi!
Cari campi et agri dilecti grataqua prata:
Vos iterumque iterumque beato corde saluto.
Sic, mea Musa, mera mera pascua laude loquaris!

XXVI

Ut rubens Aurora polo coorta
Luce pellit purpurea tenebras
Atque caelum fundit et arva rura
Divite risu

Excitat camposque serenat udos,
Non mora est, et sol placido nitore
Orbita perenne pari liquentem
Aethera lustrat.

Leniter terras zephyri vagantur
Et susurro murmure mitis aura
Bracchia et crinis pueri venusti et
Pectora palpat.

Nunc oves pastor super arva ducit;
Donec hae pascuntur, harundine ille
Dispari tibicen amoena prata
Dulce sub ulmo

Tinnulo canore iacens adimplet.
Quantus ardor, quantus amor puellae
Phyllidis carae lepidaeque Thyrsin
Cepit et urit!

Quale mi desiderium virenti
Colle, molli gramine, tutus hospes,
Otiosus carmina bella ruri
Concinuisse.

XXVII

Ut rutila Aurora in polo coorta
Luce purpurea fugat tenebras
Atque caelum fundit et arva rura
Divite risu

Excitat et campos serenat udos,
Non mora est, placido nitore Phoebus
Orbita perenne pari liquentem
Aethera lustrat.

Et zephyri lenes vagantur orbem
Atque murmure vocali volantes
Bracchia et crinis pueri venusti et
Pectora palpant.

Nunc pecudes pastor per arva ducit;
Donec assiduae pascuntur, ille
Dispari tibicen harundine ulmi
Dulce sub umbra

Pascua tinnulo canore complet.
Quantus ardor, amor quantus puellae
Phyllidis carae lepidaeque Thyrsin
Cepit et urit!

Quale mihi cupitum colle molli
Tutus hospes in herba fluctuanti
Otiosus carmina bella ruri
Concinuisse.

XXVIII

Quando raptus ecstasi
Versor orbus ore,
Furoris vincor emphasi
Divini captus amore.
Ut haec mihi paret viva
Picturaque trudit ocellos,
Immensa et extensiva
Aufert paene tenellos!
Quod venit inde cupitum
Deesse et sede pura —
Desiderium petitum
Saepe vita obscura —
Parte frui caelestum.

Quale nefas homini horas ante!
«Sint tibi vitae semper santae!
Pelle abs te cupitum incestum!»
Vox tonat atque imagine pulsa
Mortali redditus inde vitae
Mente quidem dulcedine mulsa
Me monuisse numen mite
Non doleo: decet me ornare
Vitam humanam et versus tornare
Nec maturius ire ad astra,
Sed terrena vereri castra.

XXIX

Dormire tantum quam cupio imprecans:
Veni tenellus, funde meum caput
    Quiete dulci, cuius almo
        Munere lumina egent misella.

Sermone tali Somnus identidem,
Dum lectulo versor male temperans
    Inops bonae laxationis
        A lacrimis gemituque iusto,

Memor mei sit neve domum meam
Contemnat, urgenter prece languidis
Quidem labellis effluenti
Illicitur, tamen ore puro.

Quali solutus denique numine?
An ipse venit? Venit et adiuvat:
Imagines fusae vacillant,
Et deus addit amoma menti.

XXX

Umbra fuit, qua calcavi pede devia fesso
Perdita iucundae percontans dona quietis.
Qualis erat nebula et mihi inexsuperabilis horror
Dirus et anxiferae torturae mentis inermis.
Cor mihi subtrepidat divulso pectore quassum
Aegraque sulfurea mens est infecta mefite,
Quam lacerata cavo tellus exhalat hiatu.
«Cedite», clamabam, «circumvolitantia» saepe
Territus ore macro «flaccenti cedite monstra».
Viribus extremis attempto flectere gressum
Fatale inceptum fugiturus; at ultimus angor
Quaeque dolorifice ducit miracula imago
Denique sopierat mentem vultumque tenebris. —

Languidus exiguo post tempore tempora bruta
Sentio et assurgens titubo male sobrius ipse
Palpebris laxis et mente gravedine fusa.
Supremo nixu mea lumina tollere demum
Contigit; et nebulosa queo loca cernere vultum
Nube recedenti velatus. Liquida nubes
Me patiente (pati mihi mens fuit) inde retexta est. —

Sed quali, felix iterum, mirabile fictu,
Numine, nescioqua clementi sorte solutus?
Quae via, quive error, quod inevitabile fatum,
Nescio, num fuerit saevus sopor, anne facultas
Viva requirendi veri stragisve futurae.

Gratia, Musa, tibi, quod copia facta poëtae est
Carminibus claris torvum superare timorem.

XXXI

Insece, Musa, virum mihi versutum atque repulsum
Saepe mari, sacram quoniam subverterat urbem.
Multorum mentes hominum cognovit et urbes,
Multos corde suo duros toleravit in alto,
Semet conservans et amicos, ille dolores.
Haud tamen eripuit, quamvis in corde cupisset.
Crimine deinde suo perierunt — nescia turba!
Namque boves Phoebi comedebant altivolantis.
At diem eis reditus felicis celsus ademit.
Ex illis, Iove parta, mihi da, diva, alicunde.
Tunc alii subitae cesserunt perniciei
Atque domi fuerant refugi bellique fretique.
Coniugis et reditus cupientem dia dearum
Nympha unum sperans illum fore forte maritum
In patula cavea retinebat clara Calypso.
Sed simulac tempus venit currentibus annis,
Quo statuere dei, reditum impetraret Ulixes
In patriam, nondum aerumnas effugerat errans
Nec fuit inde domi nec iam tunc inter amicos.
Ast omnis miserata fuit divina potestas
Neptunum praeter — namque is vehementer Ulixi
Aequideo iratus reditum prohibere volebat.
Aethiopasque domos visit procul aedificantis,
Aethiopas duplices, quae hominum suprema fuit gens —
Altera summersi atque orientis altera solis —
Hostiam ut acciperet taurûmque oviumque sacrarum.
Hic dape pastus erat decumbens; cetera turba
Conciliabatur patula tunc sub Iovis aula.
Incipit inter eos divûm pater atque hominum rex —
Nam corde Aegisthi reminiscitur innitentis,
Quem satus exemit Graiûm duce notus Orestes.
Sic meminit — dictis exin caelestibus infit:
«Hem! quali pacto divos homines accusant!
Parta mala a nobis etenim gens nescia firmat:
Fata super factis propriis mala multa parantur.
Ut quoque nunc Aegisthus (id haud fatis ita constat)
Uxorem Atridae duxit, quem sustulit ipse,
Quamquam perniciem scivit, quia diximus ante:
Mercurium acrividentem ei misimus Argeiphonten,
Ne illum interficeret neu sponsam duceret eius.

Namque erit Atrida satus ultor et ira tremenda,
Cum pubescet et inde sua tellure flagrabit.
Hoc ait ille, sed haud menti persuasit iniquae
Aegisthi (bene velle tamen) — nunc cuncta luebat.»
Tum respondit ei vultu dea glauca Minerva:
«Regnantis inter princeps, pater alte Saturni:
Pernicie frangebatur nimis ille profecto
Atque decet: pereant alii, qui talia factent!
At mihi cor titubat sapientem propter Ulixem —
Infelix! procul a sociis tolerat cruciatus
Insula in ambiflua, medium qua prominet alti.
Insula silvigera est. Diva aedis incolit intus,
Filia fatiferi Atlantis, qui cuncta profunda
Novit et ipse gerit longas magnasque columnas,
Quae caelum et terram seiungunt. Atque querentem
Illius afflictum retineri filia gaudet.
Vocibus et blandis et dulcibus illicit illum,
Ut patriae obliviscatur; sed tristis Ulixes
Fumum iterum patriae cognoscere gestit amatae.
Proximus excessu desiderat — haud tibi cor nunc
Torquetur, pater? Anne tibi sacra nulla litabat
Graiorum ad navis indulgens Ilio in ampla?
Quare adeo, mi summe pater, tu irascere Ulixi?»
Tunc respondit ei divinus nubiliger sic:
«Quale, puella, tuo verbum secessit ab ore?
Quomodo divini et celsi obliviscar Ulixis,
Qui superat cunctos homines, qui munera sacra
Dis dedit, arva quibus celebrantur vasta superne?
Terrivehens Neptunus ei suscenset ob orbum
Lumine Cyclopem, cuius vis maxima habetur.
Filia Phorcynos rapido rectoris in alto
In patula peperit Neptuno iuncta caverna
Aequideum Polyphemon amore accensa Thoosa.
Postilla tellurimovens Neptunus Ulixem
Nequaquam interimit, patria sed pellit amoena.
Ast agedum cuncti reditum curemus Ulixis,
Ocius ut patriam videat: Neptunus omittet
Iram; non poterit cunctis caelestibus unus
Invitis, quamquam validus, subsistere divis.»
Tum respondit ei vultu dea glauca Minerva.
«Regnantis inter princeps, pater alte Saturni!
Si reditus reliquisque deis tibique, optime, cordi est,

Ut patriamque domumque cito cito pergat Ulixes,
Mercurium extemplo ductorem atque Argeiphonten
Insulam in Ogygiam mittamus, uti benecomptae
Consilium nymphae certum communicet: illi
Denique adhuc profugo patriam licet ire dolenti.
Ast Ithacen ibo natum impulsura animumque
Iniectura bonum: longis decorata capillis
Iussu Telemachi forum adibit et omnibus inter
Turba procis dicet bubus pecudumque caterva.
Dein Spartamque Pylumque patris reditum exploratum
Pulviferam adveniat, numquid cognoscere possit.
Atque ita gloria ei mortalibus attribuetur.»

XXXI'

Exspectante dein sol albus cessit Ulixe,
Et subito appellat Phaeaces remiamantis,
Sic haec dicta dedit cumprimis Alcinoo illi:
«Cunctorum populûm princeps qui es maximus, audi!
Mittite me illaesum domum et hinc valeatis, amici!
Omnia sunt perfecta mihi, quae mente volebam:
Praesidium comitum, mera dona, quibus volo divis
Prospera vota — atque o utinam domi coniugis almae
Inveniamque iterum aspectum integrosque sodalis.
Sed remanetis: et hinc sponsasque beate tenellas
Ac teneros pueros; divis virtute beari
Contingat varia — ne clades battuat almos!»

XXXI''

Quando terrivehens Neptunus id audiit aure,
In Scheriam ivit, ubi Phaeaces incoluere.
Mansit ibi; propiusque ratis volat altisecans et
Ociter insulcat pelagus: Neptunus adivit
Et lapidem fecit radicitus introtrusa
Nave solo ponti palma — procul iverat inde.
Verba alata dein Phaeaces remiregentes
Illa viri dixere vicissim navipotentes.

XXXI'''

Dixerat; et pulchros tripodas numeravit et aurum
Ac pelvis secum aspexit vestisque decoras.
Nil deerat; tamen is patriam conquestus inerrat
Litoribus male laetus iens pelagi altisonantis,
Acriter illacrimans. Sed eum prope sistit Athena
Custodi pecudum similis iuvenique tenello,
Non aliter quam si regali stirpe creatus
Esset — et ille quidem duplici velatus abolla.
Sub pedibusque gerit soleas manibusque sarissam.
Cum vidisset eam, valde gaudebat Ulixes
Atque deae propians haec dicta alata locutus
Edidit: «O salve, quisquis versaris, amice!»

XXXII

Parvam, sodales, pendite barbiton
Me pone sacra altaria mortuo,
    Nonnullius qua serta, mortis
        Signa, nitent obitae puellae.

Et tutor harpam gratus euntibus
Ostendit inde et perstrepit infula,
    Quae rubra barbito ligata
        Sub rutilis fidibus movetur.

Tum «saepe» mirans «sponte polo rubro
Tintinnat harpa suave ut apum sonus;
    Quam sentiunt foris iocantes
        Parvuli et attonitas corollas.»

XXXIII

Per dumeta mero cum vaga lumine
Luna fundit amans splendida caespites
    Cantat lusciniusque,
        Tristis per frutices meo.

Laetam te celebro deinde, canens avis,
In nido tibi cum femina concubet
Cantantique marito
Mille praebeat oscula.

Umbratae viridi fronde canunt duae
Gaudium volucres; nec maneo, sed heu!
Atra arbusta requiro,
Manat solaque lacrima.

Quando te, facies, invenio meram
Terra, quae penetras cor mihi lucide?
Atque lacrima sola
Malas acrius involat.

XXXIV

Veni, precamur, ver tandemque pelle
Novae pruinam lucis cum vigore,
Sudique sol poli, mero calore,
Pia vocate lingua, fulge belle.

Et basio miti cita tenelle
Quieta prata silvas et colore
Adhuc egentis, alitesque more
Cantate dulci, pipians popelle.

Nunc nunc ades desiderata Musa
A vate laeso morsu pertinaci.
Sic integra confirma caritate

Et gaudiis risuque corda fusa:
Ah! mente rursum cantabo sagaci
Tua refectus, alma, claritate.

XXXV

Musicae ut voces celebres feruntur,
Et mele oblectant sonitu sonoro
Organi tentae auriculas catervae
Monte Casino,

Quale me desiderium tepentem
Cepit, ardor qualis adussit inde
Pectus infirmum, teneraeque flammae
Corpore toto

Defluebant, atque cutis flagrabat:
Pyrrha, dulci deliciae figura,
Crinibus flavis, lepida statura,
Te simulatque

Dulciter ridere mihi aestuanti,
Candido obtutu mera dona vultus
Mi dare aspexi, vehementer ante
Sospita corda

Tu cremasti fulminis imperita.
Usque sic uror grave: quando rursum
Te queam sentire, puella amata,
Nescio tristis.

At lyra solaciolum pusillum
Flebili versus cecinisse restat.
Inde subtilem, mea Pyrrha, formam
Carmen adumbrat.

XXXVI

Thomas salutem dicit amiculo!
Meum hoc poëma suscipe confitens
Et impotentiam renarrans
Polliciti dare munus almi.

Namque ut poëta conteror et labo
Lyra volanti praeditus et vaga.
Et nunc voluntas carmini obstat.
Sic mea Musa tacere debet.

Praesentia non ut solet oscula
Nec spiritu dat fulmina fertili;
Heu! non queo carmen, quod optas,
Mittere; da veniam valeque!

XXXVII

Litteris valide tuis levatus,
Ut poëta novus, novis necesse
Formis atque modis studere memet,
Vere gaudeo gaudeoque, amice,
Tibi carmina, quae dedi, placere.
Parce versibus his, scio, impolitis,
Cum semper labor imminere multus
Sedulo soleat mihi studenti
Ac tempus fugiat negotiosum.
Attamen celeri tibi volatu
Haec annuntiet inde me valere
Ac valde studiis datum papyrus,
Ut mihi tua te laboriosum
Esse dixit — imaginare contra:
Quam dulce esset in uvido sedere
Ruris caespite, solis et recentis
Mitibus radiis dein feriri,
Leniter zephyri tepentis aura
Mulceri faciem et vagos capillos,
Concinnisque coloribus beari.
Barbito tenera merum poëma
Cantavisse modo tenelliore
Non nobis placeat? Vale, sodalis!

XXXVIII

Heu! doleo, mea Musa, male sto rebus iniquis;
Quid me continuis tortibus excrucias?
Quam mea vita fuit gratissima, crede, mihi dum
Prisca valetudo floruit usque bene,
Vel quaecumque fuit, melior tamen et stabilita,
Haud similis poenae, pessima quae subiit.
Me miserum! Quare mihi tam gravis angor anhelat,
Cuius ego causam non queo concipere?
Torqueor hinc illinc immensis planctibus actus,
Nec scio quo tracter. Quid mihi finis erit?

XXXIX

Quid est, miser Thoma? Quidnam tremis
Anima vacillanti, flendo, prius
Fueris cum salvus laetitia mera,
Puro vigore, gaudio — sed heu!
Iam nunc, iam nunc non est — non est, ais?
Desiste flendo, timide! Cogita,
Fueris prius quo terribili statu,
Quo nunc! Beatus desine lacrimis,
Cunctatio pereat, vigeas, puer!

XL

Incipe concinuisse; diu, mea Musa, tacebas,
Perpetuo tortus impete trusa trucis.
Ast ubi nunc degis? Rursus viget ille poëta
Atque valet scriptis munera ferre tibi.
Dixerunt alii semper valuisse misellum,
Qui miser in lecto iugiter accubuit.
Arbitror hoc falsum esse — vigor novus intrat in artus
Tantum, si tentas sponte valere tua.

XLI

Pyrrha, tete depereo puellam
Et mero dulcique cremor dolore.
Quam cupido suavis inundat artus
Fulgure forti.

Sic nova libidine anhelat ardor
Pectus insuetum; video, quod ante:
Fervido poëmate me tenellam
Concinuisse.

XLII

Nova Pyrrha me delectat, nova Pyrrha animum ciet
Mentemque pungit
Usque novis, usque gravioribus stimulis,
Et acriore plaga
In perpetuum simulacrum suum meo cordi impingit,
Nescia quidem.

Quali consumar fulmine, qualis flamma
Totum perurat crudeli, crudeli,
Sed optato tamen impete corpus,
Illa nescit, neque scire fas esset misellae.

Et tu luges, cara, inexplicabili dolore,
Sicut prius ego;
Sed dolore, quamvis pauper, augeris
Crescitque venustas,
Quam ego impotens identidem admiror,
Triste gavisus.

An mihi licet? Te cognoscenda prohiberi fortasse praestiterat?
Nescio diiudicare, nec cupio, neque opus est:
Nihil erit nisi admiratio
Mutua amicitia consummata.

Quare te bacchor, te pascor, te flagro,
Te quidem integra.

XLIII

Dolens pruinosis dispalor arvis
Et spiritu considero remisso.
Vepallidis vexatus triste larvis
Contemplor illos agros ore fisso.

Aurora verberi mansueta cedit
Maiorque sol rosariam profanat
Telis severis — ecce, dulce sedit
Vultu meo ventus stillasque sanat.

Ignotus inde sensus corde vulso
Potitur, ilicet nequam cupido
Inerme tangit — heu! decore pulso
Quae, cara, fies? I foras, libido!

Deliberanti maesta mens tremescit,
Ah! vita quando rursus enitescit?

XLIV

Tranquilla pax, venire iuvet meae
Menti merique balsama cantici
Sonosque Musarum canoros
Adde mihi simul helluanti.

Infunde tandem, care mihi sopor,
Cum cantibus puris iaceo satur
In lectulo supinus inde,
Paupera membra quiete leni.

Ah! quid, quid est? iam iamque remissio
Retendet aegro denique nervia;
Pictisque perspergor figuris,
Languida fit ratio occupata.

XLV

Quid mihi? Heu heu! mea Musa, tandem
Da misellulo, quoniam dolere
Iam sat esset — ast animae caduco
Pondere laesae

Certior duret dolor atque perstet:
Qui solubiles revocentur artes,
Dulce pectoris medicamen acti
Solvere luctus?

Fluctibus nam namque teri superbis,
Qui nihil possunt ratione pura
Dirigi decente via nec addi
Mentis habenae,

Sensibus fissis ut alatur error:
Nubilo veloque tegi vacillans,
Nec furore cordis agi sereno,
Vatibus ardor,

Nec mero maerore animam refundi,
Flens uti levetur aqua lavanti —
Ast hebere languidus interire
Vivere et unae.

Quare ades iuvans, mea Musa, manco,
Et favorem mitte mihi negare:
Sic amati mi fociles amorem
Luminis, alma!

XLVI

Quid mihi fit? Nescio dicere — tam difficile,
Tam inexplicabile vulnus,
Quale numquam videre iuvet,
Videre toto corpore, tota mente sentire,
Quale attamen, cum quando attigeris,
Effascinare, irretire, captum tenere,
Nec effugituro parcit, volenti quidem.

Quid mihi fit? Identidem rogare debeo.
Languidula vis, vetita — triste gaudium,
Dolor extremae laetitiae; moriente
Natura nasci libuerit?

An licet tangi, cui renegatae subdor
Amore arsuro simul suffocato?
An praestat deprecari, illecebras nesciae
Aversari, quam ignotus spiritus afflat
Velamine dulcedinis amictam —
Sentio periculum.

Quae mihi possibilitates restent?
Quid faciam? Quid doleam?
Quare dolore offuscari pullo,
Sole illuminari claro,
Vinci, premi, subdi, dulce?

XLVII

Tempus adest tenebris torvis et lumine lasso
Indutum mundusque vago velatur amictu.
Fessa dein fesso succumbit terra sopori
Et regio circum placide dormire videtur.

Atque vide: brumalis hiems et frigora furva
Adveniunt comitante gelu nimbisque nivosis
Occultare levi lucos nive, lambere lunam
Limpidulaque lacus glacie glaciare latentis.

Urbs quoque cum domibus dulci tacet abdita somno:
Pulvere perpetuo magis et magis aether amoenas
Aedis atque locos, statuas hortosque dealbat,
Ut niteant ampli pallenti lumine vici.

Denique sic nobis contingunt otia grata
Aegrius afflictis tremula trepidaque diaeta.
Nam tranquilla iuvat requies placatque labore
Exhaustos: suavi tandem fundemur amomo.

XLVIII

Sole iam primos radios pusillo
Denuo fundente mihi vaganti
Arva, ripas, flumina murmuranti
Feta lapillo,

Nunc pedes algu mihi pituitae
Imbuente caespite, nunc tenello
Dulciter favente noto novello
Numine vitae,

Tu mihi venis radiante vultu
Casta diva: Luminibus decoris
Quale pares, quale places leporis,
Candida, cultu!

Ast, ut antea, doleo dolore
Perditus: fugit, mea nympha, fugit!
Turbido mentem mihi flamma sugit
Taetra furore.

Sic mihi saltem teneros serena,
Tempus, affectus: Memori figuram
Pange cordi perpetuo daturam
Lugia plena.

XLIX

Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia feti carmen, celebremus adulti
Munera – gaudentes reditu – speciosa diei:
En nobis iterum vitalis redditur ardor!

Quisque miser tepida iamdudum luce carebat,
Quisque diu solem desiderat: horricomis nox,
Frigus edax homines et hiems torquebat iniqua.
Denique, Phoebe, redis et pascis lumine corda.

Nunc bona cum variis ornantur floribus arva
Elicitis terrae radio stimulante tenello.
Lene beant campos zephyri ventique canoro
Concomitantur eos mulcentes gramina flatu.

Gemma poli, radios nobis admitte serenos,
Unde nova vita membris repleamur egenis.
Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia carmen veris, celebremus amantes!

L

Luce nova fundi meroque cantu
Atque dulce nova vita renasci
Fertilis cantare sonos serenae
Subditus arti —

Qualis erat dudum mihi voluptas
Et desiderium labante corde.
Nempe «eris» dixi «mea vita casta
Praedita veste»

Nescius et dari fuit tenebris
Sors mihi misero — sed quale numen
Indidit dirum inde misellularum
Carmina vocum

Fulminis attacto dolore cordi:
Tempestas oritur, flant flant procellae,
Dissipant leges — ita ali iuvabat
Ordine rupto.

Tempore placabantur helluantis
Turbines animae; pudor pudice
Antea brevisque procella deinde,
Cedite tandem!

Luce nova fundor meroque cantu
Atque dulce nova vita renascor
Fertilis cantare sonos serenae
Artis alumnus.

LI

Diffugiunt tenebrae pulsatae lumine Eoo
Paulatimque polum subeunt dilucula canum
(Namque invisibili noctem deprivat amictu
Mirificis urgens alboribus alta potestas).
Conspicuae iam iam surgit telluris ab imo
Margine postremo digitis aurora rubellis,
Fornicibus caeli subtexens tenvia fila.

Interea currente die vi candidus aucta
Sol oritur, potiore sororem lampade sectans,
Maiestas et rex caeli venerandus aprici:
Indicat assiduam vitam iubar atque iuventam.
Lene solum palpantur amoenis flatibus aurae
Ac varios flores ac mollia gramina campi
Poplite melligero pictis apis instrepit alis,
Nectare pasta bono celeri volat inde susurro.
Sensibili vix ascensu volventibus horis
Gemma poli pollet summoque in vertice sistit,
Perpetuis radiis vehemens loca subdita torret
Et validis terram fervoribus urit inermem.
Nullus inest exinde vigor, depulsus inique:
Arva, quibus sua vita fuit muscisque apibusque,
Nunc exhausta iacent raptoque liquore gemiscunt
Arboribusque color viridis decedit ob aestum.
Nec lacubus sua gutta manet: siccantur et umor
Schemata densescens describit in aëre parva,
Quae reputas vidisse redarguerisque videndo.
Sic natura fatigata est et torpida languet,
Languet, luget et inde siti vexata periret,
Ni deus altitonans, miseram miseratus, adesset.
Cum graviter terram cernit segetesque sitire,
«Venti, confestim pullos conquirite nimbos
Nubilaque», inquit, «adeste simulque afferte dolenti
Imbris opem Cereri: Phoebo praecludite portas,
Exhaustumque solum madeat viresque resumat!»
Nec mora, terrisono veniunt rumore procellae,
Partibus inflantes diversis, pellere nubis;
Appulsis faciunt molem: via lucis adempta est.
Fulgura continuo nitida nitidissima luce
Flammeoloque furore micant ac perpete bombo.
Et facies terrae nunc solvitur exoptata
Proluvie; breviterque deus fera fulmina vibrat.
En! subito nimbi tenuantur et imber alendo
Lenis in arva prius flaccentia decidit: eia,
Phoebe, nites et tu rutilus rursumque sagittas
Aureolas leviore quidem nunc impete mittis,
Aureolas, graciles quae guttas imbris aquosi
Findunt finduntur que vagoque colore retexunt.
Viribus assumptis iterum bona surgit arista

Et bibulus suspirat ager madidusque revivit:
Sic nova purgata natura renascitur aethra!

LII

Excitor; quam densae nebulae
Me circumdant.
Sentio iterum recuperasse
Mentem, sed nondum corporis potestatem.
Iaceo lectica,
Attempto levare caput.
Cadit; iterum mente pervicaci
Relevare caput, praeesse corpori.
Aperio oculos, apparatus video
Multos, dupliciter.
In mediis tria capita
Unius puellae sororis; conor
Loqui, paulum possum
Et puellae vox
Quam me sedat nihil potentem, sed volentem.
Iterum palpebra cadit, tamen in manu
Sentio manum puellae
Iucunde tepidam, iucunde
Animum mitigantem sollicitum. —
Paulatim recentior
Venit vis
Et amanda vita
Paret magis magisque
Ut prius.
Experientia docet.
Placet experiri?

LIII

Dives adest autumnus; erit sine lumine terra,
Solis et obliqui vis hebet imbre gravi.
Heu! tenebrae venient — at temporis ante fruamur
Divitiis: cornu copia reddit opes!

Autumnale decus! Fagi mutare colorem
Coguntur viridem silvaque fulva nitet.
Arboribusque bonos fructus, sua poma, dat annus,
Uvaque colligitur puraque vina fluunt.

Mane leves nebulae per campos serpere tristis
Consuerunt: cedit sole tepente vigor.
Si calor, iste brevis; iam iam fallacia caeli
Nubila producit canaque gutta cadit.

Frigora paulatim subeunt nova: dente rapaci
Unguibus et miseris alba propinquat hiems.
Sic iterum casa nostra placet: cum ligna camino
Perstrepitant, mentes mitigat alma quies.

LIV

Quae mea vita vult fingi?
An opulenta, luxuriae, voluptatum plena,
An vero deliciis denudata omnibus,
Quas quisque affectat,
Mentis consummandae causa?

Dicunt severiores, ut olim, ut semper,
Vultu exacerbato — cum numquam istis contigerit —
Voluptati quamquam humanae inhiantem
Peccare, quin cogitantem peccaturum.
Pauperes, qui fructus decerpere non possint,
Qui iucunda humanitatis condicione
Frui nesciant! Miseri,
Cum ipsi, summum se bonum profitentes invenisse,
Tamen vitam sibi renuntient!
Scelerati, si aliis quoque conantur interdicere!

Molesta gens; relinquantur, destituantur oportet,
Si perpetua vituperatione quaerentes vexant —
Ideo alio quodam modo veritatem quaerere
Iuvabit!

Sic, consternatus, spe deiectus, immoderatae
Indulgere voluptati.

Quale gaudium, qualis effrena licentia
Praestatur!
Primum libidinosa mente ferri,
Superbus, semet ipsum liberasse arbitratus,
Mores, traditionem negans, deridens,
Cunctis legibus spoliatus, rex
Totius sui.
An vero opulentissima in perpetuum
Pelliciere libidine?
Nonne, assiduus quamquam,
Fons exhaurietur crudeli usu?

Quae directio denique ad finem ducit?
Qui est finis? Quare fini appropinquandum est?
Quare mens est consummanda?

Fragilis et inaequalis anima
Respondere nequit,
Difficultate victa,
Anxietate torpida huius mundi,
Frigore attenuata temporis. —

Luna in altas
Descendit silvas
Et crispanti
Paret undae.
Hic sedari
Qualis curas,
Qualibus licet
Tormentis solvi.

Vi firmari nova
Ad facetias,
Quae pro vita habentur.

LV

Quam simul inductae tremunt tenebrae
Et nives leviter saltant caducae!
Mox lacus vestire vides et agros
Candida vela.

Saepe tamen tempestatum catervae
Advolare solent quiete rupta
Et sub impetu furiositatis
Palpitat aër.

Accidat hoc foris fremantque venti!
At crepante domi placer camino
Et beer somno recreante membra
Fessa labore.

LVI

Quam multa legi iam tenuis puer,
Mentique valde carmina sedulae
Favere, cum dedere cara
Balsama dulcisono canore.

Et ipse tum poëta per aspera
Ad astra iam venisse putaveram.
Ah! quanta dat tormenta numen,
Anxius ille labor canendi!

Ad astra! somnium fuit ultimum —
Nunc nunc abibo rursus in alteram,
E qua piget fugisse, terram;
Carminibus procul inde vivam.

LVII

Ecce! per hunc iterum cito flumina pura canalem
Assidue currunt efficiuntque lacum.
Invitatus ades remaneque, viator, ad undas:
Delecteris aquae divite fonte merae!

LVIII

Annis praeteritis Notitias decem
Mireris reputans iugiter editas.
Mutata est facies et titulus prior,

Ut chartae celebri nomine crescerent.
Nunc adsis, numerum conspice iubilaei,
Et quas res cupias cumque perambulans
Commentariolos, perlege et inde dic:
«Haec in perpetuum chartula floreat!»

LVIII*

Perlege, lector, eas celebres et nomine et actis
Notitias, quas et dicimus Austriacas.
Invitatus ades remaneque libenter ad illas:
Quas res cumque velis, invenientur enim!
Sic modo delectere, modo erudiare legendo,
Atque ita dic: «Semper Notitiae vigeant!»

LIX

Pergimus in montes; alias mea prisca voluptas
Me capit; haud hodie. Sentio deficere!

Ah! crudelis amor, quam primo dulcia profers
Gaudia quantaque dein proelia ferrea erunt!

Illa cupit; quiane illa cupit, faciam haud cupienda?
Iussane mi ducas, nescia, posse dari?

Vivus semper eras tantum tibi proximus uni.
Se moriens demum repperit ingenium.

Desine, tempus edax, celeri transcurrere passu.
Ast aetate frui da mihi, Musa, diu!

Semita par vitae est: simulac conscendere culmen
Contigerat nobis, ire deorsum opus est!

Finis erit nobis tamen hic: exquirere verum
Difficilique via, spero, velimus ali.

Laetitia repleare, magister care, perenni,
Cui Deus indulgens omnipotens faveat.

Namque tuum celebras natalem – feste dierum!
Gratulor; et sospes sis maneasque Deo.

O date mihi vulvam, medici! Mea mentula turget
Semper et, heus! futuam, donec erit vacua!

Cunno cunctanti penem accipe, furva puella,
De quo iam sentis sperma salire meum.

Parce tibi, carissima, necnon parce saluti,
Effugiens plenos, Tina, labore dies!

LX

Ei mihi, palpatur iam non me ventus amoenus
Nec me divino carmine nutrit Amor.
Vivere cogor, adhuc longo sic tempore trito,
Pauper et ab sacra flaccidus arte procul.

Non, ut erat, menti mea numina cara propinquant,
Despicit ingenium perfida Musa meum.
Sic sedeo, cerebrum percunctans undique; nulla
Indolis antiquae cernere signa queo.

Et lacrimae labuntur egeno lumine lotae,
Limpidulis stillis imbuiturque gena.
Volvitur hinc illuc huc illinc perpete gyro
Mens mea nec firmo sistit inepta loco.

Quid vacuum vexare placet tibi, Musa, poëtam,
Quem poscis versus, quos dare non poterit?
Aut fer opem, cumque ipsa venis, cumque ipsa mederis,
Aut hebetem posthac linque quiemque para!

LXI

Aspera limpidula mea mens sanabitur aura
Hic requiete fruens officiisque carens.
Segnipedique morae cedet labor improbus inde,
Ut possint vires crescere luce nova.

LXI'

Fessula perspicua mea mens sanabitur aethra
Hic requiete fruens muneribusque carens.
Ut possint vires recreari membraque lassa,
Segnipedi cedet vita molesta morae.

LXI''

Hic caelo suberit puro mihi limpidus aër,
Hic requiete fruar nec mihi munus erit.
Aethere perspicuo mea mens sanabitur hausta,
Segnipedi cedet cura molesta morae.

LXII

Quis te surripuit, quis te stupravit adulter,
Culta mihi cum sis instar, Elevi, deae?
Te periisse tamen non nescio; sin aliquando
Altera mi occurrat, rufa puella, nihil
Cuncter et exspectem, sed, crede, potentius actem!
Illa mei thalami certa sodalis erit.

LXIII*

Latinitas nostra non tacet
Nec, ut dicitur, mortua iacet,
Sed viva constabit
Et semper durabit
Et omnibus iterum placet.

LXIV*

Ei mihi! In intima cordis parte vulnerabar,
Cum Cupidinis me sagitta vehemens icisset.
Plus sex mensibus dolor mihi inhaeret,
Vel potius dicam, desiderium puellae huius possidendae.
Sed est, ut semper, via longa: primum non ausus

Mihi ipsi libidinem confiteri, fugere volui.
Deinde, fugiendi impotens, diffusi sensus potentia
Attractissimus, ei propinquare conabar –
Non me reppulit, vult, credo equidem, quamvis
Aliter adamata, nescio autem, si vere adamata.
Debeo rogare, sed timeo repulsam.
Sed rogare mihi opus est et scire velim.
Diffusus est sensus, incerta anima, nescit,
Si velit, si nolit – amo eam; amone eam?
Cara mihi est, nomen carum, Caro placet!
Amo eam! Sed me amat? Incertum.
Me primum cognoscere, deinde eam, caram, caram.

LXV*

O pater, o mater, matercula cara, parentes
Cuncti defuncti, o ave, o avia:
Quam vos quotque omnis desidero: si mihi fas sit
De vos sideribus demere, sospes ero,
Inque meo tandem vivetis carmine: mater
Et pater atque avus et scilicet alma avia!

L^a

Thomas Lindner

LYRA LATINA

Textus anti-receptus (L^a)

Salisburgi: Officina Tiliana
MMXII

I

Cara mihi es, Philyraea, mera circumdata lympha,
Insula parva quidem, sed et urbs latissima laude.
Quam tuus aspectus cunctos incantat amoenus!
Te bellam semper sincero corde saluto!

Quaeque domus decorabatur splendore decenti,
Pluraque sunt ritu proavorum insignia fixa.
Conspicua multi nonnullas naviter arte
Artifices aedes restauravere novandas.

Quam iuvat inde tuos hortos transire patentis
Floribus ornatos crebris ac caespite molli:
Non saturatur imaginibus pupilla repleta.
Verte gradum portumque subi, spectator, et asta!

Quam sublime leonis imago protegit urbem!
Attentis oculis, sedamen civibus illud,
Conspicit ut tutela novos appellere lembos.
Sic in perpetuom maneat tibi tanta venustas!

II

Collis erat, quem conscendi, viridantibus uber
Graminibus, venti me palpavere tepentes.
Et simul insedi scamno, quod vertice summo
Apposita mensa spatiantibus otia praebet,
Vidi frumentum miti mutarier aura.
Pone sedile fuit late mea terga deumbrans
Fagus amoenicolor, foliis non sorde necatis.
Ecce, subit virgas et vimina turbidus aër.
«Ventule, ne scriptas asporta, stulte, papyros»
Inquam, et vix potui manibus comprendere chartas.
Decidit ut lente modico curvamine clivos,
Sub tumuli radicibus est cannaque palustri
Cincta palus stipulisque ulvisque et harundine molli.
Alituum decus hic servatur versicolorum,
Hac avibus solis pulchra regione tributa.
Clausa lacu regio est limoso plena liquore:
Artubus hic limus sanandis denique prodest.
Saepe solent hominum pars nare diebus apricis
Lymphaque fruitur gelida, pars altera gestit
Perlustrare, dein collatae incumbere sellae.
Immemor altera pars nandi studiosaque fusci
Corporis usque iacent bacchantes caespite culto
Adfectantque cutem comburier unguificatam.
Deque fuit tumulo pulcher conspectus in agros.
Gramina faeniseces succidere falcibus uncis,
Perpetuo vidi fenum amplis ferre covinnis.
«Sedula gens» mecum dixi vultumque levabam
Rudera miratus lapidum spatiosaque saxa
Fissa velut pugno valido vel fulmine diro.

Hoc Mare Saxosum dixerunt nomine prisco.
Ac nonnulla fenestra domus, quae rupis acutae
Hanc iuxta speculam, quondam quae Noctua dicta est,
Parva quidem immensis scopulis audacter adhaeret,
Fulsit gemmae instar nitidae teretisve adamantis.
Tramite serpenti multos vidi petere aedem,
Cum me umbra tenui circumdaret umbrifera arbor.
O quotiens collis memini et meminisse placebit!

III

Aeterna, Rossini potens, ornabere laude:
Namque in perpetuom Tonsor ludetur amoenus!
Et celeri lentoque gradu tua musica currit,
Ambobus variata modis et plena leporis.

Usque tuam decorat frontem, Bellini, corona:
Nam cantabuntur semper Normae cabalettae.
Seria, macte, mele posuisti numine celso
Difficili numero multisque coloraturis.

Care mihi Donizetti, tuae resonantur in aevom,
Crede, operae: Pasquale, Roberto et Amoris Elixir,
Lucia praecipue delectat cantibus auris.
Sic fama, polyhymne, tua laetere perenni!

Artifices alii, semper qui composuistis
Magnifice tantas operas semperque canore,
Cantica mutescent numquam nec nomina vostra:
Mercadante, Pacini, Paër, Carafa Mayrque.

Ex his eminet ille, vocatur rex operarum:
Verdis nobile nomen in orbe perenne manebit!
Notitia est affectus, ubi scripsisset Oberton,
Primus honor venit, postquam Nabucco dabatur.

Posthac clarus erat vir, componista probatus.
Multaque composuit componendoque novella
Gloria adaugetur: Lombardi, Foscari, Macbeth,
Attila, Latrones. Toto fiebat in orbe

Traviata Trovatore suo Rigolettoque notus.
Culmina venerunt ambo: Falstaff et Otello.
Tantum nunc meritat, ut, ubi devenerat aetas,
Magnanimus tantum disque esset, ut aedificandas

Segnibus atque aegris aedis curaret egenis.
Es famam indeptus summam semperque libenter
Incluta cantatrix celeberque canent cantator
Has celerique operas scriptas numeroque sonoro!

IV

Iam pater haustus erat longique labore diei
Oscitat atque parat dormitum vadere veste
Mutata tunica noctis; rursum sua pandit
Membra iacetque simul, somno se dedit amico.

Ille beatus homo est: membris passisque lacertis
Lecto, nulla mora est, celerique sopore gravatus
Post nullum vero spatium requiescere felix
Hic solet haud aliter tamquam securior infans.

Quemlibet, infelix, iuxta dormire necesse est!
Tempore namque brevi, noctis velamine tectus,
Stertere perpetuat pater haud secus insecet ac si
Serrula et instanti motu nemora alta recidat.

Quamquam carus homo est, rabie vix abstineas: nam
Volveris in lecto; placido somno usque fugato
Hac nunc parte, illa lecti nunc parte moraris,
Cum sopor attiguom molli circumdet amictu.

V

Fons scatet, exigua de rima deflua lympha
Labitur et lapides vocali murmure pulsat.
Continuosque latex liquido splendore coruscans
Crescit, et alveolo cohibetur stilla pusillo.
Et citius refugit montis, ubi natus, apricos
Rivos et acceptis torrentibus amplificatur.
Interea silvam, breviter iam flumine facto,
Quae viridi densis dumis fragrabat odore,
Appropiant undae et rabido sorbentur hiatu.
Lenis aquae flumen tacito cum murmure manat
Limpida per silices iactantis fulgura sursum.
Quam fuit ille locus pullo velamine tectus,
Fronde locupletes foliisque recentibus aucti
Quod rami umbriferi dederant et frigorifeti.
Quam fuit haec regio iucunda fusa quiete:
Qualia silva sopora silentia donat amoena,
Qualis in hac habitat pax candida valle tacenti!
Acrius attendas aures: pipire canoro
Alituum sonitu cernas examina parva
Et placido paulum vento fruticeta moveri.
Ripa videtur et herba videtur et ulva cubare:
Sic quoque cuncta silent, taciturne profluit amnis.
Parva mora est: radii iam primi vimina lustrant
Confestimque plagas ridens sol vertit opacas.
Ac simul incipiunt tremulae titubare fluentis
Ocius atque undae crispantur fluminis alti.
Tamquamsi subito tempestas dira propinquet
Fulminis occultans oculis, non auribus, ictum;
Qui fremor ambiguos paulatim crescit et usque

Cum strepitu maiore sonos simulare sonoros
Suevit et attonitis terrorem impingere torvom:
Sic ex longinquo primum stridore furente
Vortice perceleri guttae properare videntur,
Vortice et obliquo passim rapiuntur in arta
Saxa, furor quorum — iam vox me deficit aegra —
Dicitur et divis audirier arce superna.
Inde via est praeceps super aëra; rudera rumpit
Alveoloque carens rapidus fluvius volitando
Decidit, instabilis latices neque semita ducit,
Instabilesque cadunt super aëra praecipitanter,
Instabiles latices titubant properi: impulsu
Tangit humum flumen bruto simul obtusoque.
Impete iactantur vehementi, turbinis instar,
Fluctus spumosi vibrantque tonantque coacti.
Alveus ut reddatur aquis, condantur et undae,
Fontigenae est curae quaerendoque ordinat omnis.
Ast amnis sensim placatur et exhilaratur.
Perfluit arva dein navis operata colonis,
Florigeros campos lateque patentia prata
Visit et ignotas urbis hominesque salutat.

VI

Sic natura creavit, ut hanc ego visere possum:
Nil mendacis habet facies medicaminis oris,
Unguine bucca vacat, falso palpebra colore,
Ac naturali laetantur labra rubore.

Carmine perdulci speciosam cantat alauda,
Nocte etiam stellae formam mirantur eburnam.
Femineum corpus, species aequabilis, ah! quam
Marmorei voltus, facies quoque laeticolores!

Bella puella placet non ac secus iris amoena,
Quae cum caelo oritur, terras et corda serenat.
Quo magis expediat: mihi tu regina rosarum,
Quae neque defloret prato neque deficit umquam.

Te veneror, molli — forsan si fingere fas est —
Amplexu tangam, quam sim tibi fortis amicus!
En! optata venis: thalamo succumbe parato
In gremioque tuo submergitur almus amator.

VII

Splendida marmoreo collucens murice lympha
Emicat immensoque per aëra decidit arcu;
Usque merum laticem perlustrat lumine loto
Gemma poli varioque colore repercutitur cael.

Illa figura lacu late stat saepta patenti,
Cui subito aura aequor stringit; crispatur et unda
Ducitur exilis: fit, uti stips fulgura sursum
Strata super teretis silices sescenta coruscet.

Hic caelumque plagasque ad limpida litora mirans
Non saturatur imaginibus pupilla repleta.
Pisce levi laetor liquidis inhiante lapillis
Alborumque simul delectat lusus olorum.

Interea molli regio circumdata velo
Vertitur et noctis caligo densa morantem
Imbuit egelido me rore: relinquere oportet
Haec loca cara mihi. Quam tempora dulciter egi!

VIII

Tempore brumali terra gelida nive pressa,
Cum vico matris natali more morarer
Atque sederem aviae tecto fumante camino,
Quam fervore diu misso fornace fruebar!
Quam mihi dulce foco est lassari saepe crepante!
De plena interea matercula nava culina
Dulcia poma, sui perquam studiosa nepotis,
Atque dapes multas, quae denique restituerunt
Corpora fessa, tulit pretiosa condita lance.
Dein, esis epulis, potu fruiturus odoro,
Auribus intentis narrantis ab ore pependi:
«Dum fuimus parvi infantes, ego, Francius ille,
Aequanimes celeresque manu collegimus ambo
(Hic tunc ludus erat nobis) pictasque columbas
Atque alias volucres varias et versicolores,
Alituum decus ut magna veniret in urbe.
Mense dies fuit apta — bene hoc reminiscor — Aprili;
Nulla petituris nobis mora: voce modesta
Ivimus ad patrem, sella qui sedit eburna
Publica perlustrans, semper quae legerat, acta.
Ut pater audivit, metuenti reddidit ore:
‹Unica vos estis, taetrorum ignara periclûm,
Spes mea. Nunc igitur dictis parete paternis!
Concedam vobis tam dudum fota cupita,
Alituum decus ut pictarum veneat urbe,
Legibus his: hora tantum revenite diurna,
Ne videam immemores iussorum nocte vagantis!
Neu sermoniferi perlectent vos peregrini,
Blandificis donis qui temptent usque tenellos!

Sin amiseritis regionem, quaerite promptim
Nescioquem aedilem: plateam monstrabit eundam.
Cumque ita vendideritis aves et vesper adescit,
Ite domum recta: penitus mea verba tenete!›
Dixerat; et madidis felices basia malis
Figimus ‹Alme pater› respondens quisque ‹valeto!›
Ille dein nos dimittit lacrimasque reterget.
Ferrivia vehimur cavea tuitante palumbes
Fulgidulos (nunc crede mihi), quos ferrivagantes,
Qui digitum obtulerant, affecti volnere parvo
Admirabantur tamen ac mulcere volebant.
Perveniebamusque urbem. Quae turba meantum,
Quique tumultus adest! Quo sunt loca plena crepore!
Nec mora: largificis stipibus nec laude minore
Sunt breviter volucres a praetereuntibus emptae;
Tempus abit memoresque domum proficiscimur inde.
Notitia haec nobis fuit urbis prima beatis.»
Desierat matercula ab his; thea frigida facta est.
Tam sollers auditor enim iam carmen adumbro.

IX

Ad sedendum nato,
Ad scribendum vocato
Praesertim in lecto sita
Mihi placet vita.

X

In silvas fugiam dumosis frondibus amplas,
Nympharum ut videam secreta virecta domosque,
Quae tremulis implent nemorales cantibus umbras
Seliciuntque suo mortalia corda lepore.

In campos exim fugiam, qui frugiferentes
Planities flavas redhibent lateque patentis.
Hic tepido flatu commota vacillat avena,
Hic melius solis supremi cernitur aura.

Rusque, ubi mugitu perpellunt arva iuvenci,
Rus fugiam, bobus validis ubi sedulus agro
Infindit sulcos et mitia poma colonus
Educat ac paulis contentus fungitur ollis.

Hic modicis pascuntur oves in collibus herba;
Mellifluum iuncta modulatur harundine carmen
Spemque puer nutrit formosae virginis usque.
Hic sidam remanens inglorius, hic reticebo.

XI

Cara magistra mihi, quae Romanum docuisti
Sermonem; felix, discere quod potui!
Aëra complebo (quaeso, nisi contigit aeque,
Conato ignoscas et salebram et vitium.
At nihil impediat!) gratanter carmine puro,
Atque ita laude mera scilicet aura sonet!
Sic grates habeo immensas, cui dicere fas est:
Nos sumu' Romani, Austria quos genuit.

XII

Quam voltus fuit ah! pulcer et haut unguine inutili
Sparsus — falsa cupido speciei cassaque vanitas!
At tu visa bonis dulciter es par dea Naïdum
Pulcritudinibus. Forma teres, candida bracchia,
Crines aetherii, quam femora et pectora complacent!
Sic ardore nimis carus amor me adficit intimo.

XIII

Desine, cura, mihi tractim problemata ferre
Segnipedique morae cede, inimica, simul,
Cuius ego indigeo iam dudum sollicitatus.
Sic animi motus mitiget illa mora!

Heu! discendo nimis — non creditis — ulcera traxi:
Successus adfert ulcera cura gravis.
Et fateor, non haec petitur tortura magistris;
Certe non! mea mens aspera poscit eam.

Quid faciam nisi ferre dolos, nisi ferre salebras,
Quae mihi acciderant et quibus excrucior.
Saepius has tuleram! Quare nota fervida ventri
Inculcabatur, quae dolet atque dolet.

Quis sanare potest? Tantum tu, Musa, iubens me
Subduci pensis desidiaeque dari.
Tu dein restitues ventremque animumque furentem.
Cui tu semper ades praecipueque fave!

XIV

Dulce iubilans et amore captus
Indu odorato iaceo cubili
Palpitantibus teneris lacertis
Vinctus amicae.

Delicate ludimus, et movere
Iam iocos lasciva solet vicissim
Lingua, iam non displicet altiores
Quaerere campos.

Quam mihi sublimis amor videtur!
Cara persistas Venus in perenne
Neve languidos patiatur ambos
Filius umquam!

XV

Flumen in silvam intrat et hinc procacis
Indiget splendoris — erunt superbi
Solis exclusi radii, subibit
Umbra modesta.

Illa, quam fingit mea mens alacris,
Silva repleta est requie: modo aura
Arbores turbare videtur alsas
Flamine miti.

Hic velim sidam platano sub ampla,
Ac loci dulcedine mitigabor
Molle murmur percipiens fluentis
Auribus undae.

XVI

Cara mihi, Pax alma, veni teneasque coronam,
Qua tuus indulgens induitur Genius:
Mane, mane, iuture Geni, parsure popellis,
Quos rigidae terrent proelia militiae.

Ah! crudelia bella feris armata tenebris,
Vitam tecturis tristitia tacita,
Tuque, mali semen, Discordia, cedite tandem —
Lumine fulgenti praedita, Pax, venias!

Tunc timidi luctus, dolus, anxius angor abibunt,
Nubila disicient agmina luce mera,
Agmina clara, chori celebrantes, turba superna:
Laetitiam nobis denique restituas,

Pax, face salvifera collustres arva repleta
Sanguine (sic bellum polluit innocuos).
Tunc hominum indociles animi sedantur amore:
Vivere eos doceas, vivere lege tua!

XVII

Serena tempestas hodierna me
Compellit, ut plagas bene conditas
Tantum mihi notas revisam:
Laetus eo comitante nullo.

Invitat illic trabs nemoris decus
Ornata pulcra fronde — ita temperat
Splendorem ocelli celsa caeli.
Tegmine tectus, amictus umbra

Desidero nihil nisi cantica.
Accede menti lumine prospero
Tuasque flammas adde puras,
Candida: da mihi dulce donum!

Ah, cara, tandem sollicito veni
Lyraeque ovanti, deprecor, indere
Solebis exspectata dudum
Suavia carmina, molle munus.

XVIII

Ah! puella splendida caritate,
Mi places, puella puella bella!
Tu deabus effigies oberras
Digna venustis.

Et, sacrum desiderium, tenes me:
Nam mera libidine suscitatus
Quam sinu molli cupio, tenella, in-
cumbere posse.

Atque pura laetitia vicissim
Basiemus usque gemendo, cara;
Tune, Amor, promittis? Ades! Venique,
Musa, poëtae!

XIX

Feles nomine Fuzzi masculine,
Carae deliciae mihi cupitae
Atque pectoris intimi voluptas!
Hem! tuis oculis pererror helvis:
Qualis nigra vibrat meras smaragdos
Luce pupula pulsa clariore.
Dulcis barba sub humido redundat
Naso, comptaque pellis ac capilli
Placent auriculae volubilesque
Linguaque aspera, dentis os acuti.
Palpanti tenere statim videris
Toto corpore, delicate, summa
Forma, quae tribui potest, beatus.
Qualis pugna mihi fuit te habendi,
Qualis cum patre rixa, qualis angor,
Ne non acciperem; sed alma mater
Fautrix atque periculo paterno
Spes est ultima fida, cum quid opto.
Sic gravi prece matris adiuvante
Mentem tam rigidi movere possum.
Laetus accipio pusilla dona,
Te parvo calatho novom repostum,
Nutritum prius in casa obsoleta.
Dulcis felis, uti domum peragras
Attemptante pede et tremente nare,
Et ridet pater et sinu recondit.
Rideo tibi, Fuzzi: totus ille
(Recusans prius) irritatione
Dulcitatis et elegantiae nunc
Quam te captus amat fovetque bellum.

XX

Gratia, dive, tibi, quod copia facta poëtae
Carmina voce mihi est concinuisse mera.
Praesertimque tibi grates sint, Musa, perennes,
Quoius amor vatem nutrit: et ipse valet
Praecipua chordas — vires donante Camena
Pectora flammantis — arte sonare lyrae
Pollice pellenti. Cithara cantante libenter
Carmina caelesti numine composui.

XXI

Uror et vesanus amore puro,
Cara, quam suspiria alo et recondo,
Feminis dignissima pulcriorque —
Crede videnti!

Omnibus praestas facie tenella,
Atque voltus aetheriis repletos
Corde pulcritudinibus perenni,
Alma, tenebo.

Nunc tuam palpare cutem libido
Quanta praebet gaudia non loquenda;
Mi tuas leni liceat papillas
Linguere lingua.

Hoc suo concedat Amor ministro!
Te fovere, bella, decet decetque
Me te amare: fama loquax severûm
Nulla putetur!

XXII

Descende caelo, Musa, veni mihi,
Veni poëtae, qui miser in toro
Iacet nec ullis adiuvatur
Deliciis et hebet vigore.

Succurre tandem neve neges mihi
Tam dulce donum! Deprecor: acria
Mutes odoro nectare inde,
Ambrosiaque fruar süavi.

XXIII

Barbito contende, superba, mecum
Et fidis inpelle manu canora:
Tum libenter vincar et orbus ore,
Musa, tacebo.

Ah! sono, divina, tuo stupendo
Inde quam vesanus, inebriatus,
Nutriar flaccens, et ero sodalis
Plectripotentum.

Sospes, ascendisse loco remoto
Quoi licet, quem pellicit alma lingua.
Memet artis participem canorae,
Musa, creasti.

XXIV: Ecloga prosaïca

Nox adhuc tellurem et cuncta animalia casto complexu condit atque molli sopore sepulta virens vita iacet. — Sed primi diei reglescentis albores iterum studia sedula nuntiant; Aurora, priusquam sol placido terram lumine basiat, voluntatem creatoris fulgore clementi adornat: «Perenni diei et noctis vice vivatis, ut opus caeleste meum cognoscatis! Nempe terrenae vitae commutatio convenit, at numinis divini aeternitas est.» Iamque validis radiis solis Aurora pellitur: qui animans cumque experrectus est, rursum lucis donum studet usurpare. Item fecere Daphnis et Chloë: Molli somno fugato paululum Venere fruontur, antequam ovilibus pastores operam dant. Soli tepenti obviam, praeter murmurantis rivi ripam, seduli per prata virentia, per prata fulgentia balantibus ovibus atque raptim saltanti turba pullorum comitantibus vagantur. Complures mansueti canes, homini oboedientes, velociter gregem circumvolant, necui pecudum contingat, uti lactentibus herbis, gramine fluctuanti, viridi prato pellecta agminis tutelam fugiat atque ita ambigua obscuritate, adiacentibus silvis, forsan panthera, forsan leaena lanietur. — Iam sol medio moratur axe, sublimi caelo, iam turba gelidam quaerit umbram, quam procerae praebent quercus, iucunda silva, ubi etiam frigidus rivos claro, lucido, scaturienti latice libandas stillas tribuit. — Dum pulli esurie ducti matrum ubera sugunt, Daphnis et Chloë sinceras bacas concerpunt, quas innumerabiles arbusta frondibus amplis obumbrant. Hoc ritu Naturae mammis nutriuntur, felices, teneri, securi; Amoris deliciis indulgentes horas carpunt, donec sol vergat. Susurri venti leniter vesperum adducunt, transmontat sol rubellicolore coronamine, atque cicadis stridentibus crepuscula noctis involvontur. Arte complexa manus consistit, claro lumine tremebundi foci fota et protecta; interea diluculum tenebricosae nocti cedit. — Sub firmamento, sub lucidis stellis omne dormit animal, dulce dormit, dum novella Aurora purpureis digitis denuo terram contingat.

XXV

Ut tenebrae fugere repulsae lumine Eoi,
Dulciter irrorans caelos Aurora rubore
Fundit agros placidis radiis super aethera netis.
Nec mora, fulgenti paulatim templa superna
Lumine concelebrat nocturnas solvere nubis,
Tergere sol gelidum parat almus denique rorem;
Atque mera involvens tellurem luce cubantem
Excitat usque gravem somno penetratque corona
Vitali felix auras et agrestia rura.
Lene beant zephyri campos ventique tenelli
Hos comitantur et arva suo cum flamine molli
Inficiunt tepidique calore mapalia mulcent.
Ah! celebrate diem, Nymphae, celebrate canoro
Lumina clara poli, mea rustica numina, cantu!
Rura canatis, ubi valido bove sedulus agris
Infindit sulcos et mitia poma colonus
Educat ac paula contentus fungitur olla.
Rura, ubi pascit oves et pastor harundine dulci
Dulcis adducit cantus et pectore nutrit
Ardorem immensum, formosae Phyllidis ignem.
Atque nemus cantetis, ubi alsis conditus ulmis
Rivos in alveolo parvo plenoque lapillis
Labitur: hic undae liquido cum murmure manant.
Saepe meat Corydon ardenti pectore silvam
Phyllida visurus, suavi fruiturus amore;
Quot perceperunt carae promissa puellae,
Pignora summisso pueri virgulta susurro!
Qualia singultant iuncti bona basia dantes!
At nemus amborum numquam secreta recludet. —

Quale capit desiderium mea corda morandi!
Cari campi et agri dilecti grataqua prata:
Vos iterumque iterumque beato corde saluto.
Sic, mea Musa, mera mera pascua laude loquaris!

XXVI

Ut rubens Aurora polo coorta
Luce pellit purpurea tenebras
Atque caelum fundit et arva rura
Divite risu

Excitat camposque serenat udos,
Non mora est, et sol placido nitore
Orbita perenne pari liquentem
Aethera lustrat.

Leniter terras zephyri vagantur
Et susurro murmure mitis aura
Bracchia et crinis pueri venusti et
Pectora palpat.

Nunc oves pastor super arva ducit;
Donec hae pascuntur, harundine ille
Dispari tibicen amoena prata
Dulce sub ulmo

Tinnulo canore iacens adimplet.
Quantus ardor, quantus amor puellae
Phyllidis carae lepidaeque Thyrsin
Cepit et urit!

Quale mi desiderium virenti
Colle, molli gramine, tutus hospes,
Otiosus carmina bella ruri
Concinuisse.

XXVII

Ut rutila Aurora in polo coorta
Luce purpurea fugat tenebras
Atque caelum fundit et arva rura
Divite risu

Excitat et campos serenat udos,
Non mora est, placido nitore Phoebus
Orbita perenne pari liquentem
Aethera lustrat.

Et zephyri lenes vagantur orbem
Atque murmure vocali volantes
Bracchia et crinis pueri venusti et
Pectora palpant.

Nunc pecudes pastor per arva ducit;
Donec assiduae pascuntur, ille
Dispari tibicen harundine ulmi
Dulce sub umbra

Pascua tinnulo canore complet.
Quantus ardor, amor quantus puellae
Phyllidis carae lepidaeque Thyrsin
Cepit et urit!

Quale mihi cupitum colle molli
Tutus hospes in herba fluctuanti
Otiosus carmina bella ruri
Concinuisse.

XXVIII

Dulce raptus ecstasi
Versor et orbus ore
Furoris vincor emphasi
Divini captus amore.
Ut haec mihi paret viva
Picturaque trudit ocellos,
Immensa et extensiva
Aufert paene tenellos!
Quod venit inde cupitum
Deesse et sede pura —
Desiderium petitum
Saepe vita obscura —
Parte frui caelestum.

Quale nefas homini horas ante!
«Sint tibi vitae semper santae!
Pelle abs te cupitum incestum!»
Vox tonat atque imagine pulsa
Mortali redditus inde vitae
Mente quidem dulcedine mulsa
Me monuisse numen mite
Non doleo: decet me ornare
Vitam humanam et versus tornare
Nec maturius ire ad astra,
Sed terrena vereri castra.

XXIX

Dormire tantum quam cupio imprecans:
Veni soporans, funde meum caput
Quiete dulci, cuius almo
Munere lumina egent misella.

Sermone tali Somnus identidem,
Dum lectulo versor male temperans
Inops bonae remissionis
A lacrimis gemituque iusto,

Memor mei sit neve domum meam
Contemnat, urgenter prece languidis
Quidem labellis ecfluenti
Illicitur, tamen ore puro.

Quali solutus denique numine?
An ipse venit? Venit et adiuvat:
Diffusae imagines vacillant
Et deus addit amoma menti.

XXX

Umbra fuit, qua calcavi pede devia fesso
Perdita iucundae percontans dona quietis.
Qualis erat nebula et mihi inexsuperabilis horror
Dirus et anxiferae torturae mentis inermis.
Cor mihi subtrepidat divolso pectore quassum
Aegraque funerea mens est infecta mefite,
Quam lacerata cavo tellus exhalat hiatu.
«Cedite», clamabam, «circumvolitantia» saepe
Territus ore macro «flaccenti cedite monstra».
Viribus extremis attempto flectere gressum
Fatale inceptum fugiturus; at ultimus angor
Quaeque dolorifice ducit miracula imago
Denique sopierat mentem voltumque tenebris. —

Languidus exiguo post tempore tempora bruta
Sentio et assurgens titubo male sobrius ipse
Palpebris laxis et mente gravedine fusa.
Supremo nixu mea lumina tollere demum
Contigit; et nebulosa queo loca cernere voltum
Nube recedenti velatus. Liquida nubes
Me patiente (pati mihi mens fuit) inde retexta est. —

Sed quali, felix iterum, mirabile fictu,
Numine, nescioqua clementi sorte solutus?
Quae via, quive error, quod inevitabile fatum,
Nescio, num fuerit dirus sopor, anne facultas
Viva requirendi veri stragisve futurae.

XXXI: Translationes (I)

Homeri Odysseae prooemium Latine redditum

Insece, Musa, virum mihi versutum atque repulsum
Saepe mari, sacram quoniam subverterat urbem.
Multorum mentes hominum cognovit et urbes,
Multos corde suo duros toleravit in alto,
Semet conservans et amicos, ille dolores.
Haud tamen eripuit, quamvis in corde cupisset.
Crimine deinde suo perierunt — nescia turba!
Namque boves Phoebi comedebant altivolantis.
At diem eis reditus felicis celsus ademit.
Ex illis, Iove parta, mihi da, diva, alicunde.
Tunc alii subitae cesserunt perniciei
Atque domi fuerant refugi bellique fretique.
Coniugis et reditus cupientem dia dearum
Nympha unum sperans illum fore forte maritum
In patula cavea retinebat clara Calypso.
Sed simulac tempus venit currentibus annis,
Quo statuere dei, reditum impetraret Ulixes
In patriam, nondum aerumnas effugerat errans
Nec fuit inde domi nec iamtunc inter amicos.
Ast omnis miserata fuit divina potestas
Neptunum praeter — namque is vehementer Ulixi
Aequideo iratus reditum prohibere volebat.
Aethiopes etenim visit procul indhabitantis,
Aethiopes duplices, quae hominum suprema fuit gens —
Altera summersi atque orientis altera solis —
Hostiam ut acciperet taurûmque oviumque sacrarum.

Hic dape pastus erat decumbens; cetera turba
Conciliabatur patula tunc sub Iovis aula.
Incipit inter eos divûm pater atque hominum rex —
Nam corde Aegisthi reminiscitur innitentis,
Quem satus exemit Graiûm duce notus Orestes.
Sic meminit — dictis exin caelestibus infit:
«Hem! quali pacto divos homines accusant!
Parta mala a nobis etenim gens nescia firmat:
Fata super factis propriis mala multa parantur.
Ut quoque nunc Aegisthus (id haud fatis ita constat)
Uxorem Atridae duxit, quem sustulit ipse,
Quamquam perniciem scivit, quia diximus ante:
Mercurium acrividentem ei misimus Argeiphonten,
Ne illum interficeret neu sponsam duceret eius.
Namque erit Atrida satus ultor et ira tremenda,
Cum pubescet et inde sua tellure flagrabit.
Hoc ait ille, sed haud menti persuasit iniquae
Aegisthi (bene velle tamen) — nunc cuncta luebat.»
Tum respondit ei voltu dea glauca Minerva:
«Regnantis inter princeps, pater alte Saturni:
Pernicie frangebatur nimis ille profecto
Atque decet: pereant alii, qui talia factent!
At mihi cor titubat sapientem propter Ulixem —
Infelix! procul a sociis tolerat cruciatus
Insula in ambiflua, medium qua prominet alti.
Insula silvigera est. Diva aedis incolit intus,
Filia fatiferi Atlantis, qui cuncta profunda
Novit et ipse gerit longas magnasque columnas,
Quae caelum et terram seiungunt. Atque querentem
Illius afflictum retineri filia gaudet.
Vocibus et blandis et dulcibus illicit illum,

Ut patriae obliviscatur; sed tristis Ulixes
Fumum iterum patriae cognoscere gestit amatae.
Proximus excessu desiderat — haud tibi cor nunc
Torquetur, pater? Anne tibi sacra nulla litabat
Graiorum ad navis indulgens Ilio in ampla?
Quare adeo, mi summe pater, iratus Ulixi?»
Tunc respondit ei divinus nubiliger sic:
«Quale, puella, tuo verbum secessit ab ore?
Quomodo divini et celsi obliviscar Ulixis,
Qui superat cunctos homines, qui munera sacra
Dis dedit, arva quibus celebrantur vasta superne?
Terrivehens Neptunus ei suscenset ob orbum
Lumine Cyclopem, cuius vis maxima habetur.
Filia Phorcynos rapido rectoris in alto
In patula peperit Neptuno iuncta caverna
Aequideum Polyphemon amore accensa Thoosa.
Postilla tellurimovens Neptunus Ulixem
Nequaquam interimit, patria sed pellit amoena.
Ast agedum cuncti reditum curemus Ulixis,
Ocius ut patriam videat: Neptunus omittet
Iram; non poterit cunctis caelestibus unus
Invitis, quamquam validus, subsistere divis.»
Tum respondit ei voltu dea glauca Minerva.
«Regnantis inter princeps, pater alte Saturni!
Si reditus reliquisque deis tibique, optime, cordi est,
Ut patriamque domumque cito cito pergat Ulixes,
Mercurium extemplo ductorem atque Argeiphonten
Insulam in Ogygiam mittamus, uti bene comptae
Consilium nymphae certum communicet: olli
Denique adhuc profugo patriam licet ire dolenti.
Ast Ithacen ibo natum impulsura animumque

Iniectura bonum: longis decorata capillis
Iussu Telemachi forum adibit et omnibus inter
Turba procis dicet bobus pecudumque caterva.
Dein Spartamque Pylumque patris reditum exploratum
Pulviferam adveniat, numquid cognoscere possit.
Atque ita gloria ei mortalibus attribuetur.»

Excerpta ex Homeri Odyssea in Latinam linguam conversa (e libro XIII.)

Exspectante dein sol albus cessit Ulixe,
Et subito appellat Phaeaces remiamantis,
Sic haec dicta dedit imprimis Alcinoo illi:
«Cunctorum populûm princeps qui es maximus, audi!
Mittite me illaesum domum et hinc valeatis, amici!
Omnia sunt perfecta mihi, quae mente volebam:
Praesidium comitum, mera dona, quibus volo divis
Prospera vota — atque o utinam domi coniugi' fidae
Inveniamque iterum aspectum integrosque sodalis.
Sed maneatis: et hinc sponsasque beate tenellas
Ac teneros pueros; divis virtute beari
Contingat varia — ne clades battuat almos!»

***

Quando terrivehens Neptunus id audiit aure,
In Scheriam ivit, ubi Phaeaces incoluere.
Mansit ibi; propiusque ratis volat altisecans et
Ociter insulcat pelagus: Neptunus adivit

Et lapidem fecit radicitus introtrusa
Nave solo ponti palma — procul iverat inde.
Verba alata dein Phaeaces remiregentes
Illa viri dixere vicissim navipotentes.

***

Dixerat; et pulchros tripodas numeravit et aurum
Ac pelvis secum aspexit vestisque decoras.
Nil deerat; tamen is patriam conquestus inerrat
Litoribus male laetus iens pelagi altisonantis,
Acriter illacrimans. Sed eum prope sistit Athena
Custodi pecudum similis iuvenique tenello,
Non aliter quam si regali stirpe creatus
Esset — et ille quidem est duplici velatus abolla.
Sub pedibusque gerit soleas manibusque sarissam.
Cum vidisset eam, valide gaudebat Ulixes
Atque deae propians haec dicta alata locutus
Edidit: «O salve, quisquis versaris, amice!»

XXXII: Translationes (II)

Parvam, sodales, pendite barbiton
Me pone sacra altaria mortuo,
Nonnullius qua serta, mortis
Signa, nitent obitae puellae.

Et tutor harpam gratus euntibus
Ostendit inde et perstrepit infula,
Quae rubra barbito ligata
Sub rutilis fidibus movetur.

Tum «saepe» mirans «sponte polo rubro
Tintinnat harpa suave ut apum sonus;
Quam sentiunt foris iocantes
Liberi et attonitas coronas.»

(Hölty/Voß)

XXXIII: Translationes (III)

Per dumeta mero cum vaga lumine
Luna fundit amans splendida caespites
  Cantat lusciniusque,
    Tristis per frutices meo.

Laetam te celebro deinde, canens avis,
In nido tibi cum femina concubet
  Cantantique marito
    Mille praebeat oscula.

Umbratae viridi fronde canunt duae
Gaudium volucres; nec maneo, sed heu!
  Atra arbusta requiro,
    Manat solaque lacrima.

Quando te, facies, invenio meram
Terra, quae penetras cor mihi lucide?
  Atque lacrima sola
    Malas acrius involat.

(Hölty)

XXXIV

Veni, precamur, ver tandemque pelle
Novae pruinam lucis cum vigore,
Sudique sol poli, mero calore,
Pia vocate lingua, fulge belle.

Et basio miti cita tenelle
Quieta prata silvas et colore
Adhuc egentis, alitesque more
Cantate dulci, pipians popelle.

Nunc nunc ades desiderata Musa
A vate laeso morsu pertinaci.
Sic integra confirma caritate

Et gaudiis risuque corda fusa:
Ah! mente rursum cantabo sagaci
Tua refectus, alma, claritate.

XXXV

Musicae ut voces celebres feruntur,
Et mele oblectant sonitu sonoro
Organi tentae auriculas catervae
Monte Casino,

Quale me desiderium tepentem
Cepit, ardor qualis adussit inde
Pectus infirmum, teneraeque flammae
Corpore toto

Defluebant, atque cutis flagrabat:
Pyrrha, dulci deliciae figura,
Crinibus flavis, lepida statura,
Te simulatque

Dulciter ridere mihi aestuanti,
Candido obtutu mera dona voltus
Mi dare aspexi, vehementer ante
Sospita corda

Tu cremasti fulminis imperita.
Usque sic uror grave: quando rursum
Te queam vidisse, puella amata,
Nescio tristis.

At lyra solaciolum pusillum
Flebili versus cecinisse restat.
Inde subtilem, mea Pyrrha, formam
Carmen adumbrat.

XXXVI

Thomas salutem dicit amiculo!
Meum hoc poëma suscipe confitens
Et impotentiam renarrans
Polliciti dare munus almi.

Namque ut poëta conteror et labo
Lyra volanti praeditus et vaga.
Et nunc voluntas carmini obstat.
Sic mea Musa tacere debet.

Praesentia non ut solet oscula
Nec spiritu dat fulmina fertili;
Heu! non queo carmen, quod optas,
Mittere; da veniam valeque!

XXXVII

Litteris valide tuis levatus,
Ut poëta novos, novis necesse
Formis atque modis studere memet,
Vere gaudeo gaudeoque, amice,
Tibi carmina, quae dedi, placere.
Parce versibus his, scio, impolitis,
Cum semper labor imminere multus
Sedulo soleat mihi studenti
Ac tempus fugiat negotiosum.
At tamen celeri tibi volatu
Haec annuntiet inde me valere
Ac valde studiis datum papyrus,
Ut mihi tua te laboriosum
Esse dixit — imaginare contra:
Quam dulce esset in uvido sedere
Ruris caespite, solis et recentis
Mitibus radiis dein feriri,
Leniter zephyri tepentis aura
Mulceri faciem et vagos capillos,
Aestivisque caloribus beari.
Barbito tenera merum poëma
Cantavisse modo tenelliore
Non nobis placeat? Vale, sodalis!

XXXVIII

Heu! doleo, mea Musa, male sto rebus iniquis;
Quid me continuis tortibus excrucias?
Quam mea vita fuit gratissima, crede, mihi dum
Prisca valetudo floruit usque bene,
Vel quaecumque fuit, melior tamen et stabilita,
Haud similis poenae, pessima quae subiit.
Me miserum! Quare mihi tam gravis angor anhelat,
Quoius ego causam non queo concipere?
Torqueor hinc illinc immensis planctibus actus,
Nec scio quo tracter. Quid mihi finis erit?

XXXIX

Quid est, miser Thoma? Quidnam tremis
Anima vacillanti, flendo, prius
Fueris cum salvos laetitia mera,
Puro vigore, gaudio — sed heu!
Iam nunc, iam nunc non est — non est, ais?
Desiste flendo, timide! Cogita,
Fueris prius quo terribili statu,
Quo nunc! Beatus desine lacrimis,
Cunctatio pereat, valeas, puer!

XL

Incipe concinuisse; diu, mea Musa, tacebas,
Perpetuo tortus impete trusa trucis.
Ast ubi nunc degis? Rursus viget ille poëta
Atque valet scriptis munera ferre tibi.
Dixerunt alii semper valuisse misellum,
Qui miser in lecto iugiter accubuit.
Arbitror hoc falsum esse — vigor novos intrat in artus
Tantum, si temptas sponte valere tua.

XLI

Pyrrha, tete depereo puellam
Et mero dulcique cremor amore.
Quam cupido suavis inundat artus
Fulgure forti.

Sic nova libidine anhelat ardor
Pectus insuetum; video, quod ante:
Fervido poëmate me tenellam
Concinuisse.

XLII

Nova Pyrrha me delectat, nova Pyrrha animum ciet
Mentemque pungit
Usque novis, usque gravioribus stimulis,
Et acriore plaga
In perpetuum simulacrum suum meo cordi impingit,
Nescia quidem.

Quali consumar fulmine, qualis flamma
Totum perurat crudeli, crudeli,
Sed optato tamen impetu corpus,
Illa nescit, neque scire fas esset misellae.

Et tu luges, cara, inexplicabili dolore,
Sicut prius ego;
Sed dolore, quamvis pauper, augeris
Crescitque venustas,
Quam ego impotens identidem admiror,
Triste gavisus.

An mihi licet? Te cognoscenda prohiberi fortasse praestiterat?
Nescio diiudicare, nec cupio, neque opus est:
Nihil erit nisi admiratio
Mutua amicitia consummata.

Quare te bacchor, te pascor, te flagro,
Te quidem integra.

XLIII

Dolens pruinosis dispalor arvis
Et spiritu considero remisso.
Vepallidis vexatus triste larvis
Contemplor ore bella prata fisso.

Aurora verberi mansueta cedit
Maiorque sol rosariam profanat
Telis severis — ecce, dulce sedit
Voltu meo ventus stillasque sanat.

Ignotus inde sensus corde vulso
Potitur, ilicet nequam cupido
Inerme tangit — heu, decore pulso
Quae, cara, fies? I foras, libido!

Sic triste flenti maesta mens tremescit,
Ah! vita quando rursus enitescit?

XLIV

Tranquilla pax, venire iuvet meae
Menti merique balsama cantici
Sonosque Musarum sonoros
Adde mihi simul helluanti.

Infunde tandem, care mihi sopor,
Cum cantibus puris iaceo satur
In lectulo supinus inde,
Paupera membra quiete leni.

Ah! quid, quid est? iam iamque remissio
Retendet aegro denique nervia;
Pictisque perspergor figuris,
Languida fit ratio occupata.

XLV

Quid mihi? Heu heu! mea Musa, tandem
Da misellulo, quoniam dolere
Iam sat esset — ast animae caduco
Pondere laesae

Certior duret dolor atque perstet:
Qui solubiles revocentur artes,
Dulce pectoris medicamen acti
Solvere fluctus?

Fluctibus nam namque teri superbis,
Qui nihil possunt ratione pura
Dirigi decente via nec addi
Mentis habenae,

Sensibus fissis ut alatur error:
Carbaso pulla retegi vacillans,
Nec furore cordis agi sereno,
Vatibus ardor,

Nec mero maerore animam refundi,
Flens uti levetur aqua lavanti —
Ast hebere languidus interire
Vivere et unae.

Quare ades iuvans, mea Musa, mancum,
Et favorem mitte mihi negare:
Sic amati mi fociles amorem
Luminis, alma!

XLVI

Quid mihi fit? Nescio dicere — tam difficile,
Tam inexplicabile volnus,
Quale numquam videre iuvet,
Videre toto corpore, tota mente sentire,
Quale attamen, cum quando attigeris,
Effascinare, irretire, captum tenere,
Nec effugituro parcit, volenti quidem.

Quid mihi fit? Identidem rogare debeo.
Languidula vis, vetita — triste gaudium,
Dolor extremae laetitiae; moriente
Natura nasci libuerit?

An licet tangi, cui renegatae subdor
Amore arsuro simul suffocato?
An praestat deprecari, illecebras nesciae
Aversari, quam ignotus spiritus afflat
Velamine dulcedinis amictam —
Sentio periculum.

Quae mihi possibilitates restent?
Quid faciam? Quid doleam?
Quare dolore offuscari pullo,
Sole illuminari claro,
Vinci, premi, subdi, dulce?

XLVII

Tempus adest tenebris densis et lumine torvo
Indutum mundusque diu velatur amictu.
Fessa dein tenero succumbit terra sopori
Et regio circum placide dormire videtur.

Atque vide: brumalis hiems et frigora furva
Adveniunt comitante gelu nimbisque nivosis
Occultare levi lucos nive, lambere lamas
Limpidulaque lacus glacie levisse latentis.

Urbs quoque cum domibus dulci tacet abdita somno:
Pulvere perpetuo magis et magis aether amoenas
Aedes atque locos, statuas hortosque dealbat,
Ut niteant ampli pallenti lumine vici.

Denique sic nobis contingunt otia grata
Aegrius afflictis tremula trepidaque diaeta.
Pax tranquilla iuvat tandem placatque labore
Exhaustos: requie grati fundemur ab alma.

XLVIII

Sole iam primos radios pusillo
Denuo fundente mihi vaganti
Arva, ripas, flumina murmuranti
Feta lapillo,

Nunc pedes algu mihi pituitae
Imbuente caespite, nunc tenello
Dulciter favente noto novello
Numine vitae,

Tu mihi venis habituque voltuque
Alma diva: Luminibus decoris
Quale pares, quale places leporis,
Candida, cultu!

Ast, ut antea, doleo dolore
Perditus: fugit, vaga nympha, fugit!
Turbido mentem mihi flamma sugit
Taetra furore.

Sic mihi saltem teneros serena,
Tempus, affectus: Memori figuram
Pange cordi perpetuo daturam
Lugia plena.

XLIX

Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia pleni carmen, celebremus adulti
Munera gaudentes reditu speciosa diei:
En nobis vitalis enim sic inditur ardor!

Quale caloris erat desiderium: caligo
Frigore iam dudum pungebat pectus atroci.
Denique sol ridet saturanti lumine corda,
Corda, diu cara misere quae luce carebant.

Et bona nunc variis ornantur floribus arva
Sollicitis terra radio stimulante tenello.
Lene beant zephyri campos ventique sonori
Hos comitant tepidoque calore mapalia mulcent.

Gemma poli, radios nobis admitte serenos,
Unde nova vita repleamur membra soluta.
Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia carmen veris, celebremus amantes!

L

Luce nova fundi meroque cantu
Atque dulce nova vita renasci
Fertilis cantare sonos serenae
Subditus arti —

Qualis erat dudum mihi voluptas
Et desiderium labante corde.
Nempe «eris» dixi «mea vita casta
Praedita veste»

Nescius et dari fuit tenebris
Sors mihi misero — sed quale dirum
Numen indit inde misellularum
Carmina vocum

Fulminis attacto dolore cordi:
Tempestas oritur, flant flant procellae,
Dissipant leges — ita ali iuvabat
Ordine rupto.

Tempore placabantur helluantes
Turbines animae; pudor pudice
Antea brevisque procella deinde,
Cedite tandem!

Luce nova fundor meroque cantu
Atque dulce nova vita renascor
Fertilis cantare sonos serenae
Artis alumnus.

LI

Diffugiunt tenebrae pulsatae lumine Eoo
Paulatimque polum subeunt dilucula canum
(Namque invisibili noctem deprivat amictu
Mirificis urgens alboribus alta potestas).
Conspicuae iam iam surgit telluris ab imo
Margine postremo digitis aurora rubellis,
Fornicibus caeli subtexens tenvia fila.
Interea currente die vi candidus aucta
Sol oritur, potiore sororem lampade sectans,
Maiestas et rex caeli venerandus aprici:
Indicat assiduam vitam iubar atque iuventam.
Lene solum palpantur amoenis flatibus aurae
Ac varios flores ac mollia gramina campi
Poplite mellifero pictis apis instrepit alis,
Nectare pasta bono celeri volat inde susurro.
Sensibili vix ascensu volventibus horis
Gemma poli pollet summoque in vertice sistit,
Perpetuis radiis vehemens loca subdita torret
Et validis terram fervoribus urit inermem.
Nullus inest exinde vigor, depulsus inique:
Arva, quibus sua vita fuit muscisque apibusque,
Nunc exhausta iacent raptoque liquore gemiscunt
Arboribusque color viridis decedit ob aestum.
Nec lacubus sua gutta manet: siccantur et umor
Schemata densescens describit in aëre parva,
Quae vidisse fateris abarguerisque videndo.
Sic natura fatigata est et torpida languet,
Languet, luget et inde siti vexata periret,
Ni deus altitonans, miseram miseratus, adesset.

Cum graviter terram cernit segetesque sitire,
«Venti, confestim pullos conquirite nimbos
Nubilaque», inquit, «adeste simulque afferte dolenti
Imbris opem Cereri: Phoebo praecludite portas,
Exhaustumque solum madeat viresque resumat!»
Nec mora, terrisono veniunt rumore procellae,
Partibus inflantes diversis, pellere nubis;
Appulsis faciunt molem: via lucis adempta est.
Fulgura continuo nitida nitidissima luce
Flammeoloque furore micant ac perpete bombo.
Et facies terrae nunc solvitur exoptata
Proluvie; breviterque deus fera fulmina vibrat.
En! subito nimbi tenuantur et imber alendo
Lenis in arva prius flaccentia decidit: eia,
Phoebe, nites et tu rutilus rursumque sagittas
Aureolas leviore quidem nunc impete mittis,
Aureolas, graciles quae guttas imbris aquosi
Findunt finduntur varioque colore retexunt.
Viribus adsumptis iterum bona surgit arista
Et bibulus suspirat ager madidusque revivit:
Sic nova purgata natura renascitur aethra!

LII

Excitor; quam densae nebulae
Me circumdant.
Sentio iterum recuperasse
Mentem, sed nondum corporis potestatem.
Iaceo lectica,
Attempto levare caput.
Cadit; iterum mente pervicaci
Relevare caput, praeesse corpori.
Aperio oculos, apparatus video
Multos, dupliciter.
In mediis tria capita
Unius puellae sororis; conor
Loqui, paululum possum
Et puellae vox
Quam me sedat nihil potentem, sed volentem.
Iterum palpebra cadit, tamen in manu
Sentio manum puellae
Iucunde tepidam, iucunde
Animum mitigantem sollicitum. —
Paulatim recentior
Venit vis
Et amanda vita
Paret magis magisque
Ut prius.
Experientia docet.
Placet experiri?

LIII

Dives adest autumnus; erit sine lumine terra,
Solis et obliqui vis hebet imbre gravi.
Heu! tenebrae venient — at temporis ante fruamur
Divitiis: cornu Copia reddit opes!

Autumnale decus! Fagi mutare colorem
Coguntur viridem silvaque fulva nitet.
Arboribusque bonos fructus, sua poma, dat annus,
Uvaque colligitur puraque vina fluont.

Mane leves nebulae tristis perserpere campos
Consuerunt: cedit sole tepente vigor.
Si calor, iste brevis; iam iam fallacia caeli
Nubila producit canaque gutta cadit.

Frigora paulatim subeunt nova: dente rapaci
Unguibus et miseris alba propinquat hiems.
Sic iterum domus inde placet: cum ligna camino
Perstrepitant, mentes mitigat alma quies.

LIV

Quae mea vita volt fingi?
An opulenta, luxuriae, voluptatum plena,
An vero deliciis denudata omnibus,
Quas quisque adfectat,
Mentis consummandae causa?

Dicunt severiores, ut olim, ut semper,
Voltu exacerbato — cum numquam istis contigerit —
Voluptati quamquam humanae inhiantem
Peccare, quin cogitantem peccaturum.
Pauperes, qui fructus decerpere non possint,
Qui iucunda humanitatis condicione
Frui nesciant! Miseri,
Cum ipsi, summum se bonum profitentes invenisse,
Tamen vitam sibi renuntient!
Scelerati, si aliis quoque conantur interdicere!

Molesta gens; relinquantur, destituantur oportet,
Si perpetua vituperatione quaerentes vexant —
Ideo alio quodam modo veritatem quaerere
Iuvabit!

Sic, consternatus, spe deiectus, immoderatae
Indulgere voluptati.
Quale gaudium, qualis effrena licentia
Praestatur!
Primum libidinosa mente ferri,
Superbus, semet ipsum liberasse arbitratus,
Mores, traditionem negans, deridens,

Cunctis legibus spoliatus, rex
Totius sui.
An vero opulentissima in perpetuum
Pelliciere libidine?
Nonne, adsiduus quamquam,
Fons exhaurietur crudeli usu?

Quae directio denique ad finem ducit?
Qui est finis? Quare fini appropinquandum est?
Quare mens est consummanda?

Fragilis et inaequalis anima
Respondere nequit,
Difficultate victa,
Anxietate torpida huius mundi,
Frigore attenuata temporis. —

Luna in altas
Descendit silvas
Et crispanti
Paret undae.
Hic sedari
Qualis curas,
Qualibus licet
Tormentis solvi.

Vi firmari nova
Ad facetias,
Quae pro vita habentur.

LV

Qualiter inductae tremunt tenebrae
Et nives leviter saltant caducae!
Mox lacus laetantur habere et agri
Candida vela.

Grandinibus canis solent procellae
Advolare tamen quiete rupta
Et sub impetu furiositatis
Palpitat aër.

Accidat hoc foris furantque venti!
At crepante domi placer camino
Et beer somno recreante membra
Fessa labore.

LVI

Quam multa legi iam tenuis puer,
Mentique valde carmina sedulae
Favere, cum dedere cara
Balsama dulcisono sonore.

Et ipse, iam poëta, per aspera
Ad astra tum venisse putaveram.
Ah, quanta dat tormenta numen,
Anxius ille labor canendi!

Ad astra! somnium fuit ultimum —
Nunc nunc abibo rursus in alteram,
E qua piget fugisse, terram;
Carminibus procul inde vivam.

LVII

Ecce! per hunc iterum cito flumina pura canalem
Assidue currunt efficiuntque lacum.
Invitatus ades remaneque, viator, in umbra:
Delecteris aquae divite fonte merae!

LVIII

Lector, Notitias Austriacas probe
Mireris reputans continuo editas.
Mutata est facies et titulus prior,
Ut chartae celebri nomine crescerent.
Nunc adsis, numerum conspice iubilaei,
Et quas res cupias cumque perambulans
Commentariolos, perlege et inde dic:
«Illae in perpetuom Notitiae vigent!»

LIX: Epigrammata

Pergimus in montes; alias mea prisca voluptas
Me capit; haud hodie. Sentio deficere!

***

Ah! crudelis amor, quam primo dulcia profers
Gaudia quantaque dein proelia ferrea erunt!

***

Illa cupit; quiane illa cupit, faciam haud cupienda?
Iussane mi ducas, nescia, posse dari?

***

Vivos semper eras tantum tibi proximus uni.
Se moriens demum repperit ingenium.

***

Desine, tempus edax, celeri transcurrere passu.
Ast aetate frui da mihi, Musa, diu!

***

O date mihi vulvam, medici; mea mentula turget
Semper et, heus! futuam, donec erit vacua!

LX

Ei mihi, palpatur iam non me ventus amoenus
Nec me divino carmine nutrit Amor.
Vivere cogor, adhuc longo sic tempore trito,
Pauper et ab sacra flaccidus arte procul.

Non, ut erat, menti mea numina cara propinquant,
Despicit ingenium perfida Musa meum.
Sic sedeo, cerebrum percontans undique; nulla
Indolis antiquae cernere signa queo.

Et lacrimae labuntur egeno lumine lotae,
Limpidulis stillis imbuiturque gena.
Volvitur hinc illuc huc illinc perpete gyro
Mens mea nec firmo sistit inepta loco.

Quid vacuom vexare placet tibi, Musa, poëtam,
Quem poscis versus, quos dare non poterit?
Aut fer opem, cumque ipsa venis, cumque ipsa medere,
Aut hebeti posthac linque quiemque para!

Lyra Latina
ISBN 3-7069-0091-2
ISBN 978-3-7069-0706-4

l^1

Thomas Lindner

LYRA LATINA

Editio minor

Salisburgi : Officina Tiliana
MMXIV

I

Cara mihi es, Philyraea, mera circumdata lympha,
Insula parva quidem, sed et urbs latissima laude.
Quam tuus aspectus cunctos incantat amoenus!
Te bellam semper sincero corde saluto!

Quaeque domus decorabatur splendore decenti,
Pluraque sunt ritu proavorum insignia fixa.
Conspicua multi nonnullas naviter arte
Artifices aedes restauravere novandas.

Quam iuvat inde tuos hortos transire patentis
Floribus ornatos crebris et caespite molli:
Non saturatur imaginibus pupilla repleta.
Verte gradum portumque subi, spectator, et asta!

Quam sublime leonis imago protegit urbem!
Attentis oculis, sedamen civibus illud,
Conspicit ut tutela novos appellere lembos.
Sic in perpetuom maneat tibi tanta venustas!

II

Collis erat, quem conscendi, viridantibus uber
Graminibus, venti me palpavere tepentes.
Et simul insedi scamno, quod vertice summo
Apposita mensa spatiantibus otia praebet,
Vidi frumentum miti mutarier aura.
Pone sedile fuit late mea terga deumbrans
Fagus amoenicolor, foliis non sorde necatis.
Ecce, subit virgas et vimina turbidus aër.
«Ventule, ne scriptas asporta, stulte, papyros»
Inquam, et vix potui manibus comprendere chartas.
Decidit ut lente modico curvamine clivos,
Sub tumuli radicibus est cannaque palustri
Cincta palus stipulisque ulvisque et harundine molli.
Alituum decus hic servatur versicolorum,
Hac avibus solis pulchra regione tributa.
Clausa lacu regio est limoso plena liquore:
Artubus hic limus sanandis denique prodest.
Saepe solent hominum pars nare diebus apricis
Lymphaque fruitur gelida, pars altera gestit
Pellustrare, dein collatae incumbere sellae.
Immemor altera pars nandi studiosaque fusci
Corporis usque iacent bacchantes caespite culto
Adfectantque cutem comburier unguificatam.
Deque fuit tumulo pulcher conspectus in agros.
Gramina faeniseces succidere falcibus uncis,

Perpetuo vidi fenum amplis ferre covinnis.
«Sedula gens» mecum dixi vultumque levabam
Rudera miratus lapidum spatiosaque saxa
Fissa velut pugno valido vel fulmine diro.
Hoc Mare Saxosum dixerunt nomine prisco.
Ac nonnulla fenestra domus, quae rupis acutae
Hanc iuxta speculam, quondam quae Noctua dicta est,
Parva quidem immensis scopulis audacter adhaeret,
Fulsit gemmae instar nitidae teretisve adamantis.
Tramite serpenti multos vidi petere aedem,
Cum me umbra tenui circumdaret umbrifera arbor.
O quotiens collis memini et meminisse placebit!

III

Aeterna, Rossini potens, ornabere laude:
Namque in perpetuom Tonsor ludetur amoenus!
Et celeri lentoque gradu tua musica currit,
Ambobus variata modis et plena leporis.

Usque tuam decorat frontem, Bellini, corona:
Nam cantabuntur semper Normae cabalettae.
Seria, macte, mele posuisti numine celso
Difficili numero multisque coloraturis.

Care mihi Donizetti, tuae resonantur in aevom,
Crede, operae: Pasquale, Roberto et Amoris Elixir,
Lucia praecipue delectat cantibus auris.
Sic fama, polyhymne, tua laetere perenni!

Artifices alii, semper qui composuistis
Magnifice tantas operas semperque canore,
Cantica mutescent numquam nec nomina vostra:
Mercadante, Pacini, Paër, Carafa Mayrque.

Ex his eminet ille, vocatur rex operarum:
Verdis nobile nomen in orbe perenne manebit!
Notitia est affectus, ubi scripsisset Oberton,
Primus honor venit, postquam Nabucco dabatur.

Posthac clarus erat vir, componista probatus.
Multaque composuit componendoque novella
Gloria adaugetur: Lombardi, Foscari, Macbeth,
Attila, Latrones. Toto fiebat in orbe

Traviata Trovatore suo Rigolettoque notus.
Culmina venerunt ambo: Falstaff et Otello.
Tantum nunc meritat, ut, ubi devenerat aetas,
Magnanimus tantum disque esset, ut aedificandas

Segnibus atque aegris aedis curaret egenis.
Es famam indeptus summam semperque libenter
Incluta cantatrix celeberque canent cantator
Has celerique operas scriptas numeroque sonoro!

IV

Iam pater haustus erat longique labore diei
Oscitat atque parat dormitum vadere veste
Mutata tunica noctis; rursum sua pandit
Membra iacetque simul, somno se dedit amico.

Ille beatus homo est: membris passisque lacertis
Lecto, nulla mora est, celerique sopore gravatus
Post nullum vero spatium requiescere felix
Hic solet haud aliter tamquam securior infans.

Quemlibet, infelix, iuxta dormire necesse est!
Tempore namque brevi, noctis velamine tectus,
Stertere perpetuat pater haud secus insecet ac si
Serrula et instanti motu nemora alta recidat.

Quamquam carus homo est, rabie vix abstineas: nam
Volveris in lecto; placido somno usque fugato
Hac nunc parte, illa lecti nunc parte moraris,
Cum sopor attiguom molli circumdet amictu.

V

Fons scatet, exigua de rima deflua lympha
Labitur et lapides vocali murmure pulsat.
Continuosque latex liquido splendore coruscans
Crescit, et alveolo cohibetur stilla pusillo.
Et citius refugit montis, ubi natus, apricos
Rivos et acceptis torrentibus amplificatur.
Interea silvam, breviter iam flumine facto,
Quae viridi densis dumis fragrabat odore,
Appropiant undae et rabido sorbentur hiatu.
Lenis aquae flumen tacito cum murmure manat
Limpida per silices iactantis fulgura sursum.
Quam fuit ille locus pullo velamine tectus,
Fronde locupletes foliisque recentibus aucti
Quod rami umbriferi dederant et frigorifeti.
Quam fuit haec regio iucunda fusa quiete:
Qualia silva sopora silentia donat amoena,
Qualis in hac habitat pax candida valle tacenti!
Acrius attendas aures: pipire canoro
Alituum sonitu cernas examina parva
Et placido paulum vento fruticeta moveri.
Ripa videtur et herba videtur et ulva cubare:
Sic quoque cuncta silent, taciturne profluit amnis.
Parva mora est: radii iam primi vimina lustrant
Confestimque plagas ridens sol vertit opacas.
Ac simul incipiunt tremulae titubare fluentis

Ocius atque undae crispantur fluminis alti.
Tamquamsi subito tempestas dira propinquet
Fulminis occultans oculis, non auribus, ictum;
Qui tremor ambiguos paulatim crescit et usque
Cum crepitu maiore sonos simulare sonoros
Suevit et attonitis terrorem impingere torvom:
Sic ex longinquo primum stridore furente
Vortice perceleri guttae properare videntur,
Vortice et obliquo passim rapiuntur in arta
Saxa, furor quorum ~ iam vox me deficit aegra ~
Dicitur et divis audirier arce superna.
Inde via est praeceps super aëra; rudera rumpit
Alveoloque carens rapidus fluvius volitando
Decidit, instabilis latices neque semita ducit,
Instabilesque cadunt super aëra praecipitanter,
Instabiles latices titubant properi: impulsu
Tangit humum flumen bruto simul obtusoque.
Impete iactantur vehementi, turbinis instar,
Fluctus spumosi vibrantque tonantque coacti.
Alveus ut reddatur aquis, condantur et undae,
Fontigenae est curae quaerendoque ordinat omnis.
Ast amnis sensim placatur et exhilaratur.
Perfluit arva dein navis operata colonis,
Florigeros campos lateque patentia prata
Visit et ignotas urbis hominesque salutat.

VI

Sic natura creavit, ut hanc ego visere possum:
Nil mendacis habet facies medicaminis oris,
Unguine bucca vacat, falso palpebra colore,
Ac naturali laetantur labra rubore.

Carmine perdulci speciosam cantat alauda,
Nocte etiam stellae formam mirantur eburnam.
Femineum corpus, species aequabilis, ah! quam
Marmorei voltus, facies quoque laeticolores!

Bella puella placet non ac secus iris amoena,
Quae cum caelo oritur, terras et corda serenat.
Quo magis expediat: mihi tu regina rosarum,
Quae neque defloret prato neque deficit umquam.

Te veneror, molli – forsan si fingere fas est –
Amplexu tangam, quam sim tibi fortis amicus!
En! optata venis: thalamo succumbe parato
In gremioque tuo submergitur almus amator.

VII

Splendida marmoreo collucens murice lympha
Emicat immensoque per aëra decidit arcu;
Usque merum laticem perlustrat lumine loto
Gemma poli varioque colore repercutitur cael.

Illa figura lacu late stat saepta patenti,
Quoi subito aura aequor stringit; crispatur et unda
Ducitur exilis: fit, uti stips fulgura sursum
Strata super teretis silices sescenta coruscet.

Hic caelumque plagasque ad limpida litora mirans
Non saturatur imaginibus pupilla repleta.
Pisce levi laetor liquidis inhiante lapillis
Alborumque simul delectat lusus olorum.

Interea molli regio circumdata velo
Vertitur et noctis caligo densa morantem
Imbuit egelido me rore: relinquere oportet
Haec loca cara mihi. Quam tempora dulcia degi!

VIII

Tempore brumali terra gelida nive pressa,
Cum vico matris natali more morarer
Atque sederem aviae tecto fumante camino,
Quam fervore diu misso fornace fruebar!
Quam mihi dulce foco est lassari saepe crepante!
De plena interea matercula nava culina
Dulcia poma, sui perquam studiosa nepotis,
Atque dapes multas, quae denique restituerunt
Corpora fessa, tulit pretiosa condita lance.
Dein, esis epulis, potu fruiturus odoro,
Auribus intentis narrantis ab ore pependi:
«Dum fuimus parvi infantes, ego, Francius ille,
Aequanimes celeresque manu collegimus ambo
(Hic tunc ludus erat nobis) pictasque columbas
Atque alias volucres varias et versicolores,
Alituum decus ut magna veniret in urbe.
Mense dies fuit apta ~ bene hoc reminiscor ~ Aprili;
Nulla petituris nobis mora: voce modesta
Ivimus ad patrem, sella qui sedit eburna
Publica perlustrans, semper quae legerat, acta.
Ut pater audivit, metuenti reddidit ore:
‹Unica vos estis, taetrorum ignara periclûm,
Spes mea. Nunc igitur dictis parete paternis!
Concedam vobis tam dudum fota cupita,
Alituum decus ut pictarum veneat urbe,

Legibus his: hora tantum revenite diurna,
Ne videam immemores iussorum nocte vagantis!
Neu sermoniferi perlectent vos peregrini,
Blandificis donis qui temptent usque tenellos!
Sin amiseritis regionem, quaerite promptim
Nescioquem aedilem: plateam monstrabit eundam.
Cumque ita vendideritis aves et vesper adescit,
Ite domum recta: penitus mea verba tenete!›
Dixerat; et madidis felices basia malis
Figimus ‹Alme pater› respondens quisque ‹valeto!›
Ille dein nos dimittit lacrimasque reterget.
Ferrivia vehimur cavea tuitante palumbes
Fulgidulos (nunc crede mihi), quos ferrivagantes,
Qui digitum obtulerant, affecti volnere parvo
Admirabantur tamen ac mulcere volebant.
Perveniebamusque urbem. Quae turba meantum,
Quique tumultus adest! Quo sunt loca plena crepore!
Nec mora: largificis stipibus nec laude minore
Sunt breviter volucres a praetereuntibus emptae;
Tempus abit memoresque domum proficiscimur inde.
Notitia haec nobis fuit urbis prima beatis.»
Desierat matercula ab his; thea frigida facta est.
Tam sollers auditor enim iam carmen adumbro.

IX

Ad sedendum nato,
Ad scribendum vocato
Praesertim in lecto sita
Mihi placet vita.

X

In silvas fugiam dumosis frondibus amplas,
Nympharum ut videam secreta virecta domosque,
Quae tremulis implent nemorales cantibus umbras
Seliciuntque suo mortalia corda lepore.

In campos exim fugiam, qui frugiferentes
Planities flavas redhibent lateque patentis.
Hic tepido flatu commota vacillat avena,
Hic melius solis supremi cernitur aura.

Rusque, ubi mugitu perpellunt arva iuvenci,
Rus fugiam, bubus validis ubi sedulus agro
Infindit sulcos et mitia poma colonus
Educat ac paulis contentus fungitur ollis.

Hic modicis pascuntur oves in collibus herba;
Mellifluum iuncta modulatur harundine carmen
Spemque puer nutrit formosae virginis usque.
Hic sidam remanens inglorius, hic reticebo.

XI

Cara magistra mihi, quae Romanum *docuisti*
Sermonem; felix, discere quod potui!
Aëra complebo (quaeso, nisi contigit aeque,
Conato ignoscas et salebram et vitium.
At nihil impediat!) gratanter carmine puro,
Atque ita laude mera scilicet aura sonet!
Sic grates habeo immensas, quoi dicere fas est:
N*os sumu'* Romani, *Austria quos genuit.*

XII

Quam voltus fuit ah! pulcer et haut unguine inutili
Sparsus — falsa cupido speciei cassaque vanitas!
At tu visa bonis dulciter es par dea Naïdum
Pulcritudinibus. Forma teres, candida bracchia,
Crines aetherii, quam femora et pectora complacent!
Sic ardore nimis carus amor me adficit intimo.

XIII

Desine, cura, mihi tractim problemata ferre
Segnipedique morae cede, inimica, simul,
Quoius ego indigeo iam dudum sollicitatus.
Sic animi motus mitiget illa mora!

Heu! discendo nimis ~ non creditis ~ ulcera traxi:
Successus adfert ulcera cura gravis.
Et fateor, non haec petitur tortura magistris;
Certe non! mea mens aspera poscit eam.

Quid faciam nisi ferre dolos, nisi ferre salebras,
Quae mihi acciderant et quibus excrucior.
Saepius has tuleram! Quare nota fervida ventri
Inculcabatur, quae dolet atque dolet.

Quis sanare potest? Tantum tu, Musa, iubens me
Subduci pensis desidiaeque dari.
Tu dein restitues ventremque animumque furentem.
Quoi tu semper ades praecipueque fave!

XIV

Dulce iubilans et amore captus
Indu odorato iaceo cubili
Palpitantibus teneris lacertis
Victus amicae.

Delicate ludimus, et movere
Iam iocos lasciva solet vicissim
Lingua, iam non displicet altiores
Quaerere campos.

Quam mihi sublimis amor videtur!
Cara persistas Venus in perenne
Neve languidos patiatur ambos
Filius umquam!

XV

Flumen in silvam intrat et hinc procacis
Indiget splendoris – erunt superbi
Solis exclusi radii, subibit
    Umbra modesta.

Illa, quam fingit mea mens alacris,
Silva repleta est requie: modo aura
Arbores turbare videtur alsas
    Flamine miti.

Hic velim sidam platano sub ampla,
Ac loci dulcedine mitigabor
Molle murmur percipiens fluentis
    Auribus undae.

XVI

Cara mihi, Pax alma, veni teneasque coronam,
Qua tuus indulgens induitur Genius:
Mane, mane, iuture Geni, parsure popellis,
Quos rigidae terrent proelia militiae.

Ah! crudelia bella feris armata tenebris,
Vitam tecturis tristitia tacita,
Tuque, mali semen, Discordia, cedite tandem ~
Lumine fulgenti praedita, Pax, venias!

Tunc timidi luctus, dolus, anxius angor abibunt,
Nubila disicient agmina luce mera,
Agmina clara, chori celebrantes, turba superna:
Laetitiam nobis denique restituas,

Pax, face salvifera collustres arva repleta
Sanguine (sic bellum polluit innocuos).
Tunc hominum indociles animi sedantur amore:
Vivere eos doceas, vivere lege tua!

XVII

Serena tempestas hodierna me
Compellit, ut plagas bene conditas
Tantum mihi notas revisam:
Laetus eo comitante nullo.

Invitat illic trabs nemoris decus
Ornata pulcra fronde ~ ita temperat
Splendorem ocelli celsa caeli.
Tegmine tectus, amictus umbra

Desidero nihil nisi cantica.
Accede menti lumine prospero
Tuasque flammas adde puras,
Candida: da mihi dulce donum!

Ah, cara, tandem sollicito veni
Lyraeque ovanti, deprecor, indere
Solebis exspectata dudum
Suavia carmina, molle munus.

XVIII

Ah! puella splendida caritate,
Mi places, puella puella bella!
Tu deabus effigies oberras
Digna venustis.

Et, sacrum desiderium, tenes me:
Nam mera libidine suscitatus
Quam sinu molli cupio, tenella, in=
cumbere posse.

Atque pura laetitia vicissim
Basiemus usque gemendo, cara;
Tune, Amor, promittis? Ades! Venique,
Musa, poëtae!

XIX

Feles nomine Fuzzi masculine,
Carae deliciae mihi cupitae
Atque pectoris intimi voluptas!
Hem! tuis oculis pererror helvis:
Qualis nigra vibrat meras smaragdos
Luce pupula pulsa clariore.
Dulcis barba sub humido redundat
Naso, comptaque pellis ac capilli
Placent auriculae volubilesque
Linguaque aspera, dentis os acuti.
Palpanti tenere statim videris
Toto corpore, delicate, summa
Forma, quae tribui potest, beatus.
Qualis pugna mihi fuit te habendi,
Qualis cum patre rixa, qualis angor,
Ne non acciperem; sed alma mater
Fautrix atque periculo paterno
Spes est ultima fida, cum quid opto.
Sic gravi prece matris adiuvante
Mentem tam rigidi movere possum.
Laetus accipio pusilla dona,
Te parvo calatho novom repostum,
Nutritum prius in casa obsoleta.
Dulcis felis, uti domum peragras
Attemptante pede et tremente nare,
Et ridet pater et sinu recondit.

Rideo tibi, Fuzzi: totus ille
(Recusans prius) irritatione
Dulcitatis et elegantiae nunc
Quam te captus amat fovetque bellum.

XX

Gratia, dive, tibi, quod copia facta poëtae
Carmina voce mihi est concinuisse mera.
Praesertimque tibi grates sint, Musa, perennes,
Quoius amor vatem nutrit: et ipse valet
Praecipua chordas ~ vires donante Camena
Pectora flammantis ~ arte sonare lyrae
Pollice pellenti. Cithara cantante libenter
Carmina caelesti numine composui.

XXI

Uror et vesanus amore puro,
Cara, quam suspiria alo et recondo,
Feminis dignissima pulcriorque –
Crede videnti!

Omnibus praestas facie tenella,
Atque voltus aetheriis repletos
Corde pulcritudinibus perenni,
Alma, tenebo.

Nunc tuam palpare cutem libido
Quanta praebet gaudia non loquenda;
Mi tuas leni liceat papillas
Linguere lingua.

Hoc suo concedat Amor ministro!
Te fovere, bella, decet decetque
Me te amare: fama loquax severûm
Nulla putetur!

XXII

Descende caelo, Musa, veni mihi,
Veni poëtae, qui miser in toro
Iacet nec ullis adiuvatur
Deliciis et hebet vigore.

Succurre tandem neve neges mihi
Tam dulce donum! Deprecor: acria
Mutes odoro nectare inde,
Ambrosiaque fruar süavi.

XXIII

Barbito contende, superba, mecum
Et fidis inpelle manu canora:
Tum libenter vincar et orbus ore,
Musa, tacebo.

Ah! sono, divina, tuo stupendo
Inde quam vesanus, inebriatus,
Nutriar flaccens, et ero sodalis
Plectripotentum.

Sospes, ascendisse loco remoto
Quoi licet, quem pellicit alma lingua.
Memet artis participem canorae,
Musa, creasti.

XXIV: Ecloga prosaïca

Nox adhuc tellurem et cuncta animalia casto complexu condit atque molli sopore sepulta virens vita iacet. ~ Sed primi diei reglescentis albores iterum studia sedula nuntiant; Aurora, priusquam sol placido terram lumine basiat, voluntatem creatoris fulgore clementi adornat: «Perenni diei et noctis vice vivatis, ut opus caeleste meum cognoscatis! Nempe terrenae vitae commutatio convenit, at numinis divini aeternitas est.» Iamque validis radiis solis Aurora pellitur: qui animans cumque experrectus est, rursum lucis donum studet usurpare. Item fecere Daphnis et Chloë: Molli somno fugato paululum Venere fruontur, antequam ovilibus pastores operam dant. Soli tepenti obviam, praeter murmurantis rivi ripam, seduli per prata virentia, per prata fulgentia balantibus ovibus atque raptim saltanti turba pullorum comitantibus vagantur. Complures mansueti canes, homini oboedientes, velociter gregem circumvolant, nequoi pecudum contingat, uti lactentibus herbis, gramine fluctuanti, viridi prato pellecta agminis tutelam fugiat atque ita ambigua obscuritate, adiacentibus silvis, forsan panthera, forsan leaena lanietur. ~ Iam sol medio moratur axe, sublimi caelo, iam turba gelidam quaerit umbram, quam procerae praebent quercus, iucunda silva, ubi etiam frigidus rivos claro, lucido, scaturienti latice libandas stillas tribuit. ~ Dum pulli esurie ducti matrum ubera sugunt, Daphnis et Chloë sinceras bacas concerpunt, quas innumerabiles arbusta frondibus amplis obumbrant. Hoc ritu Naturae mammis nutriuntur, felices, teneri, securi; Amoris deliciis indulgentes horas carpunt, donec sol vergat. Susurri venti leniter vesperum adducunt, transmontat sol rubellicolore coronamine, atque cicadis stridentibus crepuscula noctis involvontur. Arte complexa manus consistit, claro lumine tremebundi foci fota et protecta; interea diluculum tenebricosae nocti cedit. ~ Sub firmamento, sub lucidis stellis omne dormit animal, dulce dormit, dum novella Aurora purpureis digitis denuo terram contingat.

XXV

Ut tenebrae fugere repulsae lumine Eoi,
Dulciter irrorans caelos Aurora rubore
Fundit agros placidis radiis super aethera netis.
Nec mora, fulgenti paulatim templa superna
Lumine concelebrat nocturnas solvere nubis,
Tergere sol gelidum parat almus denique rorem;
Atque mera involvens tellurem luce cubantem
Excitat usque gravem somno penetratque corona
Vitali felix auras et agrestia rura.
Lene beant zephyri campos ventique tenelli
Hos comitantur et arva suo cum flamine molli
Inficiunt tepidique calore mapalia mulcent.
Ah! celebrate diem, Nymphae, celebrate canoro
Lumina clara poli, mea rustica numina, cantu!
Rura canatis, ubi valido bove sedulus agris
Infindit sulcos et mitia poma colonus
Educat ac paula contentus fungitur olla.
Rura, ubi pascit oves et pastor harundine dulci
Dulcis adducit cantus et pectore nutrit
Ardorem immensum, formosae Phyllidis ignem.
Atque nemus cantetis, ubi alsis conditus ulmis
Rivos in alveolo parvo plenoque lapillis
Labitur: hic undae liquido cum murmure manant.
Saepe meat Corydon ardenti pectore silvam
Phyllida visurus, suavi fruiturus amore;

Quot perceperunt carae promissa puellae,
Pignora summisso pueri virgulta susurro!
Qualia singultant iuncti bona basia dantes!
At nemus amborum numquam secreta recludet. ~
Quale capit desiderium mea corda morandi!
Cari campi et agri dilecti grataqua prata:
Vos iterumque iterumque beato corde saluto.
Sic, mea Musa, mera mera pascua laude loquaris!

XXVI

Ut rubens Aurora polo coorta
Luce pellit purpurea tenebras
Atque caelum fundit et arva rura
Divite risu

Excitat camposque serenat udos,
Non mora est, et sol placido nitore
Orbita perenne pari liquentem
Aethera lustrat.

Leniter terras zephyri vagantur
Et susurro murmure mitis aura
Bracchia et crinis pueri venusti et
Pectora palpat.

Nunc oves pastor super arva ducit;
Donec hae pascuntur, harundine ille
Dispari tibicen amoena prata
Dulce sub ulmo

Tinnulo canore iacens adimplet.
Quantus ardor, quantus amor puellae
Phyllidis carae lepidaeque Thyrsin
Cepit et urit!

Quale mi desiderium virenti
Colle, molli gramine, tutus hospes,
Otiosus carmina bella ruri
Concinuisse.

XXVII

Ut rutila Aurora in polo coorta
Luce purpurea fugat tenebras
Atque caelum fundit et arva rura
Divite risu

Excitat et campos serenat udos,
Non mora est, placido nitore Phoebus
Orbita perenne pari liquentem
Aethera lustrat.

Et zephyri lenes vagantur orbem
Atque murmure vocali volantes
Bracchia et crinis pueri venusti et
Pectora palpant.

Nunc pecudes pastor per arva ducit;
Donec assiduae pascuntur, ille
Dispari tibicen harundine ulmi
Dulce sub umbra

Pascua tinnulo canore complet.
Quantus ardor, amor quantus puellae
Phyllidis carae lepidaeque Thyrsin
Cepit et urit!

Quale mihi cupitum colle molli
Tutus hospes in herba fluctuanti
Otiosus carmina bella ruri
Concinuisse.

XXVIII

Dulce raptus ecstasi
Versor et orbus ore
Furoris vincor emphasi
Divini captus amore.
Ut haec mihi paret viva
Picturaque trudit ocellos,
Immensa et extensiva
Aufert paene tenellos!
Quod venit inde cupitum
Deesse et sede pura ~
Desiderium petitum
Saepe vita obscura ~
Parte frui caelestum.

Quale nefas homini horas ante!
«Sint tibi vitae semper santae!
Pelle abs te cupitum incestum!»
Vox tonat atque imagine pulsa
Mortali redditus inde vitae
Mente quidem dulcedine mulsa
Me monuisse numen mite
Non doleo: decet me ornare
Vitam humanam et versus tornare
Nec maturius ire ad astra,
Sed terrena vereri castra.

XXIX

Dormire tantum quam cupio imprecans:
Veni soporans, funde meum caput
Quiete dulci, quoius almo
Munere lumina egent misella.

Sermone tali Somnus identidem,
Dum lectulo versor male temperans
Inops bonae remissionis
A lacrimis gemituque iusto,

Memor mei sit neve domum meam
Contemnat, urgenter prece languidis
Quidem labellis ecfluenti
Illicitur, tamen ore puro.

Quali solutus denique numine?
An ipse venit? Venit et adiuvat:
Diffusae imagines vacillant
Et deus addit amoma menti.

XXX

Umbra fuit, qua calcavi pede devia fesso
Perdita iucundae percontans dona quietis.
Qualis erat nebula et mihi inexsuperabilis horror
Dirus et anxiferae torturae mentis inermis.
Cor mihi subtrepidat divolso pectore quassum
Aegraque funerea mens est infecta mefite,
Quam lacerata cavo tellus exhalat hiatu.
«Cedite», clamabam, «circumvolitantia» saepe
Territus ore macro «flaccenti cedite monstra».
Viribus extremis attempto flectere gressum
Fatale inceptum fugiturus; at ultimus angor
Quaeque dolorifice ducit miracula imago
Denique sopierat mentem voltumque tenebris. ~

Languidus exiguo post tempore tempora bruta
Sentio et assurgens titubo male sobrius ipse
Palpebris laxis et mente gravedine fusa.
Supremo nixu mea lumina tollere demum
Contigit; et nebulosa queo loca cernere voltum
Nube recedenti velatus. Liquida nubes
Me patiente (pati mihi mens fuit) inde retexta est. ~

Sed quali, felix iterum, mirabile fictu,
Numine, nescioqua clementi sorte solutus?
Quae via, quive error, quod inevitabile fatum,

Nescio, num fuerit dirus sopor, anne facultas
Viva requirendi veri stragisve futurae.

XXXI: Translationes (I)

Homeri Odysseae prooemium Latine redditum

Insece, Musa, virum mihi versutum atque repulsum
Saepe mari, sacram quoniam subverterat urbem.
Multorum mentes hominum cognovit et urbes,
Multos corde suo duros toleravit in alto,
Semet conservans et amicos, ille dolores.
Haud tamen eripuit, quamvis in corde cupisset.
Crimine deinde suo perierunt ~ nescia turba!
Namque boves Phoebi comedebant altivolantis.
At diem eis reditus felicis celsus ademit.
Ex illis, Iove parta, mihi da, diva, alicunde.
Tunc alii subitae cesserunt perniciei
Atque domi fuerant refugi bellique fretique.
Coniugis et reditus cupientem dia dearum
Nympha unum sperans illum fore forte maritum
In patula cavea retinebat clara Calypso.
Sed simulac tempus venit currentibus annis,
Quo statuere dei, reditum impetraret Ulixes
In patriam, nondum aerumnas effugerat errans
Nec fuit inde domi nec iamtunc inter amicos.
Ast omnis miserata fuit divina potestas
Neptunum praeter ~ namque is vehementer Ulixi
Aequideo iratus reditum prohibere volebat.

Aethiopes etenim visit procul indhabitantis,
Aethiopes duplices, quae hominum suprema fuit gens ~
Altera summersique orientisque altera solis ~
Hostiam ut acciperet taurûmque oviumque sacrarum.
Hic dape pastus erat decumbens; cetera turba
Conciliabatur patula tunc sub Iovis aula.
Incipit inter eos divûm pater atque hominum rex ~
Nam corde Aegisthi reminiscitur innitentis,
Quem satus exemit Graiûm duce notus Orestes.
Sic meminit ~ dictis exin caelestibus infit:
«Hem! quali pacto divos homines accusant!
Parta mala a nobis etenim gens nescia firmat:
Fata super factis propriis mala multa parantur.
Ut quoque nunc Aegisthus (id haud fatis ita constat)
Uxorem Atridae duxit, quem sustulit ipse,
Quamquam perniciem scivit, quia diximus ante:
Mercurium acrividentem ei misimus Argeiphonten,
Ne illum interficeret neu sponsam duceret eius.
Namque erit Atrida satus ultor et ira tremenda,
Cum pubescet et inde sua tellure flagrabit.
Hoc ait ille, sed haud menti persuasit iniquae
Aegisthi (bene velle tamen) ~ nunc cuncta luebat.»
Tum respondit ei voltu dea glauca Minerva:
«Regnantis inter princeps, pater alte Saturni:
Pernicie frangebatur nimis ille profecto
Atque decet: pereant alii, qui talia factent!
At mihi cor titubat sapientem propter Ulixem ~

Infelix! procul a sociis tolerat cruciatus
Insula in ambiflua, medium qua prominet alti.
Insula silvigera est. Diva aedis incolit intus,
Filia fatiferi Atlantis, qui cuncta profunda
Novit et ipse gerit longas magnasque columnas,
Quae caelum et terram seiungunt. Atque querentem
Illius afflictum retineri filia gaudet.
Vocibus et blandis et dulcibus illicit illum,
Ut patriae obliviscatur; sed tristis Ulixes
Fumum iterum patriae cognoscere gestit amatae.
Proximus excessu desiderat – haud tibi cor nunc
Torquetur, pater? Anne tibi sacra nulla litabat
Graiorum ad navis indulgens Ilio in ampla?
Quare adeo, mi summe pater, iratus Ulixi?»
    Tunc respondit ei divinus nubiliger sic:
«Quale, puella, tuo verbum secessit ab ore?
Quomodo divini et celsi obliviscar Ulixis,
Qui superat cunctos homines, qui munera sacra
Dis dedit, arva quibus celebrantur vasta superne?
Terrivehens Neptunus ei suscenset ob orbum
Lumine Cyclopem, quoius vis maxima habetur.
Filia Phorcynos rapido rectoris in alto
In patula peperit Neptuno iuncta caverna
Aequideum Polyphemon amore accensa Thoosa.
Postilla tellurimovens Neptunus Ulixem
Nequaquam interimit, patria sed pellit amoena.
Ast agedum cuncti reditum curemus Ulixis,

Ocius ut patriam videat: Neptunus omittet
Iram; non poterit cunctis caelestibus unus
Invitis, quamquam validus, subsistere divis.»
Tum respondit ei voltu dea glauca Minerva.
«Regnantis inter princeps, pater alte Saturni!
Si reditus reliquisque deis tibique, optime, cordi est,
Ut patriamque domumque cito cito pergat Ulixes,
Mercurium extemplo ductorem atque Argeiphonten
Insulam in Ogygiam mittamus, uti bene comptae
Consilium nymphae certum communicet: olli
Denique adhuc profugo patriam licet ire dolenti.
Ast Ithacen ibo natum impulsura animumque
Iniectura bonum: longis decorata capillis
Iussu Telemachi forum adibit et omnibus inter
Turba procis dicet bobus pecudumque caterva.
Dein Spartamque Pylumque patris reditum exploratum
Pulviferam adveniat, numquid cognoscere possit.
Atque ita gloria ei mortalibus attribuetur.»

Excerpta ex Homeri Odyssea
in Latinam linguam conversa (e libro XIII.)

Exspectante dein sol albus cessit Ulixe,
Et subito appellat Phaeaces remiamantis,
Sic haec dicta dedit imprimis Alcinoo illi:
«Cunctorum populûm princeps qui es maximus, audi!
Mittite me illaesum domum et hinc valeatis, amici!
Omnia sunt perfecta mihi, quae mente volebam:
Praesidium comitum, mera dona, quibus volo divis
Prospera vota – atque o utinam domi coniugi' fidae
Inveniamque iterum aspectum integrosque sodalis.
Sed maneatis: et hinc sponsasque beate tenellas
Ac teneros pueros; divis virtute beari
Contingat varia – ne clades battuat almos!»

***

Quando terrivehens Neptunus id audiit aure,
In Scheriam ivit, ubi Phaeaces incoluere.
Mansit ibi; propiusque ratis volat altisecans et
Ociter insulcat pelagus: Neptunus adivit
Et lapidem fecit radicitus introtrusa
Nave solo ponti palma – procul iverat inde.
Verba alata dein Phaeaces remiregentes
Illa viri dixere vicissim navipotentes.

***

Dixerat; et pulchros tripodas numeravit et aurum
Ac pelvis secum aspexit vestisque decoras.
Nil deerat; tamen is patriam conquestus inerrat
Litoribus male laetus iens pelagi altisonantis,
Acriter illacrimans. Sed eum prope sistit Athena
Custodi pecudum similis iuvenique tenello,
Non aliter quam si regali stirpe creatus
Esset — et ille quidem est duplici velatus abolla.
Sub pedibusque gerit soleas manibusque sarissam.
Cum vidisset eam, valide gaudebat Ulixes
Atque deae propians haec dicta alata locutus
Edidit: «O salve, quisquis versaris, amice!»

XXXII: *Translationes* (II)

Parvam, sodales, pendite barbiton
Me pone sacra altaria mortuo,
Nonnullius qua serta, mortis
Signa, nitent obitae puellae.

Et tutor harpam gratus euntibus
Ostendit inde et perstrepit infula,
Quae rubra barbito ligata
Sub rutilis fidibus movetur.

Tum «saepe» mirans «sponte polo rubro
Tintinnat harpa suave ut apum sonus;
Quam sentiunt foris iocantes
Liberi et attonitas coronas.»

(Hölty/Voß)

XXXIII: *Translationes* (III)

Per dumeta mero cum vaga lumine
Luna fundit amans splendida caespites
Cantat lusciniusque,
Tristis per frutices meo.

Laetam te celebro deinde, canens avis,
In nido tibi cum femina concubet
Cantantique marito
Mille praebeat oscula.

Umbratae viridi fronde canunt duae
Gaudium volucres; nec maneo, sed heu!
Atra arbusta requiro,
Manat solaque lacrima.

Quando te, facies, invenio meram
Terra, quae penetras cor mihi lucide?
Atque lacrima sola
Malas acrius involat.

(Hölty)

XXXIV

Veni, precamur, ver tandemque pelle
Novae pruinam lucis cum vigore,
Sudique sol poli, mero calore,
Pia vocate lingua, fulge belle.

Et basio miti cita tenelle
Quieta prata silvas et colore
Adhuc egentis, alitesque more
Cantate dulci, pipians popelle.

Nunc nunc ades desiderata Musa
A vate laeso morsu pertinaci.
Sic integra confirma caritate

Et gaudiis risuque corda fusa:
Ah! mente rursum cantabo sagaci
Tua refectus, alma, claritate.

XXXV

Musicae ut voces celebres feruntur,
Et mele oblectant sonitu sonoro
Organi tentae auriculas catervae
Monte Casino,

Quale me desiderium tepentem
Cepit, ardor qualis adussit inde
Pectus infirmum, teneraeque flammae
Corpore toto

Defluebant, atque cutis flagrabat:
Pyrrha, dulci deliciae figura,
Crinibus flavis, lepida statura,
Te simulatque

Dulciter ridere mihi aestuanti,
Candido obtutu mera dona voltus
Mi dare aspexi, vehementer ante
Sospita corda

Tu cremasti fulminis imperita.
Usque sic uror grave: quando rursum
Te queam vidisse, puella amata,
Nescio tristis.

At lyra solaciolum pusillum
Flebili versus cecinisse restat.
Inde subtilem, mea Pyrrha, formam
Carmen adumbrat.

XXXVI

Thomas salutem dicit amiculo!
Meum hoc poëma suscipe confitens
Et impotentiam renarrans
Polliciti dare munus almi.

Namque ut poëta conteror et labo
Lyra volanti praeditus et vaga.
Et nunc voluntas carmini obstat.
Sic mea Musa tacere debet.

Praesentia non ut solet oscula
Nec spiritu dat fulmina fertili;
Heu! non queo carmen, quod optas,
Mittere; da veniam valeque!

XXXVII

Litteris valide tuis levatus,
Ut poëta novos, novis necesse
Formis atque modis studere memet,
Vere gaudeo gaudeoque, amice,
Tibi carmina, quae dedi, placere.
Parce versibus his, scio, impolitis,
Cum semper labor imminere multus
Sedulo soleat mihi studenti
Ac tempus fugiat negotiosum.
At tamen celeri tibi volatu
Haec annuntiet inde me valere
Ac valde studiis datum papyrus,
Ut mihi tua te laboriosum
Esse dixit ~ imaginare contra:
Quam dulce esset in uvido sedere
Ruris caespite, solis et recentis
Mitibus radiis dein feriri,
Leniter zephyri tepentis aura
Mulceri faciem et vagos capillos,
Aestivisque caloribus beari.
Barbito tenera merum poëma
Cantavisse modo tenelliore
Non nobis placeat? Vale, sodalis!

XXXVIII

Heu! doleo, mea Musa, male sto rebus iniquis;
Quid me continuis tortibus excrucias?
Quam mea vita fuit gratissima, crede, mihi dum
Prisca valetudo floruit usque bene,
Vel quaecumque fuit, melior tamen et stabilita,
Haud similis poenae, pessima quae subiit.
Me miserum! Quare mihi tam gravis angor anhelat,
Quoius ego causam non queo concipere?
Torqueor hinc illinc immensis planctibus actus,
Nec scio quo tracter. Quid mihi finis erit?

XXXIX

Quid est, miser Thoma? Quidnam tremis
Anima vacillanti, flendo, prius
Fueris cum salvos laetitia mera,
Puro vigore, gaudio ~ sed heu!
Iam nunc, iam nunc non est ~ non est, ais?
Desiste flendo, timide! Cogita,
Fueris prius quo terribili statu,
Quo nunc! Beatus desine lacrimis,
Cunctatio pereat, valeas, puer!

XL

Incipe concinuisse; diu, mea Musa, tacebas,
Perpetuo tortus impete trusa trucis.
Ast ubi nunc degis? Rursus viget ille poëta
Atque valet scriptis munera ferre tibi.
Dixerunt alii semper valuisse misellum,
Qui miser in lecto iugiter accubuit.
Arbitror hoc falsum esse — vigor novos intrat in artus
Tantum, si temptas sponte valere tua.

XLI

Pyrrha, tete depereo puellam
Et mero dulcique cremor amore.
Quam cupido suavis inundat artus
Fulgure forti.

Sic nova libidine anhelat ardor
Pectus insuetum; video, quod ante:
Fervido poëmate me tenellam
Concinuisse.

XLII

Nova Pyrrha me delectat, nova Pyrrha animum ciet
Mentemque pungit
Usque novis, usque gravioribus stimulis,
Et acriore plaga
In perpetuum simulacrum suum meo cordi impingit,
Nescia quidem.

Quali consumar fulmine, qualis flamma
Totum perurat crudeli, crudeli,
Sed optato tamen impetu corpus,
Illa nescit, neque scire fas esset misellae.

Et tu luges, cara, inexplicabili dolore,
Sicut prius ego;
Sed dolore, quamvis pauper, augeris
Crescitque venustas,
Quam ego impotens identidem admiror,
Triste gavisus.

An mihi licet? Te cognoscenda prohiberi fortasse praestiterat?
Nescio diiudicare, nec cupio, neque opus est:
Nihil erit nisi admiratio
Mutua amicitia consummata.
Quare te bacchor, te pascor, te flagro,
Te quidem integra.

XLIII

Dolens pruinosis dispalor arvis
Et spiritu considero remisso.
Vepallidis vexatus triste larvis
Contemplor ore bella prata fisso.

Aurora verberi mansueta cedit
Maiorque sol rosariam profanat
Telis severis ~ ecce, dulce sedit
Voltu meo ventus stillasque sanat.

Ignotus inde sensus corde vulso
Potitur, ilicet nequam cupido
Inerme tangit ~ heu, decore pulso
Quae, cara, fies? I foras, libido!

Sic triste flenti maesta mens tremescit,
Ah! vita quando rursus enitescit?

XLIV

Tranquilla pax, venire iuvet meae
Menti merique balsama cantici
Sonosque Musarum sonoros
Adde mihi simul helluanti.

Infunde tandem, care mihi sopor,
Cum cantibus puris iaceo satur
In lectulo supinus inde,
Paupera membra quiete leni.

Ah! quid, quid est? iam iamque remissio
Retendet aegro denique nervia;
Pictisque perspergor figuris,
Languida fit ratio occupata.

XLV

Quid mihi? Heu heu! mea Musa, tandem
Da misellulo, quoniam dolere
Iam sat esset — ast animae caduco
Pondere laesae

Certior duret dolor atque perstet:
Qui solubiles revocentur artes,
Dulce pectoris medicamen acti
Solvere fluctus?

Fluctibus nam namque teri superbis,
Qui nihil possunt ratione pura
Dirigi decente via nec addi
Mentis habenae,

Sensibus fissis ut alatur error:
Carbaso pulla retegi vacillans,
Nec furore cordis agi sereno,
Vatibus ardor,

Nec mero maerore animam refundi,
Flens uti levetur aqua lavanti —
Ast hebere languidus interire
Vivere et unae.

Quare ades iuvans, mea Musa, mancum,
Et favorem mitte mihi negare:
Sic amati mi fociles amorem
Luminis, alma!

XLVI

Quid mihi fit? Nescio dicere ~ tam difficile,
Tam inexplicabile volnus,
Quale numquam videre iuvet,
Videre toto corpore, tota mente sentire,
Quale attamen, cum quando attigeris,
Effascinare, irretire, captum tenere,
Nec effugituro parcit, volenti quidem.

Quid mihi fit? Identidem rogare debeo.
Languidula vis, vetita ~ triste gaudium,
Dolor extremae laetitiae; moriente
Natura nasci libuerit?

An licet tangi, quoi renegatae subdor
Amore arsuro simul suffocato?
An praestat deprecari, illecebras nesciae
Aversari, quam ignotus spiritus afflat
Velamine dulcedinis amictam ~
Sentio periculum.

Quae mihi possibilitates restent?
Quid faciam? Quid doleam?
Quare dolore offuscari pullo,
Sole illuminari claro,
Vinci, premi, subdi, dulce?

XLVII

Tempus adest tenebris densis et lumine torvo
Indutum mundusque diu velatur amictu.
Fessa dein tenero succumbit terra sopori
Et regio circum placide dormire videtur.

Atque vide: brumalis hiems et frigora furva
Adveniunt comitante gelu nimbisque nivosis
Occultare levi lucos nive, lambere lamas
Limpidulaque lacus glacie levisse latentis.

Urbs quoque cum domibus dulci tacet abdita somno:
Pulvere perpetuo magis et magis aether amoenas
Aedes atque locos, statuas hortosque dealbat,
Ut niteant ampli pallenti lumine vici.

Denique sic nobis contingunt otia grata
Aegrius afflictis tremula trepidaque diaeta.
Pax tranquilla iuvat tandem placatque labore
Exhaustos: requie grati fundemur ab alma.

XLVIII

Sole iam primos radios pusillo
Denuo fundente mihi vaganti
Arva, ripas, flumina murmuranti
Feta lapillo,

Nunc pedes algu mihi pituitae
Imbuente caespite, nunc tenello
Dulciter favente noto novello
Numine vitae,

Tu mihi venis habituque voltuque
Alma diva: Luminibus decoris
Quale pares, quale places leporis,
Candida, cultu!

Ast, ut antea, doleo dolore
Perditus: fugit, vaga nympha, fugit!
Turbido mentem mihi flamma sugit
Taetra furore.

Sic mihi saltem teneros serena,
Tempus, affectus: Memori figuram
Pange cordi perpetuo daturam
Lugia plena.

XLIX

Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia pleni carmen, celebremus adulti
Munera gaudentes reditu speciosa diei:
En nobis vitalis enim sic inditur ardor!

Quale caloris erat desiderium: caligo
Frigore iam dudum pungebat pectus atroci.
Denique sol ridet saturanti lumine corda,
Corda, diu cara misere quae luce carebant.

Et bona nunc variis ornantur floribus arva
Sollicitis terra radio stimulante tenello.
Lene beant zephyri campos ventique sonori
Hos comitant tepidoque calore mapalia mulcent.

Gemma poli, radios nobis admitte serenos,
Unde nova vita repleamur membra soluta.
Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia carmen veris, celebremus amantes!

L

Luce nova fundi meroque cantu
Atque dulce nova vita renasci
Fertilis cantare sonos serenae
Subditus arti ~

Qualis erat dudum mihi voluptas
Et desiderium labante corde.
Nempe «eris» dixi «mea vita casta
Praedita veste»

Nescius et dari fuit tenebris
Sors mihi misero ~ sed quale dirum
Numen indit inde misellularum
Carmina vocum

Fulminis attacto dolore cordi:
Tempestas oritur, flant flant procellae,
Dissipant leges ~ ita ali iuvabat
Ordine rupto.

Tempore placabantur helluantes
Turbines animae; pudor pudice
Antea brevisque procella deinde,
Cedite tandem!

Luce nova fundor meroque cantu
Atque dulce nova vita renascor
Fertilis cantare sonos serenae
Artis alumnus.

LI

Diffugiunt tenebrae pulsatae lumine Eoo
Paulatimque polum subeunt dilucula canum
(Namque invisibili noctem deprivat amictu
Mirificis urgens alboribus alta potestas).
Conspicuae iam iam surgit telluris ab imo
Margine postremo digitis aurora rubellis,
Fornicibus caeli subtexens tenvia fila.
Interea currente die vi candidus aucta
Sol oritur, potiore sororem lampade sectans,
Maiestas et rex caeli venerandus aprici:
Indicat assiduam vitam iubar atque iuventam.
Lene solum palpantur amoenis flatibus aurae
Ac varios flores ac mollia gramina campi
Poplite mellifero pictis apis instrepit alis,
Nectare pasta bono celeri volat inde susurro.
Sensibili vix ascensu volventibus horis
Gemma poli pollet summoque in vertice sistit,
Perpetuis radiis vehemens loca subdita torret
Et validis terram fervoribus urit inermem.
Nullus inest exinde vigor, depulsus inique:
Arva, quibus sua vita fuit muscisque apibusque,
Nunc exhausta iacent raptoque liquore gemiscunt
Arboribusque color viridis decedit ob aestum.
Nec lacubus sua gutta manet: siccantur et umor
Schemata densescens describit in aëre parva,

Quae vidisse fateris abarguerisque videndo.
Sic natura fatigata est et torpida languet,
Languet, luget et inde siti vexata periret,
Ni deus altitonans, miseram miseratus, adesset.
Cum graviter terram cernit segetesque sitire,
«Venti, confestim pullos conquirite nimbos
Nubilaque», inquit, «adeste simulque afferte dolenti
Imbris opem Cereri: Phoebo praecludite portas,
Exhaustumque solum madeat viresque resumat!»
Nec mora, terrisono veniunt rumore procellae,
Partibus inflantes diversis, pellere nubis;
Appulsis faciunt molem: via lucis adempta est.
Fulgura continuo nitida nitidissima luce
Flammeoloque furore micant ac perpete bombo.
Et facies terrae nunc solvitur exoptata
Proluvie; breviterque deus fera fulmina vibrat.
En! subito nimbi tenuantur et imber alendo
Lenis in arva prius flaccentia decidit: eia,
Phoebe, nites et tu rutilus rursumque sagittas
Aureolas leviore quidem nunc impete mittis,
Aureolas, graciles quae guttas imbris aquosi
Findunt finduntur varioque colore retexunt.
Viribus adsumptis iterum bona surgit arista
Et bibulus suspirat ager madidusque revivit:
Sic nova purgata natura renascitur aethra!

LII

Excitor; quam densae nebulae
Me circumdant.
Sentio iterum recuperasse
Mentem, sed nondum corporis potestatem.
Iaceo lectica,
Attempto levare caput.
Cadit; iterum mente pervicaci
Relevare caput, praeesse corpori.
Aperio oculos, apparatus video
Multos, dupliciter.
In mediis tria capita
Unius puellae sororis; conor
Loqui, paululum possum
Et puellae vox
Quam me sedat nihil potentem, sed volentem.
Iterum palpebra cadit, tamen in manu
Sentio manum puellae
Iucunde tepidam, iucunde
Animum mitigantem sollicitum. ~
Paulatim recentior
Venit vis
Et amanda vita
Paret magis magisque
Ut prius.
Experientia docet.
Placet experiri?

LIII

Dives adest autumnus; erit sine lumine terra,
Solis et obliqui vis hebet imbre gravi.
Heu! tenebrae venient — at temporis ante fruamur
Divitiis: cornu Copia reddit opes!

Autumnale decus! Fagi mutare colorem
Coguntur viridem silvaque fulva nitet.
Arboribusque bonos fructus, sua poma, dat annus,
Uvaque colligitur puraque vina fluont.

Mane leves nebulae tristis perserpere campos
Consuerunt: cedit sole tepente vigor.
Si calor, iste brevis; iam iam fallacia caeli
Nubila producit canaque gutta cadit.

Frigora paulatim subeunt nova: dente rapaci
Unguibus et miseris alba propinquat hiems.
Sic iterum domus inde placet: cum ligna camino
Perstrepitant, mentes mitigat alma quies.

LIV

Quae mea vita volt fingi?
An opulenta, luxuriae, voluptatum plena,
An vero deliciis denudata omnibus,
Quas quisque adfectat,
Mentis consummandae causa?

Dicunt severiores, ut olim, ut semper,
Voltu exacerbato ~ cum numquam istis contigerit ~
Voluptati quamquam humanae inhiantem
Peccare, quin cogitantem peccaturum.
Pauperes, qui fructus decerpere non possint,
Qui iucunda humanitatis condicione
Frui nesciant! Miseri,
Cum ipsi, summum se bonum profitentes invenisse,
Tamen vitam sibi renuntient!
Scelerati, si aliis quoque conantur interdicere!

Molesta gens; relinquantur, destituantur oportet,
Si perpetua vituperatione quaerentes vexant ~
Ideo alio quodam modo veritatem quaerere
Iuvabit!

Sic, consternatus, spe deiectus, immoderatae
Indulgere voluptati.
Quale gaudium, qualis effrena licentia

Praestatur!
Primum libidinosa mente ferri,
Superbus, semet ipsum liberasse arbitratus,
Mores, traditionem negans, deridens,
Cunctis legibus spoliatus, rex
Totius sui.
An vero opulentissima in perpetuum
Pelliciere libidine?
Nonne, adsiduus quamquam,
Fons exhaurietur crudeli usu?

Quae directio denique ad finem ducit?
Qui est finis? Quare fini appropinquandum est?
Quare mens est consummanda?

Fragilis et inaequalis anima
Respondere nequit,
Difficultate victa,
Anxietate torpida huius mundi,
Frigore attenuata temporis. ~

Luna in altas
Descendit silvas
Et crispanti
Paret undae.
Hic sedari
Qualis curas,
Qualibus licet
Tormentis solvi.

Vi firmari nova
Ad facetias,
Quae pro vita habentur.

LV

Qualiter inductae tremunt tenebrae
Et nives leviter saltant caducae!
Mox lacus laetantur habere et agri
    Candida vela.

Grandinibus canis solent procellae
Advolare tamen quiete rupta
Et sub impetu furiositatis
    Palpitat aër.

Accidat hoc foris furantque venti!
At crepante domi placer camino
Et beer somno recreante membra
    Fessa labore.

LVI

Quam multa legi iam tenuis puer,
Mentique valde carmina sedulae
Favere, cum dedere cara
Balsama dulcisono sonore.

Et ipse, iam poëta, per aspera
Ad astra tum venisse putaveram.
Ah, quanta dat tormenta numen,
Anxius ille labor canendi!

Ad astra! somnium fuit ultimum —
Nunc nunc abibo rursus in alteram,
E qua piget fugisse, terram;
Carminibus procul inde vivam.

LVII

Ecce! per hunc iterum cito flumina pura canalem
Assidue currunt efficiuntque lacum.
Invitatus ades remaneque, viator, in umbra:
Delecteris aquae divite fonte merae!

LVIII

Lector, Notitias Austriacas probe
Mireris reputans continuo editas.
Mutata est facies et titulus prior,
Ut chartae celebri nomine crescerent.
Nunc adsis, numerum conspice iubilaei,
Et quas res cupias cumque perambulans
Commentariolos, perlege et inde dic:
«Illae in perpetuom Notitiae vigent!»

LIX: *Epigrammata*

Pergimus in montes; alias mea prisca voluptas
Me capit; haud hodie. Sentio deficere!

***

Ah! crudelis amor, quam primo dulcia profers
Gaudia quantaque dein proelia ferrea erunt!

***

Illa cupit; quiane illa cupit, faciam haud cupienda?
Iussane mi ducas, nescia, posse dari?

***

Vivos semper eras tantum tibi proximus uni.
Se moriens demum repperit ingenium.

***

Desine, tempus edax, celeri transcurrere passu.
Ast aetate frui da mihi, Musa, diu!

***

O date mihi vulvam, medici; mea mentula turget
Semper et, heus! futuam, donec erit vacua!

LX

Ei mihi, palpatur iam non me ventus amoenus
    Nec me divino carmine nutrit Amor.
Vivere cogor, adhuc longo sic tempore trito,
    Pauper et ab sacra flaccidus arte procul.

Non, ut erat, menti mea numina cara propinquant,
    Despicit ingenium perfida Musa meum.
Sic sedeo, cerebrum percontans undique; nulla
    Indolis antiquae cernere signa queo.

Et lacrimae labuntur egeno lumine lotae,
    Limpidulis stillis imbuiturque gena.
Volvitur hinc illuc huc illinc perpete gyro
    Mens mea nec firmo sistit inepta loco.

Quid vacuum vexare placet tibi, Musa, poëtam,
    Quem poscis versus, quos dare non poterit?
Aut fer opem, cumque ipsa venis, cumque ipsa medere,
    Aut hebeti posthac linque quiemque para!

Lyra Latina

ISBN 3-7069-0091-2

ISBN 978-3-7069-0706-4

$$l^2$$

Thomas Lindner

LYRA LATINA

Editio minor
typis Aldinis impressa

Salisburgi: Officina Tiliana
MMXIV

I

Cara mihi es, Philyraea, mera circumdata lympha,
Insula parva quidem, sed et urbs latissima laude.
Quam tuos aspectus cunctos incantat amoenus!
Te bellam semper sincero corde saluto!

Quaeque domus decorabatur splendore decenti,
Pluraque sunt ritu proavorum insignia fixa.
Conspicua multi nonnullas naviter arte
Artifices aedes restauravere novandas.

Quam iuvat inde tuos hortos transire patentis
Floribus ornatos crebris et caespite molli:
Non saturatur imaginibus pupilla repleta.
Verte gradum portumque subi, spectator, et asta!

Quam sublime leonis imago protegit urbem!
Attentis oculis, sedamen civibus illud,
Conspicit ut tutela novos appellere lembos.
Sic in perpetuom maneat tibi tanta venustas!

II

Collis erat, quem conscendi, viridantibus uber
Graminibus, venti me palpavere tepentes.
Et simul insedi scamno, quod vertice summo
Apposita mensa spatiantibus otia praebet,
Vidi frumentum miti mutarier aura.
Pone sedile fuit late mea terga deumbrans
Fagus amoenicolor, foliis non sorde necatis.
Ecce, subit virgas et vimina turbidus aër.
«Ventule, ne scriptas asporta, stulte, papyros»
Inquam, et vix potui manibus comprendere chartas.
Decidit ut lente modico curvamine clivos,
Sub tumuli radicibus est cannaque palustri
Cincta palus stipulisque ulvisque et harundine molli.
Alituom decus hic servatur versicolorum,
Hac avibus solis pulchra regione tributa.
Clausa lacu regio est limoso plena liquore:
Artubus hic limus sanandis denique prodest.
Saepe solent hominum pars nare diebus apricis
Lymphaque fruitur gelida, pars altera gestit
Perlustrare, dein collatae incumbere sellae.
Immemor altera pars nandi studiosaque fusci
Corporis usque iacent bacchantes caespite culto
Adfectantque cutem comburier unguificatam.
Deque fuit tumulo pulcher conspectus in agros.
Gramina faeniseces succidere falcibus uncis,
Perpetuo vidi fenum amplis ferre covinnis.
«Sedula gens» mecum dixi voltumque levabam
Rudera miratus lapidum spatiosaque saxa

Fissa velut pugno valido vel fulmine diro.
Hoc Mare Saxosum dixerunt nomine prisco.
Ac nonnulla fenestra domus, quae rupis acutae
Hanc iuxta speculam, quondam quae Noctua dicta est,
Parva quidem immensis scopulis audacter adhaeret,
Fulsit gemmae instar nitidae teretisve adamantis.
Tramite serpenti multos vidi petere aedem,
Cum me umbra tenui circumdaret umbrifera arbor.
O quotiens collis memini et meminisse placebit!

III

Aeterna, Rossini potens, ornabere laude:
Namque in perpetuom Tonsor ludetur amoenus!
Et celeri lentoque gradu tua musica currit,
Ambobus variata modis et plena leporis.

Usque tuam decorat frontem, Bellini, corona:
Nam cantabuntur semper Normae cabalettae.
Seria, macte, mele posuisti numine celso
Difficili numero multisque coloraturis.

Care mihi Donizetti, tuae resonantur in aevom,
Crede, operae: Pasquale, Roberto et Amoris Elixir,
Lucia praecipue delectat cantibus auris.
Sic fama, polyhymne, tua laetere perenni!

Artifices alii, semper qui composuistis
Magnifice tantas operas semperque canore,
Cantica mutescent numquam nec nomina vostra:
Mercadante, Pacini, Paër, Carafa Mayrque.

Ex his eminet ille, vocatur rex operarum:
Verdis nobile nomen in orbe perenne manebit!
Notitia est affectus, ubi scripsisset Oberton,
Primus honor venit, postquam Nabucco dabatur.

Posthac clarus erat vir, componista probatus.
Multaque composuit componendoque novella
Gloria adaugetur: Lombardi, Foscari, Macbeth,
Attila, Latrones. Toto fiebat in orbe

Traviata Trovatore suo Rigolettoque notus.
Culmina venerunt ambo: Falstaff et Otello.
Tantum nunc meritat, ut, ubi devenerat aetas,
Magnanimus tantum disque esset, ut aedificandas

Segnibus atque aegris aedis curaret egenis.
Es famam indeptus summam semperque libenter
Incluta cantatrix celeberque canent cantator
Has celerique operas scriptas numeroque sonoro!

IV

Iam pater haustus erat longique labore diei
Oscitat atque parat dormitum vadere veste
Mutata tunica noctis; rursum sua pandit
Membra iacetque simul, somno se dedit amico.

Ille beatus homo est: membris passisque lacertis
Lecto, nulla mora est, celerique sopore gravatus
Post nullum vero spatium requiescere felix
Hic solet haud aliter tamquam securior infans.

Quemlibet, infelix, iuxta dormire necesse est!
Tempore namque brevi, noctis velamine tectus,
Stertere perpetuat pater haud secus insecet ac si
Serrula et instanti motu nemora alta recidat.

Quamquam carus homo est, rabie vix abstineas: nam
Volveris in lecto; placido somno usque fugato
Hac nunc parte, illa lecti nunc parte moraris,
Cum sopor attiguom molli circumdet amictu.

V

Fons scatet, exigua de rima deflua lympha
Labitur et lapides vocali murmure pulsat.
Continuosque latex liquido splendore coruscans
Crescit, et alveolo cohibetur stilla pusillo.
Et citius refugit montis, ubi natus, apricos
Rivos et acceptis torrentibus amplificatur.
Interea silvam, breviter iam flumine facto,
Quae viridi densis dumis fragrabat odore,
Appropiant undae et rabido sorbentur hiatu.
Lenis aquae flumen tacito cum murmure manat
Limpida per silices iactantis fulgura sursum.
Quam fuit ille locus pullo velamine tectus,
Fronde locupletes foliisque recentibus aucti
Quod rami umbriferi dederant et frigorifeti.
Quam fuit haec regio iucunda fusa quiete:
Qualia silva sopora silentia donat amoena,
Qualis in hac habitat pax candida valle tacenti!
Acrius attendas aures: cantare canoro
Agmina parva vigil cantu viden alisequorum
Et placido paulum vento fruticeta moveri?
Ripa videtur et herba videtur et ulva cubare:
Sic quoque cuncta silent, taciturne profluit amnis.
Parva mora est: radii iam primi vimina lustrant
Confestimque plagas ridens sol vertit opacas.
Ac simul incipiunt tremulae titubare fluentis
Ocius atque undae crispantur fluminis alti.
Tamquamsi subito tempestas dira propinquet
Fulminis occultans oculis, non auribus, ictum;

Qui tremor ambiguos paulatim crescit et usque
Cum strepitu maiore sonos simulare sonoros
Suevit et attonitis terrorem impingere torvom:
Sic ex longinquo primum stridore furente
Vortice perceleri guttae properare videntur,
Vortice et obliquo passim rapiuntur in arta
Saxa, furor quorum — iam vox me deficit aegra —
Dicitur et divis audirier arce superna.
Inde via est praeceps super aëra; rudera rumpit
Alveoloque carens rapidus fluvius volitando
Decidit, instabilis latices neque semita ducit,
Instabilesque cadunt super aëra praecipitanter,
Instabiles latices titubant properi: impulsu
Tangit humum flumen bruto simul obtusoque.
Impete iactantur vehementi, turbinis instar,
Fluctus spumosi vibrantque tonantque coacti.
Alveus ut reddatur aquis, condantur et undae,
Fontigenae est curae quaerendoque ordinat omnis.
Ast amnis sensim placatur et exhilaratur.
Perfluit arva dein navis operata colonis,
Florigeros campos lateque patentia prata
Visit et ignotas urbis hominesque salutat.

VI

Sic natura creavit, ut hanc ego visere possum:
Nil mendacis habet facies medicaminis oris,
Unguine bucca vacat, falso palpebra colore,
Ac naturali laetantur labra rubore.

Carmine perdulci speciosam cantat alauda,
Nocte etiam stellae formam mirantur eburnam.
Femineum corpus, species aequabilis, ah! quam
Marmorei voltus, facies quoque laeticolores!

Bella puella placet non ac secus iris amoena,
Quae cum caelo oritur, terras et corda serenat.
Quo magis expediat: mihi tu regina rosarum,
Quae neque defloret prato neque deficit umquam.

Te veneror, molli — forsan si fingere fas est —
Amplexu tangam, quam sim tibi fortis amicus!
En! optata venis: thalamo succumbe parato
In gremioque tuo submergitur almus amator.

VII

Splendida marmoreo collucens murice lympha
Emicat immensoque per aëra decidit arcu;
Usque merum laticem perlustrat lumine loto
Gemma poli varioque colore repercutitur cael.

Illa figura lacu late stat saepta patenti,
Quoi subito aura aequor stringit; crispatur et unda
Ducitur exilis: fit, uti stips fulgura sursum
Strata super teretis silices sescenta coruscet.

Hic caelumque plagasque ad limpida litora mirans
Non saturatur imaginibus pupilla repleta.
Pisce levi laetor liquidis inhiante lapillis
Alborumque simul delectat lusus olorum.

Interea molli regio circumdata velo
Vertitur et noctis caligo densa morantem
Imbuit egelido me rore: relinquere oportet
Haec loca cara mihi. Quam dulciter otia degi!

VIII

Tempore brumali terra gelida nive pressa,
Cum vico matris natali more morarer
Atque sederem aviae tecto fumante camino,
Quam fervore diu misso fornace fruebar!
Quam mihi dulce foco est lassari saepe crepante!
De plena interea matercula nava culina
Dulcia poma, sui perquam studiosa nepotis,
Atque dapes multas, quae denique restituerunt
Corpora fessa, tulit pretiosa condita lance.
Dein, esis epulis, potu fruiturus odoro,
Auribus intentis narrantis ab ore pependi:
«Dum fuimus parvi infantes, ego, Francius ille,
Aequanimes celeresque manu collegimus ambo
(Hic tunc ludus erat nobis) pictasque columbas
Atque alias volucres varias et versicolores,
Alituom decus ut magna veniret in urbe.
Mense dies fuit apta — bene hoc reminiscor — Aprili;
Nulla petituris nobis mora: voce modesta
Ivimus ad patrem, sella qui sedit eburna
Publica perlustrans, semper quae legerat, acta.
Ut pater audivit, metuenti reddidit ore:
‹Unica vos estis, taetrorum ignara periclûm,
Spes mea. Nunc igitur dictis parete paternis!
Concedam vobis tam dudum fota cupita,
Alituom decus ut pictarum veneat urbe,
Legibus his: hora tantum revenite diurna,
Ne videam immemores iussorum nocte vagantis!
Neu sermoniferi perlectent vos peregrini,

Blandificis donis qui temptent usque tenellos!
Sin amiseritis regionem, quaerite promptim
Nescioquem aedilem: plateam monstrabit eundam.
Cumque ita vendideritis aves et vesper adescit,
Ite domum recta: penitus mea verba tenete!›
Dixerat; et madidis felices basia malis
Figimus ‹Alme pater› respondens quisque ‹valeto!›
Ille dein nos dimittit lacrimasque reterget.
Ferrivia vehimur cavea tuitante palumbes
Fulgidulos (nunc crede mihi), quos ferrivagantes,
Qui digitum obtulerant, affecti volnere parvo
Admirabantur tamen ac mulcere volebant.
Perveniebamusque urbem. Quae turba meantum,
Quique tumultus adest! Quo sunt loca plena crepore!
Nec mora: largificis stipibus nec laude minore
Sunt breviter volucres a praetereuntibus emptae;
Tempus abit memoresque domum proficiscimur inde.
Notitia haec nobis fuit urbis prima beatis.»
Desierat matercula ab his; thea frigida facta est.
Tam sollers auditor enim iam carmen adumbro.

IX

Ad sedendum nato,
Ad scribendum vocato
Praesertim in lectulo sita
Mihi placet vita.

X

In silvas fugiam dumosis frondibus amplas,
Nympharum ut videam secreta virecta domosque,
Quae tremulis implent nemorales cantibus umbras
Seliciuntque suo mortalia corda lepore.

In campos exim fugiam, qui frugiferentes
Planities flavas redhibent lateque patentis.
Hic tepido flatu commota vacillat avena,
Hic melius solis supremi cernitur aura.

Rusque, ubi mugitu perpellunt arva iuvenci,
Rus fugiam, bubus validis ubi sedulus agro
Infindit sulcos et mitia poma colonus
Educat ac paulis contentus fungitur ollis.

Hic modicis pascuntur oves in collibus herba;
Mellifluom iuncta modulatur harundine carmen
Spemque puer nutrit formosae virginis usque.
Hic sidam remanens inglorius, hic reticebo.

XI

Cara magistra mihi, quae Romanum *docuisti*
Sermonem; felix, discere quod potui!
Aëra complebo (quaeso, nisi contigit aeque,
Conato ignoscas et salebram et vitium.
At nihil impediat!) gratanter carmine puro,
Atque ita laude mera scilicet aura sonet!
Sic grates habeo immensas, quoi dicere fas est:
Nos sumu' Romani, *Austria quos genuit.*

XII

Quam voltus fuit ah! pulcer et haut unguine inutili
Sparsus — falsa cupido speciei cassaque vanitas!
At tu visa bonis dulciter es par dea Naïdum
Pulcritudinibus. Forma *teres, candida bracchia,*
Crines aetherii, quam femora et pectora complacent!
Sic ardore nimis carus amor me adficit intimo.

XIII

Desine, cura, mihi tractim problemata ferre
Segnipedique morae cede, inimica, simul,
Quoius ego indigeo iam dudum sollicitatus.
Sic animi motus mitiget illa mora!

Heu! discendo nimis — non creditis — ulcera traxi:
Successus adfert ulcera cura gravis.
Et fateor, non haec petitur tortura magistris;
Certe non! mea mens aspera poscit eam.

Quid faciam nisi ferre dolos, nisi ferre salebras,
Quae mihi acciderant et quibus excrucior.
Saepius has tuleram! Quare nota fervida ventri
Inculcabatur, quae dolet atque dolet.

Quis sanare potest? Tantum tu, Musa, iubens me
Subduci pensis desidiaeque dari.
Tu dein restitues ventremque animumque furentem.
Quoi tu semper ades praecipueque fave!

XIV

Dulce iubilans et amore captus
Indu odorato iaceo cubili
Palpitantibus teneris lacertis
Victus amicae.

Delicate ludimus, et movere
Iam iocos lasciva solet vicissim
Lingua, iam non displicet altiores
Quaerere campos.

Quam mihi sublimis amor videtur!
Cara persistas Venus in perenne
Neve languidos patiatur ambos
Filius umquam!

XV

Flumen in silvam intrat et hinc procacis
Indiget splendoris — erunt superbi
Solis exclusi radii, subibit
Umbra modesta.

Illa, quam fingit mea mens alacris,
Silva repleta est requie: modo aura
Arbores turbare videtur alsas
Flamine miti.

Hic velim sidam platano sub ampla,
Ac loci dulcedine mitigabor
Molle murmur percipiens fluentis
Auribus undae.

XVI

Cara mihi, Pax alma, veni teneasque coronam,
Qua tuos indulgens induitur Genius:
Mane, mane, iuture Geni, parsure popellis,
Quos rigidae terrent proelia militiae.

Ah! crudelia bella feris armata tenebris,
Vitam tecturis tristitia tacita,
Tuque, mali semen, Discordia, cedite tandem —
Lumine fulgenti praedita, Pax, venias!

Tunc timidi luctus, dolus, anxius angor abibunt,
Nubila disicient agmina luce mera,
Agmina clara, chori celebrantes, turba superna:
Laetitiam nobis denique restituas,

Pax, face salvifera collustres arva repleta
Sanguine (sic bellum polluit innocuos).
Tunc hominum indociles animi sedantur amore:
Vivere eos doceas, vivere lege tua!

XVII

Serena tempestas hodierna me
Compellit, ut plagas bene conditas
Tantum mihi notas revisam:
Laetus eo comitante nullo.

Invitat illic trabs nemoris decus
Ornata pulcra fronde — ita temperat
Splendorem ocelli celsa caeli.
Tegmine tectus, amictus umbra

Desidero nihil nisi cantica.
Accede menti lumine prospero
Tuasque flammas adde puras,
Candida: da mihi dulce donum!

Ah, cara, tandem sollicito veni
Lyraeque ovanti, deprecor, indere
Solebis exspectata dudum
Suavia carmina, molle munus.

XVIII

Ah! puella splendida caritate,
Mi places, puella puella bella!
Tu deabus effigies oberras
Digna venustis.

Et, sacrum desiderium, tenes me:
Nam mera libidine suscitatus
Quam sinu molli cupio, tenella, in-
cumbere posse.

Atque pura laetitia vicissim
Basiemus usque gemendo, cara;
Tune, Amor, promittis? Ades! Venique,
Musa, poëtae!

XIX

Feles nomine Fuzzi masculine,
Carae deliciae mihi cupitae
Atque pectoris intimi voluptas!
Hem! tuis oculis pererror helvis:
Qualis nigra vibrat meras smaragdos
Luce pupula pulsa clariore.
Dulcis barba sub humido redundat
Naso, comptaque pellis ac capilli
Placent auriculae volubilesque
Linguaque aspera, dentis os acuti.
Palpanti tenere statim videris
Toto corpore, delicate, summa
Forma, quae tribui potest, beatus.
Qualis pugna mihi fuit te habendi,
Qualis cum patre rixa, qualis angor,
Ne non acciperem; sed alma mater
Fautrix atque periculo paterno
Spes est ultima fida, cum quid opto.
Sic gravi prece matris adiuvante
Mentem tam rigidi movere possum.
Laetus accipio pusilla dona,
Te parvo calatho novom repostum,
Nutritum prius in casa obsoleta.
Dulcis felis, uti domum peragras
Attemptante pede et tremente nare,
Et ridet pater et sinu recondit.
Rideo tibi, Fuzzi: totus ille
(Recusans prius) irritatione
Dulcitatis et elegantiae nunc
Quam te captus amat fovetque bellum.

XX

Gratia, dive, tibi, quod copia facta poëtae
Carmina voce mihi est concinuisse mera.
Praesertimque tibi grates sint, Musa, perennes,
Quoius amor vatem nutrit: et ipse valet
Praecipua chordas — vires donante Camena
Pectora flammantis — arte sonare lyrae
Pollice pellenti. Cithara cantante libenter
Carmina caelesti numine composui.

XXI

Uror et vesanus amore puro,
Cara, quam suspiria alo et recondo,
Feminis dignissima pulcriorque —
Crede videnti!

Omnibus praestas facie tenella,
Atque voltus aetheriis repletos
Corde pulcritudinibus perenni,
Alma, tenebo.

Nunc tuam palpare cutem libido
Quanta praebet gaudia non loquenda;
Mi tuas leni liceat papillas
Linguere lingua.

Hoc suo concedat Amor ministro!
Te fovere, bella, decet decetque
Me te amare: fama loquax severûm
Nulla putetur!

XXII

Descende caelo, Musa, veni mihi,
Veni poëtae, qui miser in toro
Iacet nec ullis adiuvatur
Deliciis et hebet vigore.

Succurre tandem neve neges mihi
Tam dulce donum! Deprecor: acria
Mutes odoro nectare inde,
Ambrosiaque fruar süavi.

XXIII

Barbito contende, superba, mecum
Et fidis inpelle manu canora:
Tum libenter vincar et orbus ore,
Musa, tacebo.

Ah! sono, divina, tuo stupendo
Inde quam vesanus, inebriatus,
Nutriar flaccens, et ero sodalis
Plectripotentum.

Sospes, ascendisse loco remoto
Quoi licet, quem pellicit alma lingua.
Memet artis participem canorae,
Musa, creasti.

XXIV: *Ecloga prosaïca*

Nox *adhuc tellurem et cuncta animalia casto complexu condit atque molli sopore sepulta virens vita iacet.* — Sed *primi diei reglescentis albores iterum studia sedula nuntiant;* Aurora, *priusquam sol placido terram lumine basiat, voluntatem creatoris fulgore clementi adornat:* «Perenni *diei et noctis vice vivatis, ut opus caeleste meum cognoscatis!* Nempe *terrenae vitae commutatio convenit, at numinis divini aeternitas est.*» Iamque *validis radiis solis* Aurora *pellitur: qui animans cumque experrectus est, rursum lucis donum studet usurpare.* Item *fecere* Daphnis *et* Chloë: Molli *somno fugato paululum* Venere *fruontur, antequam ovilibus pastores operam dant.* Soli *tepenti obviam, praeter murmurantis rivi ripam, seduli per prata virentia, per prata fulgentia balantibus ovibus atque raptim saltanti turba pullorum comitantibus vagantur.* Complures *mansueti canes, homini oboedientes, velociter gregem circumvolant, nequoi pecudum contingat, uti lactentibus herbis, gramine fluctuanti, viridi prato pellecta agminis tutelam fugiat atque ita ambigua obscuritate, adiacentibus silvis, forsan panthera, forsan leaena lanietur.* — Iam *sol medio moratur axe, sublimi caelo, iam turba gelidam quaerit umbram, quam procerae praebent quercus, iucunda silva, ubi etiam frigidus rivos claro, lucido, scaturienti latice libandas stillas tribuit.* — Dum *pulli esurie ducti matrum ubera sugunt,* Daphnis *et* Chloë *sinceras bacas concerpunt, quas innumerabiles arbusta frondibus amplis obumbrant.* Hoc *ritu* Naturae *mammis nutriuntur, felices, teneri, securi;* Amoris *deliciis indulgentes horas carpunt, donec sol vergat.* Susurri *venti leniter vesperum adducunt, transmontat sol rubellicolore coronamine, atque cicadis stridentibus crepuscula noctis involvontur.* Arte *complexa manus consistit, claro lumine tremebundi foci fota et protecta; interea diluculum tenebricosae nocti cedit.* — Sub *firmamento, sub lucidis stellis omne dormit animal, dulce dormit, dum novella* Aurora *purpureis digitis denuo terram contingat.*

XXV

Ut tenebrae fugere repulsae lumine Eoi,
Dulciter irrorans caelos Aurora rubore
Fundit agros placidis radiis super aethera netis.
Nec mora, fulgenti paulatim templa superna
Lumine concelebrat nocturnas solvere nubis,
Tergere sol gelidum parat almus denique rorem;
Atque mera involvens tellurem luce cubantem
Excitat usque gravem somno penetratque corona
Vitali felix auras et agrestia rura.
Lene beant zephyri campos ventique tenelli
Hos comitantur et arva suo cum flamine molli
Inficiunt tepidique calore mapalia mulcent.
Ah! celebrate diem, Nymphae, celebrate canoro
Lumina clara poli, mea rustica numina, cantu!
Rura canatis, ubi valido bove sedulus agris
Infindit sulcos et mitia poma colonus
Educat ac paula contentus fungitur olla.
Rura, ubi pascit oves et pastor harundine dulci
Dulcis adducit cantus et pectore nutrit
Ardorem immensum, formosae Phyllidis ignem.
Atque nemus cantetis, ubi alsis conditus ulmis
Rivos in alveolo parvo plenoque lapillis
Labitur: hic undae liquido cum murmure manant.
Saepe meat Corydon ardenti pectore silvam
Phyllida visurus, suavi fruiturus amore;
Quot perceperunt carae promissa puellae,
Pignora summisso pueri virgulta susurro!
Qualia singultant iuncti bona basia dantes!

At nemus amborum numquam secreta recludet. —
Quale capit desiderium mea corda morandi!
Cari campi et agri dilecti grataqua prata:
Vos iterumque iterumque beato corde saluto.
Sic, mea Musa, mera mera pascua laude loquaris!

XXVI

Ut rubens Aurora polo coorta
Luce pellit purpurea tenebras
Atque caelum fundit et arva rura
Divite risu

Excitat camposque serenat udos,
Non mora est, et sol placido nitore
Orbita perenne pari liquentem
Aethera lustrat.

Leniter terras zephyri vagantur
Et susurro murmure mitis aura
Bracchia et crinis pueri venusti et
Pectora palpat.

Nunc oves pastor super arva ducit;
Donec hae pascuntur, harundine ille
Dispari tibicen amoena prata
Dulce sub ulmo

Tinnulo canore iacens adimplet.
Quantus ardor, quantus amor puellae
Phyllidis carae lepidaeque Thyrsin
Cepit et urit!

Quale mi desiderium virenti
Colle, molli gramine, tutus hospes,
Otiosus carmina bella ruri
Concinuisse.

XXVII

Ut rutila Aurora in polo coorta
Luce purpurea fugat tenebras
Atque caelum fundit et arva rura
Divite risu

Excitat et campos serenat udos,
Non mora est, placido nitore Phoebus
Orbita perenne pari liquentem
Aethera lustrat.

Et zephyri lenes vagantur orbem
Atque murmure vocali volantes
Bracchia et crinis pueri venusti et
Pectora palpant.

Nunc pecudes pastor per arva ducit;
Donec assiduae pascuntur, ille
Dispari tibicen harundine ulmi
Dulce sub umbra

Pascua tinnulo canore complet.
Quantus ardor, amor quantus puellae
Phyllidis carae lepidaeque Thyrsin
Cepit et urit!

Quale mihi cupitum colle molli
Tutus hospes in herba fluctuanti
Otiosus carmina bella ruri
Concinuisse.

XXVIII

Dulce raptus ecstasi
Versor et orbus ore
Furoris vincor emphasi
Divini captus amore.
Ut haec mihi paret viva
Picturaque trudit ocellos,
Immensa et extensiva
Aufert paene tenellos!
Quod venit inde cupitum
Deesse et sede pura —
Desiderium petitum
Saepe vita obscura —
Parte frui caelestum.

Quale nefas homini horas ante!
«Sint tibi vitae semper santae!
Pelle abs te cupitum incestum!»
Vox tonat atque imagine pulsa
Mortali redditus inde vitae
Mente quidem dulcedine mulsa
Me monuisse numen mite
Non doleo: decet me ornare
Vitam humanam et versus tornare
Nec maturius ire ad astra,
Sed terrena vereri castra.

XXIX

Dormire tantum quam cupio imprecans:
Veni soporans, funde meum caput
Quiete dulci, quoius almo
Munere lumina egent misella.

Sermone tali Somnus identidem,
Dum lectulo versor male temperans
Inops bonae remissionis
A lacrimis gemituque iusto,

Memor mei sit neve domum meam
Contemnat, urgenter prece languidis
Quidem labellis ecfluenti
Illicitur, tamen ore puro.

Quali solutus denique numine?
An ipse venit? Venit et adiuvat:
Diffusae imagines vacillant
Et deus addit amoma menti.

XXX

Umbra fuit, qua calcavi pede devia fesso
Perdita iucundae percontans dona quietis.
Qualis erat nebula et mihi inexsuperabilis horror
Dirus et anxiferae torturae mentis inermis.
Cor mihi subtrepidat divolso pectore quassum
Aegraque funerea mens est infecta mefite,
Quam lacerata cavo tellus exhalat hiatu.
«Cedite», clamabam, «circumvolitantia» saepe
Territus ore macro «flaccenti cedite monstra».
Viribus extremis attempto flectere gressum
Fatale inceptum fugiturus; at ultimus angor
Quaeque dolorifice ducit miracula imago
Denique sopierat mentem voltumque tenebris. —

Languidus exiguo post tempore tempora bruta
Sentio et assurgens titubo male sobrius ipse
Palpebris laxis et mente gravedine fusa.
Supremo nixu mea lumina tollere demum
Contigit; et nebulosa queo loca cernere voltum
Nube recedenti velatus. Liquida nubes
Me patiente (pati mihi mens fuit) inde retexta est. —

Sed quali, felix iterum, mirabile fictu,
Numine, nescioqua clementi sorte solutus?
Quae via, quive error, quod inevitabile fatum,
Nescio, num fuerit dirus sopor, anne facultas
Viva requirendi veri stragisve futurae.

XXXI: *Translationes* (I)

Homeri Odysseae prooemium Latine redditum

Insece, Musa, virum mihi versutum atque repulsum
Saepe mari, sacram quoniam subverterat urbem.
Multorum mentes hominum cognovit et urbes,
Multos corde suo duros toleravit in alto,
Semet conservans et amicos, ille dolores.
Haud tamen eripuit, quamvis in corde cupisset.
Crimine deinde suo perierunt — nescia turba!
Namque boves Phoebi comedebant altivolantis.
At diem eis reditus felicis celsus ademit.
Ex illis, Iove parta, mihi da, diva, alicunde.
Tunc alii subitae cesserunt perniciei
Atque domi fuerant refugi bellique fretique.
Coniugis et reditus cupientem dia dearum
Nympha unum sperans illum fore forte maritum
In patula cavea retinebat clara Calypso.
Sed simulac tempus venit currentibus annis,
Quo statuere dei, reditum impetraret Ulixes
In patriam, nondum aerumnas effugerat errans
Nec fuit inde domi nec iamtunc inter amicos.
Ast omnis miserata fuit divina potestas
Neptunum praeter — namque is vehementer Ulixi
Aequideo iratus reditum prohibere volebat.
Aethiopes etenim visit procul indhabitantis,
Aethiopes duplices, quae hominum suprema fuit gens —
Altera summersique orientisque altera solis —

Hostiam ut acciperet taurûmque oviumque sacrarum.
Hic dape pastus erat decumbens; cetera turba
Conciliabatur patula tunc sub Iovis aula.
Incipit inter eos divûm pater atque hominum rex —
Nam corde Aegisthi reminiscitur innitentis,
Quem satus exemit Graiûm duce notus Orestes.
Sic meminit — dictis exin caelestibus infit:
«Hem! quali pacto divos homines accusant!
Parta mala a nobis etenim gens nescia firmat:
Fata super factis propriis mala multa parantur.
Ut quoque nunc Aegisthus (id haud fatis ita constat)
Uxorem Atridae duxit, quem sustulit ipse,
Quamquam perniciem scivit, quia diximus ante:
Mercurium acrividentem ei misimus Argeiphonten,
Ne illum interficeret neu sponsam duceret eius.
Namque erit Atrida satus ultor et ira tremenda,
Cum pubescet et inde sua tellure flagrabit.
Hoc ait ille, sed haud menti persuasit iniquae
Aegisthi (bene velle tamen) — nunc cuncta luebat.»
Tum respondit ei voltu dea glauca Minerva:
«Regnantis inter princeps, pater alte Saturni:
Pernicie frangebatur nimis ille profecto
Atque decet: pereant alii, qui talia factent!
At mihi cor titubat sapientem propter Ulixem —
Infelix! procul a sociis tolerat cruciatus
Insula in ambiflua, medium qua prominet alti.
Insula silvigera est. Diva aedis incolit intus,
Filia fatiferi Atlantis, qui cuncta profunda
Novit et ipse gerit longas magnasque columnas,
Quae caelum et terram seiungunt. Atque querentem

Illius afflictum retineri filia gaudet.
Vocibus et blandis et dulcibus illicit illum,
Ut patriae obliviscatur; sed tristis Ulixes
Fumum iterum patriae cognoscere gestit amatae.
Proximus excessu desiderat — haud tibi cor nunc
Torquetur, pater? Anne tibi sacra nulla litabat
Graiorum ad navis indulgens Ilio in ampla?
Quare adeo, mi summe pater, iratus Ulixi?»
Tunc respondit ei divinus nubiliger sic:
«Quale, puella, tuo verbum secessit ab ore?
Quomodo divini et celsi obliviscar Ulixis,
Qui superat cunctos homines, qui munera sacra
Dis dedit, arva quibus celebrantur vasta superne?
Terrivehens Neptunus ei suscenset ob orbum
Lumine Cyclopem, quoius vis maxima habetur.
Filia Phorcynos rapido rectoris in alto
In patula peperit Neptuno iuncta caverna
Aequideum Polyphemon amore accensa Thoosa.
Postilla tellurimovens Neptunus Ulixem
Nequaquam interimit, patria sed pellit amoena.
Ast agedum cuncti reditum curemus Ulixis,
Ocius ut patriam videat: Neptunus omittet
Iram; non poterit cunctis caelestibus unus
Invitis, quamquam validus, subsistere divis.»
Tum respondit ei voltu dea glauca Minerva.
«Regnantis inter princeps, pater alte Saturni!
Si reditus reliquisque deis tibique, optime, cordi est,
Ut patriamque domumque cito cito pergat Ulixes,
Mercurium extemplo ductorem atque Argeiphonten
Insulam in Ogygiam mittamus, uti bene comptae

Consilium nymphae certum communicet: olli
Denique adhuc profugo patriam licet ire dolenti.
Ast Ithacen ibo natum impulsura animumque
Iniectura bonum: longis decorata capillis
Iussu Telemachi forum adibit et omnibus inter
Turba procis dicet bobus pecudumque caterva.
Dein Spartamque Pylumque patris reditum exploratum
Pulviferam adveniat, numquid cognoscere possit.
Atque ita gloria ei mortalibus attribuetur.»

Excerpta ex Homeri Odyssea
in Latinam *linguam conversa (e libro* XIII.)

Exspectante dein sol albus cessit Ulixe,
Et subito appellat Phaeaces *remiamantis,*
Sic haec dicta dedit imprimis Alcinoo *illi:*
«Cunctorum populûm princeps qui es maximus, audi!
Mittite me illaesum domum et hinc valeatis, amici!
Omnia sunt perfecta mihi, quae mente volebam:
Praesidium comitum, mera dona, quibus volo divis
Prospera vota — atque o utinam domi coniugi' fidae
Inveniamque iterum aspectum integrosque sodalis.
Sed maneatis: et hinc sponsasque beate tenellas
Ac teneros pueros; divis virtute beari
Contingat varia — ne clades battuat almos!»

***

Quando terrivehens Neptunus id audiit aure,
In Scheriam ivit, ubi Phaeaces incoluere.
Mansit ibi; propiusque ratis volat altisecans et
Ociter insulcat pelagus: Neptunus adivit
Et lapidem fecit radicitus introtrusa
Nave solo ponti palma — procul iverat inde.
Verba alata dein Phaeaces remiregentes
Illa viri dixere vicissim navipotentes.

⁂

Dixerat; et pulchros tripodas numeravit et aurum
Ac pelvis secum aspexit vestisque decoras.
Nil deerat; tamen is patriam conquestus inerrat
Litoribus male laetus iens pelagi altisonantis,
Acriter illacrimans. Sed eum prope sistit Athena
Custodi pecudum similis iuvenique tenello,
Non aliter quam si regali stirpe creatus
Esset — et ille quidem est duplici velatus abolla.
Sub pedibusque gerit soleas manibusque sarissam.
Cum vidisset eam, valide gaudebat Ulixes
Atque deae propians haec dicta alata locutus
Edidit: «O salve, quisquis versaris, amice!»

XXXII: *Translationes* (II)

Parvam, sodales, pendite barbiton
Me pone sacra altaria mortuo,
Nonnullius qua serta, mortis
Signa, nitent obitae puellae.

Et tutor harpam gratus euntibus
Ostendit inde et perstrepit infula,
Quae rubra barbito ligata
Sub rutilis fidibus movetur.

Tum «saepe» mirans «sponte polo rubro
Tintinnat harpa suave ut apum sonus;
Quam sentiunt foris iocantes
Liberi et attonitas coronas.»

(*Hölty*/*Voß*)

XXXIII: *Translationes* (III)

Per dumeta mero cum vaga lumine
Luna fundit amans splendida caespites
Cantat lusciniusque,
Tristis per frutices meo.

Laetam te celebro deinde, canens avis,
In nido tibi cum femina concubet
Cantantique marito
Mille praebeat oscula.

Umbratae viridi fronde canunt duae
Gaudium volucres; nec maneo, sed heu!
Atra arbusta requiro,
Manat solaque lacrima.

Quando te, facies, invenio meram
Terra, quae penetras cor mihi lucide?
Atque lacrima sola
Malas acrius involat.

(Hölty)

XXXIV

Veni, precamur, ver tandemque pelle
Novae pruinam lucis cum vigore,
Sudique sol poli, mero calore,
Pia vocate lingua, fulge belle.

Et basio miti cita tenelle
Quieta prata silvas et colore
Adhuc egentis, alitesque more
Cantate dulci, pipians popelle.

Nunc nunc ades desiderata Musa
A vate laeso morsu pertinaci.
Sic integra confirma caritate

Et gaudiis risuque corda fusa:
Ah! mente rursum cantabo sagaci
Tua refectus, alma, claritate.

XXXV

Musicae ut voces celebres feruntur,
Et mele oblectant sonitu sonoro
Organi tentae auriculas catervae
Monte Casino,

Quale me desiderium tepentem
Cepit, ardor qualis adussit inde
Pectus infirmum, teneraeque flammae
Corpore toto

Defluebant, atque cutis flagrabat:
Pyrrha, dulci deliciae figura,
Crinibus flavis, lepida statura,
Te simulatque

Dulciter ridere mihi aestuanti,
Candido obtutu mera dona voltus
Mi dare aspexi, vehementer ante
Sospita corda

Tu cremasti fulminis imperita.
Usque sic uror grave: quando rursum
Te queam vidisse, puella amata,
Nescio tristis.

At lyra solaciolum pusillum
Flebili versus cecinisse restat.
Inde subtilem, mea Pyrrha, formam
Carmen adumbrat.

XXXVI

Thomas salutem dicit amiculo!
Meum hoc poëma suscipe confitens
Et impotentiam renarrans
Polliciti dare munus almi.

Namque ut poëta conteror et labo
Lyra volanti praeditus et vaga.
Et nunc voluntas carmini obstat.
Sic mea Musa tacere debet.

Praesentia non ut solet oscula
Nec spiritu dat fulmina fertili;
Heu! non queo carmen, quod optas,
Mittere; da veniam valeque!

XXXVII

Litteris valide tuis levatus,
Ut poëta novos, novis necesse
Formis atque modis studere memet,
Vere gaudeo gaudeoque, amice,
Tibi carmina, quae dedi, placere.
Parce versibus his, scio, impolitis,
Cum semper labor imminere multus
Sedulo soleat mihi studenti
Ac tempus fugiat negotiosum.
At tamen celeri tibi volatu
Haec annuntiet inde me valere
Ac valde studiis datum papyrus,
Ut mihi tua te laboriosum
Esse dixit — imaginare contra:
Quam dulce esset in uvido sedere
Ruris caespite, solis et recentis
Mitibus radiis dein feriri,
Leniter zephyri tepentis aura
Mulceri faciem et vagos capillos,
Aestivisque caloribus beari.
Barbito tenera merum poëma
Cantavisse modo tenelliore
Non nobis placeat? Vale, sodalis!

XXXVIII

Heu! doleo, mea Musa, male sto rebus iniquis;
Quid me continuis tortibus excrucias?
Quam mea vita fuit gratissima, crede, mihi dum
Prisca valetudo floruit usque bene,
Vel quaecumque fuit, melior tamen et stabilita,
Haud similis poenae, pessima quae subiit.
Me miserum! Quare mihi tam gravis angor anhelat,
Quoius ego causam non queo concipere?
Torqueor hinc illinc immensis planctibus actus,
Nec scio quo tracter. Quid mihi finis erit?

XXXIX

Quid est, miser Thoma? Quidnam tremis
Anima vacillanti, flendo, prius
Fueris cum salvos laetitia mera,
Puro vigore, gaudio — sed heu!
Iam nunc, iam nunc non est — non est, ais?
Desiste flendo, timide! Cogita,
Fueris prius quo terribili statu,
Quo nunc! Beatus desine lacrimis,
Cunctatio pereat, valeas, puer!

XL

Incipe concinuisse; diu, mea Musa, tacebas,
Perpetuo tortus impete trusa trucis.
Ast ubi nunc degis? Rursus viget ille poëta
Atque valet scriptis munera ferre tibi.
Dixerunt alii semper valuisse misellum,
Qui miser in lecto iugiter accubuit.
Arbitror hoc falsum esse — vigor novos intrat in artus
Tantum, si temptas sponte valere tua.

XLI

Pyrrha, tete depereo puellam
Et mero dulcique cremor amore.
Quam cupido suavis inundat artus
Fulgure forti.

Sic nova libidine anhelat ardor
Pectus insuetum; video, quod ante:
Fervido poëmate me tenellam
Concinuisse.

XLII

Nova Pyrrha me delectat, nova Pyrrha animum ciet
Mentemque pungit
Usque novis, usque gravioribus stimulis,
Et acriore plaga
In perpetuom simulacrum suom meo cordi impingit,
Nescia quidem.

Quali consumar fulmine, qualis flamma
Totum perurat crudeli, crudeli,
Sed optato tamen impetu corpus,
Illa nescit, neque scire fas esset misellae.

Et tu luges, cara, inexplicabili dolore,
Sicut prius ego;
Sed dolore, quamvis pauper, augeris
Crescitque venustas,
Quam ego impotens identidem admiror,
Triste gavisus.

An mihi licet? Te cognoscenda prohiberi fortasse praestiterat?
Nescio diiudicare, nec cupio, neque opus est:
Nihil erit nisi admiratio
Mutua amicitia consummata.

Quare te bacchor, te pascor, te flagro,
Te quidem integra.

XLIII

Dolens pruinosis dispalor arvis
Et spiritu considero remisso.
Ve pallidis vexatus triste larvis
Contemplor ore bella prata fisso.

Aurora verberi mansueta cedit
Maiorque sol rosariam profanat
Telis severis — ecce, dulce sedit
Voltu meo ventus stillasque sanat.

Ignotus inde sensus corde caeso
Potitur, ilicet nequam cupido
Inerme tangit — heu, decore laeso
Quae, cara, fies? I foras, libido!

Sic triste flenti maesta mens tremescit,
Ah! vita quando rursus enitescit?

XLIV

Tranquilla pax, venire iuvet meae
Menti merique balsama cantici
Sonosque Musarum sonoros
Adde mihi simul helluanti.

Infunde tandem, care mihi sopor,
Cum cantibus puris iaceo satur
In lectulo supinus inde,
Paupera membra quiete leni.

Ah! quid, quid est? iam iamque remissio
Retendet aegro denique nervia;
Pictisque perspergor figuris,
Languida fit ratio occupata.

XLV

Quid mihi? Heu heu! mea Musa, tandem
Da misellulo, quoniam dolere
Iam sat esset — ast animae caduco
Pondere laesae

Certior duret dolor atque perstet:
Qui solubiles revocentur artes,
Dulce pectoris medicamen acti
Solvere fluctus?

Fluctibus nam namque teri superbis,
Qui nihil possunt ratione pura
Dirigi decente via nec addi
Mentis habenae,

Sensibus fissis ut alatur error:
Carbaso pulla retegi vacillans,
Nec furore cordis agi sereno,
Vatibus ardor,

Nec mero maerore animam refundi,
Flens uti levetur aqua lavanti —
Ast hebere languidus interire
Vivere et unae.

Quare ades iuvans, mea Musa, mancum,
Et favorem mitte mihi negare:
Sic amati mi fociles amorem
Luminis, alma!

XLVI

Quid mihi fit? Nescio dicere — tam difficile,
Tam inexplicabile volnus,
Quale numquam videre iuvet,
Videre toto corpore, tota mente sentire,
Quale attamen, cum quando attigeris,
Effascinare, irretire, captum tenere,
Nec effugituro parcit, volenti quidem.

Quid mihi fit? Identidem rogare debeo.
Languidula vis, vetita — triste gaudium,
Dolor extremae laetitiae; moriente
Natura nasci libuerit?

An licet tangi, quoi renegatae subdor
Amore arsuro simul suffocato?
An praestat deprecari, illecebras nesciae
Aversari, quam ignotus spiritus afflat
Velamine dulcedinis amictam —
Sentio periculum.

Quae mihi possibilitates restent?
Quid faciam? Quid doleam?
Quare dolore offuscari pullo,
Sole illuminari claro,
Vinci, premi, subdi, dulce?

XLVII

Tempus adest tenebris densis et lumine torvo
Indutum mundusque diu velatur amictu.
Fessa dein tenero succumbit terra sopori
Et regio circum placide dormire videtur.

Atque vide: brumalis hiems et frigora furva
Adveniunt comitante gelu nimbisque nivosis
Occultare levi lucos nive, lambere lamas
Limpidulaque lacus glacie levisse latentis.

Urbs quoque cum domibus dulci tacet abdita somno:
Pulvere perpetuo magis et magis aether amoenas
Aedes atque locos, statuas hortosque dealbat,
Ut niteant ampli pallenti lumine vici.

Denique sic nobis contingunt otia grata
Aegrius afflictis tremula trepidaque diaeta.
Pax tranquilla iuvat tandem placatque labore
Exhaustos: requie grati fundemur ab alma.

XLVIII

Sole iam primos radios pusillo
Denuo fundente mihi vaganti
Arva, ripas, flumina murmuranti
Feta lapillo,

Nunc pedes algu mihi pituitae
Imbuente caespite, nunc tenello
Dulciter favente noto novello
Numine vitae,

Tu mihi venis habituque voltuque
Alma diva: Luminibus decoris
Quale pares, quale places leporis,
Candida, cultu!

Ast, ut antea, doleo dolore
Perditus: fugit, vaga nympha, fugit!
Turbido mentem mihi flamma sugit
Taetra furore.

Sic mihi saltem teneros serena,
Tempus, affectus: Memori figuram
Pange cordi perpetuo daturam
Lugia plena.

XLIX

Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia pleni carmen, celebremus adulti
Munera gaudentes reditu speciosa diei:
En nobis vitalis enim sic inditur ardor!

Quale caloris erat desiderium: caligo
Frigore iam dudum pungebat pectus atroci.
Denique sol ridet saturanti lumine corda,
Corda, diu cara misere quae luce carebant.

Et bona nunc variis ornantur floribus arva
Sollicitis terra radio stimulante tenello.
Lene beant zephyri campos ventique sonori
Hos comitant tepidoque calore mapalia mulcent.

Gemma poli, radios nobis admitte serenos,
Unde nova vita repleamur membra soluta.
Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia carmen veris, celebremus amantes!

L

Luce nova fundi meroque cantu
Atque dulce nova vita renasci
Fertilis cantare sonos serenae
Subditus arti —

Qualis erat dudum mihi voluptas
Et desiderium labante corde.
Nempe «eris» dixi «mea vita casta
Praedita veste»

Nescius et dari fuit tenebris
Sors mihi misero — sed quale dirum
Numen indit inde misellularum
Carmina vocum

Fulminis attacto dolore cordi:
Tempestas oritur, flant flant procellae,
Dissipant leges — ita ali iuvabat
Ordine rupto.

Tempore placabantur helluantes
Turbines animae; pudor pudice
Antea brevisque procella deinde,
Cedite tandem!

Luce nova fundor meroque cantu
Atque dulce nova vita renascor
Fertilis cantare sonos serenae
Artis alumnus.

LI

Diffugiunt tenebrae pulsatae lumine Eoo
Paulatimque polum subeunt dilucula canum
(Namque invisibili noctem deprivat amictu
Mirificis urgens alboribus alta potestas).
Conspicuae iam iam surgit telluris ab imo
Margine postremo digitis aurora rubellis,
Fornicibus caeli subtexens tenvia fila.
Interea currente die vi candidus aucta
Sol oritur, potiore sororem lampade sectans,
Maiestas et rex caeli venerandus aprici:
Indicat assiduam vitam iubar atque iuventam.
Lene solum palpantur amoenis flatibus aurae
Ac varios flores ac mollia gramina campi
Poplite mellifero pictis apis instrepit alis,
Nectare pasta bono celeri volat inde susurro.
Sensibili vix ascensu volventibus horis
Gemma poli pollet summoque in vertice sistit,
Perpetuis radiis vehemens loca subdita torret
Et validis terram fervoribus urit inermem.
Nullus inest exinde vigor, depulsus inique:
Arva, quibus sua vita fuit muscisque apibusque,
Nunc exhausta iacent raptoque liquore gemiscunt
Arboribusque color viridis decedit ob aestum.
Nec lacubus sua gutta manet: siccantur et umor
Schemata densescens describit in aëre parva,
Quae vidisse fateris abarguerisque videndo.
Sic natura fatigata est et torpida languet,
Languet, luget et inde siti vexata periret,

Ni deus altitonans, miseram miseratus, adesset.
Cum graviter terram cernit segetesque sitire,
«Venti, confestim pullos conquirite nimbos
Nubilaque», inquit, «adeste simulque afferte dolenti
Imbris opem Cereri: Phoebo praecludite portas,
Exhaustumque solum madeat viresque resumat!»
Nec mora, terrisono veniunt rumore procellae,
Partibus inflantes diversis, pellere nubis;
Appulsis faciunt molem: via lucis adempta est.
Fulgura continuo nitida nitidissima luce
Flammeoloque furore micant ac perpete bombo.
Et facies terrae nunc solvitur exoptata
Proluvie; breviterque deus fera fulmina vibrat.
En! subito nimbi tenuantur et imber alendo
Lenis in arva prius flaccentia decidit: eia,
Phoebe, nites et tu rutilus rursumque sagittas
Aureolas leviore quidem nunc impete mittis,
Aureolas, graciles quae guttas imbris aquosi
Findunt finduntur varioque colore retexunt.
Viribus adsumptis iterum bona surgit arista
Et bibulus suspirat ager madidusque revivit:
Sic nova purgata natura renascitur aethra!

LII

Excitor; quam densae nebulae
Me circumdant.
Sentio iterum recuperasse
Mentem, sed nondum corporis potestatem.
Iaceo lectica,
Attempto levare caput.
Cadit; iterum mente pervicaci
Relevare caput, praeesse corpori.
Aperio oculos, apparatus video
Multos, dupliciter.
In mediis tria capita
Unius puellae sororis; conor
Loqui, paululum possum
Et puellae vox
Quam me sedat nihil potentem, sed volentem.
Iterum palpebra cadit, tamen in manu
Sentio manum puellae
Iucunde tepidam, iucunde
Animum mitigantem sollicitum. —
Paulatim recentior
Venit vis
Et amanda vita
Paret magis magisque
Ut prius.
Experientia docet.
Placet experiri?

LIII

Dives adest autumnus; erit sine lumine terra,
Solis et obliqui vis hebet imbre gravi.
Heu! tenebrae venient — at temporis ante fruamur
Divitiis: cornu Copia reddit opes!

Autumnale decus! Fagi mutare colorem
Coguntur viridem silvaque fulva nitet.
Arboribusque bonos fructus, sua poma, dat annus,
Uvaque colligitur puraque vina fluont.

Mane leves nebulae tristis perserpere campos
Consuerunt: cedit sole tepente vigor.
Si calor, iste brevis; iam iam fallacia caeli
Nubila producit canaque gutta cadit.

Frigora paulatim subeunt nova: dente rapaci
Unguibus et miseris alba propinquat hiems.
Sic iterum domus inde placet: cum ligna camino
Perstrepitant, mentes mitigat alma quies.

LIV

Quae mea vita volt fingi?
An opulenta, luxuriae, voluptatum plena,
An vero deliciis denudata omnibus,
Quas quisque adfectat,
Mentis consummandae causa?

Dicunt severiores, ut olim, ut semper,
Voltu exacerbato — cum numquam istis contigerit —
Voluptati quamquam humanae inhiantem
Peccare, quin cogitantem peccaturum.
Pauperes, qui fructus decerpere non possint,
Qui iucunda humanitatis condicione
Frui nesciant! Miseri,
Cum ipsi, summum se bonum profitentes invenisse,
Tamen vitam sibi renuntient!
Scelerati, si aliis quoque conantur interdicere!

Molesta gens; relinquantur, destituantur oportet,
Si perpetua vituperatione quaerentes vexant —
Ideo alio quodam modo veritatem quaerere
Iuvabit!

Sic, consternatus, spe deiectus, immoderatae
Indulgere voluptati.
Quale gaudium, qualis effrena licentia
Praestatur!
Primum libidinosa mente ferri,
Superbus, semet ipsum liberasse arbitratus,

Mores, traditionem negans, deridens,
Cunctis legibus spoliatus, rex
Totius sui.
An vero opulentissima in perpetuom
Pelliciere libidine?
Nonne, adsiduos quamquam,
Fons exhaurietur crudeli usu?

Quae directio denique ad finem ducit?
Qui est finis? Quare fini appropinquandum est?
Quare mens est consummanda?

Fragilis et inaequalis anima
Respondere nequit,
Difficultate victa,
Anxietate torpida huius mundi,
Frigore attenuata temporis. —

Luna in altas
Descendit silvas
Et crispanti
Paret undae.
Hic sedari
Qualis curas,
Qualibus licet
Tormentis solvi.

Vi firmari nova
Ad facetias,
Quae pro vita habentur.

LV

Qualiter inductae tremunt tenebrae
Et nives leviter saltant caducae!
Mox lacus laetantur habere et agri
Candida vela.

Grandinibus canis solent procellae
Advolare tamen quiete rupta
Et sub impetu furiositatis
Palpitat aër.

Accidat hoc foris furantque venti!
At crepante domi placer camino
Et beer somno recreante membra
Fessa labore.

LVI

Quam multa legi iam tenuis puer,
Mentique valde carmina sedulae
Favere, cum dedere cara
Balsama dulcisono sonore.

Et ipse, iam poëta, per aspera
Ad astra tum venisse putaveram.
Ah, quanta dat tormenta numen,
Anxius ille labor canendi!

Ad astra! somnium fuit ultimum —
Nunc nunc abibo rursus in alteram,
E qua piget fugisse, terram;
Carminibus procul inde vivam.

LVII

Ecce! per hunc iterum cito flumina pura canalem
Assidue currunt efficiuntque lacum.
Invitatus ades remaneque, viator, in umbra:
Delecteris aquae divite fonte merae!

LVIII

Lector, N*otitias* A*ustriacas probe*
Mireris reputans continuo editas.
Mutata est facies et titulus prior,
U*t chartae celebri nomine crescerent.*
N*unc adsis, numerum conspice iubilaei,*
E*t quas res cupias cumque perambulans*
C*ommentariolos, perlege et inde dic:*
«I*llae in perpetuom* N*otitiae vigent!*»

LIX: *Epigrammata*

Pergimus in montes; alias mea prisca voluptas
Me capit; haud hodie. Sentio deficere!

***

Ah! crudelis amor, quam primo dulcia profers
Gaudia quantaque dein proelia ferrea erunt!

***

Illa cupit; quiane illa cupit, faciam haud cupienda?
Iussane mi ducas, nescia, posse dari?

***

Vivos semper eras tantum tibi proximus uni.
Se moriens demum repperit ingenium.

***

Desine, tempus edax, celeri transcurrere passu.
Ast aetate frui da mihi, Musa, diu!

***

O date mihi volvam, medici; mea mentula turget
Semper et, heus! futuam, donec erit vacua!

LX

Ei mihi, palpatur iam non me ventus amoenus
Nec me divino carmine nutrit Amor.
Vivere cogor, adhuc longo sic tempore trito,
Pauper et ab sacra flaccidus arte procul.

Non, ut erat, menti mea numina cara propinquant,
Despicit ingenium perfida Musa meum.
Sic sedeo, cerebrum percontans undique; nulla
Indolis antiquae cernere signa queo.

Et lacrimae labuntur egeno lumine lotae,
Limpidulis stillis imbuiturque gena.
Volvitur hinc illuc huc illinc perpete gyro
Mens mea nec firmo sistit inepta loco.

Quid vacuom vexare placet tibi, Musa, poëtam,
Quem poscis versus, quos dare non poterit?
Aut fer opem, cumque ipsa venis, cumque ipsa medere,
Aut hebeti posthac linque quiemque para!

Lyra Latina (l^2)
ISBN 3-7069-0091-2
ISBN 978-3-7069-0706-4

L^N

Thomas Lindner

LYRA LATINA

Editio novissima
iteratis curis
ab auctore recensita

Salisburgi: Officina Tiliana
MMXVIII

I

Cara mihi es, Philyraea, mera circumdata lympha,
Insula parva quidem, sed et urbs latissima laude.
Quam tuos adspectus cunctos incantat amoenus!
Te bellam semper sincero corde saluto!

Quaeque domus decorabatur splendore decenti,
Pluraque sunt ritu proavorum insignia fixa.
Conspicua multi nonnullas naviter arte
Artifices aedîs restauravere novandas.

Quam iuvat inde tuos hortos transire patentîs
Floribus ornatos crebris et caespite molli:
Non saturetur imaginibus pupilla repleta.
Verte gradum portumque subi, spectator, et adsta!

Quam sublimiter illa leonis protegit urbem
Attentis oculis, genti sedamen, imago;
Conspicit, ut tutela, novos adpellere lembos.
Sic in perpetuom maneat tibi tanta venustas!

II

Collis erat, quem conscendi, viridantibus uber
Graminibus, venti me palpavere tepentes.
Et simul insedi scamno, quod vertice summo
Apposita mensa spatiantibus otia praebet,
Flatibus aëriis frumenti flava fluebat
Copia. Pone fuit late mea terga deumbrans
Fagus amoenicolor, foliis non sorde necatis.
Ecce, subit virgas et vimina turbidus aër.
«Ventule, ne scriptas asporta, stulte, papyros»
Inquam, et vix potui manibus deprendere chartas.
Decidit ut lente modico curvamine clivos,
Sub tumuli radicibus est cannaque palustri
Cincta palus stipulisque ulvisque et harundine molli.
Alituom decus hac servatur versicolorum,
Hac avibus solis pulchra regione tributa.
Clausa lacu regio est limoso plena liquore:
Artubus hic limus sanandis denique prodest.
Nare ibi consverunt hominum pars tempore aprico
Lymphaque spissa fruitur, pars altera gestit
Perlustrare, dein conlatae incumbere sellae.
Immemor altera pars nandi studiosaque fusci
Corporis usque iacent bacchantes caespite culto
Adfectantque cutem comburi nardificatam.
Deque fuit tumulo pulcher conspectus in agros.
Gramina faeniseces subcidere falcibus uncis
Adsiduo, plaustris fenum amplis ferre solebant.
«Sedula gens» mecum dixi voltumque levavi
Rudera miratus lapidum spatiosaque saxa
Fissa velut valido pugno vel fulmine diro.

Hoc Mare Saxosum dicebant nomine prisco.
Ac nonnulla fenestra domus, quae rupis acutae
Hanc iuxta speculam, quondam quae Noctua dicta est,
Parva quidem inmensis scopulis audacter adhaeret,
Fulsit gemmae instar nitidae teretisve adamantis.
Tramite serpenti summos montîsque petebant
Mille homines avide claram totidemque casellam,
Quom me luce levi circumdaret umbrifera arbos.
O quotiens collis memini et meminisse iuvabit!

III

Aeterna, Rossini potens, ornabere laude:
Namque in perpetuom Tonsor ludetur amoenus!
Et celeri lentoque gradu tua musica currit,
Ambobus variata modis et plena leporis.

Usque tuam decorat frontem, Bellini, corona:
Nam cantabuntur semper Normae cabalectae.
Seria, macte, mele posuisti numine celso
Difficili numero multisque coloraturis.

Care mihi Donizetti, tuae resonantur in aevom,
Crede, operae: Pasquale, Roberto et Amoris Elixir,
Lucia praecipue delectat cantibus aurîs.
Sic fama, polyhymne, tua laetere perenni!

Artifices alii, semper qui composuistis
Magnifice tantas operas semperque canore,
Cantica mutescent numquam nec nomina vostra:
Mercadante, Pacini, Paër, Carafa Mayrque.

Ex his eminet ille, vocatur rex operarum:
Verdis nobile nomen in orbe perenne manebit!
Notitia adfecto, quom conscripsisset Obertum,
Primus honor venit, postquam Nabucco dabatur.

Posthac clarus erat vir compositorque probatus;
Multaque componit componendoque novella
Gloria adaugetur: Lombardi, Foscari, Macbeth,
Attila, Latrones. Toto fiebat in orbe

Traviata Trovatore suo Rigolettoque notus.
Culmina venerunt ambo: Falstaff et Otello.
Tantum nunc meritât, ut, ubi devenerat aetas,
Magnanimus tantum disque esset, ut aedificandas

Segnibus atque aegris aedes curaret egenis.
Es famam indeptus summam, semperque libenter
Incluta cantatrix celeberque canent cantator
Has celerique operas scriptas numeroque sonoro!

IV

Iam pater haustus erat longique labore diei
Oscitat atque parat dormitum vadere veste
Mutata tunica noctis; rursum sua pandit
Membra iacetque simul, somno se dedit amico.

Ille beatus homo est: membris passisque lacertis
Lecto, nulla mora est, celerique sopore gravatus
Post nullum vero spatium requiescere felix
Hic solet haud aliter quam securissimus infans.

Quemlibet, infelix, iuxta dormire necesse est!
Tempore namque brevi, noctis velamine tectus,
Stertere perpetuat pater haud secus, insecet ac si
Serrula et instanti motu nemora alta recidat.

Quamquam carus homo est, rabie vix abstineas: nam
Volveris in lecto; placido somno usque fugato
Hac nunc parte, illa lecti nunc parte moraris,
Quom sopor adtiguom molli circumdet amictu.

V

Fons scatet, exigua de rima deflua lympha
Labitur et lapides vocali murmure pulsat.
Continuosque latex liquido splendore coruscans
Crescit, et alveolo cohibetur stilla pusillo.
Et citius refugit montîs, ubi natus, apricos
Rivos et acceptis torrentibus amplificatur.
Interea silvam, breviter iam flumine facto,
Quae viridi densis dumis fragrabat odore,
Adpropiant undae et rabido sorbentur hiatu.
Lenis aquae flumen tacito cum murmure manat
Limpida per silices iactantîs fulgura sursum.
Quam fuit ille locus pullo velamine tectus,
Fronde locupletes foliisque recentibus aucti
Quod rami umbriferi dederant et frigorifeti.
Quam fuit haec regio iucunda fusa quiete:
Qualia silva sopora silentia donat amoena,
Qualis in hac habitat pax candida valle tacenti!
Acrius intendas aurîs: cantare canoro
Agmina parva vigil cantu viden alisequorum
Et placido paulum vento fruticeta moveri?
Ripa videtur et herba videtur et ulva cubare:
Sic quoque cuncta silent, taciturne profluit amnis.
Parva mora est: primi radii iam vimina lustrant,
Confestimque plagas ridens sol vertit opacas.
Ac simul incipiunt tremulae titubare fluentis
Ocius atque undae crispantur fluminis alti.
Tamquamsi subito tempestas dira propinquet
Fulminis occultans oculis, non auribus, ictum;
Qui fremor ambiguos paulatim crescit et inde

Horrisono strepitu bombos simulare sonoros
Svevit et adtonitis terrorem inpingere torvom:
Sic ex longinquo primum clangore furente
Vortice perceleri guttae properare videntur,
Vortice et obliquo passim rapiuntur in arta
Saxa, furor quorum — iam vox me deficit aegra —
Dicitur et divis audiri sede superna.
Inde via est praeceps super aëra; rudera rumpit
Alveoloque carens rapidus fluvius volitando
Decidit, instabiles latices neque semita ducit,
Instabilesque cadunt super aëra praecipitanter,
Instabiles latices titubant properi: impulsu
Tangit humum flumen bruto simul obtusoque.
Impete iactantur vehementi, turbinis instar,
Fluctus spumosi vibrantque tonantque coacti.
Alveus ut reddatur aquis, condantur et undae,
Fontigenae est curae quaerendoque omnia format.
Sic amnis sensim placatur et exhilaratur.
Perfluit arva dein navis celebrata colonis,
Florigeros campos lateque patentia prata
Visit et ignotas terrasque urbîsque salutat.

VI

Sic natura creavit, uti te visere possum:
Nil mendacis habet facies medicaminis oris,
Unguine bucca vacat, falso palpebra colore,
Ac naturali laetantur labra rubore.

Carmine perdulci speciosam cantat alauda,
Nocte etiam stellae formam mirantur eburnam.
Femineum corpus, species aequabilis, ah! quam
Marmorei voltus, facies quoque lacticolores!

Bella puella, places non ac secus iris amoena,
Quae quom caelo oritur, mentîs et corda serenat.
Quo magis expediat: mihi tu regina rosarum,
Quae neque defloret prato neque deficit umquam.

Te veneror, molli — forsan si fingere fas est —
Amplexu tangam, quam sim tibi fidus amicus!
En! optata venis: thalamo succumbe parato,
A gremioque tuo mulcebitur almus amator.

VII

Splendida marmoreo collucens murice lympha
Emicat immensoque per aëra decidit arcu;
Usque merum laticem pellustrat lumine loto
Gemma poli radiique repercutiuntur aprici.

Illa figura lacus lata stat saepta lacuna,
Quoi subito aura aequor stringit; crispatur et unda
Ducitur exilis: fit, uti stips fulgura sursum
Strata super teretîs silices sescenta coruscet.

Hic caelumque plagasque ad limpida litora mirans
Non saturetur imaginibus pupilla repleta.
Pisce levi laetor liquidis inhiante lapillis,
Alborumque simul delectat lusus olorum.

Interea molli regio circumdata velo
Vertitur et noctis caligo densa morantem
Imbuit egelida me spargine: linquere oportet
Haec loca cara mihi. Quam dulcia tempora degi!

VIII

Tempore brumali terra gelida nive pressa,
Quom vico matris natali more morarer
Atque sederem aviae tecto fumante camino,
Quam fervore diu misso fornace fruebar!
Quam mihi dulce foco est lassari saepe crepante!
E plena tandem matercula nava culina
Dulcia poma, sui perquam studiosa nepotis,
Atque dapes multas, quae denique restituerunt
Corpora fessa, tulit pretiosa condita lance.
Dein, esis epulis, potu fruiturus odoro,
Auribus intentis narrantis ab ore pependi:
«Dum pueri fuimus tenues, ego, Francius ille,
Aequanima celerique manu collegimus ambo
(Hic tunc ludus erat nobis) pictasque columbas
Atque alias volucres varias et versicolores,
Alituom decus ut magna veniret in urbe.
Mense dies fuit apta — bene hoc reminiscor — Aprili;
Nulla petituris nobis mora: voce modesta
Ivimus ad patrem, sella qui sedit eburna
Publica perlustrans, semper quae legerat, acta.
Ut pater audivit, metuenti reddidit ore:
‹Unica vos estis, taetris intacta periclis,
Spes mea. Nunc igitur dictis parete paternis!
Concedam vobis tam dudum fota cupita,
Alituom decus ut pictarum veneat urbe,
Legibus his: hora tantum revenite diurna,
Ne videam immemores iussorum nocte vagantis!
Neu sermoniferi perlectent vos peregrini,
Blandificis donis qui temptent usque tenellos!

Sin amiseritis regionem, quaerite promptim
Nescioquem aedilem: plateam monstrabit eundam.
Quomque ita vendideritis avîs et vesper adescit,
Ite domum recta: penitus mea verba tenete!›
Dixerat; et madidis felices basia malis
Figimus ‹Alme pater› respondens quisque ‹valeto!›
Ille dein nos dimittit lacrimasque reterget.
Ferrivia vehimur cavea tuitante palumbes
Fulgidulos (nunc crede mihi), quos ferriviantes,
Qui digitum obtulerant, adfecti volnere parvo
Admirabantur tamen ac mulcere volebant.
Perveniebamusque urbem. Quae turba meantum,
Quique tumultus adest! Quo sunt loca plena crepore!
Nec mora: largificis stipibus nec laude minore
Sunt breviter volucres a praetereuntibus emptae;
Tempus abit memoresque domum proficiscimur inde.
Notitia haec nobis fuit urbis prima beatis.»
Desierat matercula ab his; thea frigida facta est.
Tam sollers auditor enim iam carmen adumbro.

IX

Ad sedendum nato,
Ad scribendum vocato
Praesertim in lectulo sita
Mihi placet vita.

X

In silvas fugiam dumosis frondibus amplas,
Nympharum ut videam secreta virecta domosque,
Quae tremulis implent nemorales cantibus umbras
Seliciuntque suo mortalia corda lepore.

In campos exim fugiam, qui frugiferentes
Planities flavas redhibent lateque patentes.
Hic tepido flatu commota vacillat avena,
Hic melius solis supremi cernitur aura.

Rusque, ubi mugitu perpellunt arva iuvenci,
Rus fugiam, bubus validis ubi sedulus agro
Infindit sulcos et mitia poma colonus
Educat ac paulis contentus fungitur ollis.

Hic modicis pascuntur oves in collibus herba,
Mellifluom iuncta dum fundis harundine carmen
Spemque tuae felix nutris, puer alme, puellae.
Hic sidam maneamque inglorius, hic requiescam.

XI

Cara magistra mihi, quae Romanum *docuisti*
Sermonem; felix, discere quoi liceat!
Aëra complebo (quaeso, nisi contigit aeque,
Conato ignoscas et salebram et vitium.
At nihil impediat!) laetanter carmine puro,
Plenus et inde tuis laudibus orbis erit.
Sic dignas refero grates, quoi dicere fas sit
Nos fore Romanos, *Austria quos genuit.*

XII

Quam voltus subiit pulcher et haud unguine inutili
Sparsus — falsa cupido speciei cassaque vanitas!
At tu visa mihi dulciter es par dea Naïdum,
Forma plena mera, dote bona, candida bracchiis.
Crines aetherii, quam femora et pectora complacent!
Sic ardore nimis carus amor me adficit intimo.

XIII

Desine, cura, mihi tractim problemata ferre
Segnipedique morae cede, inimica, simul,
Quoius ego indigeo iamdudum sollicitatus.
Sic animi motus mitiget illa mora!

Heu! discendo nimis — non creditis — ulcera traxi:
Successus adfert ulcera cura gravis.
Et fateor, non haec petitur tortura magistris;
Certe non! mea mens aspera poscit eam.

Quid faciam nisi continuos tolerare dolores,
Qui mihi contigerant et quibus excrucior.
Saepius hos tuleram! Quare nota fervida ventri
Inculcabatur, quae dolet atque dolet.

Quis sanare potest? Tantum tu, Musa, iubens me
Subduci pensis desidiaeque dari.
Tu mihi succurres animoque medeberis aegro,
Quoi tu semper ades praecipueque fave!

XIV

Dulciter bacchans et amore fervens
In vaporato iaceo cubili
Ore palpanti tenerisque labris
Captus amicae.

Delicate ludimus, et movere
Iam iocos lasciva solet vicissim
Lingua, iam non displicet altiores
Quaerere campos.

Quam mihi sublimis amor videtur!
Cara, persistas, Venus, in perenne,
Neve languentîs patiatur ambo
Filius umquam!

XV

Flumen in silvam intrat et hinc procacis
Indiget splendoris — erunt superbi
Solis exclusi radii, subibit
Umbra modesta.

Illa, quam fingit mea mens alacris,
Silva conpleta est requie: modo aura
Arbores turbare videtur alsas
Flamine leni.

Hic velim sidam platano sub ampla
Ac loci dulcedine mitigabor
Molle murmur percipiens fluentis
Auribus undae.

XVI

Cara mihi, Pax alma, veni teneasque coronam,
Qua tuos indulgens induitur Genius:
Mane, mane, iuture Geni, parsure popellis,
Quos rigidae terrent proelia militiae.

Ah! crudelia bella feris armata tenebris,
Vitam tecturis tristitia tacita,
Tuque, mali semen, Discordia, cedite tandem —
Lumine fulgenti praedita, Pax, venias!

Tunc timidi luctus, dolor, anxius angor abibunt,
Nubila disicient agmina luce mera,
Agmina clara, chori celebrantes, turba superna:
Laetitiam nobis denique restituas,

Pax, face salvifera collustres arva repleta
Sanguine (sic bellum polluit innocuos).
Tunc hominum indociles animi sedantur amore:
Vivere eos doceas, vivere lege tua!

XVII

Aestiva tempestas hodierna me
Compellit, ut campos bene conditos
Tantum mihi notos revisam:
Laetus eo comitante nullo.

Invitat illic trabs nemoris decus
Ornata pulchra fronde — ita temperat
Splendorem ocelli celsa caeli.
Tegmine tectus, amictus umbra

Desidero Musam dare cantica:
Accede menti lumine prospero
Iamiamque flammas adde puras,
Candida, fer mihi dulce donum!

Ah, cara, tandem sollicito venis
Harpaeque ovanti, svaviter ut soles,
Infundis exspectata dudum
Lenia carmina, molle munus.

XVIII

Ah! puella splendida claritate,
Mi places, pupilla, pusilla pupa!
Tu deabus mundities oberras
Digna venustis.

Et, sacrum desiderium, tenes me:
Nam mera dulcedine suscitatus
Quam sinu molli cupio, tenella,
Posse renasci!

Atque pura laetitia vicissim
Basiemus te usque gemente, cara!
Tune, Amor, promittis? Ades! Venique,
Musa, poëtae!

XIX

Feles nomine Fuzzi masculine,
Carae deliciae mihi cupitae
Necnon pectoris intimi voluptas!
Hem! quantis oculis pererror helvis,
Qualis nigra vibrat meras smaragdos
Caelo pupula pulsa clariore.
Dulcis barba sub umido redundat
Naso, comptaque pellis ac capilli
Pollent auriculae volubilesque et
Lingua squalida, dentis os acuti.
Palpanti tenere statim videris
Toto corpore, delicate, summo
Luxu, qui tribui potest, beatus.
Qualis pugna mihi fuit te habendi,
Qualis cum patre rixa, qualis angor,
Ne non acciperem; sed alma mater
Fautrix atque periculo paterno
Spes est ultima fida, quom quid opto.
Sic forti prece matris adiuvantis
Mentem tam rigidi movere possum.
Laetus percipio pisinna dona,
Te parvo calatho novom repostum,
Nutritum prius in casa obsoleta.
Feles dulcis, ut atrium pererras
Attemptante pede et tremente nare,
Quam ridet pater et sinu recondit!
Gratamur tibi, Fuzzi: totus ille
(Detrectans prius) incitatione
Formae svavis et elegantiae nunc
Quam te captus amat fovetque bellum.

XX

Gratia, dive, tibi, quod copia facta poëtae
Carmina voce mihi est concinuisse mera.
Praesertimque tibi grates sint, Musa, perennes,
Quoius amor vatem nutrit: et ipse valet
Praecipua chordas — vires donante Camena
Pectora flammantîs — arte sonare lyrae
Pollice pellenti. Cithara cantante libenter
Carmina caelesti numine composui.

XXI

Uror et vesanus amore puro,
Cara, quam suspiria alo et recondo,
Feminis dignissima pulchriorque —
Crede videnti!

Omnibus praestas facie tenella,
Atque voltus aetherios repletos,
Alma, tantis luxuriis perenni
Corde tenebo.

Nunc tuam palpare cutem libido
Quanta praebet gaudia non loquenda;
Mi tuas leni liceat papillas
Linguere lingua.

Hoc suo concedat Amor ministro!
Bella, te curare decet decetque
Te frui me: fama loquax severûm
Nulla putetur!

XXII

Descende caelo, Musa, veni mihi:
Sana poëtam, qui miser in toro
Flaccet nec ullis adiuvatur
Deliciis et hebet vigore.

Succurre tandem neve neges mihi
Tam dulce donum! Deprecor: acria
Mutes odoro nectare inde,
Ambrosiaque fruar suavi.

XXIII

Barbito contende, superba, mecum
Et fidîs inpelle manu perita:
Tum libenter vincar et orbus ore,
Musa, tacebo.

Ah! sono, divina, tuo stupendo
Inde quam vesanus, inebriatus,
Nutriar flaccens, et ero sodalis
Plectripotentum.

Sospes, ascendisse loco remoto
Quoi licet, quem pellicit alma lingua.
Memet artis participem canorae,
Musa, creasti.

XXIV

Ecloga prosaïca

Nox adhuc tellurem et cuncta animalia casto complexu condit atque molli sopore sepulta virens vita iacet. — Sed primi diei reglescentis albores iterum studia sedula nuntiant; Aurora, priusquam sol placido terram lumine basiat, voluntatem creatoris fulgore clementi adornat: «Perenni diei et noctis vice vivatis, ut opus caeleste meum cognoscatis! Nempe terrenae vitae commutatio convenit, at numinis divini aeternitas est.» Iamque validis radiis solis Aurora pellitur: qui animans cumque experrectus est, rursum lucis donum studet usurpare. Item fecere Daphnis et Chloë: Molli somno fugato paululum Venere fruontur, antequam ovilibus pastores operam dant. Soli tepenti obviam, praeter murmurantis rivi ripam, seduli per prata virentia, per prata fulgentia balantibus ovibus atque raptim saltanti turba pullorum comitantibus vagantur. Complures mansveti canes, homini oboedientes, velociter gregem circumvolant, nequoi pecudum contingat, uti lactentibus herbis, gramine fluctuanti, viridi prato pellecta agminis tutelam fugiat atque ita ambigua obscuritate, adiacentibus silvis, forsan panthera, forsan leaena lanietur. — Iam sol medio moratur axe, sublimi caelo, iam turba gelidam quaerit umbram, quam procerae praebent quercus, iucunda silva, ubi etiam frigidus rivos claro, lucido, scaturienti latice libandas stillas tribuit. — Dum pulli esurie ducti matrum ubera sugunt, Daphnis et Chloë sinceras bacas concerpunt, quas innumerabiles arbusta frondibus amplis obumbrant. Hoc ritu Naturae mammis nutriuntur, felices, teneri, securi; Amoris deliciis indulgentes horas carpunt, donec sol vergat. Susurri venti leniter vesperum adducunt, transmontat sol rubellicolore coronamine, atque cicadis stridentibus crepuscula noctis involvontur. Arcte complexa manus consistit, claro lumine tremebundi foci fota et protecta; interea diluculum tenebricosae nocti cedit. — Sub firmamento, sub lucidis stellis omne dormit animal, dulce dormit, dum novella Aurora purpureis digitis denuo terram contingat.

XXV

Ut tenebrae fugere repulsae lumine Eoi,
Dulciter irrorans caelos Aurora rubore
Fundit agros placidis radiis super aethera netis.
Nec mora, fulgenti paulatim templa superna
Lumine concelebrat nocturnas solvere nubîs,
Tergere sol gelidum parat almus denique rorem;
Atque mera involvens tellurem luce cubantem
Excitat usque gravem somno penetratque volatu
Vitali felix auras et agrestia rura.
Lene beant zephyri campos ventique tenelli
Hos comitantur et arva suo cum flamine molli
Inficiunt tepidique calore mapalia mulcent.
Ah! celebrate diem, Nymphae, celebrate canoro
Lumina clara poli, mea rustica numina, cantu!
Rura canatis, ubi valido bove sedulus agris
Infindit sulcos et mitia poma colonus
Educat ac paula contentus fungitur olla.
Rura, ubi pascit ovîs et pastor harundine dulci
Dulcîs adducit cantus et pectore nutrit
Ardorem immensum, formosae Phyllidis ignem.
Atque nemus cantate, alsis ubi conditus ulmis
Rivos in alveolo parvo plenoque lapillis
Labitur: hic undae muto cum murmure manant.
Saepe subit Corydon ardenti pectore silvam
Phyllida visurus, svavi fruiturus amore;
Quot perceperunt carae promissa puellae
Pignora submisso pueri virgulta susurro!

Qualia singultant iuncti bona basia dantes!
At nemus amborum numquam secreta recludet. –
Quale capit desiderium mea corda morandi!
Campus agerque mihi cari dilectaque prata:
Vos iterumque iterumque beato corde saluto.
Sic, mea Musa, mera mera pascua laude loquare!

XXVI

Ut rubens Aurora polo coorta
Luce pellit purpurea tenebras
Atque caelum fundit et arva rura
Divite risu

Excitat camposque serenat udos,
Non mora est, et sol placido nitore
Orbita plerumque pari liquentem
Aethera lustrat.

Leniter terras zephyri vagantur
Et susurro murmure mitis aura
Bracchia et crinîs pueri venusti et
Pectora palpat.

Nunc oves pastor super arva ducit;
Donec hae pascuntur, harundine ille
Dispari tibicen amoena prata
Dulce sub ulmo

Tinnulo stridore iacens adimplet.
Quantus ardor, quantus amor puellae
Phyllidis carae lepidaeque Thyrsin
Cepit et urit!

Quale mi desiderium – virenti
Colle, molli gramine laeter hospes –
Otiose carmina bella ruri
Concinuisse!

XXVII

Ut rutila Aurora in polo coorta
Luce purpurea fugat tenebras
Atque caelum fundit et arva rura
Divite risu

Excitat et campos serenat udos,
Non mora est, placido nitore Phoebus
Orbita plerumque pari liquentem
Aethera lustrat.

Et zephyri lenes vagantur orbem
Atque murmure vocali volantes
Bracchia et crinîs pueri venusti et
Pectora palpant.

Nunc pecudes pastor per arva ducit;
Donec assiduae pascuntur, ille
Dispari tibicen harundine ulmi
Dulce sub umbra

Pascua tinnulo canore complet.
Quantus ardor, amor quantus puellae
Phyllidis carae lepidaeque Thyrsin
Cepit et urit!

Quale mihi cupitum – colle molli
Laeter hospes et herba fluctuanti –
Otiose carmina bella ruri
Concinuisse!

XXVIII

Quando raptus ecstasi
Versor orbus ore,
Furoris vincor emphasi
Divini captus amore.
Ut haec mihi paret viva
Picturaque trudit ocellos,
Immensa et extensiva
Aufert paene tenellos!
Quod venit inde cupitum
Deesse et sede pura —
Desiderium petitum
Saepe vita obscura —
Parte frui caelestum!

Quale nefas homini horas ante!
«Sint tibi vitae semper santae!
Pelle abs te cupitum incestum!»
Vox tonat atque imagine pulsa
Mortali redditus inde vitae
Mente quidem mulcedine mulsa
Me monuisse numen mite
Non doleo: decet me ornare
Vitam humanam et versus tornare
Nec maturius ire ad astra,
Sed terrena vereri castra.

XXIX

Dormire tantum quam cupio precans:
Accede, quaeso, sparge meum caput
Lethe sopora, quoius almo
Munere lumina egent misella!

Sermone tali Somnus identidem,
Dum lectulo versor male temperans
Inpos bonae laxationis
A lacrimis gemituque iusto,

Nostri memor sit neve domum meam
Contemnat, urgenter prece languidis
Aegre labellis effluenti
Illicitur, tamen ore puro.

Quali solutus denique numine?
Anne ipse venit? Venit et adiuvat:
Nunc somniis sensus vacillant,
Et deus addit amoma menti.

XXX

Umbra fuit, qua calcavi pede devia fesso
Perdita iucundae percontans dona quietis.
Qualis erat nebula et mihi inexsuperabilis horror
Dirus et anxiferae torturae mentis inermis.
Cor mihi subtrepidat divolso pectore quassum
Aegraque sulfurea mens est infecta mefite,
Quam lacerata cavo tellus exhalat hiatu.
«Cedite», clamabam, «circumvolitantia» saepe
Territus ore macro «flaccenti cedite monstra».
Viribus extremis attempto flectere gressum
Fatale inceptum fugiturus; at ultimus angor
Quaeque dolorifice ducit miracula imago
Denique sopierat mentem voltumque tenebris. —

Languidus exiguo post tempore tempora bruta
Sentio et assurgens titubo male sobrius ipse
Palpebris laxis et mente gravedine fusa.
Supremo nixu mea lumina tollere demum
Contigit; et nebulosa queo loca cernere voltum
Nube recedenti velatus. Liquida nubes
Me patiente (pati mihi mens fuit) inde retexta est. —

Sed quali, felix iterum, mirabile fictu,
Numine, nescioqua clementi sorte solutus?
Quae via, quive error, quod inevitabile fatum,
Nescio, num fuerit dirus sopor, anne facultas
Viva requirendi veri stragisve futurae.

XXXI: Translationes (I)

Homeri Odysseae prooemium Latine redditum

Inseque, Musa, virum mihi versutum atque repulsum
Saepe mari, sacram quoniam subverterat urbem.
Multorum mentîs hominum cognovit et urbîs,
Multos corde suo duros toleravit in alto,
Semet conservans et amicos, ille dolores.
Haud tamen eripuit, quamvis in corde cupisset.
Crimine deinde suo perierunt — nescia turba!
Nempe boves Phoebi comedebant altivolantis.
At diem eis reditus felicis celsus ademit.
Ex illis, Iove parta, mihi da, diva, alicunde.
Tunc alii subitae cesserunt perniciei
Atque domi fuerant refugi bellique fretique.
Coniugis et reditus cupientem dia dearum
Nympha unum sperans illum fore forte maritum
In patula cavea retinebat clara Calypso.
Sed simulac tempus venit currentibus annis,
Quo statuere dei, reditu ut poteretur Ulixes
In patriam, nondum aerumnas effugerat errans
Nec fuit inde domi nec iamtunc inter amicos.
Ast omnis miserata fuit divina potestas
Neptunum praeter — namque is vehementer Ulixi
Aequideo iratus reditum prohibere volebat.
Aethiopasque domos visit procul aedificantîs,
Aethiopas duplicîs, quae hominum suprema fuit gens —
Altera summersi exorientis et altera solis —
Hostiam ut acciperet taurûmque oviumque sacrarum.
Hic dape pastus erat decumbens; cetera turba

Conciliabatur patula tunc sub Iovis aula.
Incipit inter eos divûm pater atque hominum rex —
Nam corde Aegisthi reminiscitur innitentis,
Quem satus exemit Graiûm duce notus Orestes.
Sic meminit — dictis exin caelestibus infit:
«Hem! quali pacto divos homines accusant!
Parta mala a nobis etenim gens nescia firmat:
Fata super factis propriis mala multa parantur.
Ut quoque nunc Aegisthus (id haud fatis ita constat)
Uxorem Atridae duxit, quem sustulit ipse,
Quamquam perniciem scivit, quia diximus ante:
Mercurium acrividentem ei misimus Argeiphonten,
Ne illum interficeret neu sponsam duceret eius.
Namque erit Atrida satus ultor et ira tremenda,
Quom pubescet et inde sua tellure flagrabit.
Hoc ait ille, sed haud menti persvasit iniquae
Aegisthi (bene velle tamen) — nunc cuncta luebat.»
    Tum respondit ei voltu dea glauca Minerva:
«Regnantîs inter princeps, pater alte Saturni:
Pernicie frangebatur nimis ille profecto
Atque decet: pereant alii, qui talia factent!
At mihi cor titubat sapientem propter Ulixem —
Infelix! procul a sociis tolerat cruciatus
Insula in ambiflua, medium qua prominet alti.
Insula silvigera est; aedîs diva incolit intus,
Filia fatiferi Atlantis, qui cuncta profunda
Novit et ipse gerit longas magnasque columnas,
Quae caelum et terram seiungunt. Atque querentem
Illius afflictum retineri filia gaudet.
Vocibus et blandis et dulcibus illicit illum,
Ut patriae obliviscatur; sed tristis Ulixes

Fumum iterum patriae cognoscere gestit amatae.
Proximus excessu desiderat — haud tibi cor nunc
Torquetur, pater? Anne tibi sacra nulla litabat
Graiorum ad navîs indulgens Ilio in ampla?
Quare adeo, mi summe pater, tu irascere Ulixi?»
Tunc respondit ei divinus nubiliger sic:
«Quale, puella, tuo verbum secessit ab ore?
Quomodo divini et celsi obliviscar Ulixis,
Qui superat cunctos homines, qui munera sacra
Dis dedit, arva quibus celebrantur vasta superne?
Terrivehens Neptunus ei suscenset ob orbum
Lumine Cyclopem, quoius vis maxima habetur.
Filia Phorcynos rapido rectoris in alto
In patula peperit Neptuno iuncta caverna
Aequideum Polyphemon amore accensa Thoosa.
Postilla tellurimovens Neptunus Ulixem
Nequaquam interimit, patria sed pellit amoena.
Ast agedum cuncti reditum curemus Ulixis,
Ocius ut patriam videat: Neptunus omittet
Iram; non poterit cunctis caelestibus unus
Invitis, quamquam validus, subsistere divis.»
Tum respondit ei voltu dea glauca Minerva.
«Regnantîs inter princeps, pater alte Saturni!
Si reditus reliquisque deis tibique, optime, cordi est,
Ut patriamque domumque cito cito pergat Ulixes,
Mercurium extemplo ductorem atque Argeiphonten
Insulam in Ogygiam mittamus, uti benecomptae
Consilium nymphae certum communicet: illi
Denique adhuc profugo patriam licet ire dolenti.
Ast Ithacen ibo natum impulsura animumque
Iniectura bonum: longis decorata capillis

Iussu Telemachi forum adibit et omnibus inter
Turba procis dicet bubus pecudumque caterva.
Dein Spartamque Pylumque patris reditum exploratum
Pulviferam adveniat, numquid cognoscere possit.
Atque ita gloria ei mortalibus attribuetur.»

Excerpta ex Homeri Odyssea
in Latinam linguam conversa (e libro XIII.)

Exspectante dein sol albus cessit Ulixe,
Et subito appellat Phaeaces remiamantîs,
Sic haec dicta dedit cumprimis Alcinoo illi:
«Cunctorum populûm princeps qui es maximus, audi!
Mittite me illaesum domum et hinc valeatis, amici!
Omnia sunt perfecta mihi, quae mente volebam:
Praesidium comitum, mera dona, quibus volo divis
Prospera vota — atque o utinam domi coniugis almae
Inveniamque iterum aspectum integrosque sodalîs.
Sed remanete et tunc sponsas hilarate tenellas
Ac teneros pueros; divis virtute beari
Contingat varia — ne clades battuat almos!»

Quando terrivehens Neptunus id audiit aure,
In Scheriam ivit, ubi Phaeaces incoluere.
Mansit ibi; propiusque ratis volat altisecans et
Ociter insulcat pelagus: Neptunus adivit
Et lapidem fecit radicitus introtrusa
Nave solo ponti palma — procul iverat inde.

Verba alata dein Phaeaces remiregentes
Illa viri dixere vicissim navipotentes.

***

Dixerat; et pulchros tripodas numeravit et aurum
Ac pelvîs secum aspexit vestîsque decoras.
Nil deerat; tamen is patriam conquestus inerrat
Litoribus male laetus iens pelagi altisonantis,
Acriter illacrimans. Sed eum prope sistit Athena
Custodi pecudum similis iuvenique tenello,
Non aliter quam si regali stirpe creatus
Esset — et ille quidem est duplici velatus abolla.
Sub pedibusque gerit soleas manibusque sarissam.
Quom vidisset eam, valde gaudebat Ulixes
Atque deae propians haec dicta alata locutus
Edidit: «O salve, quisquis versaris, amice!»

XXXII: *Translationes* (II)

Parvam, sodales, pendite barbiton
Me pone sacra altaria mortuo,
Nonnullius qua serta, mortis
Signa, nitent obitae puellae.

Et tutor harpam gratus euntibus
Ostendit inde et perstrepit infula,
Quae rubra, chordarum ligamen,
Sub rutilis fidibus movetur.

Tum «saepe» mirans «sponte polo rubro
Tintinnat harpa svave ut apum sonus;
Quam sentiunt ultro iocantes
Parvoli et attonitas corollas.»

(H*ölty*/V*oß*)

XXXIII: *Translationes* (III)

Per dumeta mero quom vaga lumine
Spargit luna gravîs candida caespites
Cantat lusciniusque,
Tristis per frutices meo.

Laetam te celebro deinde, canens avis,
In nido tibi quom femina concubet
Cantantique marito
Centum praebeat oscula.

Umbratae viridi fronde canunt aves
Ambae delicias; nec maneo, sed heu!
Atra arbusta requiro,
Manat solaque lacrima.

Quando te, facies, invenio meram
Terra, quae penetras cor mihi lucide?
Rursus lacrima sola
Malas acrius involat.

XXXIV

Veni, precamur, ver tandemque pelle
Novae pruinam lucis cum vigore,
Sudique sol poli, mero calore,
Pia vocate lingua, fulge belle!

Et basio miti cita tenelle
Quieta prata silvas et colore
Adhuc egentîs, alitesque more
Cantate dulci, pipians popelle!

Nunc nunc ades, desiderata Musa
A vate morsu laeso pertinaci!
Sic integra confirma caritate

Et gaudiis risuque corda fusa:
Ah! mente rursum cantabo sagaci
Tua refectus, alma, claritate.

XXXV

Musicae ut voces celebres feruntur
Et mele oblectant sonitu sonoro
Organi tentae auriculas catervae
Monte Casino,

Quale me desiderium tepentem
Cepit, ardor qualis adussit inde
Pectus infirmum teneraeque flammae
Corpore toto

Defluebant atque cutis flagrabat:
Pyrrha, dulci deliciae figura,
Crinibus flavis, lepida statura,
Te simulatque

Dulciter ridere mihi aestuanti,
Candido obtutu mera dona voltus
Mi dare aspexi, vehementer ante
Sospita corda

Tu cremasti fulminis imperita.
Usque sic uror grave: quando rursum
Te queam spectare, puella amata,
Nescio tristis.

At lyra solaciolum pusillum
Flebili versus cecinisse restat.
Inde subtilem, mea Pyrrha, formam
Carmen adumbrat.

XXXVI

Thomas salutem dicit amiculo.
Carmen pusillum suscipe confitens
Non posse memet munus almum
Pollicitum dare dona danda.

Nam delicata conteror indole
Harpa volanti praeditus et vaga.
Et nunc voluntas carmini obstat.
Sic mea Musa tacere debet.

Praesentia non, ut solet, oscula
Nec spiritu dat fulmina languido;
Heu! non queo versus cupitos
Mittere; da veniam valeque!

XXXVII

Valde litterulis tuis levabar
Ut vatem lepidum necesse puris
Formis atque modis studere memet;
Vere carmina maxime, sodalis,
Quae misi, tibi gaudeo placere.
Parcas versibus his, scio, impolitis,
Quom semper labor imminere multus
Distracto soleat mihi poëtae
Et tempus fugiat negotiosum.
At tandem celeri tibi volatu
Haec annuntiet inde me valere
Ac valde studiis datum papyrus,
Ut mi te tua charta dixit esse
Attentum — sed imaginare contra:
Quam dulce esset in uvido sedere
Ruris caespite, solis et recentis
Mansvetis radiis dein feriri,
Clementer zephyri tepentis aura
Mulceri faciem et vagos capillos
Aestivisque coloribus beari.
Concinnis fidibus merum poëma
Cantavisse modo tenelliore
Non nobis placeat? Valeque, amice!

XXXVIII

Heu! doleo, mea Musa, molestor rebus iniquis;
Quid me continuis tortibus excrucias?
Quam mea vita fuit gratissima, crede, mihi dum
Prisca valetudo floruit usque bene,
Vel quaecumque fuit, melior tamen et stabilita,
Haud similis poenae, pessima quae subiit.
Me miserum! Quare mihi tam gravis angor anhelat,
Quoius ego causam non queo concipere?
Torqueor hinc illinc immensis planctibus actus
Nec scio, quo tracter. Quid mihi finis erit?

XXXIX

Quid est, miser Thoma? Quidnam tremis
Anima vacillanti, flendo, prius
Fueris quom salvos laetitia mera,
Puro vigore, gaudio — sed heu!
Iam nunc, iam nunc non est — non est, ais?
Desiste flendo, timide! Cogita,
Fueris prius quo terribili statu,
Quo nunc! Beatus desine lacrimis,
Cunctatio pereat, vigeas, puer!

XL

Incipe concinuisse; diu, mea Musa, tacebas,
Perpetuo tortus impete trusa trucis.
Ast ubi nunc degis? Rursus viget ille poëta
Atque valet scriptis munera ferre tibi.
Dixerunt alii semper valuisse misellum,
Qui miser in lecto iugiter accubuit.
Arbitror hoc falsum esse — vigor novos intrat in artus
Tantum, si temptas sponte valere tua.

XLI

Pyrrha, tete depereo puellam
Et mero dulcique cremor dolore.
Quam cupido svavis inundat artus
Fulgure forti.

Sic nova prurigine anhelat ardor
Pectus insvetum; video, quod ante:
Versibus parvis modo me tenellam
Concinuisse.

XLII

Nova Pyrrha me delectat, nova Pyrrha animum ciet
Mentemque pungit
Usque novis, usque gravioribus stimulis,
Et acriore plaga
In perpetuom simulacrum suom meo cordi impingit,
Nescia quidem.

Quali consumar fulmine, qualis flamma
Totum perurat crudeli, crudeli,
Sed optato tamen impete corpus,
Illa nescit, neque scire fas esset misellae.

Et tu luges, cara, inexplicabili dolore,
Sicut prius ego;
Sed dolore, quamvis pauper, augeris
Crescitque venustas,
Quam ego impotens identidem admiror,
Triste gavisus.

An mihi licet? Te cognoscenda prohiberi fortasse praestiterat?
Nescio diiudicare, nec cupio, neque opus est:
Nihil erit nisi admiratio
Mutua amicitia consummata.

Quare te bacchor, te pascor, te flagro,
Te quidem integra.

XLIII

Dolens pruinosis dispalor arvis
Et spiritu considero remisso.
Vepallidis vexatus triste larvis
Contemplor ore bella prata fisso.

Aurora verberi mansveta cedit
Maiorque sol rosariam profanat
Telis severis — ecce, dulce sedit
Voltu meo ventus stillasque sanat.

Ignotus inde sensus corde caeso
Potitur, ilicet nequam cupido
Inerme tangit — heu! decore laeso
Quae, cara, fies? I foras, libido!

Deliberanti maesta mens tremescit,
Ah! vita quando rursus enitescit?

XLIV

Tranquilla pax, donare iuvet meae
Menti tuorum balsama carminum,
Vocesque Musarum canoras
Adde mihi simul helluanti.

Infunde tandem, care mihi sopor,
Quom cantibus puris iaceo satur
In lectulo prostratus inde,
Paupera membra quiete leni.

Ah! quid, quid est? Iamiamque remissio
Detendet aegro denique nervia;
Pictisque perspergor figuris,
Languida fit ratio occupata.

XLV

Quid mihi? Heu heu! mea Musa, tandem
Da misello, da, quoniam dolere
Iam sat est — constans animae caduco
Pondere laesae

Longius durat dolor atque perstat!
Qui salutares revocentur artes,
Spiritus gratum medicamen acti
Solvere luctus?

Fluctibus nam namque teri superbis,
Qui nihil possunt ratione pura
Dirigi ducente via nec addi
Mentis habenae,

Sensibus fissis ut alatur error,
Nubilo veloque tegi vacillans,
Impetu nec cordis agi sereno
(Vatibus ardor),

Nec mero maerore animam refundi,
Flens ut oblectetur aqua lavanti —
Ast hebere et languidus interire
Vivere et unae.

Quare ades sanans, mea Musa, manco
Et favorem mitte mihi negare:
Sic amati mi fociles amorem
Luminis, alma!

XLVI

Quid mihi fit? Nescio dicere — tam difficile,
Tam inexplicabile volnus,
Quale numquam videre iuvet,
Videre toto corpore, tota mente sentire,
Quale attamen, quom quando attigeris,
Effascinare, irretire, captum tenere,
Nec effugituro parcit, volenti quidem.

Quid mihi fit? Identidem rogare debeo.
Languidula vis, vetita — triste gaudium,
Dolor extremae laetitiae; moriente
Natura nasci libuerit?

An licet tangi, quoi renegatae subdor
Amore arsuro simul suffocato?
An praestat deprecari, illecebras nesciae
Aversari, quam ignotus spiritus afflat
Velamine dulcedinis amictam —
Sentio periculum.

Quae mihi possibilitates restent?
Quid faciam? Quid doleam?
Quare dolore offuscari pullo,
Sole illuminari claro,
Vinci, premi, subdi, dulce?

XLVII

Tempus adest tenebris torvis et lumine lasso
Indutum mundusque vago velatur amictu.
Fessa dein fesso succumbit terra sopori
Et regio circum placide dormire videtur.

Tuque vide! Brumalis hiems et frigora furva
Adveniunt comitante gelu nimbisque nivosis
Occultare levi lucos nive, lambere lunam
Limpidulaque lacus glacie galciare latentîs.

Urbs quoque cum domibus dulci tacet abdita somno:
Pulvere perpetuo magis et magis algidus aether
Aedîs atque casas, statuas hortosque dealbat,
Ut niteant ampli pallenti lumine vici.

Denique sic nobis contingunt otia grata
Aegrius afflictis tremula trepidaque diaeta.
Nam tranquilla iuvat requies placatque labore
Exhaustos: svavi tandem fundemur amomo.

XLVIII

Sole iam primos radios pusillo
Denuo fundente mihi vaganti
Arva, ripas, flumina murmuranti
Feta lapillo,

Nunc pedes algu mihi pituitae
Imbuenti caespite, nunc tenello
Dulciter mulcente noto novello
Numine vitae,

Tu mihi prodis radiante vultu
Casta diva: Stellumicantis oris
Quale pares, quale places leporis,
Candida, cultu!

Semper, ut mos est, doleo dolore
Perditus: fugit mea nympha, fugit!
Turbido mentem mihi flamma sugit
Taetra furore.

Sic mihi saltem teneros serena,
Tempus, affectus: Memori figuram
Pange cordi perpetuo daturam
Lugia plena!

XLIX

Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia feti carmen, celebremus adulti
Munera — gaudentes reditu — speciosa diei:
En nobis iterum vitalis redditur ardor!

Quisque miser tepida iamdudum luce carebat,
Quisque diu solem desiderat: horricomis nox,
Frigus edax homines et hiems torquebat iniqua.
Denique, Phoebe, redis et pascis lumine corda.

Nunc bona cum variis ornantur floribus arva
Elicitis terrae radio stimulante tenello.
Lene beant campos zephyri ventique canoro
Concomitantur eos mulcentes gramina flatu.

Gemma poli, radios nobis admitte serenos,
Unde nova membris vita repleamur egenis.
Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia carmen veris, celebremus amantes!

L

Luce nova fundi meroque cantu
Atque dulce nova vita renasci
Fertilîs cantare sonos serenae
Subditus arti —

Qualis erat dudum mihi voluptas
Et desiderium labante corde.
Nempe «eris» dixi «mea vita casta
Praedita veste»

Nescius et dari fuit tenebris
Sors mihi misero — sed quale numen
Indidit dirum inde misellularum
Carmina vocum

Fulminis attacto dolore cordi:
Tempestas oritur, flant flant procellae,
Dissipant leges — ita ali iuvabat
Ordine rupto.

Tempore placabantur helluantis
Turbines animae; pudor pudice
Antea peiorque procella deinde,
Cedite tandem!

Luce nova fundor meroque cantu
Atque dulce nova vita renascor
Fertilîs cantare sonos serenae
Artis alumnus.

LI

Diffugiunt tenebrae pulsatae lumine Eoo
Paulatimque polum subeunt dilucula canum
(Namque invisibili noctem deprivat amictu
Mirificis urgens alboribus alta potestas).
Conspicuae iamiam surgit telluris ab imo
Margine postremo digitis aurora rubellis,
Fornicibus caeli subtexens tenvia fila.
Interea currente die vi candidus aucta
Sol oritur, potiore sororem lampade sectans,
Maiestas et rex caeli venerandus aprici:
Indicat assiduam vitam iubar atque iuventam.
Lene solum palpantur amoenis flatibus aurae
Ac varios flores ac mollia gramina campi
Poplite melligero pictis apis instrepit alis,
Nectare pasta bono celeri volat inde susurro.
Sensibili vix ascensu volventibus horis
Gemma poli pollet summoque in vertice sistit,
Perpetuis radiis vehemens loca subdita torret
Et validis terram fervoribus urit inermem.
Nullus inest exinde vigor, depulsus inique:
Arva, quibus sua vita fuit muscisque apibusque,
Nunc exhausta iacent raptoque liquore gemiscunt
Arboribusque color viridis decedit ob aestum.
Nec lacubus sua gutta manet: siccantur, et umor
Schemata densescens describit in aëre parva,
Quaeque putas vidisse redarguerisque videndo.
Sic natura fatigata est et torpida languet,
Languet, luget et inde siti vexata periret,
Ni deus altitonans, miseram miseratus, adesset.

Quom graviter terram cernit segetesque sitire,
«Venti, confestim pullos conquirite nimbos
Nubilaque», inquit, «adeste simulque afferte dolenti
Imbris opem Cereri: Phoebo praecludite portas,
Exhaustumque solum madeat viresque resumat!»
Nec mora, terrisono veniunt rumore procellae,
Partibus inflantes diversis, pellere nubîs;
Appulsis faciunt molem: via lucis adempta est.
Fulgura continuo nitida nitidissima luce
Flammivomoque furore micant ac perpete bombo.
Et facies terrae nunc solvitur exoptata
Proluvie; breviterque deus fera fulmina vibrat.
En! subito nimbi tenuantur et imber alendo
Lenis in arva prius flaccentia decidit: eia,
Phoebe, nites et tu rutilus rursumque sagittas
Aureolas leviore quidem nunc impete mittis,
Aureolas, gracilîs quae guttas imbris aquosi
Findunt findunturque vagoque colore retexunt.
Viribus assumptis iterum bona surgit arista
Et bibulus suspirat ager madidusque revivit:
Sic nova purgata natura renascitur aethra!

LII

Excitor; quam densae nebulae
Me circumdant.
Sentio iterum recuperasse
Mentem, sed nondum corporis potestatem.
Iaceo lectica,
Attempto levare caput.
Cadit; iterum mente pervicaci
Relevare caput, praeesse corpori.
Aperio oculos, apparatus video
Multos, dupliciter.
In mediis tria capita
Unius puellae sororis; conor
Loqui, paululum possum
Et puellae vox
Quam me sedat nihil potentem, sed volentem.
Iterum palpebra cadit, tamen in manu
Sentio manum puellae
Iucunde tepidam, iucunde
Animum mitigantem sollicitum. –
Paulatim recentior
Venit vis
Et amanda vita
Paret magis magisque
Ut prius.
Experientia docet.
Placet experiri?

LIII

Dives adest autumnus; erit sine lumine terra,
Solis et obliqui vis hebet imbre gravi.
Heu! tenebrae venient — at temporis ante fruamur
Divitiis: cornu Copia reddit opes!

Autumnale decus! Fagi mutare colorem
Coguntur viridem silvaque fulva nitet.
Arboribusque bonos fructus, sua poma, dat annus,
Uvaque colligitur puraque vina fluont.

Mane leves nebulae tristîs perserpere campos
Consverunt: cedit sole tepente vigor.
Si calor, iste brevis; iamiam fallacia caeli
Nubila producit canaque gutta cadit.

Frigora paulatim subeunt nova: dente rapaci
Unguibus et miseris alba propinquat hiems.
Sic iterum casa nostra placet: dum ligna camino
Perstrepitant, mentes mitigat alma quies.

LIV

Quae mea vita volt fingi?
An opulenta, luxuriae, voluptatum plena,
An vero deliciis denudata omnibus,
Quas quisque adfectat,
Mentis consummandae causa?

Dicunt severiores, ut olim, ut semper,
Voltu exacerbato — quom numquam istis contigerit —
Voluptati quamquam humanae inhiantem
Peccare, quin cogitantem peccaturum.
Pauperes, qui fructus decerpere non possint,
Qui iucunda humanitatis condicione
Frui nesciant! Miseri,
Quom ipsi, summum se bonum profitentes invenisse,
Tamen vitam sibi renuntient!
Scelerati, si aliis quoque conantur interdicere!

Molesta gens; relinquantur, destituantur oportet,
Si perpetua vituperatione quaerentes vexant —
Ideo alio quodam modo veritatem quaerere
Iuvabit!

Sic, consternatus, spe deiectus, immoderatae
Indulgere voluptati.
Quale gaudium, qualis effrena licentia
Praestatur!
Primum libidinosa mente ferri,
Superbus, semet ipsum liberasse arbitratus,
Mores, traditionem negans, deridens,
Cunctis legibus spoliatus, rex

Totius sui.
An vero opulentissima in perpetuom
Pelliciere libidine?
Nonne, adsiduos quamquam,
Fons exhaurietur crudeli usu?

Quae directio denique ad finem ducit?
Qui est finis? Quare fini appropinquandum est?
Quare mens est consummanda?

Fragilis et inaequalis anima
Respondere nequit,
Difficultate victa,
Anxietate torpida huius mundi,
Frigore attenuata temporis. —

Luna in altas
Descendit silvas
Et crispanti
Paret undae.
Hic sedari
Qualîs curas,
Qualibus licet
Tormentis solvi.

Vi firmari nova
Ad facetias,
Quae pro vita habentur.

LV

Quam simul inductae tremunt tenebrae
Et nives leviter saltant caducae!
Mox lacus vestire vides et agros
Candida vela.

Grandinibus canis solent procellae
Advolare tamen rupta quiete
Et sub impulsu furiositatis
Palpitat aër.

Accidat hoc extra furantque venti!
At crepante domi placer camino
Et beer somno recreante membra
Fessa labore.

LVI

Quam multa legi iam tenuis puer,
Mentique valde carmina sedulae
Favere, quom fudere cara
Balsama dulcisono sonore.

Ast, inde vates, ipse per aspera
Trans astra iam venisse putaveram.
Ah! quanta dat tormenta numen,
Anxius ille labor canendi!

Trans astra! somnus tunc fuit ultimus —
Nunc nunc abibo rursus in alteram,
E qua piget fugisse, terram;
Carminibus procul inde vivam.

LVII

Ecce! per hunc iterum cito flumina pura canalem
Assidue currunt efficiuntque lacum.
Invitatus ades remaneque, viator, ad undas:
Delecteris aquae divite fonte merae!

LVIII

Lector, Notitias Austriacas probe
Mireris reputans iugiter editas.
Mutata est facies et titulus prior,
Ut chartae celebri nomine crescerent.
Nunc adsis, numerum conspice iubilaei,
Et quas res cupias cumque perambulans
Commentariolos, perlege et inde dic:
«Haec in perpetuom chartula floreat!»

LVIII*

Perlege, lector, eas celebres et nomine et actis
Notitias, quas et dicimus Austriacas.
Invitatus ades remaneque libenter ad illas:
Quas res cumque velis, invenientur enim!
Sic modo delectere, modo erudiare legendo,
Atque ita dic: «Semper Notitiae vigeant!»

LIX: Epigrammata

Pergimus in montîs; alias mea prisca voluptas
Me capit; haud hodie. Sentio defieri!

***

Ah! crudelis amor, primo quam dulcia profers
Gaudia quantaque dein proelia ferrea erunt!

***

Illa cupit; quiane illa cupit, faciam haud cupienda?
Iussane mi ducas, nescia, posse dari?

***

Vivos semper eras tantum tibi proximus uni.
Se moriens demum repperit ingenium.

***

Desine, tempus edax, celeri transcurrere passu.
Ast aetate frui da mihi, Musa, diu!

***

Semita par vitae est: simulac conscendere culmen
Contigerat nobis, ire deorsum opus est!

***

Finis erit nobis tamen hic: exquirere verum
Difficilique via, spero, velimus ali.

***

Laetitia repleare, magister care, perenni,
Cui Deus indulgens omnipotens faveat.
Namque tuom celebras natalem – feste dierum!
Gratulor; et sospes sis maneasque Deo!

***

O date mihi volvam, medici! Mea mentula turget
Semper et, heus! futuam, donec erit vacuos!

***

Cunno cunctanti penem accipe, furva puella,
De quo iam sentis sperma salire meum.

***

Parce tibi, carissima, necnon parce saluti,
Effugiens plenos, Tina, labore dies!

LX

Ei mihi, palpatur iam non me ventus amoenus
Nec me divino carmine nutrit Amor.
Vivere cogor, adhuc longo sic tempore trito,
Pauper et ab sacra flaccidus arte procul.

Non, ut erat, menti mea numina cara propinquant,
Despicit ingenium perfida Musa meum.
Sic sedeo, cerebrum percunctans undique; nulla
Indolis antiquae cernere signa queo.

Et lacrimae lacrimantur egeno lumine lapsae,
Limpidulis stillis imbuiturque gena.
Volvitur hinc illuc huc illinc perpete gyro
Mens mea nec firmo sistit inepta loco.

Quid vacuom vexare placet tibi, Musa, poëtam,
Quem poscis versus, quos dare non poterit?
Aut fer opem, quomque ipsa venis, quomque ipsa mederis,
Aut hebetem posthac linque quiemque para!

LXI

Aspera limpidula mea mens sanabitur aura
Hic requiete fruens officiisque carens.
Segnipedique morae cedet labor improbus inde,
Ut possint vires crescere luce nova.

LXI'

Fessula perspicua mea mens sanabitur aethra
Hic requiete fruens muneribusque carens.
Ut possint vires recreari membraque lassa,
Segnipedi cedet vita molesta morae.

LXI''

Hic caelo suberit puro mihi limpidus aër,
Hic requiete fruar nec mihi munus erit.
Aethere perspicuo mea mens sanabitur hausta,
Segnipedi cedet cura molesta morae.

LXII

Quis te surripuit, quis te stupravit adulter,
Culta mihi quom sis instar, Elevi, deae?
Te periisse tamen non nescio; sin aliquando
Altera mi occurrat, rufa puella, nihil
Cuncter et exspectem, sed, crede, potentius actem!
Illa mei thalami certa sodalis erit.

LXIII*

Latinitas nostra non tacet
Nec, ut dicitur, mortua iacet,
Sed viva constabit
Et semper durabit:
Sic omnibus iterum placet.

LXIII**

Latinitas nostra, non taces
Nec, ut dicitur, mortua iaces,
Sed viva constabis
Et semper durabis:
Sic omnibus iterum places.

LXIV*

Ei mihi! In intima cordis parte vulnerabar,
Quom Cupidinis me sagitta vehemens icisset.
Plus sex mensibus dolor mihi inhaeret,
Vel potius dicam, desiderium puellae huius possidendae.
Sed est, ut semper, via longa: primum non ausus
Mihi ipsi libidinem confiteri, fugere volui.
Deinde, fugiendi impotens, diffusi sensus potentia
Attractissimus, ei propinquare conabar –
Non me reppulit, volt, credo equidem, quamvis
Aliter adamata, nescio autem, si vere adamata.
Debeo rogare, sed timeo repulsam.
Sed rogare mihi opus est et scire velim.
Diffusus est sensus, incerta anima, nescit,
Si velit, si nolit – amo eam; amone eam?
Cara mihi est, nomen carum, Caro placet!
Amo eam! Sed me amat? Incertum.
Me primum cognoscere, deinde eam, caram, caram.

LXV*

O pater, o mater, matercula cara, parentes
Cuncti defuncti, o ave, o avia:
Quam vos quotque omnîs desidero: si mihi fas sit
De vos sideribus demere, sospes ero,
Inque meo tandem vivetis carmine: mater
Et pater atque avus et scilicet alma avia!

Lyra Latina (L^N)
ISBN 3-7069-0091-2
ISBN 978-3-7069-0706-4

Ex *officina* Tiliana

P

(S. 30–39)

Carmina Latina

I. Lindau (*Lyr. Lat.* 1)

Cara mihi es, Philyraea, mera circumdata lympha,
Insula parva quidem, sed et urbs latissima laude.
Quam tuus aspectus cunctos inflammat amoenus!
Te rursumque iterumque beato corde saluto!

Quaeque domus decorabatur splendore decenti,
Pluraque sunt ritu proavorum insignia fixa.
Conspicua multi nonnullas naviter arte
Artifices aedis restauravere novandas.

Quam placet inde tuos hortos transire patentis
Floribus ornatos crebris et caespite molli:
Non pote imaginibus saturari pupula capta.
Verte gradum portumque subi, spectator, et adsta!

Quam sublime leonis imago protegit urbem!
Attentis oculis sedamen civibus illud
Conspicit, ut tutela, novos appellere lembos.
Sic in perpetuum maneat tibi tanta venustas!

***

II. Die Jahreszeiten (Gedichtzyklus)

Ver

Veni, precamur, ver tandemque pelle
Novae pruinam lucis cum vigore,
Sudique sol poli, mero calore,
Pia vocate lingua, fulge belle.

Et basio miti cita tenelle
Quieta prata silvas et colore
Adhuc egentis, alitesque more
Cantate dulci, pipians popelle.

Nunc nunc ades desiderata Musa
A vate laeso morsu pertinaci.
Sic integra confirma caritate

Et gaudiis risuque corda fusa:
Ah! mente rursum cantabo sagaci
Tua refectus, alma, claritate.

Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia feti carmen, celebremus adulti
Munera – gaudentes reditu – speciosa diei:
En nobis iterum vitalis redditur ardor!

Quisque miser tepida iamdudum luce carebat,
Quisque diu solem desiderat: horricomis nox,
Frigus edax homines et hiems torquebat iniqua.
Denique, Phoebe, redis et pascis lumine corda.

Nunc bona cum variis ornantur floribus arva
Elicitis terra radio stimulante tenello.
Lene beant zephyri campos ventique calentes
Hos comitant tenero mulcentis gramina flatu.

Gemma poli, radios nobis admitte serenos,
Unde nova vita membris repleamur egenis.
Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia carmen veris, celebremus amantes!

Aestas

Diffugiunt tenebrae pulsatae lumine Eoo
Paulatimque polum subeunt dilucula canum
(Namque invisibili noctem deprivat amictu
Mirificis urgens alboribus alta potestas).
Conspicuae iam iam surgit telluris ab imo
Margine postremo digitis aurora rubellis,
Fornicibus caeli subtexens tenvia fila.
Interea currente die vi candidus aucta
Sol oritur, potiore sororem lampade sectans,
Maiestas et rex caeli venerandus aprici:
Indicat assiduam vitam iubar atque iuventam.
Lene solum palpantur amoenis flatibus aurae
Ac varios flores ac mollia gramina campi
Poplite melligero pictis apis instrepit alis,
Nectare pasta bono celeri volat inde susurro.
Sensibili vix ascensu volventibus horis
Gemma poli pollet summoque in vertice sistit,
Perpetuis radiis vehemens loca subdita torret
Et validis terram fervoribus urit inermem.
Nullus inest exinde vigor, depulsus inique:
Arva, quibus sua vita fuit muscisque apibusque,
Nunc exhausta iacent raptoque liquore gemiscunt
Arboribusque color viridis decedit ob aestum.
Nec lacubus sua gutta manet: siccantur et umor
Schemata densescens describit in aëre parva,
Quaeque putas vidisse redarguerisque videndo.
Sic natura fatigata est et torpida languet,
Languet, luget, et inde siti vexata periret,
Ni deus altitonans, miseram miseratus, adesset.
Cum graviter terram cernit segetesque sitire,

«Venti, confestim pullos conquirite nimbos
Nubilaque», inquit, «adeste simulque afferte dolenti
Imbris opem Cereri: Phoebo praecludite portas,
Exhaustumque solum madeat viresque resumat!»
Nec mora, terrisono veniunt rumore procellae,
Partibus inflantes diversis, pellere nubes;
Appulsis faciunt molem: via lucis adempta est.
Fulgura continuo nitida nitidissima luce
Flammeoloque furore micant ac perpete bombo.
Et facies terrae nunc solvitur exoptata
Proluvie; breviterque deus fera fulmina vibrat.
En! subito nimbi tenuantur et imber alendo
Lenis in arva prius flaccentia decidit: eia,
Phoebe, nites et tu rutilus rursumque sagittas
Aureolas leviore quidem nunc impete mittis,
Aureolas, graciles quae guttas imbris aquosi
Findunt finduntur que vagoque colore retexunt.
Viribus assumptis iterum bona surgit arista
Et bibulus suspirat ager madidusque revivit:
Sic nova purgata natura renascitur aethra!

Autumnus

Dives adest autumnus; erit sine lumine terra,
Solis et obliqui vis hebet imbre gravi.
Heu! tenebrae venient – at temporis ante fruamur
Divitiis: Cornu copia reddit opes!

Autumnale decus! Fagi mutare colorem
Coguntur viridem silvaque fulva nitet.
Arboribusque bonos fructus, sua poma, dat annus,
Uvaque colligitur puraque vina fluunt.

Mane leves nebulae per campos serpere tristis
Consuerunt: cedit sole tepente vigor.
Si calor, iste brevis; iam iam fallacia caeli
Nubila producit canaque gutta cadit.

Frigora paulatim subeunt nova: dente rapaci
Unguibus et miseris alba propinquat hiems.
Sic iterum casa nostra placet: cum ligna camino
Perstrepitant, mentes mitigat alma quies.

Hiems

Tempus adest tenebris torvis et lumine lasso
Indutum mundusque vago velatur amictu.
Fessa dein fesso succumbit terra sopori
Et regio circum placide dormire videtur.

Atque vide: brumalis hiems et frigora furva
Adveniunt comitante gelu nimbisque nivosis
Occultare levi lucos nive, lambere campos
Limpidulaque lacus glacie glaciare latentis.

Urbs quoque cum domibus dulci tacet abdita somno:
Pulvere perpetuo magis et magis aether amoenas
Aedis atque locos, statuas hortosque dealbat,
Ut niteant ampli pallenti lumine vici.

Denique sic nobis contingunt otia grata
Aegrius afflictis tremula trepidaque diaeta.
Nam tranquilla iuvat requies placatque labore
Exhaustos: suavi tandem fundemur amomo.

Quam simul inductae tremunt tenebrae
Et nives leviter saltant caducae!
Mox lacus vestire vides et agros
Candida vela.

Saepe tamen tempestatum catervae
Advolare solent quiete rupta
Et sub impetu furiositatis
Palpitat aër.

Accidat hoc foris clamentque venti!
At crepante domi placer camino
Et beer somno recreante membra
Fessa labore.

***

III. *Carm.* LXI

Aspera limpidula mea mens sanabitur aura
Hic requiete fruens officiisque carens.
Segnipedique morae cedet labor improbus inde,
Ut possint vires crescere luce nova.

***

Fessula perspicua mea mens sanabitur aethra
Hic requiete fruens muneribusque carens.
Ut possint vires recreari membraque lassa,
Segnipedi cedet vita molesta morae.

***

Hic caelo suberit puro mihi limpidus aër,
Hic requiete fruar nec mihi munus erit.
Aethere perspicuo mea mens sanabitur hausta,
Segnipedi cedet cura molesta morae.

IV. *Carm.* LXII

Quis te surripuit, quis te stupravit adulter,
Culta mihi cum sis instar, Elevi, deae?
Te periisse tamen non nescio; sin aliquando
Altera mi occurrat, rufa puella, nihil
Cuncter et exspectem, sed, crede, potentius actem!
Illa mei thalami certa sodalis erit.

J

(var.)

Sb. *NA* [1]1990
Lyr. Lat. XXXIV, XLVII, XLIX, LI, LIII

Sb. *NA* [2]1991
Lyr. Lat. XXXIV, XLVII, XLIX, LI, LIII, LV

Sb. *NA* [3]1992
Lyr. Lat. XXXIV, XLVII, XLIX, LI, LIII, LV

NA 200 (Aug. 1997), S. 15–16
Lyr. Lat. LI

NA 201/202 (Sept./Okt. 1997), S. 18–19
Lyr. Lat. V

NA 213/214 (Sept./Okt. 1998), S. 19
Lyr. Lat. LIII

NA 215/216 (Nov./Dez. 1998), S. 14
Lyr. Lat. XLVII

NA 223/224 (Jul./Aug. 1999), S. 13–14
Lyr. Lat. LXIII*

****

Appendix
„Variationen über ein lateinisches Distichon“, in:
NA 213/214 (Sept./Okt. 1998), S. 16–18 sowie *NphN* 19 (1999-I), S. 8–10.

NOTITIAE AUSTRIACAE

vorher

Notitiae Viennenses

Kulturelle Zeitschrift zur Förderung der lateinischen Sprache,
der allgemeinen und humanistischen Bildung

DIE JAHRESZEITEN

Ein Gedichtzyklus von

Thomas Lindner

Salzburg 1990

VER

Veni precamur ver tandemque pelle
Clarae pruinam lucis cum vigore
Sudique sol poli mero calore
Pia vocatus lingua fulge belle.

Et miti basio cita tenelle
Quieta prata silvas et colore
Adhuc egentis alitesque more
Cantate dulci, suaviloquens popelle.

Nunc nunc ades desiderata Musa
A puro vate morsu pertinaci
Torpenti! sic inunda caritate

Et gaudiis risuque corda fusa:
Ah! mente cara cantabo sagaci
Tua refectus inde amoenitate.

ITEM

Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia pleni carmen, celebremus adulti
Munera, gaudentes reditu, speciosa diei:
En nobis vitalis enim sic inditur ardor!

Quale caloris erat desiderium: caligo
Frigore iam dudum pungebat muta rapaci.
Denique sol ridet saturanti lumine corda,
Corda, diu cara misere quae luce carebant.

Et bona sic variis ornantur floribus arva
Elicitis terra radio stimulante tenello.
Lene beant Zephyri campos ventique sonori
Hos comitant tepidoque calore mapalia mulcent.

Gemma poli, radios nobis admitte serenos,
Atque nova vita repleamur membra soluta:
Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia carmen veris, celebremus, amantes!

AESTAS

Ut fugiunt tenebrae pulsatae lumine Eoo,
Paulatimque polo veniunt dilucula cano –
Namque invisibili noctem deprivat ab umbra
Mirificoque albore fugat divina potestas –
Ecce aurora simul surgit telluris ab imo,
Ut rosa, conspicuae radiis splendentibus orbe.
Casta mero caeli subtexit lumine fila
Fornicibus, digitis adsurgens prima rubellis.
Luce nova natura citatur et inde fovetur
Vi crescente caloris adhuc tenerique coloris.

Interea, currente die, vi candidus aucta
Sol oritur, maiore sororem lampade sectans
Caeruleoque polo maiestas regis aprica
Indicat assiduo vitam iubare atque iuventam.

Lene solum palpantur amoenis flatibus aurae
Ac varios flores ac tenvia gramina campi
Poplite melligero pictis apis instrepit alis,
Nectare pasta mero celeri volat inde susurro.

Sensibili vix ascensu – volventibus horis –
Gemma poli pollet summoque in vertice sistit,
Perpetuis radiis vehemens loca subdita torret
Et validis terram fervoribus urit inermem.

Nullus inest exinde vigor, depulsus inique:
Arva, quibus sua vita fuit muscis apibusque,
Nunc exhausta iacent raptoque liquore gemiscunt,
Arboribusque color viridis decedit ob aestum.
Nec lacubus sua gutta manet: siccantur aquabus,
Atque vapor densens titubanter in aera manat,
Ut cognosse putes aliquid fateareque falli.

Sic natura fatigatast et torpida languet,
Languet, luget, et inde siti vexata periret,
Ni deus altitonans, miseram miseratus, adesset.

Namque videns terram graviter segetesque sitire,
"Venti, confestim pullos impellite nimbos
Nubilaque" inquit "adeste statimque ita ferte dolenti
Imbris opem Cereri Phoeboque reclaudite portas,
Exhaustumque solum madeat viresque resumat!"

Nec mora, terribili veniunt rumore procellae,
Partibus inflantes diversis, pellere nubes;
Appulsisque struont molem: via lucis ademptast.
Fulgura continuo nitida nitidissima luce,
Flammeolo candore micant ac perpete bombo.

Et facies terrae nunc solvitur exoptata
Proluvie; breviterque deus fera fulmina vibrat.
En! subito nimbi tenuantur et imber alendo
Suavis in arva prius dolentia decidit - eia,
Phoebe, nites et tu rutilus iactasque sagittas
Aureolas (leviore quidem nunc impetis ictu)
Aureolas rursum, quae guttas imbris oblique
Findunt finduntur varioque colore retexunt.

Viribus adsumptis iterum bona surgit arista
Et bibulus suspirat ager madidusque revivit:
Sic nova purgata natura renascitur aethra.

AUTUMNUS

Dives adest autumnus - erit sine lumine tellus,
Solis enim obliqui vis hebet imbre gravi:
Ah tenebrae venient -- at temporis ante fruamur
Divitiis: cornu copia reddit opes!

Autumnale decus! fagi mutare colorem
Coguntur viridem silvaque fulva nitet.
Arboribusque bonos fructus, sua poma, dat annus,
Uvaque colligitur puraque vina fluont.

Mane leves nebulae per campos serpere tristis
Consuerunt: cedit sole tepente vigor.
Si calor, iste brevis; iam iam fallacia caeli
Nubila producit canaque grando cadit.

Frigora paulatim subeunt nova: dente rapaci
Unguibus et miseris alba propinquat hiems.
Sic iterum casa nostra placet: cum ligna camino
Perstrepitent, mentes mitigat alma quies.

HIEMS

Tempus adest tenebris densis et lumine pullo,
Quo satis obscuro mundus velatur amictu
Quoque simul placido succumbit terra sopori,
Indutum: regio circum dormire videtur.

Atque vide: brumalis hiems et frigus edaci
Adveniunt comitante gelu nimbisque nivosis
Occultare levi lucos nive, pingere campos
Conspicuaque lacus glacie levisse cubantis.

Urbs quoque cum domibus dulci tacet abdita somno:
Pulvere perpetuo magis et magis aether amoenas
Aedis atque locos, statuas hortosque dealbat,
Ut niteant ampli pallenti lumine vici.

Denique sic nobis contingunt otia lassis:
Nam tranquilla iuvat requies placatque labore
Assiduo tremulaque simul pax alma diaeta
Aegrius afflictos: placido fundemur amomo.

IMPRESSUM

Notitiae Austriacae, Kulturelle Zeitschrift zur Förderung der lateinischen Sprache, der allgemeinen und humanistischen Bildung. Vorher Notitiae Viennenses, hg. von Dr.Hans Kutschera, Ulmenhof 17/6, 1120 WIEN.

NOTITIAE AUSTRIACAE

Kulturelle Zeitschrift zur Förderung der lateinischen Sprache,
der allgemeinen und humanistischen Bildung

Sonderbeilage der

Notitiae Austriacae

Die Jahreszeiten

Ein Gedichtzyklus
in lateinischer Sprache

von

THOMAS LINDNER

2., überarbeitete Auflage

Salzburg 1991

Impressum: Kulturzeitschrift »*Notitiae Austriacae*«, ISSN 1017-6942

Medieninhaber: Dr. Hans Kutschera, Ulmenhof 17/6, A-1120 WIEN

VER

Veni precamur ver tandemque pelle
Novae pruinam lucis cum vigore
Sudique sol poli, mero calore,
Pia vocate lingua, fulge belle.

Et miti basio cita tenelle
Quieta prata silvas et colore
Adhuc egentis alitesque more
Cantate dulci, suaviloquens popelle.

Nunc nunc ades desiderata Musa
A puro vate morsu pertinaci
Torpenti! sic inunda caritate

Et gaudiis risuque corda fusa:
Ah! mente rursum cantabo sagaci
Tua refectus, alma, claritate.

Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia feti carmen, celebremus adulti
Munera, gaudentes reditu, speciosa diei:
En nobis vitalis enim sic inditur ardor!

Quale caloris erat desiderium: caligo
Frigore iam dudum pungebat muta rapaci.
Denique sol ridet saturanti lumine corda,
Corda, diu cara misere quae luce carebant.

Et bona nunc variis ornantur floribus arva
Elicitis terra radio stimulante tenello.
Lene beant Zephyri campos ventique sonori
Hos comitant tepido mulcentis gramina flatu.

Gemma poli, radios nobis admitte serenos,
Unde nova vita repleamur membra soluta.
Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia carmen veris, celebremus amantes!

AESTAS

Diffugiunt tenebrae pulsatae lumine Eoo
Paulatimque polum subeunt dilucula canum
(Namque invisibili noctem deprivat amictu
Mirificis urgens alboribus alta potestas).
Conspicuae iam iam surgit telluris ab imo
Margine postremo digitis aurora rubellis,
Fornicibus caeli subtexens tenvia fila.

Interea volvente die vi candidus aucta
Sol oritur, potiore sororem lampade sectans,
Maiestas et rex caeli venerandus aprici:
Indicat assiduom vitam iubar atque iuventam.
Lene solum palpantur amoenis flatibus aurae
Ac varios flores ac mollia gramina campi
Poplite melligero pictis apis instrepit alis,
Nectare pasta mero celeri volat inde susurro.

Sensibili vix ascensu currentibus horis
Gemma poli pollet summoque in vertice sistit,
Perpetuis radiis vehemens loca subdita torret
Et validis terram fervoribus urit inermem.
Nullus inest exinde vigor, depulsus inique:
Arva, quibus sua vita fuit muscisque apibusque,
Nunc exhausta iacent raptoque liquore gemiscunt
Arboribusque color viridis decedit ob aestum.
Nec lacubus sua gutta manet: siccantur aquabus
Atque vapor densens titubanter in aera manat,
Ut cognosse putes aliquid fateareque falli.
Sic natura fatigatast et torpida languet,
Languet, luget, et inde siti vexata periret,
Ni deus altitonans, miseram miseratus, adesset.

Namque videns terram graviter segetesque sitire,
»Venti, confestim pullos conquirite nimbos
Nubilaque«, inquit, »adeste simulque afferte dolenti
Imbris opem Cereri Phoeboque reclaudite portas,
Exhaustumque solum madeat viresque resumat!«
Nec mora, terribili veniunt rumore procellae,
Partibus inflantes diversis, pellere nubes;
Appulsis faciunt molem: via lucis ademptast.
Fulgura continuo nitida nitidissima luce
Flammeoloque furore micant ac perpete bombo.
Et facies terrae nunc solvitur exoptata
Proluvie; breviterque deus fera fulmina vibrat.
En! subito nimbi tenuantur et imber alendo
Lenis in arva prius flaccentia decidit: eia,
Phoebe, nites et tu rutilus iactasque sagittas
Aureolas (leviore quidem nunc impetis ictu)
Aureolas rursum, quae guttas imbris oblique
Findunt finduntur varioque colore retexunt.
Viribus adsumptis iterum bona surgit arista
Et bibulus suspirat ager madidusque revivit:
Sic nova purgata natura renascitur aethra!

AUTUMNUS

Dives adest autumnus; erit sine lumine terra,
Solis enim obliqui vis hebet imbre gravi.
Heu! tenebrae venient -- at temporis ante fruamur
Divitiis: Cornu copia reddit opes!

Autumnale decus! Fagi mutare colorem
Coguntur viridem silvaque fulva nitet.
Arboribusque bonos fructus, sua poma, dat annus,
Uvaque colligitur puraque vina fluont.

Mane leves nebulae per campos serpere tristis
Consuerunt: cedit sole tepente vigor.
Si calor, iste brevis; iam iam fallacia caeli
Nubila producit canaque gutta cadit.

Frigora paulatim subeunt nova: dente rapaci
Unguibus et miseris alba propinquat hiems.
Sic iterum casa nostra placet: cum ligna camino
Perstrepitant, mentes mitigat alma quies.

HIEMS

Tempus adest tenebris densis et lumine furvo
Indutum mundusque diu velatur amictu.
Inde simul tenero succumbit terra sopori
Et regio circum placide dormire videtur.

Atque vide: brumalis hiems et frigus iniquom
Adveniunt comitante gelu nimbisque nivosis
Occultare levi lucos nive, pingere campos
Limpidulaque lacus glacie vestire cubantis.

Urbs quoque cum domibus dulci tacet abdita somno:
Pulvere perpetuo magis et magis aether amoenas
Aedis atque locos, statuas hortosque dealbat,
Ut niteant ampli pallenti lumine vici.

Denique sic nobis contingunt otia grata
Aegrius afflictis tremula trepidaque diaeta.
Nam tranquilla iuvat requies placatque labore
Exhaustos: suavi tandem fundemur amomo.

Qualiter inductae tremunt tenebrae
Et nives leviter saltant caducae!
Mox lacus vestire vides et agros
Candida vela.

Saepe tamen tempestatum catervae
Advolare solent quiete rupta
Et sub impetu furiositatis
Palpitat aer.

Accidat hoc foris ululentque venti!
At crepante domi placer camino
Et beer somno recreante membra
Fessa labore.

***

NOTITIAE AUSTRIACAE

Kulturelle Zeitschrift zur Förderung der lateinischen Sprache,
der allgemeinen und humanistischen Bildung

Sonderbeilage der
Notitiae Austriacae

Die Jahreszeiten

Ein Gedichtzyklus
in lateinischer Sprache

von

Thomas Lindner

3., durchgesehene Auflage

Salzburg 1992

Impressum: Kulturzeitschrift »*Notitiae Austriacae*«, ISSN 1017-6942
Medieninhaber: Dr. Hans Kutschera, Ulmenhof 17/6, A-1120 WIEN

VER

Veni, precamur, ver tandemque pelle
Novae pruinam lucis cum vigore,
Sudique sol poli, mero calore,
Pia vocate lingua, fulge belle.

Et miti basio cita tenelle
Quieta prata silvas et colore
Adhuc egentis alitesque more
Cantate dulci, suaviloquens popelle.

Nunc nunc ades desiderata Musa
A puro vate morsu pertinaci
Torpenti! sic inunda caritate

Et gaudiis risuque corda fusa:
Ah! mente rursum cantabo sagaci
Tua refectus, alma, claritate.

Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia feti carmen, celebremus adulti
Munera, gaudentes reditu, speciosa diei:
En nobis vitalis enim sic inditur ardor!

Quale caloris erat desiderium: caligo
Frigore iam dudum pungebat pectus alacri.
Denique sol ridet saturanti lumine corda,
Corda, diu cara misere quae luce carebant.

Et bona nunc variis ornantur floribus arva
Elicitis terra radio stimulante tenello.
Lene beant Zephyri campos ventique sonori
Hos comitant tepido mulcentis gramina flatu.

Gemma poli, radios nobis admitte serenos,
Unde nova vita repleamur membra soluta.
Caerulei splendoris adest decus, eia, canamus
Laetitia carmen veris, celebremus amantes!

AESTAS

Diffugiunt tenebrae pulsatae lumine Eoo
Paulatimque polum subeunt dilucula canum
(Namque invisibili noctem deprivat amictu
Mirificis urgens alboribus alta potestas).
Conspicuae iam iam surgit telluris ab imo
Margine postremo digitis aurora rubellis,
Fornicibus caeli subtexens tenvia fila.
Interea volvente die vi candidus aucta
Sol oritur, potiore sororem lampade sectans,
Maiestas et rex caeli venerandus aprici:
Indicat assiduom vitam iubar atque iuventam.
Lene solum palpantur amoenis flatibus aurae
Ac varios flores ac mollia gramina campi
Poplite melligero pictis apis instrepit alis,
Nectare pasta mero celeri volat inde susurro.
Sensibili vix ascensu currentibus horis
Gemma poli pollet summoque in vertice sistit,
Perpetuis radiis vehemens loca subdita torret
Et validis terram fervoribus urit inermem.
Nullus inest exinde vigor, depulsus inique:
Arva, quibus sua vita fuit muscisque apibusque,
Nunc exhausta iacent raptoque liquore gemiscunt
Arboribusque color viridis decedit ob aestum.
Nec lacubus sua gutta manet: siccantur aquabus

Atque vapor densens titubanter in aera manat,
Ut cognosse putes aliquid fateareque falli.
Sic natura fatigatast et torpida languet,
Languet, luget, et inde siti vexata periret,
Ni deus altitonans, miseram miseratus, adesset.
Namque videns terram graviter segetesque sitire,
«Venti, confestim pullos conquirite nimbos
Nubilaque», inquit, «adeste simulque afferte dolenti
Imbris opem Cereri Phoeboque reclaudite portas,
Exhaustumque solum madeat viresque resumat!»
Nec mora, terribili veniunt rumore procellae,
Partibus inflantes diversis, pellere nubes;
Appulsis faciunt molem: via lucis ademptast.
Fulgura continuo nitida nitidissima luce
Flammeoloque furore micant ac perpete bombo.
Et facies terrae nunc solvitur exoptata
Proluvie; breviterque deus fera fulmina vibrat.
En! subito nimbi tenuantur et imber alendo
Lenis in arva prius flaccentia decidit: eia,
Phoebe, nites et tu rutilus iactasque sagittas
Aureolas (leviore quidem nunc impetis ictu)
Aureolas rursum, quae guttas imbris oblique
Findunt finduntur varioque colore retexunt.
Viribus adsumptis iterum bona surgit arista
Et bibulus suspirat ager madidusque revivit:
Sic nova purgata natura renascitur aethra!

AUTUMNUS

Dives adest autumnus; erit sine lumine terra,
Solis enim obliqui vis hebet imbre gravi.
Heu tenebrae venient! At temporis ante fruamur
Divitiis: Cornu copia reddit opes!

Autumnale decus! Fagi mutare colorem
Coguntur viridem silvaque fulva nitet.
Arboribusque bonos fructus, sua poma, dat annus,
Uvaque colligitur puraque vina fluont.

Mane leves nebulae per campos serpere tristis
Consuerunt: cedit sole tepente vigor.
Si calor, iste brevis; iam iam fallacia caeli
Nubila producit canaque gutta cadit.

Frigora paulatim subeunt nova: dente rapaci
Unguibus et miseris alba propinquat hiems.
Sic iterum casa nostra placet: cum ligna camino
Perstrepitant, mentes mitigat alma quies.

HIEMS

Tempus adest tenebris densis et lumine furvo
Indutum mundusque diu velatur amictu.
Inde simul tenero succumbit terra sopori
Et regio circum placide dormire videtur.

Atque vide: brumalis hiems et frigus iniquom
Adveniunt comitante gelu nimbisque nivosis
Occultare levi lucos nive, pingere campos
Limpidulaque lacus glacie vestire cubantis.

Urbs quoque cum domibus dulci tacet abdita somno:
Pulvere perpetuo magis et magis aether amoenas
Aedis atque locos, statuas hortosque dealbat,
Ut niteant ampli pallenti lumine vici.

Denique sic nobis contingunt otia grata
Aegrius afflictis tremula trepidaque diaeta.
Nam tranquilla iuvat requies placatque labore
Exhaustos: suavi tandem fundemur amomo.

Qualiter inductae tremunt tenebrae
Et nives leviter saltant caducae!
Mox lacus vestire vides et agros
Candida vela.

Saepe tamen tempestatum catervae
Advolare solent quiete rupta
Et sub impetu furiositatis
Palpitat aer.

Accidat hoc foris ululentque venti!
At crepante domi placer camino
Et beer somno recreante membra
Fessa labore.

***

Litterae novae litterarum Latinarum:

AESTAS (carmen LI)

Diffugiunt tenebrae pulsatae lumine Eoo
Paulatimque polum subeunt dilucula canum
(Namque invisibili noctem deprivat amictu
Mirificis urgens alboribus alta potestas).
Conspicuae iam iam surgit telluris ab imo
Margine postremo digitis aurora rubellis,
Fornicibus caeli subtexens tenvia fila.
Interea currente die vi candidus aucta
Sol oritur, potiore sororem lampade sectans,
Maiestas et rex caeli venerandus aprici:
Indicat assiduam vitam iubar atque iuventam.
Lene solum palpantur amoenis flatibus aurae
Ac varios flores ac mollia gramina campi
Poplite mellifero pictis apis instrepit alis,
Nectare pasta mero celeri volat inde susurro.
Sensibili vix ascensu volventibus horis
Gemma poli pollet summoque in vertice sistit,
Perpetuis radiis vehemens loca subdita torret
Et validis terram fervoribus urit inermem.
Nullus inest exinde vigor, depulsus inique:
Arva, quibus sua vita fuit muscisque apibusque,
Nunc exhausta iacent raptoque liquore gemiscunt
Arboribusque color viridis decedit ob aestum.
Nec lacibus sua gutta manet: siccantur aquabus
Atque vapor densens titubanter in aëra manat,
Ut cognosse putes aliquid fateareque falli.
Sic natura fatigata est et torpida languet,
Languet, luget, et inde siti vexata periret,
Ni deus altitonans, miseram miseratus, adesset.
Namque videns terram graviter segetesque sitire,
«Venti, confestim pullos conquirite nimbos
Nubilaque», inquit, «adeste simulque afferte dolenti
Imbris opem Cereri: Phoebo praecludite portas,
Exhaustumque solum madeat viresque resumat!»
Nec mora, terribili veniunt rumore procellae,
Partibus inflantes diversis, pellere nubes;
Appulsis faciunt molem: via lucis adempta est.
Fulgura continuo nitida nitidissima luce

Flammeoloque furore micant ac perpete bombo.
Et facies terrae nunc solvitur exoptata
Proluvie; breviterque deus fera fulmina vibrat.
En! subito nimbi tenuantur et imber alendo
Lenis in arva prius flaccentia decidit: eia,
Phoebe, nites et tu rutilus rursumque sagittas
Aureolas leviore quidem nunc impete mittis,
Aureolas, graciles quae guttas imbris aquosi
Findunt finduntur varioque colore retexunt.
Viribus adsumptis iterum bona surgit arista
Et bibulus suspirat ager madidusque revivit:
Sic nova purgata natura renascitur aethra!

Thomas Lindner

Annuntiatur:

THOMAS LINDNER, *Lyra Latina: Carmina LX.*
Editio altera. Wien: Ed. Praesens, 1997.
ISBN 3-7069-0091-2.

Litterae novae litterarum Latinarum:

FLUMEN (carmen V)

Fons scatet, exigua de rima deflua lympha
Labitur et lapides vocali murmure pulsat.
Continuusque latex liquido splendore coruscans
Crescit, et alveolo cohibetur stilla pusillo.
Et citius refugit montes, ubi natus, apricos
Rivus et acceptis torrentibus amplificatur.
Interea silvam, breviter iam flumine facto,
Quae viridi densis dumis fragrabat odore,
Appropiant undae et rabido sorbentur hiatu.
Lenis aquae flumen tacito cum murmure manat
Limpida per silices iactantis fulgura sursum.
Quam fuit ille locus pullo velamine tectus,
Fronde locupletes foliisque recentibus aucti
Quod rami umbriferi dederant et frigorifeti.
Quam fuit haec regio iucunda fusa quiete:
Qualia silva sopora silentia donat amoena,
Qualis in hac habitat pax candida valle tacenti!
Acrius attendas aures: pipire canoro
Alituum sonitu cernas examina parva
Et placido paulum vento fruticeta moveri.
Ripa videtur et herba videtur et ulva cubare:
Sic quoque cuncta silent, taciturne profluit amnis.
Parva mora est: radii iam primi vimina lustrant
Confestimque plagas ridens sol vertit opacas.
Ac simul incipiunt tremulae titubare fluentis
Ocius atque undae crispantur fluminis alti.
Tamquamsi subito tempestas dira propinquet
Fulminis occultans oculis, non auribus, ictum;
Qui sonor ambiguus paulatim crescit et usque
Maiori strepitu bombos simulare fragosos

Suevit et attonitis terrorem impingere torvum:
Sic ex longinquo primum stridore furente
Vortice perceleri guttae properare videntur,
Vortice et obliquo passim rapiuntur in arta
Saxa, furor quorum — iam vox me deficit aegra —
Dicitur et divis audiri sede superna.
Inde via est praeceps super aëra; rudera rumpit
Alveoloque carens rabidus fluvius volitando
Decidit, instabiles latices neque semita ducit,
Instabilesque cadunt super aëra praecipitanter,
Instabiles latices titubant properi: impulsu
Tangit humum flumen bruto simul obtusoque.
Impete iactantur vehementi, turbinis instar,
Fluctus spumosi vibrantque tonantque coacti.
Ut pavidae reddantur aquae, reddatur et alveus,
Fontigenae est curae quaerendoque ordinat undas.
Ast amnis sensim placatur et exhilaratur.
Perfluit arva dein navis operata colonis,
Florigeros campos lateque patentia prata
Visit et ignotas urbes hominesque salutat.

Thomas Lindner

Annuntiatur:

THOMAS LINDNER, *Lyra Latina: Carmina LX.*
Editio altera. Wien: Ed. Praesens, 1997.
ISBN 3-7069-0091-2.

Litterae novae litterarum Latinarum:

Autumnus

Thomas Lindner

Dives adest autumnus; erit sine lumine terra
Solis et obliqui vis hebet imbre gravi.
Heu! tenebrae venient – at temporis ante fruamur
Divitiis: Cornucopia reddit opes!

Autumnale decus! Fagi mutare colorem
Coguntur viridem silvaque fulva nitet.
Arboribusque bonos fructus, sua poma, dat annus,
Uvaque colligitur puraque vina fluunt.

Mane leves nebulae campos perserpere tristes
Consuerunt: cedit sole tepente vigor.
Si calor, iste brevis; iamiam fallacia caeli
Nubila producit canaque gutta cadit.

Frigora paulatim subeunt nova: dente rapaci
Unguibus et miseris alba propinquat hiems.
Sic iterum domus inde placet: cum ligna camino
Perstrepitant, mentes mitigat alma quies.

Vide:

Lyra Latina. Carmina LX.
Vindobonae: Editio Praesens
1997.
ISBN 3-7069-0091-2.

Poemata plurilinguia.
Vindobonae 1998.
ISSN 0544-7100.

HIEMS

Thomas Lindner

Tempus adest tenebris torvis et lumine lasso
Indutum mundusque vago velatur amictu.
Fessa dein fesso succumbit terra sopori
Et regio circum placide dormire videtur.

Atque vide: Brumalis hiems et frigora furva
Adveniunt comitante gelu nimbisque nivosis
Occultare levi lucos nive, lambere campos
Limpidulaque lacus glacie glaciare latentis.

Urbs quoque cum domibus dulci tacet abdita somno:
Pulvere perpetuo magis et magis aether amoenas
Aedes atque locos, statuas hortosque dealbat,
Ut niteant ampli pallenti lumine vici.

Denique sic nobis contingunt otia grata
Aegrius afflictis tremula trepidaque diaeta.
Pax tranquilla iuvat tandem placatque labore
Exhaustos: Requie grati fundemur ab alma.

Vide:

Lyra Latina. Carmina LX.
Vindobonae: Editio Praesens
1997.
ISBN 3-7069-0091-2.

Poemata plurilinguia.
Vindobonae 1998.
ISSN 0544-7100.

LAUDATIO LATINA

Thomas Lindner Salisburgensis

Nostris diebus cum educatio humanistica in gymnasiis necnon in universitate successim minoris fiat momenti, cum factiones quaedam quam primum potuerint linguas classicas de curriculo gymnasiali exturbare velint, ab communi temporis spiritu abhorrere, immo omnino morosus atque fatuus videar, si nostrae linguae usum creativum propagare coner vel meis carminibus in Olympiade tractatis vel oratione hac laudatoria. Eo loco mihi non est in animo argumenta pro vel contra gymnasium humanisticum plus aequo prolata iterare et redintegrare – sive eo ipso mens et ratio puerilis ad logicam abstractionem perducitur seu comprehensiva personae formatio impetratur. Immo potius mihi in oratiuncula mea Latinitatis usus hodiernus, Latinitatis efficacitas moderna erunt cordi.

Ut historia unius cuiusque sermonis diachronice documentati manifesto patefacit eundem mutatione omnium partium grammaticae affici – sermo communicatione fungitur variabili, communicatio novis rebus decursu temporum emergentibus adaptanda mutatur – sic illa cognitio, quae mihi videtur praecipuae auctoritatis esse, ad Latinitatem quoque nobis est applicanda. Propterea novae structurae, nova vocabula prioribus magis magisque idonea possunt evolvi.

Si denique modificationibus et Mediolatinae et Neolatinae aetatis innovativitate productis nostram linguam Latinam caute educamus attamen exemplo classico adhaerescentes neque destruentes, facultatem communicandi colloquendique sermonibus modernis parem habemus convenienter adaptatam atque innovatam.

Quae cum ita sint, nobis longe diversa genera stilistica demonstrata flexibilitate necnon actualitate erunt pertractanda; principiis supra propositis etiam subtiliore methodo adaugebimus possibilitates. Quam recte dicit – proh dolor! recens mortuus – Iosephus IJsewijn Lovaniensis in oratione sua inaugurali Octavi Conventus Academiae Latinitati Fovendae: «Quodsi omnes una stare possemus in provehenda re Latina, ubicumque de ea agatur, firmiores multo essemus et efficaciores; maius haberemus ... pondus civile et sociale»!

Imprimis vos iuniores, qui participes adestis huiusce certaminis, quibus labore et eruditione assidua vim atque fructum Antiquitatis necnon et Neolatinitatis melius cognoscere licuit, impigra sollicitudine, socordia minima conisi rei nostrae excolendae denuo indulgeri pulcherrime testamini.

Ut hunc limericum, quem per occasionem huius Olympiadis composui, recitem:

Latínitas nóstra non tácet,
nec, ut dícitur, mórtua iácet,
sed víva constábit
et sémper durábit
et ómnibus íterum plácet. *

Auditorio gratias ago.

* Rhythmice, non metrice scandendi sunt versus.

Variationen über ein lateinisches Distichon.

Von THOMAS LINDNER (Salzburg).

Die bekannte lateinische Inschrift auf dem Fries des Großen Festspielhauses in Salzburg wurde in den fünfziger Jahren von P. THOMAS MICHELS OSB (1892–1979) verfaßt und stellt, vom Rhythmus her zu schließen, ein elegisches (Mono-)Distichon dar (vgl. LEITICH 28, *ILSS* 18c; im Original in Versalien und fortlaufend, aber durch 'Halbverstrenner' gegliedert):

(1) *Sacra Camen**ae** domus conc**i**tis carmine p**a**tet,*
*Quo nos attonitos numen ad aur**as** ferat.*

(Übersetzung von LEITICH: 'Der Muse heiliges Haus steht Kunstbegeisterten offen,/ als Entflammte empor trage uns göttliche Macht.')

Aus metrischer Sicht sind beide Verse nicht einwandfrei: Die schwere Genitivendung *-ae* in *Camenae* steht in einer mit Kürze aufzufüllenden Senkung (*Camenae domus:* ∪ ^{2}– '∪' , ∪ ^{3}–); das erste *i* in *concítis* kann zwar, als Partizip von *concīre*, lang gemessen werden,[1] Normalfall ist aber Kürze: *cóncitus* von *(con-)ciēre* (vgl. SOMMER 1914:606); der Stammvokal von *patet* ist immer kurz (und um einen *hexameter miurus* mit jambischem Schluß wird es sich wohl nicht handeln); und die ohnehin schon schwere Akkusativ-Plural-Endung *aurās* steht noch dazu *positione* in einer immer kurz zu messenden Senkung des zweiten Pentameterkolons. Kurzum, metrisch sind die an sich sehr schönen Verse tatsächlich nicht, allenfalls könnte man sie nach mittelalterlichem Brauch als rhythmisch bezeichnen.

Im folgenden soll nun versucht werden, dieses Epigramm in versifikatorischer Hinsicht zu modifizieren und „metrischer" zu gestalten, wobei möglichst das gleiche Wortmaterial Verwendung finden sollte (ein freilich beinahe unmögliches Postulat). ERWIN REINER hat in einer Rezension meiner *Poëmata plurilinguia* (1998:20) von „mosaikhafter Kompositionsweise" gesprochen. Vorliegende Variationen mögen durchaus auch als Illustration dieser Arbeitsweise verstanden werden.

---

[1] Dafür gibt es nur wenige Beispiele: Lucr. 2,267, Lucan. 5,597, Val. Fl. 2,460; 5,576; gewöhnlich *cóncitus*, z.B. Ov. *met.* 7,154. Das *ī*-stämmige *concītus* wird interessanterweise niemals als funktionale Dublette gewählt, etwa wenn eine Kasusform (z.B. Dat. Pl.) metrisch nicht passen würde (also einen Kretikus ergäbe), sondern zumeist in der Form *concīta*, vgl. Lucan. 5,597: *índe ruúnt totó concíta* (– ^{4}– ∪) *perícula múndo.* Dabei fallen Iktus und Akzent immer zusammen, d.h. die Länge steht immer in der Hebung (*concíta*).

(2) *Carmine sacra patet concitis aula Camenae,*
Quo nos attonitos numen ad astra ferat.

Damit wären (bei weitgehender Erhaltung des ursprünglichen Wortmaterials und Sinngehaltes) die „Knackpunkte" *Camenae domus, patet, auras ferat* beseitigt. Freilich sind nunmehr die Sperrungen (*carmine...concitis, sacra... aula*) unschön. Aber auch hier kann man, mit zusätzlichem Austausch des ja nur sporadisch lang gemessenen und dabei iktus/akzent-konform gesetzen *concítus* (statt *cóncitus*) durch metrisch unauffälligeres *commotus*, etwa folgendermaßen schreiben:

(3) *Carmine commotis*[2] *patet aedes sacra Camenae,*
Quo nos attonitos numen ad astra ferat.

Eine weitere Modifikation beseitigt nun den Verstoß gegen das MARXsche Gesetz:[3]

(4) *Carmine commotis aedes patet alma Camenae,*
Quo nos attonitos numen ad astra ferat.

Man könnte hier auch die syntaktischen Relationen vertauschen und *sacra* bzw. *alma* auf *Camena* beziehen (eine Art Enallage):

(5) *Carmine commotis sacrae patet aula Camenae,*
Quo nos attonitos numen ad astra ferat.

---

2 *(Cármine) cóncitīs* wäre von den römischen Dichtern wohl immer kretisch (– ∪ –) aufgefaßt worden.

3 Die originale Formulierung dieser Wortstellungsregel lautet folgendermaßen (MARX 1923:217, vgl. auch DREXLER 1980:99ff, LINDNER 1998:76ff): „In der Zeit des Cicero und Catullus hatte sich in der Verskunst des Hexameters die folgende Regel gebildet. Folgte auf die Semiquinaria ein Monosyllabon oder pyrrhichisches Wort und ein spondeisches Wort, und stand der Dichter unter keinerlei sprachlichem oder prosodischem Zwang, so mußte das spondeische Wort gegen den Wortakzent an die erste, das Monosyllabon oder das pyrrhichische Wort an die zweite Stelle gesetzt werden". *Aeneis* 1,1, der Mustervers zur Illustration dieser *lex metrica*, ³–*Troi*⁴*ae qui* (und nicht *³–*qui Tr*⁴*oiae*), zeigt bereits, warum hier (syntaktisch nicht unbedingt zu rechtfertigende) Inversion erfolgt: Ein Spondeus, der nach einem Mono- oder Disyllabon im dritten Biceps folgt, würde die Versstruktur empfindlich stören, da Iktus und Akzent zu früh zusammenfielen und der Vers eine allzu spürbare Verzögerung im Mittelteil erführe. Freilich ist dies nicht so sehr eine metrische Unabdingbarkeit als vielmehr, wie auch DREXLER ausführt (*loc. cit.*), „eine Frage der gleichzeitig rhythmischen wie syntaktischen Gliederung".

(6) *Carmine commotis almae patet aula Camenae,*
Quo nos attonitos numen ad astra ferat.

Um dem weiten Hyperbaton *carmine...quo* (und der Kontaktstellung *Camenae, quo*) zu entgehen, ist eine Koordination der Verse angebracht:

(7) *Carmine commotis almae patet aula Camenae*
Et nos attonitos numen ad astra ferat.

Doch damit mögen diese Fingerübungen, die man *ad infinitum* fortführen könnte, ihr Bewenden haben; die vollständige Umdichtung der Vorlage wäre unvermeidbar, etwa so:

(8) *Carmine perspicuo commotis, alma Camena,*
Pande domos illas et fer ad astra tuos.

Allerdings wäre es mit dieser Vorgabe möglich, *mutatis mutandis* wieder an den Anfang zurückzukehren:

(9) *Sacra Camena domum concitis carmine pandat,*
Quo nos attonitos numen ad astra ferat.

***

Zitierte Literatur

DREXLER 1980 = H. DREXLER: *Einführung in die lateinische Metrik.* Darmstadt [3]1980.

ILSS = M. FUSSL: *Inscriptiones Latinae Salisburgenses Selectae.* Salzburg 1996 (*ms.*, interner Arbeitsbehelf im Rahmen einer Inschriften-Führung).

LEITICH = M. LEITICH: *Lateinische Inschriften in der Stadt Salzburg* (Salzburg Archiv 3). Salzburg 1987.

LINDNER 1998 = TH. LINDNER: „Studien zum lateinischen Hexameter (I): Lukrez“, in: *Wort – Text – Sprache und Kultur. Festschrift für Hans Schmeja zum 65. Geburtstag* (hg. von Peter Anreiter und Hermann M. Ölberg; IBK 103). Innsbruck 1998.

MARX 1923 = F. MARX: „Molossische und bakcheische Wortformen in der Verskunst der Griechen und Römer“, in: *Abhandl. der Sächs. Ges. Phil. hist. Kl.* 37,1. Leipzig 1923, S. 1–237.

REINER 1998 = E. REINER: „Zu den lateinischen Gedichten in Thomas Lindners Sammlung *Poëmata plurilinguia*“, in: *Neuphilologische Nachlese* 18 (1998–III), S. 16–20.

SOMMER 1914 = F. SOMMER: *Handbuch der lateinischen Laut- und Formenlehre* (Idg. Bibl. I.3.1). Heidelberg [3]1914.

Dieser Beitrag erscheint auch in: *Neuphilologische Nachlese* 19 (1999-I). ISSN 0544-7100.

**(Officina Tiliana,
Edition Praesens,
Praesens Verlag)**

**ISBN 3-7069-0091-2
ISBN 978-3-7069-0706-4**